

ΕΡΡΙΚΟΥ ΣΚΑΣΣΗ

LHOMOND
DE VIRIS
ILLUSTRIBUS
URBIS ROMAE

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΑΘΗΝΑ 1981

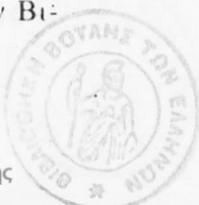
002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
816

Ψηφιοποήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

NATURALEZA r/n =

L H O M O N D

Μέ απόφαση τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τά διδακτικά
βιβλία τοῦ Δημοτικοῦ, Γυμνασίου καὶ Λυκείου τυπώ-
νονται ἀπό τὸν Ὀργανισμό Ἐκδόσεως Διδακτικῶν Βι-
βλίων καὶ μοιράζονται ΔΩΡΕΑΝ.

ΣΤ

89

ΣΧΒ

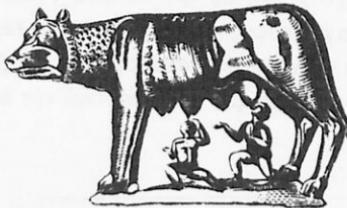
ΕΠΡΙΚΟΥ Α. ΣΚΑΣΣΗ

Σημασία, Επρίκος Α.

L H O M O N D

DE VIRIS ILLUSTRIBUS
URBIS ROMAE

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ 1981

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

002
ΚΛΣ
ΣΤΑΒ
816

ΕΙΔΟΜΟΝΙ

DE ARIES ILLUSTRIS

URBIS YOMA

ΧΩΡΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ

Ε.ΒΛΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ
ΕΔΩΡΗΣΑΤΟ

ΜΕΓΑΛΟ ΡΙΖΑΝΙ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟ ΔΟΜΙΝΙΚΟ

10η Σεν. Ι.Ι. Θ.Β.Δ.Ι.Α.

Α.Α. Αριθ. Είσαγ. 2471 Έτος 1981

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ή έκλογή τῶν κειμένων πού ἀκολουθοῦν ἔγινε ἀπό τό θιβλίο τοῦ Γάλλου κληρικοῦ καὶ παιδαγωγοῦ Καρόλου - Φραγκίσκου Lhomond (Λομόν). Τό ἀρχικό κείμενο τοῦ συγγραφέα ἔχει περικοπεῖ καὶ τροποποιηθεῖ, δπως ἐξάλλου ἔχει γίνει κι ἀπό ἄλλους ἐκδότες ὡς τώρα, στά σημεῖα πού κρίθηκε σκόπιμο, γιά νά ἐπιτευχθεῖ ἀπλούστερη διατύπωση τῶν νοημάτων καὶ δοκιμότερη σύνταξη γιά χάρη τῶν ἀρχάριων μαθητῶν.

Ἐκτός ἀπό τίς μεταβολές αὐτές πρέπει νά προσεχτοῦν καί τά ἑξῆς:

α) σημειώνονται μέ κυρτά τυπογραφικά στοιχεῖα δσες λέξεις σχετίζονται στενά μεταξύ τους καὶ

β) θέτονται ἀνάμεσα σέ δύο παῦλες δσες λέξεις ἥ φράσεις παρεμβάλλονται, γιά νά ἐπεξηγήσουν ἥ νά διασαφηνίσουν ἔνα σημεῖο καὶ διακόπτουν τήν πρόταση ἥ ἐμποδίζουν νά φανεῖ ἥ στενή σχέση δύο προτάσεων.

Στό τέλος τῶν σχολίων κάθε παραγράφου παραθέτονται αὐτούσιες μερικές φράσεις ἀπό τό κείμενο μαζί μέ τήν ἐλεύθερη σχετικά μετάφραστή τους: δ σκοπός μας είναι ἀπό τή μιά νά συμπληρώσουμε τά σχόλια κι ἀπό τήν ἄλλη νά πλουτίσουμε τό λεξιλογικό θησαυρό τῶν μαθητῶν καὶ νά προκαλέσουμε τήν αὐτενέργειά τους μέ τήν ἀπόδοση ἀπό μέρους τους καὶ ἄλλων χωρίων.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ LHOMOND

Ο Κάρ. Φρ. Lhomond (1724 - 1794) γεννήθηκε στή Chaulnes (Somme). Αφοῦ ἀποφοίτησε ἀπό τό Κολλέγιο Inville τοῦ Παρισιοῦ, ἀκολούθησε τό ἱερατικό στάδιο καὶ ἀργότερα δίδαξε στό ἕδιο σχολεῖο. Μετά τήν κατάργηση τοῦ σχολείου τούτου, δ Lhomond δίδαξε περισσότερο ἀπό εἰκοσι χρόνια στό περίλαμπρο Κολλέγιο, πού ἔδρυσε στά 1303 δ Καρδινάλιος Lemoine (Λεμούναν). Ἐδῶ περιορίστηκε στή διδασκαλία μαθημάτων στή μικρότερη τάξη, ἀπό ἀγάπη γιά τούς μικρούς μαθητές, πού γιά χάρη τους ἔγινε συγγραφέας πολλῶν διδακτικῶν βιβλίων.

Ἐκτός ἀπό βιβλία μέ περιεχόμενο θρησκευτικό ἔγραψε γι' ἀρχάριους τό ἀναγνωστικό *De viris illustribus urbis Romae*, τό 1778 καί *Γραμματική* τῆς Λατινικῆς γλώσσας τό 1779. Στό ἀναγνωστικό του δ Lhomond παρουσιάζει, δπως γράφει, τούς βίους ἐπιφανῶν Ρωμαίων ἀπό τό Ρωμύλο ὅς τόν Αὔγουστο. Ὡς πηγές χρησιμοποίησε τούς Λατίνους ἴστορικούς Κορνήλιο Νέπωτα, Τίτο Λίβιο, Βαλέριο Μάξιμο, Φλάδρο, Σουητάνιο, Ιουστίνο. Μέ τό ἔργο του αὐτό ἥθελε νά κινήσει τήν περιέργεια τῶν νεαρῶν μαθητῶν καί νά μορφώσει τό χαρακτήρα τους μέ παραδείγματα ἀρετῆς, μετριοπάθειας, μεγαλοψυχίας, φιλανθρωπίας καί φιλοπατρίας.

Ἐπειδή ἀρνήθηκε νά ὁρκιστεῖ δτι θά συμμορφωθεῖ μέ τή θρησκευτική πολιτική τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως φυλακίστηκε μαζί μέ ἄλλους κληρικούς τόν Αὔγουστο τοῦ 1792 στήν ἐκκλησία τοῦ ἀγίου Φιρμίνου (Saint - Firmin), πού τήν είχαν μετατρέψει σέ φυλακή. Ἀπελευθερώθηκε δμως σέ λίγες μέρες μέ τήν ἐπέμβαση τοῦ παλιοῦ μαθητῆ του Tallien. Πέθανε στό Παρίσι στίς 31 Δεκεμβρίου τοῦ 1794 σέ ήλικια 67 ἑτῶν.

Ἡ πόλη Amiens στίς 29 Μαΐου τοῦ 1860 καί τήν ἐπομένη ἡ γενέτειρά του Chaulnes, σέ μιά εὐγενική ἀμιλλα, τοῦ ἐστησαν ἀνδριάντες. Καί σήμερα ἔνας δρόμος τοῦ Παρισιοῦ ἔχει τό δνομα τοῦ σεμνοῦ ἰερέα καί δασκάλου, πού ἀφιέρωσε στή σπουδάζουσα νεότητα δλόκληρη τή ζωή του.

ΜΕΡΟΣ ΙΠΡΩΤΟ

ΚΕΙΜΕΝΟ

I. ROMANI IMPERII EXORDIUM

1

Proca, rex Albanorum, duos filios, Numitorem et Amulium, habuit. Numitori — qui natu maior erat — regnum reliquit ; sed Amulius — pulso fratre — regnavit et — ut eum subole privaret — Rheam Silviam, eius filiam, Vestae sacerdotem fecit. Haec tamen, quam deus Mars amavit, geminos pueros, Romulum et Remum, edidit. Amulius vero ipsam in vincula coniecit, parvulos — alveo impositos — abiecit in Tiberim, qui tunc forte super ripas erat effusus ; sed — relabente flumine — liberos aqua in secco reliquit. Vastae tum in iis locis solitudines erant. Lupa — ut fama est — ad vagitum puerorum accurrit, infantes lingua lambit, ubera eorum ori admovit matremque se gessit.

2

Cum lupa saepius ad parvulos — veluti ad catulos — reverteretur, Faustulus — pastor regius — rem animadvertisit, pueros sustulit et Accae Laurentiae coniugi dedit educandos. Sic Romulus et Remus inter pastores primo ludicris certaminibus vires auxerunt, deinde venantes saltus peragrare latronesque a rapina pecorum arcere coeperunt. Quare iis insidiati sunt latrones, a quibus Remus captus est ; Romulus autem vi se defendit. Tum Faustulus — necessitate compulsus — indicavit Romulo, quis avus eorum, quae mater esset. Romulus statim — armatis pastoriibus — Albam properavit.

3

Interea Remum latrones ad Amulium regem perduxerunt, dicentes eum Numitoris agros infestare. Itaque Remus Numi-

tori a rege ad supplicium traditus est ; at Numitor — considerato adulescentis vultu — nepotem agnovit. Nam Remus oris linea-
mentis erat matri simillimus aetasque eius tempori expositionis congruebat. Dum ea res animum Numitoris anxiū tenet, re-
pente Romulus — genere cognito — supervenit, fratrem liberavit,
et — Amulio interfecto — avum Numitorem in regnum restituit.

4

Deinde Romulus et Remus urbem in iisdem locis — ubi ex-
positi educatiique erant — condiderunt ; sed orta de imperio inter
eos contentio, uter nomen novae urbi daret eamque regeret :
adhibuerunt auspicia. Remus sex vultures, Romulus duodecim
vidit. Sic Romulus, augurio victor, urbem e suo nomine Romam
vocavit, et — ut eam *prius legibus quam moenibus muniret* — edixit
ne quis vallum transiliret. Quod Remus — invidiā adductus —
transiluit irridens. Eum iratus Romulus interfecit, his increpans
verbis : « Sic deinceps pereat quicumque transiliet moenia mea ».
Ita solus potitus est imperio Romulus.

5

Romulus imaginem urbis *magis quam* urbem fecerat; deer-
rant incolae. Erat in proximo lucus ; hunc asylum fecit. Eo statim
multitudo latronum pastorumque configit. Cum vero uxores
ipse populusque non haberent, legatos circa vicinas gentes misit,
qui societatem conubiumque novo populo peterent. Sed nusquam
benigne audita est legatio; ludibrium etiam additum : « Cur non
feminis quoque asylum aperuistis ; id enim compar foret conu-
bium ». Romulus — aegritudinem animi dissimulans — ludos pa-
rat : indici deinde finitimi spectaculum iubet. Multi convenerunt
maximeque Sabini cum liberis et coniugibus. *Ubi* spectaculi tempus
venit eoque conversi omnium oculi mentesque erant, *tum* — signo
dato — iuvenes Romani discurrunt, et filias Sabinorum rapiunt.

6

Haec fuit statim causa belli. Sabini enim ob virgines raptas
bellum adversus Romanos moverunt et — cum Romae appropin-

quarent — Tarpeiam virginem nacti sunt, quae — aquam sacrorum extra moenia petitum — descenderat. Huius pater Romanae praeerat arci. Titus Tatius, Sabinorum dux, Tarpeiae dixit : « Optionem muneris tibi dabo, si exercitum meum in Capitolium perduxeris ». Illa petiit, quod Sabini in sinistris manibus gerebant, videlicet anulos et armillas. Tatius dolo se promisit ; sed postquam virgo Sabinos in arcem perduxit, eam scutis obrui iussit ; nam et scuta in laevis habuerant. Sic impia proditio celeri poena vindicata est.

7

Romulus adversus Tatium ad certamen processit, et in eo loco — ubi nunc Romanum forum est — pugnam conseruit. Primo impetu vir inter Romanos insignis — nomine Hostilius — fortissime dimicans cecidit ; cuius interitu consternati Romani fugere coeperunt. Iam Sabini clamitabant : « Vicimus perfidos hospites, imbelles hostes. Nunc sciunt longe *aliud* esse virgines rapere, *aliud* pugnare cum viris ».

Tunc Romulus — arma ad caelum tollens — Iovi aedem vovit et exercitus — *seu* forte *seu* divinitus — restitit. Itaque proelium redintegratur ; sed raptae mulieres — crinibus passis — ausae sunt se inter tela volantia inferre et *hinc* patres *hinc* viros orantes pacem conciliaverunt.

8

II. TULLUS HOSTILIUS ROMANORUM REX TERTIUS

Mortuo Numa, Tullus Hostilius rex creatus est. Hic non solum proximo regi dissimilis, sed etiam Romulo ferocior fuit. Eo regnante, bellum inter Albanos et Romanos exortum est. Ducibus Hostilio et Fufetio placuit paucorum manibus fata utriusque populi committi. Erant apud Romanos trigemini Horatii, trigemini quoque apud Albanos Curiatii. Cum iis agunt reges, ut pro sua quisque patria dimicent ferro. Foedus ictum est *ea* lege, *ut unde* victoria *ibi* quoque imperium esset. Itaque trigemini arma capiunt, et in medium inter duas acies procedunt. Consederant utrimque duo exercitus. Datur signum infestisque armis terni juvenes — magnorum exercituum animos gerentes — concurrunt.

Ut primo concursu increpauerunt arma micantesque fulserunt gladii, horror ingens spectantes perstrinxit. Consertis deinde manibus, statim duo Romani, *alter super alterum* exspirantes, ceciderunt ; tres Albani vulnerati sunt. Ad casum Romanorum conclamavit gaudio exercitus Albanus. Romanos iam spes tota deserebat. Unum Horatium tres Curiatii circumsteterant. Tum unus, qui forte integer fuit, Romanus — quia tribus impar erat — fugam simulavit ; singulos, per intervalla insequentes, separatim aggressus necavit. Sic unius viri manu parta Victoria Romanis est. Deinde Fufetius exercitum Albanum domum abduxit.

9

Romani ovantes ac gratulantes Horatium accipiunt, et domum deducunt. Princeps ibat Horatius trium fratum spolia prae se gerens. Cui obvia fuit soror virgo, quae uni ex Curiatiis desponsa fuerat. Haec — viso super humeros fratris paludamento sponsi, quod ipsa confecerat — flere et crines solvere coepit. Movit ferocis iuvenis animum comploratio sororis in tanto gaudio publico ; itaque — stricto gladio — transfigit pueram, simul eam verbis increpans : « Abi hinc cum immaturo amore ad sponsum, oblita fratum, oblita patriae. Sic pereat quaecumque Romana lugebit hostem ».

10

III. IUNIUS BRUTUS ROMANORUM CONSUL PRIMUS

Expulsis regibus duo consules creati sunt, L. Iunius Brutus et L. Tarquinius Collatinus, Lucretiae maritus. Annuum iis imperium tributum est, ne per diuturnitatem potestatis insolentiores fierent. Sed Collatino paulo post dignitas sublata est, quod invisum erat populo Tarquiniorum nomen. In eius locum P. Valerius Publicola consul creatus est. Sed erant in iuventute Romana adulescentes aliquot, sodales Tarquiniorum, qui novum imperium aegre ferebant. Hi cum legatis — quos rex ad bona sua repetenda Romam miserat — de restituendis regibus colloquuntur, ipsos Bruti consulis filios in societatem consilii adsumunt. Sermonem eorum ex servis unus exceptit, et rem ad consules detulit. Coniurati omnes, in

quibus erant liberi Bruti consulis, in vincula coniecti sunt, deinde damnati. Missi lictores eos nudatos virgis caedunt securique feriunt. Supplicii *non* spectator *modo*, sed et exactor erat Brutus, qui tunc patrem exuit, ut consulem ageret.

11

IV. HORATIUS COCLES

Porsenna, rex Etruscorum, ad restituendos in regnum Tarquinios cum infesto exercitu Romam venit. Primo impetu Ianiculum cepit. Non unquam alias ante tantus terror Romanos invasit : adeo valida res tum Clusina erat magnumque Porsennae nomen. Ex agris in urbem demigrant ; urbem ipsam saepiunt praesidiis. Alia urbis pars muris, alia Tiberi obiecto tuta videbatur. Pons Sublicius iter paene hostibus dedit, nisi unus vir fuisse Horatius Cocles, illo cognomine appellatus, quod in alio proelio alterum oculum amiserat. Is — extrema pontis parte occupata — aciem hostium solus sustinuit, donec pons a tergo interrumpetur. Audaciā suā obstupescit hostes ; ponte rescisso, armatus in Tiberim desiluit, et incolumis ad suos tranavit. Grata erga tantam virtutem civitas fuit. Statua Horatii in comitio posita est ; agri *tantum* ei publice datum est *quantum* uno die circumaravit.

12

V. MUCIUS SCAEVOLA

Cum Porsenna Romam obsideret, C. Mucius, vir Romanae constantiae, senatum adiit, et veniam transfugiendi ad hostes petit necem regis repromittens. Accepta potestate in castra hostium venit. Ibi in confertissima turba prope regium tribunal constitit. Stipendum tunc forte militibus dabatur, et scriba ad latus regis pari fere ornatu sedebat. Mucius, similitudine deceptus scribam pro rege sicā necavit. Quo facto comprehensus dextram in conspectu regis imposuit in foculum ad sacrificium accensum, velut manum puniens, quod in caede peccasset. Attontus miraculo rex iuvenem amoveri ab altaribus iussit. Tum Mucius, quasi benefi-

cium remunerans, aperte dixit trecentos, sui similes, adversus eum coniurasse. Qua re Porsenna exterritus pacem cum Romanis fecit. Mucio prata trans Tiberim dono cives dederunt, quae M u - c i a p r a t a appellata sunt, et Scaevola dictus est, quod sinistrā tantum manu utebatur eique statua hōnoris gratiā constituta est.

13

VI. MENENIUS AGRIPPA

Menenius Agrippa concordiam inter patres plebemque restituit. Nam plebs cum contra patricios infensa ad montem sacrum secessisset, quod a senatu atque consulibus tributo ac militia premeretur, patres Agrippam, virum facundum et popularem, ad plebem miserunt, qui eam senatui reconciliaret. Is, ubi in conspectum plebis venit, nihil aliud quam hoc narrasse fertur ; « Olim — inquit — humani artūs, cum ventrem otiosum cernerent, ab eo discordarunt conspiraruntque, ne manus ad os cibum ferrent, neve os acciperet datum aut dentes conficerent. At, dum ventrem domare volunt, ipsi quoque defecerunt totumque corpus ad extremam tabem venit. Tum demum intellexerunt ventris haud segne ministerium esse eumque acceptos cibos concoquere et per omnia membra distribuere ; itaque cum eo in gratiam redierunt. Sic — inquit — senatus et populus, quasi unum corpus, discordiā pereunt, valent concordiā ».

Hac fabulā Menenius hominum mentes flexit ; plebs in urbem regressa est. Creavit tamen tribunos, qui libertatem suam adversus nobilitatis superbiam defenderent. Paulo post mortuus est Menenius, vir omni vita *pariter* patribus *ac* plebi carus. Is tamen in *tanta* paupertate decessit, *ut* eum populus — collatis quadrantibus — sepeliverit, et locum sepulcro senatus publice dederit. Potest consolari pauperes Menenius, sed multo magis docere locupletes, quam non sit necessaria solidam laudem cupienti, nimis anxia divitiarum comparatio.

VII. LUCIUS QUINCTIUS CINCINNATUS

Aequi Minucium consulem atque exercitum eius circumcessos tenebant. Id ubi Romam nuntiatum est, *tantus* pavor, *tanta* trepidatio fuit, *quanta* si urbem ipsam non castra hostes obsiderent. Cum autem in altero consule parum esse praesidii videretur, dictatorem dici placuit, ut is rem afflictam restitueret. L. Quinctius Cincinnatus omnium consensu dictator dictus est.

Ille, spes unica imperii Romani, trans Tiberim tunc quattuor iugerum agrum manibus suis colebat. Ad quem missi legati nudum eum arantem offenderunt. Salute data redditaque Quinctius togam propere e tugurio proferre uxorem iussit, ut senatus mandata togatus audiret.

Postquam — abstero pulvere ac sudore — togā indutus processit Quinctius, dictatorem eum legati gratulantes consulantur ; quantus terror in exercitu sit, exponunt. Quinctius igitur Cincinnatus Romam venit, et — antecedentibus lictoribus — domum deductus est. Paulo post — caesis hostibus — exercitum Romanum liberavit urbemque triumphans ingressus est. Quinctius sexto decimo die dictaturā — quam in sex menses acceperat — se abdicavit, et ad aratum rediit.

VIII. MARCUS FURIUS CAMILLUS

Cum Marcus Furius Camillus urbem Falerios obsideret, ludi magister plurimos et nobilissimos inde pueros velut ambulandi gratiā eductos in castra Romanorum perduxit. Quibus Camillo traditis, non erat dubium quin Falisci — deposito bello — sese Romanis dedituri essent. Sed Camillus perfidiam proditoris detestatus : « Non ad similem tui — inquit — venisti : sunt belli sicut et pacis iura : arma habemus non adversus eam aetatem — cui etiam in captis urbibus parcimus — sed adversus armatos, qui castra Rōmana apud Veios oppugnaverunt ». Denudari deinde ludi ma-

gistrum iussit, eum — manibus post tergum alligatis — in urbem reducendum pueris tradidit. Statim Falisci, beneficio magis quam armis victi, portas Romanis aperuerunt.

17

Sed Camillus post multa in patriam merita exsilio mulctatus, quod praedam inique divisisset, Ardeam concessit. Urbe egrediens, a diis precatus est, ut, si innoxio sibi ea iniuria fieret, desiderium sui facerent ingratiae civitati quamprimum. Neque multo postea res evenit. Galli, post pugnam Alliensem, victores ante solis occasum ad urbem Romam pervenient. Postquam hostes adesse nuntiatum est, Manlius, cum urbem omnem defendere non posset, cum iuventute Romana in arcem Capitolium fugit; seniores vero domos regressi sunt, sed senatores quidam ornatii honorum insignibus, aetate confecti in foro manserunt. Galli senatuum gravitatem admirati sunt, donec Gallus quidam barbam longam. M. Papirii tangere ausus est. Statim Papirius scipione eburneo caput Galli percussit. Ab ea re initium caedis ortum est: ceteri senes sedibus eburneis insidentes trucidati sunt. Galli deinde impetum facere in arcem statuunt. Noctu Capitolium taciti ascenderunt; iamque in summum saxum evaserant, cum anseres sacri clangore alarumque strepitu Manlium, virum bello egregium, exciverunt. Hic ceteros ad arma vocat, et Gallos ascendentibus deiecit.

18

Tunc consensu omnium placuit ab exsilio Camillum acciri. Missi igitur ad eum legati, et ipse dictator absens dictus est. Interim Galli obsidione fatigati et fame oppressi constituerunt, ut obsidionem haud magna mercede relinquarent. Pactum est pretium mille pondo auri.

Nondum omni auro appenso Camillus dictator, qui Romani exercitus reliquias collegerat, intervenit; auferri aurum de medio iubet hostesque ex improviso aggressus maximo proelio devicit. Ne nuntius quidem cladis relictus est. Dictator — recuperata ex hostibus patriā — urbem ingressus est triumphans, et a militibus « parens patriae conditorque alter urbis » appellatus est.

IX. TITUS MANLIUS TORQUATUS

Cum postea Galli ad tertium lapidem trans Aniēnem fluvium castra posuissent, exercitus Romanus ab urbe profectus est, et in citeriore ripa fluvii constituit. Pons in medio erat ; tunc Gallus quidam eximia corporis magnitudine in vacuum pontem processit, et, quam maxima voce potuit : « *Quem nunc — inquit — Roma fortissimum habet, is procedat agendum ad pugnam, ut eventus certaminis nostri ostendat, utra gens bello sit melior* ». Dia inter milites Romanos silentium fuit. Tum Titus Manlius, adulescens nobilis, ex statione ad imperatorem pergit : « *iniussu tuo — inquit — imperator, extra ordinem nunquam pugnaverim, etiamsi certam victoriam videam ; si tu permittis, volo illi belluae ostendere me ex illo ortum esse, qui Gallorum agmen ex rupe Tarpeia deturbavit* ». Cui imperator : « *Macte virtute — inquit — T. Manli, esto : perge, et nomen Romanum invictum praesta* ». Ubi constiterunt inter duas acies, Gallus ensem cum ingenti sonitu in arma Manlii deiecit. Manlius vero inter corpus et arma Galli sese insuans uno et altero ictu ventrem gladio transfodit ; deinde ei iacenti torquem, quo ornatus erat, detraxit, quem cruento respersum collo circumdedit suo. Hinc *et ipse et posteri eius Torquati cognomen acceperunt.*

Idem Manlius, postea consul factus bello Latino, ut disciplinam militarem restitueret, edixit, ne quis extra ordinem in hostes pugnaret. Forte T. Manlius, consulis filius, prope stationem hostium accesserat. Ubi is, qui Latino equitatui praeerat, consulis filium agnovit : « *Visne — inquit — congregdi tecum, ut singularis proelii eventu cernatur quanto eques Latinus Romano praestet ?* » Movit ferocem iuvenis animum *seu* ira, *seu* detrectandi certaminis pudor. Itaque, oblitus imperii paterni, in certamen ruit, et Latinum ex equo excussum transfixit spoliisque lectis in castra ad patrem venit. Extemplo filium aversatus consul milites classico advocat. Qui postquam frequentes convenerunt : « *Quando quidem — in-*

quit — tu, fili, contra imperium consulis pugnavisti, oportet ut disciplinam poenā tuā restituas. Triste quidem exemplum sed in posterum salubre iuventuti eris. I, lictor, adliga ad palum ». Metu omnes obstupuerunt ; sed, postquam — cervice caesa — fusus est crux, in questus et lamenta eruperunt. Manlio Romam redeundi seniores tantum obviam exierunt : iuventus *et* tunc eum, *et* omni deinde vitā exsecrata est.

21

X. PUBLIUS DECIUS

P. Decius, Valerio Maximo Cornelio Cocco consulibus, tribunus militum fuit. Exercitu Romano in angustiis clauso, Decius editum collem conspexit imminentem hostium castris. Accepto praesidio verticem occupavit, hostes terruit, consuli spatium dedit ad subducendum agmen in aequiorem locum. Ipse — colle, quem insederat, undique armatis circumdato — intempesta nocte, per medias hostium custodias somno oppressas incolumis evasit. Quare ab exercitu donatus est coronā obsidionali, quae dabatur *ei*, qui obsidione cives liberasset. Consul fuit bello Latino cum Manlio Torquato. Tunc cum utriusque consuli somnio obvenisset, *eum* populum victorem fore, *cuius* dux in proelio cecidisset, convenit inter eos, ut is, cuius cornu in acie laboraret, diis se manibus devoveret. Inclinante sua parte Decius armatus in equum insiluit ac se in medios hostes immisit. Concidit obrutus telis, et victoriā suis reliquit.

22

XI. GAIUS FABRICIUS

Gaius Fabricius unus fuit ex legatis, qui ad Pyrrhum de capti- vis redimendis venerant. Cuius postquam audivit Pyrrhus magnum esse apud Romanos nomen — ut viri boni et bello egregii, sed admodum pauperis — eum prae ceteris honorifice ac liberaliter accepit eique munera atque aurum obtulit. Omnia Fabricius repudiavit.

Postero die, cum illum Pyrrhus vellet exterrere conspectu su- bito elephanti, imperavit suis, ut Fabricio, secum colloquenti,

bellua post aulaea admoveretur. Quod ubi factum est — signo dato remotisque aulaeis repente — bellua stridorem horreudum emisit et manum super Fabricii caput suspendit. Sed ille placide subridens: « Neque — inquit — *heri* me aurum tuum pellexit, neque *hodie* commovet bellua tua ».

Fabricii virtutem admiratus Pyrrhus illum secreto invitavit, ut patriam desereret secumque vellet vivere, quarta etiam regni sui parte oblata. Cui Fabricius ita respondit: « Si me virum bonum indicas, cur me vis corrumpere? sin vero malum, cur me ambis? »

23

Anno interiecto — omni spe pacis inter Pyrrhum et Romanos concilianda ablatā — Fabricius, consul factus, contra eum missus est. Cumque vicina castra ipse et rex haberent, medicus regis nocte ad Fabricium venit, et: « Si tu mihi — inquit — praemium dederis, ego regem veneno necabo ». Hunc Fabricius vinctum reduci iussit ad Pyrrhum et ei dici, quae contra caput eius medicus spoondisset. Tunc rex admiratus eum dixisse fertur: « Ille est Fabricius, qui difficilius ab honestate quam sol a suo cursu posset averti ».

Fabricius omnem vitam in gloria paupertate exegit *ad eo* que inops decessit, *ut* filiabus nullam dotem reliquerit. At senatus patris sibi partes desumpsit, et — datis ex communī aerario dotibus — eas collocavit.

24

XII. MARCUS ATILIUS REGULUS

Marcus Regulus Poenos magna clade affecit. Deinde in Africam primus Romanorum ducum traiecit. Clupearm urbem et trecenta castella expugnavit; *neque* cum hominibus *tantum sed etiam* cum monstribus dimicavit. Regulo, ob res bene gestas, imperium in annum proximum prorogatum est. Quod ubi ille cognovit, senatui scripsit villicum suum in agello — quem septem iugerum habebat — mortum esse et servum, occasionem nactum, aufugisse, ablato instrumento rustico; ideoque petere se, *ut* sibi successor in Africam mitteretur, ne — desertō agro — omnia ad vivendum necessaria uxori et liberis deessent. Senatus — acceptis litteris — res, quas

Regulus amiserat, publicā pecuniā redimi iussit; agellum colendum locavit, alimenta coniugi ac liberis praebuit. Regulus deinde multis proeliis Carthaginiensium opes contudit eosque pacem petere coegit. Quam cum Regulus nollet nisi durissimis condicionibus dare, illi a Lacedaemoniis auxilium petierunt.

25

Carthaginienses — duce Xanthippo Lacedaemonio, viro belli peritissimo — bellum renovarunt ac Regulum ultima pernicie vice runt; nam duo tantum milia hominum ex omni Romano exercitu superfuerunt, et Regulus ipse captus, et in carcerem coniectus est. Deinde Regulus Romam de captivis commutandis — dato iureiurando — missus est ut, si non impetravisset, rediret ipse Carthaginem. Qui cum Romam venisset, in senatum introductus mandata exposuit: sententiam ne diceret recusavit; quamdiu iureiurando hostium teneretur, se non esse senatorem. Iussus tamen sententiam dicere, negavit esse utile captivos Poenos reddi, quod illi adulescentes et boni duces essent, ipse vero iam senectute confectus. Cuius cum valuissest auctoritas, captivi retenti sunt.

Regulus deinde *cum* retineretur a propinquis et amicis, *tamen* Carthaginem rediit; neque vero tunc ignorabat se ad crudelissimum hostem et ad exquisita supplica proficiisci, sed iusuarandum conservandum putavit. Reversum Carthaginienses omni cruciatu necaverunt. Palpebris enim resectis aliquamdiu in loco tenebricoso tenuerunt; deinde — cum sol esset ardentissimus — repente eductum intueri caelum coegerunt. Postremo in arcam ligneam, in qua undique clavi praecuti eminebant, incluserunt. Ita dum fessum corpus stimulis ferreis confoditur, vigiliis et dolore continuo extinctus est. Hic fuit Atilii Reguli exitus, ipsa quoque vita — *etsi* per maximam gloriam diu *acta* — clarior et illustrior.

26

XIII. QUINTUS FABIUS MAXIMUS

Quintus Fabius iam senex filio suo consuli legatus fuit; cumque in eius castra veniret, filius obviam patri progressus est; duodecim

lictore pro more anteibant. Equo vehebatur senex nec — appropinquate consule — descendit. Iam ex lictoribus undecim verecundiā paternae maiestatis taciti praeterierant. Quod cum consul animadvertisset, proximum lictorem iussit inclamare Fabio patri, ut ex equo descederet. Pater tum desiliens: « Non ego, fili, — inquit — tuum imperium contempsi, sed experiri volui, an scires consulem te agere ».

Ad summam senectutem vixit Fabius Maximus, dignus tanto cognomine. Cautior quam promptior habitus est, sed insita eius ingenio prudentia *bello*, *quod* tum gerebatur, aptissima erat. Nemini dubium est, quin rem Romanam cunctando restituerit. Nam *ut* Scipio celeritate sua Carthaginem opprescit, *sic* Fabius cunetatione id egit, ne Roma opprimi posset.

27

XIV. LUCIUS AEMILIUS PAULUS ET GAIUS TERENTIUS VARRO

Hannibal in Apuliam pervenerat. Adversus eum Roma profecti sunt duo consules, L. Aemilius Paulus et C. Terentius Varro. Paulo sollers Fabii cunctatio magis placebat; Varro autem ferox et temerarius acriora sequebatur. Ambo consules ad vicum, qui Cannae appellabatur, castra posuerunt. Ibi insitam Varroni temeritatem fortuna aliquo levium proeliorum successu aluerat; itaque — invito collegā — aciem instruxit, et signum pugnae dedit. Victus caesusque est Romanus exercitus; nusquam graviore vulnere afflita est respublica. Aemilius Paulus telis obrutus cecidit; quem cum media in pugna oppletum cruento conspexisset quidam tribunus militum: « Cape — inquit — hunc equum, et fuge, Aemili ». « Quin tu potius — respondit Paulus — abi, nuntia patribus, ut urbem muniant ac, priusquam hostis victor adveniat, praesidiis firment: tu me patere in hac militum meorum strage exspirare ». Alter consūl cum paucis equitibus Venusiam perfugit.

28

Hannibali victori cum ceteri gratularentur suaderentque, ut quietem *et* ipse sumeret *et* fessis militibus daret, unus ex eius pre-

fectis, Maharbal, minime cessandum ratus, Hannibalem hortabatur, ut statim Romam pergeret, die quinto vicer in Capitolio epulaturus. Cumque Hannibal illud non probaret, Maharbal : « Vincere scis, Hannibal, — inquit — victoriā uti nescis ». Mora eius diei satis creditur saluti fuisse urbi et imperio. Dein Hannibal — relictā Romā — in Campaniam devertit, cuius deliciis mox exercitus ardor clanguit.

29

XV. MARCUS CLAUDIUS MARCELLUS

Postea cum Sicilia a Romanis ad Poenos defecisset, Marcellus consul creatus Syracusas — urbem Siciliae nobilissimam oppugnavit. Diurna fuit obsidio, neque urbem, nisi post tres annos, cepit Marcellus. Rem confecisset celerius, nisi unus vir ea tempestate Syracusis fuisset. Is erat Archimedes, vir admirabili ingenio praeditus, qui — multis machinis inventis — opera Romanorum brevi disturbabat. Captis Syracusis, Marcellus — eximiā viri prudentiā delectatus — ut capiti illius parceretur edixit. Archimedes — dum in pulvere quasdam formas describit attentius — patriam suam captam esse non senserat. Miles praedandi causā in domum eius irrupit, et minantis voce quisnam esset eum interrogavit. Archimedes, propter cupiditatem *illud* investigandi, *quod* requirebat, nomen suum non indicavit, sed : « Noli — inquit —, obsecro, circulos meos turbare ». Quapropter a milite obtruncatus est. Eius mortem aegre tulit Marcellus sepulturaeque curam habuit.

30

XVI. PUBLIUS CORNELIUS SCIPIO AFRICANUS

Profectus igitur in Hispaniam Scipio Carthaginem novam, quo die venit, expugnavit. Eo congestae erant omnes paene Africae et Hispaniae opes, quibus omnibus potitus est Scipio. Inter captivos ad eum adducta est eximiae formae adulta virgo. Sed ubi comperit eam illustri loco inter Celtiberos natam principique eius gentis adulescenti, Allucio nomine, desponsam esse — arcessitis parentibus et sponso — eam reddidit. Parentes virginis, qui

ad eam redimendam magnum auri pondus attulerant, Scipionem orabant, ut id a se donum reciperet. Scipio aurum ante pedes poni iussit, vocatoque sponso: « Super dotem — inquit — quam accepturus a socero es, haec tibi a me dotalia dona accedant ». Allucius domum reversus grato animo Celtiberos Romanis conciliavit.

31

Deinde Scipio Hasdrubalem victum ex Hispania expulit. Castris hostium potitus, omnem praedam militibus concessit; captivos Hispanos sine pretio domum dimisit; Afros vero vendi iussit. Erat inter eos puer adultus, regii generis, formā insigni. Quem percontatus est Scipio quis et cuias esset, et cur id aetatis in castris fuisse. « Numida sum — inquit puer — Massivam populares vocant; patre amisso apud avum maternum, Numidiae regem, educatus sum. Cum avunculo Masinissā — qui nuper subsidio Carthaginensis venit — in Hispaniam traieci; prohibitus propter aetatem a Masinissa, nunquam ante proelium inii. Eo die quo pugnatum est cum Romanis — inscio avunculo, clam armis et equo sumpto — in aciem exii; ibi — prolapso equo — captus sum a Romanis ».

Hunc Scipio interrogavit velletne ad avunculum reverti. Id vero se cupere respondit puer, effusis gaudio lacrimis. Tum Scipio anulum aureum equumque ornatum puero donavit datisque equitibus, qui tuto deducerent, dimisit.

32

Cum P. Cornelius Scipio se erga Hispanos clementer gessisset, circumfusa multitudo eum regem omnium consensu appellavit. At Scipio cum silentium fieri per praeconem iussisset: « Nomen imperatoris — inquit — quo me mei milites appellaverunt, mihi maximum est; regium nomen, *alibi* magnum, *Romae* intolerabile est. Si *id* amplissimum iudicatis, *quod* regale est, vobis licet existimare regalem in me esse animum; sed oro vos, ut a regis appellatione abstineatis ». Senserunt etiam barbari magnitudinem animi, qua Scipio *id* aspernabatur, *quod* ceteri mortales admirantur, et concupiscunt.

Carthaginienses, metu perculti, oratores triginta seniorum principes ad petendam pacem mittunt. Qui, ubi in castra Romana venerunt, veniam civitati petebant non culpam purgantes, sed initium culpae in Hannibalem transferentes. Inde — condicionibus a Scipione latis omnibus acceptis — legati Carthaginienses Romam profecti sunt, ut, *quae* ab illo pacta essent, *ea* patrum ac populi auctoritate confirmarentur.

Ita pace terra marique partā, Scipio — exercitu in naves impo-
sito — Romam revertit. Ad quem advenientem concursus ingens factus est : effusa *non ex urbibus modo, sed etiam ex agris* multitudo vias obsidebat. Scipio inter gratulantium plausus triumpho omnium clarissimo urbem est inventus, primusque nomine victae a se gentis est nobilitatus Africanusque appellatus.

Hannibal, a Scipione victus, suisque invisus, ad Antiochum, Syriae regem, confugit eumque hostem Romanis fecit. Missi sunt Romā legati ad Antiochum, in quibus erat Scipio Africanus. Qui, cum Hannibale Ephesi collocutus, ab eo quaesivit, quem fuisse maximum imperatorem crederet. Respondit Hannibal Alexandrum, Macedonum regem, maximum sibi videri, quo parvā manu innumerabiles exercitus fudisset. Interroganti deinde, quem secundum poneret: « Pyrrhum — inquit — quod primus castra metari docuit nemoque illo elegantius loca cepit, et praesidia disposuit ». Seiscitanti denique, quem tertium duceret, semet ipsum dixit. Tum ridens Scipio : « Quidnam tu dices — inquit — si me vicisses? ». « Me vero — inquit Hannibal — *et ante Alexandrum et ante Pyrrhum et ante alios omnes posuissem* ». Ita — improviso assentationis genere — Scipionē e grege imperatorum velut inestimabilem, secernebat.

Cum Scipio Africanus in Litera villa se contineret, complures praedonum duces ad eum videndum forte confluxerunt. Scipio eos ad vim faciendam venire ratus, praesidium servorum in tecto

collocavit aliaque parabat, quae ad eos repellendos erant necessaria. Quod ubi praedones animadverterunt — abiectis armis — ianuae appropinquant nuntiantque se non vitae eius hostes, sed virtutis admiratores venisse, conspectum tanti viri expetentes. Quod postquam audivit Scipio, fores reserari eosque introduci iussit. Illi postes ianuae tanquam religiosissimam aram venerati, cupide Scipionis dextram apprehenderunt ac diu deosculati sunt ; deinde — positis ante vestibulum donis — laeti domum reverterunt. Paulo post mortuus est Scipio moriensque ab uxore petivit, ne corpus suum Romam referretur.

36

XVII. LUCIUS AEMILIUS PAULUS MACEDONICUS

Postquam Perseum consolatus est Aemilius Paulus, sermonem ad Romanos circumstantes convertit : « Videlis — inquit — exemplum insigne mutationis rerum humanarum. Vobis haec praecipue dico, iuvenes. Ideo neminem decet in quemquam superbe agere nec praesenti credere fortunae ».

Confecto bello Aemilius Paulus regiā nave ingentis magnitudinis — nam sedecim ordines remorum habuisse dicitur — ad urbem est subvectus. Fuit eius triumphus omnium longe magnificentissimus. Completae erant omnes Tiberis ripae obviam effusa multitudine. Populus — estructis per forum tabulatis in modum theatrorum — spectavit in candidis togis. Aperta tempa omnia et sertis coronata, ture fumabant. In tres dies distributa est pompa spectaculi. Primus dies vix suffecit transvehendis signis tabulis que ; sequenti die translata sunt arma, galeae, scuta, loricae, pharetrae argentumque signatum. Tertio die, multo mane, ducere agmen coeperunt tubicines, non festos sollemnium pomparum modos, sed bellicum sonantes, quasi in aciem procedendum esset. Deinde agebantur pingues cornibus auratis et vittis redimiti boves centum et viginti. Sequebantur Persei liberi — comitante educatorum et magistrorum turbā — qui manus ad spectatores cum lacrimis miserabiliter tendebant, et pueros docebant populi Romani misericordiam suppliciter implorare. Post filios incedebat cum uxore Perseus, stu penti et attonito viro similis. Inde quadringentae coronaē aureae

portabantur ab omnibus fere Graeciae civitatibus dono missae. Postremo ipse in curru Paulus vehebatur auro purpurāque fulgens, qui *cum* dignitate alia corporis *tum* senecta ipsa magnam maiestatem p̄ae se ferebat. Post currum, inter alios illustres viros, filii duo Aemilii; deinde equites turmatim et cohortes peditum. Paulo a senatu et populo Romano concessum est, ut ludis circensibus veste triumphali uteretur eique cognomen Macedonico inditum est.

37

Aemilius Paulus omni Macedonum gaza — quae fuit maxima — potitus *tantam* in aerarium populi Romani pecuniam invexit, *ut* unius imperatoris praeda finem attulerit tributorum. At hic per alios homines cuncta administravit, nec *quidquam* ex thesauris regiis in domum suam intulit *praeter* memoriam nominis sempiternam. Mortuus est *adeo* pauper, *ut* dos eius uxori non potuerit exsolvi, nisi vendito fundo, quem unum reliquerat. Exsequiae eius non *tam* auro et ebore *quam* omnium benevolentia et studio fuerant insignes. Macedoniae principes — qui tunc Romae erant legationis nomine — umeros suos funebri lecto sponte sua subiecerunt. *Quem* enim in bello ob virtutem timuerant, *eundem* in pace ob iustitiam diligebant.

38

XVIII. PUBLIUS CORNELIUS SCIPIO AEMILIANUS

P. Scipio Aemilianus, Pauli Macedonici filius adoptione Scipionis Africani nepos, a tenera aetate Graecis litteris a Polybio, praestantis ingenii viro, eruditus est. Ex eius doctrina *tantos* fructus tulit, *ut* non modo aequales suos, *sed etiam* maiores natu omni virtutum genere superaret. Temperantiae et continentiae laudem ante omnia comparare studuit; quod quidem difficile tunc erat: miro enim impetu ad libidines et epulas iuvenes Romani eo tempore ferebantur. At Scipio contrarium vitae institutum secutus publicam modestiae et continentiae famam est adeptus. Polybiū semper domi militiaeque secum habuit; semper inter arma ac studia versatus *aut* corpus periculis *aut* animum disciplinis exercuit.

Cum duo consules, quorum *alter* inops, *alter* avarus erat, in senatu contenderent, *uter* in Hispaniam ad bellum gerendum mitteretur ac magna inter patres esset dissensio, rogatus sententiam Scipio Aemilianus: « Neutrum — inquit — mihi mitti placet, quia *alter* nihil habet, *alteri* nihil est satis ».

Iudicabat enim et inopiam et avaritiam debere abesse pariter ad rem bene gerendam. Alioquin maxime verendum est, ne publicum munus quaestui habeatur, et praeda communis in privatum imperatoris lucrum convertatur. Ab hac culpa longe alienus fuit Scipio: nam post duos inclitos consulatus et totidem triumphos, officio legationis fungens, septem tantum servos secum duxit. E Carthaginis et Numantiae spoliis comparare plures certe potuerat, sed — Carthagine eversa — nihilo fuit locupletior quam ante. Itaque, cum per populi Romani socios et exteras nationes iter faceret, non mancipia eius, sed victoriae numerabantur, nec *quantum* auri et argenti, sed *quantum* dignitatis atque gloriae secum ferret, aestimabatur.

Paulo post Scipio repente in lectulo exanimis est inventus. De tanti viri morte nulla habita est quaestio eiusque corpus vellato capite est elatum, ne livor in ore appareret. Metellus Macedonicus, etsi Scipionis inimicus, audita nece, in forum advolavit ibique maesto vultu clamavit: « Concurrite, cives, moenia urbis nostrae eversa sunt: Scipioni intra suos penates quiescenti nefaria vis illata est ». Idem Metellus filios suos iussit funebri eius lecto umeros subicere dicens : « Nunquam a vobis id officium maiori viro praestari poterit ».

Scipionis patrimonium *tam* exiguum fuit, *ut* triginta duas libras argenti, duas et selibram auri tantum reliquerit.

XIX. TIBERIUS ET GAIUS GRACCHI

Tib. Gracchus et G. Gracchus Scipionis Africani ex filia nepotes erant. Horum adulescentia bonis artibus et magnā omnium

spe floruit : ad egregiam enim indolem accedebat optima educatione. Exstant Corneliae matris epistolae, quibus appetet eos non solum in gremio matris educatos esse, sed etiam ab ea sermonis elegantiam hausisse. Maximum matronis ornamentum esse liberos, bene institutos, merito putabat sapientissima illa mulier. Cum Campana matrona, apud illam hospita, ornamenta sua — quae erant illa aetate pretiosissima — ostentaret ei muliebriter, Cornelia sermonem produxit usque eo dum a schola redirent liberi. Quos reversos hospitae exhibens: « En haec — inquit — mea ornamenta ». Nihil quidem istis adolescentibus neque a natura neque a doctrina defuit ; sed ambo rem publicam, quam tueri poterant, impie perturbare maluerunt.

42

Tib. Gracchus, tribunus plebis creatus, a senatu descivit ; populi favorem profusis largitionibus sibi conciliavit ; agros plebi dividebat, civitatem omnibus Italicis dabat ; provincias novis coloniis replebat ; quibus rebus viam sibi ad regnum parare videbatur. Quare cum convocati patres deliberarent, quidnam faciendum esset, statim Tiberius Capitolium petit, manum ad caput referens ; quo signo salutem suam populo commendabat. Hoc nobilitas ita accepit, quasi diadema posceret. Tum Scipio Nasica, cum esset consobrinus Tib. Gracchi, patriam cognitioni praeferens, sublatā dextrā, proclamavit: « Qui rem publicam esse volunt, me sequantur ». Dein Gracchum fugientem persecutus, in eum irruit suaque manu interfecit. Mortui Tiberii corpus in Tiberim proiectum est.

43

C. Gracchum idem furor, qui fratrem Tiberium; invasit ; seu vindicandae fraternae necis, seu comparandae regiae potentiae causā, vix tribunatum adeptus est, cum pessima coepit inire consilia : maximas largitiones fecit ; aerarium effudit ; legem de frumento plebi dividendo tulit. His perniciosis Gracchi consiliis, quanta poterant contentionē, obsistebant omnes boni, in quibus maxime Piso, vir consularis. Is, cum multa contra legem frumentariam dixisset — lege tamen lata — ad frumentum cum ceteris

acciendum venit. Gracchus ubi animadvertisit in coetu Pisonem stantem, eum sic compellavit, audiente populo Romano : « Qui tibi constas, Piso, cum ea lege frumentum petas, quam dissuasti? » Cui Piso : « Nolim quidem, Gracche, — inquit — mea bona tibi viritim dividere liceat, sed, si facies, partem petam ». Quo responso aperte declaravit vir gravis et sapiens lege, quam tulerat Gracchus, patrimonium publicum dissipari.

44

Decretum a senatu latum est, *ut* videret consul Opimus, ne quid detrimenti res publica caperet ; quod, nisi in maximo discrimine, decerni non solebat. C. Gracchus — armata familiā — Aventinum occupaverat. Quam ob rem consul — vocato ad arma populo — Gaium aggressus est; qui pulsus, dum a templo Dianaee desilit, talum intorsit, et, cum iam a satellitibus Opimii comprehendenderetur, iugulum servo praebuit; qui dominum et mox semet ipsum super domini corpus interemit. Consul promiserat se pro capite Gracchi aurum repensurum esse. Quare Septimuleius quidam lanceā praefixum Gaii caput attulit eique aequale auri pondus persolutum est. Sunt qui tradunt — cerebro exempto — illum — infuso plumbō — caput, quo gravius efficeretur, explesse.

45

XX. PUBLIUS RUTILIUS RUFUS

P. Rutilius Rufus vitae innocentia enituit, et, cum nemo esset in civitate illo integrior nemo sanctior, omni honore dignus est habitus, et consul factus. Cum eum amicus quidam rem iniustum aliquando rogaret, et Rutilius constanter negaret, indignatus amicus : « Quid ergo — inquit — mihi opus est amicitia tuā, si quod rogo non facis ? » « Immo — respondit Rutilius — quid mihi tuā, si tuā gratiā aliquid inhoneste facturus sim ? » Sciebat, quippe vir sanctus, tam contra officium esse amico tribuere, quod aequum non sit, quam non tribuere id, quod recte possimus ; atque si forte amici a nobis postulent, quae honesta non sunt, religionem et fidem esse amicitiae anteponendam.

XXI. GAIUS MARIUS

C. Marius humili loco natus, militiae tirocinium in Hispania, duce Scipione, posuit. Erat imprimis Scipioni carus ob singularem virtutem et impigram ad pericula et labores alacritatem. Quodam die cum forte post cenam Scipio cum amicis colloqueretur, dixit aliquis: « Si quid tibi, Scipio, acciderit eritne rei publicae alter tui similis imperator? » Tum Scipio, percusso leniter Marii umero: « Fortasse hic », inquit. Quo dicto excitatus Marius dignos rebus — quas postea gessit — spiritū sumpsit.

47

Tunc Romae primum civile bellum ortum est. Cum enim Sulla consul contra Mithridātem, regem Ponti, mitteretur, ei Marius lege — quam Sulpicius tribunus plebis ad populum tulerat — illud imperium eripuit. Qua re commotus Sulla cum exercitu Romam venit, eam armis occupavit Sulpicium interfecit Marium fugavit. Marius hostes persequentes fugiens aliquamdiu in palude delituit. Sed paulo post repertus, et — ut erat nudo corpore caenoque oblitus — innecto in collum loro Minturnas raptus est, et in carcерem coniectus. Missus etiam est ad eum occidendum servus publicus, natione Cimber; quem Marius vultus maiestate deterruit. Cum enim hominem ad se — stricto gladio — venientem vidisset: « Tunc — inquit — Marium audebis occidere? » Ille attonitus ac tremens — abiecto ferro — fugit. Marius postea, ab iis ipsis, qui prius eum occidere voluerant, e carcere emissus est.

48

Marius, acceptā naviculā, in Africam traiecit, et in agrum Carthaginensem, pervenit. Ibi cum in locis solitariis sederet, venit ad eum lictor Sextiliī praetoris, qui hanc provinciam administrabat. Marius ab eo — quem nunquam laeserat — aliquod humanitatis officium exspectabat; at lictor decedere eum provinciā iussit, nisi vellet in se animadvertisse. Torvis oculis eum intuens, Marius nullum dabat responsum. Lictori, interroganti iterum eum, eequid

praetori vellet renuntiari : « Abi — inquit — nuntia te vidisse C. Marium in Carthaginis magnae ruinis sedentem ».

Duobus clarissimis exemplis de inconstantia rerum humana-
rum eum admonebat, cum *et* urbis maximae excidium *et* viri cla-
rissimi casum ob oculos poneret.

49

Erat Mario ingenuarum artium et liberalium studiorum con-
temptor animus. Cum aedem Honoris se de manubiis hostium
facturum vovisset, spretā peregrinorum marmorum nobilitate
artificumque Graecorum peritiā, eam vulgari lapide per artificem
Romanum faciendam curavit. Graecas etiam litteras aspernaba-
tur, quod suis doctoribus parum ad virtutem prodessent. At idem
fortis et validus et adversus dolorem confirmatus. Cum ei varices
in crure secarentur, vetuit se alligari. Aerem tamen fuisse doloris
morsum ipse ostendit : nam medico, alterum crus postulanti,
noluit praebere, quod *maior* esset remedii *quam* morbi dolor.

50

XXII. LUCIUS CORNELIUS SULLA

Sulla propter motus urbanos cum victore exercitu Romam
properavit ; *eos*, *qui* Mario favebant, omnes superavit. Nihil illa
victoriā fuit crudelius. Sulla, dictator creatus, vel in *eos*, *qui* se
sua sponte dediderant, iussit animadverti. Quattuor milia dedi-
torum inermium civium in circō interfici iussit. Quis autem illos
potest computare, *quos* in urbe passim, quisquis voluit, occidit,
donec admoneret Fudidius quidam, vivere aliquos debere, ut
essent, quibus imperaret ? Novo et inaudito exemplo tabulam
proscriptionis proposuit, qua nomina *eorum*, *qui* occidendi es-
sent, continebantur ; cumque omnium orta esset indignatio pos-
tridie plura etiam adiecit nomina. Ingens caesorum fuit multitu-
do. Saevitiae causam etiam avaritia praebuit, multoque *plures*
propter divitias *quam* propter odium victoris necati sunt. Civis
quidam innoxius — cui fundus in agro Albano erat — legens pros-
criptorum nomina, se quoque adscriptum vidiit : « Vae — inquit — mi-

sero mihi ; me fundus Albanus persequitur ». Neque longe progressus, a *quodam*, qui eum agnoverat, percussus est.

51

Sulla deinde, in villam profectus, rusticari et venando vitam ducere coepit. Ibi morbo pediculari correptus interiit, vir ingentis animi, cupidus voluptatum, sed gloriae cupidior. Litteris Graecis et Latinis eruditus et virorum litteratorum *adeo* amans, *ut* sedulitatem etiam mali cuiusdam poetae aliquo praemio dignam duxerit; nam, cum ille epigramma ipsi obtulisset, praemium Sulla iussit ei statim dari, ea tamen lege, *ne* quid postea scriberet. Ante victoriam laudandus; in *iis* vero, *quae* secuta sunt, nunquam satis vituperandus: urbem enim et Italiam civilis sanguinis fluminibus inundavit. *Non solum* in vivos saeviit, *sed ne* mortuis *quidem* pepercit: nam C. Marii : cuius, *etsi* postea inimicus, aliquando *tamen* quaestor fuerat — erutos cineres in Tiberim proiecit. Qua crudelitate rerum praeclare gestarum gloriam corrupit.

52

XXIII. LUCIUS LICINIUS LUCULLUS

Habebat Lucullus villam prospectu et ambulatione pulcherrimam. Quo cum venisset Pompeius, *id* unum reprehendit, *quod* ea habitatio esset quidem aestate peramoena, sed hieme minus commoda videretur; cui Lucullus: « Putasne — inquit — me minus sapere quam hirundines, quae, adveniente hieme, sedem commutant ? » Villarum magnificentiae respondebat epularum sumptus. Cum aliquando modica ei — utpote soli — cena esset apposita, coquum graviter obiurgavit; eique excusanti ac dicenti se non debuisse lautum parare convivium, quod nemo esset ad cenam invitatus: « Quid ais ? » — inquit iratus Lucullus — « an nesciebas Lucullum hodie cenaturum esse apud Lucullum ? »

53

XXIV. QUINTUS SERTORIUS

Cum aliquando Sertorii milites pugnam inconsulte flagitarent nec iam eorum impetus posset coliberi, Sertorius duos in eorum

conspectu equos constituit, praevalidum *alterum*, *alterum* vero infirmissimum; deinde equi infirmi caudam a robusto iuvene totam simul abrumpi iussit, validi autem equi singulos pilos ab imbecillo sene paulatim avelli. Irritus adulescentis labor risum omnibus movit: senex autem, quamvis tremula manu, *id perfecit quod imperatum ei erat*. Cumque milites non satis intellegerent, quorsum ea res spectaret, Sertorius ad eos conversus: « Equi caudae — inquit — similis est hostium exercitus: qui partem aggreditur, facile potest opprimere; contra nihil proficiet, qui universum conabitur prosternere ». Sic Sertorius vafro consilio eos ad suam sententiam perduxit.

54

XXV. GNAEUS POMPEIUS MAGNUS

Transgressus inde in Africam Pompeius Iarbam, Numidiae regem, qui Marii partibus favebat, bello persecutus est. Intra dies quadraginta hostem oppressit, et Africam subegit adulescens quattuor et viginti annorum. Tum ei litterae a Sulla redditae sunt, quibus iubebatur exercitum dimittere et cum una legione successorem exspectare. Pompeius, quamquam aegre id tulit, tamen paruit et Roman reversus est. Revertenti incredibilis multitudo obviam ivit; Sulla quoque eum laetus exceptit et Magni cognomine consulutavit. Nihilominus Pompeio triumphum petenti restitit. Neque vero ea re a proposito deterritus est Pompeius aususque dicere plures solem orientem adorare quam occidentem; quo dicto significabat Sullae potentiam minui, suam vero crescere. Ea voce audita Sulla, iuvenis constantiam admiratus, exclamavit: « Triumphet! triumphet! »

55

Viris doctis magnum honorem habebat Pompeius. Ex Syria decedens — confecto bello Mithridatico — cum Rhodum venisset, nobilissimum philosophum Posidonium cupiit audire. Sed cum audivisset eum tunc graviter aegrotare, quod vehementer ex podagra laborabat, voluit saltem Pompeius eum visere. Mos erat, ut — quando consul aedes aliquas ingressurus erat — lictor fores virgā percuteret, admonens consulem adesse; at Pompeius

vetus percuti honoris causā fores Posidonii. Quem ut vidit, et salutavit, moleste dixit se ferre, quod eum non posset audire. At ille : « Tu vero — inquit — potes, nec commitam, ut dolor corporis efficiat, ut frustra tantus vir ad me veniat ». Itaque cubans graviter et copiose disseruit de hoc ipso: *nihil* esse bonum nisi *quod* honestum esset, et *nihil* malum dici posse, *quod* turpe non esset. Cum vero dolores interdum acriter eum pungerent, saepe : « Nihil agis » — inquit — « dolor ! quamvis sis molestus, nunquam te esse malum confitebor ».

56

XXVI. GAIUS IULIUS CAESAR

Bellis civilibus confectis, Caesar, dictator in perpetuum creatus, insolentius agere coepit ; nam senatum ad se venientem sedens excepit, et quendam ut assurget monentem irato vultu respexit. Cum autem M. Antonius, Caesaris in omnibus bellis comes et tunc in consulatu collega, ei, in sella aurea sedenti pro rostris, diadēma — insigne regium — imponeret, id *ita* ab eo est repulsum, ut non offensus videretur. Quare coniuratū est in eum a sexaginta et amplius viris, Cassio et Bruto ducibus conspirationis. Cum igitur Caesar idibus Martiis in senatum venisset, eum assidentem coniurati specie officii circumsteterunt illicetque unus ex eis — quasi aliquid rogaturus — proprius accessit eique renuenti togam ab utroque umero apprehendit. Deinde Caesarem clamantem : « Ista quidem vis est ». P. Casca, unus e praecipuis coniuratis, primus vulnerat paulo infra iugulum. Caesar Cascae brachium arreptum graphio traiecit conatusque prosilire alio vulnere tardatus est. Cum M. Brutum — quem filii loco — habebat in se irruentem vidisset, dixisse fertur : « Tu quoque, fili mi ! » Dein, ubi animadvertisit, undique se strictis pugionibus peti, togā caput obvolvit atque ita tribus et viginti plagiis confossus est.

57

Erat Caesar excelsā staturā, nigris vegetisque oculis, capite calvo: quam calvitii deformitatem aegre ferebat, quod obtrectatorum iocis obnoxia esset. Ideo ex omnibus honoribus, sibi a senatu

populoque decretis, non *aliud* recepit aut usurpavit libertius quam ius laureae perpetuo gestandae. Vini parcissimum eum fuisse ne inimici *quidem* negaverunt. Itaque Cato dicere solebat unum ex omnibus Caesarem ad evertendam rem publicam sobrium accessisse. Armorum et equitandi peritissimus erat ; laboris ultra fidem patiens, in agmine *nonnunquam* equo *saepius* pedibus anteibat, capite detecto, sive sol sive imber erat. Longissimas vias incredibili celeritate confecit, ita ut persaepe nuntios de se praeveneret; neque eum morabantur flumina, quae vel nando vel innixus inflatis utribus traiciebat.

58

XXVII. MARCUS PORCIUS CATO UTICENSIS

Insignis et imitatione digna fuit Catonis erga fratrem benevolentia. Cum enim interrogatus esset, quem omnium maxime diligeret, respondit : « Fratrem ». Iterum interrogatus, quem secundum maxime diligeret, iterum, « Fratrem » respondit. Quaerenti tertio idem responsum dedit, donec ille a percontando desisteret. Crevit cum aetate ille Catonis in fratrem amor : ab eius latere non discedebat ; ei omnibus in rebus morem gerebat. Annos natus viginti sine fratre nunquam cenaverat, nunquam iter suscepserat, nunquam in forum prodierat. Cum frater — qui erat tribunus militum — ad bellum proiectus esset, ne eum desereret, voluntaria stipendia fecit. Diversum tamen erat utriusque ingenium : in utroque probi mores, sed Catonis indoles severior erat.

59

Cum Caesar consul legem agrariam rei publicae perniciosa tulisset, Cato solus — ceteris exterritis — huic legi obstitit. Iratus Caesar Catonem extrahi curiā et in vincula rapi iussit : at ille nihil de libertate linguae remisit, sed in ipsa ad careerem via de lege disputabat civesque commonebat, ut talia molientibus adversarentur. Catonem sequebantur maesti patres ; quorum unus obligatus a Caesare, quod — nondum misso senatu — discederet : « Malo — inquit — esse cum Catone in carcere, quam tecum in curia ». Exspectabat Caesar, dum humilibus precibus Cato utere-

tur ; quod ubi frustra a se sperari intellexit, pudore victus, unum e tribunis misit, qui Catonem e carcere emitteret.

60

XXVIII. MARCUS TULLIO CICERO

M. Tullius Cicero, equestri genere, Arpini — quod est Volscorum oppidum — natus est. A patre Romam missus, *eas* artes, *quibus* aetas puerilis ad humanitatem solet informari, *tanta cum* praceptorum *tum* discipulorum admiratione didicit, *ut* aequales e schola redeuntes, medium, tanquam regem, circumstantes domum duxerent.

M. Tullius Cicero adulescens eloquentiam et libertatem suam adversus Sullanos ostendit. Chrysogonum quandam, Sullaे libertum, parricidii accusatum acriter insectatus est, quod, dictatoris potentia fretus, in bona civium invadebat. Qua ex re Sullaе invidiā veritus Cicero Athenas petivit, ubi Antiochum philosophum studiose audivit. Inde eloquentiae gratia Rhodum se contulit, ubi Molōnem, rhetorem tum disertissimum, magistrum habuit. Qui, cum Ciceronem dicentem audivisset, flevisse dicitur, quod praevideret per hunc Graecos a Romanis ingenii et eloquentiae laude superatum iri. Romam reversus, quaestor in Siciliam missus est. Nullius vero quaestura *aut* gratior *aut* clarior fuit. Cum in magna annonae difficultate ingentem frumenti vim inde Romam mitteret, Siculos *initio* offendit ; *postea* vero, ubi diligentiam, iustitiam et comitatem eius experti sunt, *maiores* quaestori suo honores *quam* ulli unquam praetori detulerunt. Romam e Sicilia reversus causis agendis *ita* floruit, *ut* inter omnes causarum patronos et esset et haberetur princeps.

61

M. Antonius — inita cum Octavio societate — Ciceronem iam diu sibi inimicum proscrispsit. Qua re auditā Cicero transversis itineribus in villam — quae a mari proxime aberat — fugit indeque navem concendit in Macedoniam transiturus. Cum vero eum identidem in altum provectum venti adversi rettulissent, regressus ad villam : « Moriar » — inquit — « in patria saepe servata ».

Mox adventantibus percussoribus, cum servi ad dimicandum fortiter fideliterque parati essent, ipse lecticam — qua vehebatur — deponi iussit, eosque quietos pati, quod sors iniqua cogeret. Prominenti ex lectica et immotam cervicem praebenti caput praecisum est. Manus quoque abscissae sunt ; caput relatum est ad Antonium eiusque iusu inter duas manus in rostris positum est. Fulvia, Antonii uxor, caput manibus sumpsit, in genua imposuit extractamque linguam acu confixit.

62

XXIX. OCTAVIANUS CAESAR AUGUSTUS

Octavius Iuliae, Caesaris sororis, nepos patrem quadrimus amisit. A maiore avunculo adoptatus, eum in Hispaniam profectum secutus est. Deinde ab eo Apolloniam missus est, ut liberalibus studiis vacaret. Audita avunculi morte, Romam rediit, nomen Caesaris sumpsit collectoque veteranorum exercitu opem Decimo Bruto tulit, qui ab Antonio Mutinae obsidebatur.

Tandem Octavianus — hostibus victis — solus imperio potitus est. Reversus in Italiam Romam triumphans ingressus est. Tum, bellis toto orbe compositis, Iani gemini portas — quae bis tantum antea clausae fuerant — *primo* sub Numa rege, *iterum* post primum Punicum bellum, sua manu clausit praebuitque se clementem ; multis enim ignovit vel *iis*, qui saepe graviter eum offenderant. Tunc omnes praeteritorum malorum oblivio cepit. Octavianus maximi honores a senatu delati sunt. Ipse Augustus cognominatus est, ei in eius honorem mensis Sextilis eodem nomine est appellatus, quod illo mense bellis civilibus finis esset impositus. Senatus populusque Romanus universus cognomen Patrius patriae ei tribuerunt. Augustus, gaudio lacrimans, his verbis respondit : « Compos factus sum votorum meorum ; neque aliud mihi optandum est quam ut hunc consensum vestrum ad ultimum vitae finem videre possim ».

63

Habitavit Augustus in aedibus modicis, *neque* laxitate *neque* cultu conspicuis ac per annos amplius quadraginta in eodem

cubiculo, hieme et aestate, mansit. Supellex quoque eius vix privatae elegantiae erat. Raro veste *alia* usus est *quam* confecta ab uxore, sorore, filia neptibusque. Altiuscula erant eius calceamenta, quo procerior quam erat videretur. Cibi minimi erat atque vulgaris: secundarium panem et pisciculos minutos et ficus virides maxime appetebat. Idem tamen Romam — quam pro maiestate imperii non satis ornatam invenerat — *ad eo* excoluit, *ut iure gloriaretur* marmoream se relinquere, *quam latericiam accepisset.*

Augustus non amplius septem horas dormiebat, ac *ne* eas *quidem* continuas, sed in illo temporis spatio ter aut quater expergitcebatur. Si interruptum somnum recuperare non poterat, lectores arcessebat, donec eum resumeret. Cum audisset senatorum quandam, aere alieno oppressum, arte et graviter dormire solitum culcitam eius magno pretio emit. Mirantibus: « Habenda est » — inquit — « ad somnum culcita, in qua homo, qui tantum debebat, dormire potuit ».

64

Excercitationes campestres equorum et armorum statim post bella civilia omisit, et ad pilam primo folliculumque transit, mox animi laxandi causā, *modo* piscabatur hamo, *modo* talis nucibusque ludebat cum pueris minutis. Aleā multum delectabatur; idque ei vitio datum est. Tandem — afflita valetudine — in Campaniam concessit, ubi — remisso ad otium animo — nullo hilaritatis genere abstinuit. Supremo vitae die — petito speculo — capillum sibi comi iussit, et amicos circumstantes percontans est, num vitae mimum satis commode egisset; adiecit et solitam clausulam: « Edite strepitum, vosque omnes cum gaudio applaudite ». Obiit Nolae, sextum et septuagesimum annum agens.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΡΩΜΑΪΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Natu ἀφαιρ. τῆς ἀναφορᾶς ἡ τοῦ κατά τι· κατά τήν (ἢ στήν) ἥλικίᾳ· natu major μεγαλύτερος (ἀπό ἔνα ἄλλον) στήν ἥλικίᾳ (natu maximus: μεγαλύτερος στήν ἥλικίᾳ (ἀπό δλους τούς ἄλλους). Pulso ἀφαιρ. παθ. μετ. τοῦ pello· pulso fratre ἐνν. suo: (ἢ μετ. σέ ἀφαιρ. ἀπόλ. ἀντιστοιχεῖ στά ἀρχ. ἐλλην. μέ τῇ φράσῃ: ἐκδιωχθέντος τοῦ ἀδελφοῦ, δπου ἡ μετ. σέ γεν. ἀπόλ.) ἀφοῦ ἔδιωξε τόν ἀδελφό του. Ἡ σύνταξη αὐτή εἶναι πολύ συνηθισμένη στά Λατινικά, ἐπειδή λείπει ἡ μετ. τοῦ ἐνεργ. παρακ. ut eum privaret subole: γιά νά τόν στερήσει ἀπό ἀπογόνους τό q. privo ἔχει δύο ἀντικ., ἔνα σέ αἰτ. (eum) καί δεύτερο σέ ἀφαιρ. (subole). Haec, ἀντων.: αὐτή, ἡ Rhea Silvia. Fecit τοῦ q. facio. Edidit τοῦ q. edo. Conieci τοῦ q. conicio. Alveo δοτ. τοῦ alveus. Impositos αἰτ. πλ. τῆς παθ. μετ. τοῦ παρακ. τοῦ q. impono. Abiecit τοῦ q. abicio (ab - jacio). Effusus παθ. μετ. παρακ. τοῦ q. effundo. Relabente· ἀφαιρ. μετ. ἐνεστ. τοῦ q. re labor. Lupa· τήν ἔστειλε ὁ Ἀρης (Mars). Μιά χάλκινη παράσταση τῆς λύκαινας, μ' ἐτρουσκική τέχνη τοῦ 5ου αιώνα, (Μουσεῖο τῆς Ρώμης) ἔγινε τό σύμβολο τῆς Ρώμης. "Ομοια παράδοση είλχαν οἱ Ἰνδοί. Accurrit· παρκ. τοῦ q. accurro. Lingua (sua)· ἐδῶ ἀφαιρ. τοῦ δργ.: μέ τῇ γλώσσα (τῆς). Uberta (sua)· ἡ δονομ. ἐν. εἶναι uber. Eorum ori admovit: στό στόμα αὐτῶν πλησίασε (ορί δοτ. τοῦ os· eorum: αὐτῶν - infantium: τῶν νηπίων - admovit παρακ. τοῦ admovēo). Se· ἀντων., ἀντικ. τοῦ gessit (q. gero).

Συγκρίνετε τήν παράδοση γιά τή νηπιακή ἥλικίᾳ τοῦ Ρωμύλου μέ τοῦ Μωυσῆ καί τοῦ Δία.

Φ φάσεις: Pulso fratre μετά τήν ἐκδίωξη τοῦ ἀδελφοῦ του, ἀφοῦ ἔδιωξε τόν ἀδελφό. Parvulos alveo impositos abiecit ἀφοῦ τοποθέτησε τά νεογέννητα σέ σκάφος τά ἔριξε. Qui super rimas erat effusus δόποιος είλχε ἔξεχυθει πάνω ἀπό τίς δχθες. Relabente fluminē καθώς ὑποχωροῦσε δόποιος (στήν κοίτη του). Ut fama est ὅπως εἶναι ἡ φήμη, ἡ παράδοση. Matrem se gessit ἔκανε τόν ἔαυτό της μητέρα, ἔγινε μητέρα τους.

2. Ο ΒΟΣΚΟΣ ΦΑΥΣΤΥΛΟΣ ΣΩΖΕΙ ΤΟ ΡΩΜΟ ΚΑΙ ΤΟ ΡΩΜΥΛΟ

Cum... reverteretur ἐπειδή... ἔσαναγύριζε τοῦ ρ. revertor. Saepius· (συγκρ. τοῦ ἐπιρρ. saepe: συχνά) συχνότερα· ἐδῶ, πολὺ συχνά, γιατί λείπει δέ δρος τῆς συγκρ. Regius βασιλικός· ἀπό τό ούσ. rex. Rem· αἰτ. ἐν. τοῦ res. Sustuli (παρακ. τοῦ tollo): σηκώνω, ἀναλαμβάνω. Educando (ρ. edūco): νά ἀνατραφοῦν, νά τούς ἀναθρέψει. Primo... deinde· πρῶτα (στήν ἀρχή)... ἔπειτα. Certaminibus (ἀφαιρ. πληθ. τοῦ certamen) μέ ἀγῶνες. vires· αἰτ. πληθ. τοῦ ἔλλ. vis. Auxerunt παρακ. τοῦ augo = αὐξάνω. Venantes κυνηγώντας, μετ. τοῦ venor. Saltus, αἰτ. πληθ. τοῦ saltus. A rapina pecōrum ἀπό τήν ἀρπαγή τῶν ζώων. Recorum γεν. πληθ. τοῦ pecus. Arcere coeperunt ἀρχισαν νά ἐμποδίζουν (arceo, coepi) iis (δοτ. τοῦ is), δηλ. Romulo et Remo... lis insidiati sunt τούς ἔστησαν ἐνέδρα. A quibus ἀπό τούς όποιους· (ἀφαιρ. τοῦ ποιητ. αἰτίου), δηλ. ἀπό τούς ληστές. Vi ἀφαιρ. δργ. τοῦ vis. Necessitate ἀφαιρ. τῆς αἰτίας. Compulsus· compello.

Quis avus: (ἐνν. esset), quae mater esset: ποιός ἦταν δ παππούς, ποιά ἦταν ἡ μητέρα: τό ρῆμα τῆς πλάγιας πρότασης πάντα σέ ύποτακτ. Armati pasto-ribus ἀφοῦ ὀπλίστηκαν οἱ βοσκοί, ἀφοῦ ὀπλισε τούς βοσκούς (βλ. pulso fratre). Albam στήν "Αλδα.

Φράσεις: Pueros dedit Accae educando: ἔδωσε τά παιδιά στήν "Ακκα γιά νά τά ἀναθρέψει. Vi se defendit ἀντιστάθηκε μέ τά ὅπλα. Necessitate compulsius σπρωγμένος ἀπό τήν ἀνάγκη, ἀναγκασμένος. Properavit Albam πήγε γρήγορα στήν "Αλδα.

3. Ο ΝΟΥΜΙΤΩΡΑΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΙ ΤΟ ΡΩΜΥΛΟ ΚΑΙ ΤΟ ΡΩΜΟ

Eum δηλ. Remum. A rege ἀπό τό βασιλιά, ποιητ. αἴτ. Ad supplicium: πρός (γιά) τιμωρία. Considerato vultu (ἐνν. Remi): «θεωρηθέντος τοῦ προσώπου τοῦ Ρώμου» ἀφοῦ κοίταξε τό πρόσωπο τοῦ Ρώμου», βλ. pulso fratre ἀρ. 1). Agnovit παρακ. τοῦ agnosco. Oris γεν. τοῦ os, oris. Lineamentis (oris) κατά τά χαρακτηριστικά· ἀφαιρ. τῆς ἀναφ. Matri· (= Rheae Silviae, δοτ.)

στή μητέρα. Simillimus ὑπερθ. τοῦ similis. Dum... tenet δόσι κρατοῦσε. Τοῦτο τό dum συντάσσεται πάντα μέ ενεστώτα τῆς δριστικῆς ἀνεξάρτητα ἀπό τό φῆμα τῆς κύριας πρότασης. Στά Ἑλληνικά δὲ ενεστ. μεταφράζεται μέ παρατατικό. Interfecto (μετ. παθ. παρακ. τοῦ interficio)· ἀφοῦ τόν σκότωσε. Restituit παρακ. τοῦ restituo.

Amulio interfecto: ἀφοῦ σκοτώθηκε δ 'Αμ., ἀφοῦ σκότωσε τόν 'Αμ., μετά τό θάνατο τοῦ 'Αμ. In regnum restituit: τόν ἐπανέφερε στό θρόνο.

4. ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ – ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΡΩΜΟΥ

Iisdem ἀφαιρ. πλ. τῆς ἀντ. idem. Ubi δπου. Condidérunt παρακ. τοῦ condic. τό μέρος αὐτό τῆς χώρας τό παραχώρησε σ' αὐτούς δ παππούς τους ἀπό εὐγνωμοσύνη. Orta est παρακ. τοῦ orior. Uter... daret... (et) regeret πλ. ἔρωτ. ποιός ἀπό τους δύο... θά ἔδινε... (καί) θά βασίλευε, θά κυβερνοῦσε. Adhibuerunt παρακ. τοῦ adhibeo. Auspicia οἰωνοί, τά οὐράνια σημεῖα, ἀστραπή, δροχές, πέταγμα καί κρωγμοί καί δρεξη τῶν ιερῶν πουλιών, μέ τά δποια οἱ Ρωμαῖοι προσπαθοῦσαν νά ἔξιχνιάσουν τή θέληση τῶν θεῶν. Auspicium οἰωνοί: augurium οἰωνοσκοπία: augures οἰωνοσκόποια. Vultures (πλ. τοῦ vultur) ἀντικ. τοῦ vidit (παρακ. τοῦ video). Augurio (ἀφαιρ.) Victor (ἐνν. factus): (ἀφοῦ ἔγινε) νικητής μέ τήν οἰωνοσκοπία. Romam κατηγρ. στό urbem. Ut... muniret: γιά νά ἔξασφαλίσει (δχρώσει, περιφρουρήσει). Legibus, moenibus: ἀφαιρ.: lex - moenia. Ne: ut non. Quis: ἀπλός τύπος ἀντί aliquis = κάποιος. Έτοι τό quis ἀκολουθεῖ τά ne, si, nisi, sive, seu, num καί cum. Quod, αιτ., τό δποιο, (κι ἐπειδή είναι στήν ἀρχή πρότασης) τοῦτο Invidia, ἀφαιρ. τῆς αιτ. Adductus παθ. μετ. παρακ.. παρασυρμένος. Iratus (ρ. irascon). Verbis ἀφαιρ. Sic pereat (ἐν. ὑποτ. τοῦ pereo) έτοι μακάρι νά χαθεῖ (ώς ἀπόλοιτο, δπως δ "Ομηρος"). Quicunque: δποιοσδήποτε. Ή ἐνέργεια τοῦ Ρωμύλου ἦταν κακή δικαιολογεῖται ἀπό τό γεγονός δτι δ Ρωμύλος ἦταν δ νομοθέτης καί δ ὑπεύθυνος κυβερνήτης. Transiliet, δρ. μέλλ. Imperio (ἀφαιρ. ἀντικ. στό potitus est τοῦ ρ. potior).

Φράσεις: Edixit ne quis vallum transiliret ἀπαγόρεψε νά πηδήσει κάποιος τό χαράκωμα. Potitus est imperio ἔγινε κύριος τῆς ἔξουσίας.

5. Η ΑΡΠΑΓΗ ΤΩΝ ΣΑΒΙΝΩΝ

Magis quam· περισσότερο παρά. Deerant παρτ. τοῦ desum. In proximo (ēvv. loco)· πολύ κοντά. Lucus. Τό ἄλσος τοῦτο ἔλεγαν ὅτι βρισκόταν ἀνάμεσα στίς δυό κορυφές τοῦ Καπιτωλίου. Asylum κατηγρ. στό hunc (lucum). Τό ἄσυλο ἦταν χῶρος ἵερος, ὅπου κατέφευγαν ὡς ἱκέτες ἐγκληματίες, δοῦλοι, δραπέτες κι ἐκεῖ κοντά στούς δωματίους ἦταν ἀσφαλισμένοι κι ἀπαραδίαστοι. Ὁ Ρωμύλος ἔδωσε τό δικαίωμα τοῦ πολίτη σ' ὅποιον ζητοῦσε καταφύγιο στό ἄσυλο αὐτό. Εο· ἀπάντηση στήν ἐρώτηση quo? Quo? σέ ποιο μέρος; ποῦ; Εο· σ' αὐτό τό μέρος, σ' αὐτό τό ἄλσος, ἔδω. Configit παρακ. τοῦ configilio. Cum vero... non haberent· ἐπειδή δωματίους... δέν είχαν. Ipse· ὁ Ἰδιος (δηλ. ὁ Ρωμύλος). Populusque· καὶ ὁ λαός (ποὺ τόν ἀποτέλεσαν δοσκοί καὶ ληστές). Uxores αἰτ. πλ. Circa gentes· πρός τούς λαούς (γύνω). Legatos misit qui... peterent· ἔστειλε ἀπεσταλμένους γιά νά ζητήσουν (κυριολεκτικά, οἱ δοποῖοι νά ζητήσουν); εἶναι πρότ. ἀναφορ. τελική, γι' αὐτό καὶ ἡ ὑπότ. τοῦ peterent). Populo δοτ. Additum ἓνν. est. παθ. παρκ. τοῦ addo. Cur ἓνν. aiebant· ἔλεγαν. Feminis· δοτ. χαριστ. Non... aperuistis· (aperio) δέν ἀνοίξατε. Foret (ὑπότ. παρτ. τοῦ sum) = esset. Ludos· πρόκειται γιά τούς ἀγῶνες πρός τιμή τοῦ θεοῦ Κώνου (Consus), πού ἦταν ἀπό τίς ἀρχαιότατες θεότητες τῆς Ρώμης. Indici· παθ. ἀπαρέμφ. τοῦ q. indicō τῆς γ' συζ., ἔξαρτάται ἀπό τό iubet· indicō iubet διατάξει νά διαλαληθεῖ. Finitimis· δοτ. χαριστ. Liberis· ὀν. liberi. Coniugibus· ὀν. coniux. Eoque: et eo δηλ. ad (ἡ in) hoc spectaculum. Ubi... venit (παρκ.)· ὅταν ἥρθε. Conversi... erant παρκ. τοῦ q. convertor. Signo dato (βλ. ἀρ. 1 pulso fratre)· ὅταν ἔδωσε τό σύνθημα. Discurrunt· τρέχουν ἀπό διάφορα μέρη.

Φράσεις: Eo conversi omnium oculi mentesque erant· σ' αὐτό ἦταν γυρισμένα τά μάτια καὶ ὁ νοῦς (ἡ προσοχή) ὅλων. Signo dato· ὅταν ἔδωσε τό σύνθημα.

6. ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΣΑΒΙΝΩΝ Η ΠΡΟΔΟΣΙΑ ΤΗΣ ΤΑΡΠΗΙΑΣ

Haec αύτή, ἀπό ἔλξη πρός τό κατγρ. causa, ἀντί: hoc fuit causa· αὐτό ἦταν ἡ αἰτία. Ob virgines raptas· ἀπό τά ἀρπαγμένα κορίτσια, πιό καλά· ἐξαιτίας τῆς ἀρπαγῆς τῶν κοριτσιῶν. Adversus· πρόθ. μέ αἰτ. Romae (δοτ.) cum appropinquarent· δταν πλησίαζαν στή Ρώμη. Nacti sunt παθ. παρκ. τοῦ nanciscor. Aquam sacerdotum· μερικές πηγές ἦταν ἀφιερωμένες σέ κάποια θεότητα κι ἀπό αὐτές ἔπαιρναν νερό γιά τίς θυσίες. Petitum α' τύπ. supīnum τοῦ peto δηλώνει σκοπό μέ ρήμα πού σημαίνει κίνηση· ἐδῶ descenderat petitum· είχε κατεβεῖ (ἀπό τό Καπιτώλιο) γιά νά ζητήσει. Romanae δοτ. praeerat παρτ. τοῦ praesum. Muneris (δν. munus) γεν. ἀντικ. στό optionem. Petiit (παρκ. τοῦ peto). Quod (ἀντικ. τοῦ gerebant). Anulos et armillas· δαχτυλίδια καί δραχιόλια. Τέτοια φοροῦσαν οἱ Σαδίνοι. Ἀργότερα αὐτά στούς Ρωμαίους ἔγιναν σημεῖα γιά τήν ἐπιβράβευση πολεμικῆς ἀνδρείας. Ὁ Σικίνιος Δεντάτος π.χ. ἔλαβε 160 κομμάτια κατά τή διάρκεια τής στράτευσής του. Postquam... perduxit· ἀφοῦ... δδήγησε. Scutis· ἀφαιρ. δργ. Obrui παθ. ἀπαρ. τοῦ obruo πού ἔχαρταται ἀπό τό iussit (iubeo). Et (ώς ἐπίρρ.) = etiam· ἀκόμη, ἐπίσης. In laevis (ἐνν. manibus)· στ' ἀριστερά (χέρια). Proditio. Ἡ πέτρα ἀπό δπου κρημνίστηκε ἡ Ταρπηία ὀνομάστηκε – λένε μερικοί – Ταρπηία πέτρα – (Tarpeium Saxum ή Tarpeia rupes). Celeri poena ἀφαιρ. τοῦ τρόπου (δργ.).

Φράσεις: Ob virgines raptas· ἀπό τά ἀρπαγμένα κορίτσια, ἐξαιτίας τῆς ἀρπαγῆς τῶν κοριτσιῶν.

7. Η ΝΙΚΗ ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΣΑΒΙΝΩΝ

Processit παρκ. τοῦ procedo. In eo loco· στή θέση αὐτή (δηλ. στή μικρή πεδιάδα ἀνάμεσα στό Καπιτώλιο, στόν Παλατίνο λόφο). Romanum forum· στήν ἀρχή ἦταν ἔνας δρυθογώνιος πλατύς χῶρος, δπου γίνονταν πολιτικές ἐκδηλώσεις, θρησκευτικές τελετές καί διάφορες δίκες. Forum ἀπλά εἶναι ἡ ἀγορά. Ἀργότερα τό Romanum Forum ἔγινε τό κέντρο τοῦ δημόσιου βίου τῆς Ρώμης, κοσμημένο περιφερειακά ἀπό ώραία οἰκοδομήματα.

Conseruit παρκ. τοῦ cōnsēto. Primo impetu ἀφαιρ. τοῦ χρόνου· κατά τὴν πρώτη ἔξοδο (ἀπάντηση στήν ἐρώτηση quando? πότε;). Insignis κατηγ. Nomine ἀφαιρ. τῆς ἀναφ.. κατά τὸ ὄνομα, μέ τ' ὄνομα, ὄνομαζόμενος. Cecidit παρκ. τοῦ cado. Cuius, γεν. τῆς ἀναφ. ἀντων. qui· ἐδῶ ισοδυναμεῖ μέ τῇ γεν. eius τῆς ἀντων. is αὐτός. Interitu ἀφαιρ. τῆς αἰτ.. ἔξαιτίας τοῦ χαμοῦ, τοῦ θανάτου. Coeperunt γ' πλ. τοῦ ἐλλ. coepi. Vicimus παρκ. τοῦ vīnco. Longe aliud· πολύ (ἄλλο) ἀλλιώτικο, διαφορετικό. Esse· ως ὑποκ. ἔχει τά ἀπαρεμφ. rapere (ἀρπαγή) καὶ pugnare (μάχη), ως κατηγ. τό allud. Iovi δοτ. ἥθ. (δν. Iup(p)iter. 'Ο Ρωμύλος δέν πραγματοποίησε τὴν ὑπόσχεσή του· περιορίστηκε νά ἰδρύσει βωμό στ' ὄνομα τοῦ Juppiter Stator. (Δίας Στήσιος, πού σταματᾶ, ἀναχαιτίζει τό στρατό πού ὑποχωρεῖ). 'Ο ναός τοῦ Στησίου Δία κτίστηκε στά 294 π.Χ. στή Β. πλαγιά τοῦ Παλατίνου λόφου. Divinitus ἐπίρρο. Restitit παρκ. τοῦ resisto. Crinibus passis· μέ λυμένα μαλλιά (passis παθ. μετ. τοῦ rando. Ausae sunt παρκ. τοῦ audeo. Se inferre· νά φιχτοῦν στό μέσο, νά μποῦν ἀνάμεσά τους. Τό θέμα ἔχει ἀποδώσει διάσημος Γάλλος ζωγράφος Δαβίδ (1799) σέ πίνακά του, πού δρίσκεται στό Μουσεῖο τοῦ Λούθρου. Volantia μετ. ἐνεστ., οὐδ. πλ., τοῦ volo (α' συζ.). Hinc... hinc. ἀπό τή μιά... ἀπό τήν ἄλλη.

8. ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΑΛΒΑ ΟΡΑΤΙΟΙ ΚΑΙ ΚΟΥΡΙΑΤΙΟΙ

Mortuo μετ. σέ ἀφαιρ. ἀπόλ. τοῦ morior. Non solum... sed etiam· δχι μόνο... ἀλλά καί. Proximo δοτ. ὑπερθ. τοῦ propior· στόν πλησιέστερο, στόν τελευταῖο, δηλ. στό Νουμά. Romulo ἀφαιρ. δ' δρ. συγκρ. στό ferocior συγκρ. τοῦ ferox. Ferocior Romulo· πιό ἄγριος ἀπό τό Ρωμύλο. Eo regnante (ἀφαιρ. ἀπόλ..) ὅταν βασίλευε αὐτός. Exortum est παρκ. τοῦ exorior. 'Ο πόλεμος αὐτός ἔσπασε ἔξαιτίας ἀμοιβαίων ἐπιδρομῶν. Ducibus (δοτ...) placuit (παρκ. τοῦ ἀπρόσ. placet· στούς ἀρχηγούς φάνηκε καλό. Fata ἐν. fatum. Utriusque (δν. uterque) τοῦ ἐνός καί τοῦ ἄλλου. Committi, παθ. ἀπαρεμφ. ὑποκ. στό ἀπρόσ. placuit. Manibus δοτ. πληθ. Apud Romanos... Albanos· στούς Ρωμαίους... καί στούς Ἀλβανούς (στό στρατόπεδο τῶν P. καί τῶν A.). Cum iis agunt· διαπραγματεύονται μ' αὐτούς, συνεννοοῦνται μ' αὐτούς (τούς

'Ορατίους καὶ Κουριάτιους). Ut γιά νά. Pro... patria sua quisque· καθένας γιά χάρη τῆς πατρίδας του. Ferro (ἀφαιρ. δργ.) μέ τό σίδερο, μέ τά δόλα (ἀλλιῶς armis). Ea lege (ἀφαιρ. τροπ.) μέ τόν δρό αὐτό. Σύνταξη: ut imperium quoque esset ibi, unde esset victoria (= ἡ ἔξουσία νά είναι ἐκεῖ δύο θά είναι ἡ νίκη, θά ἔξουσιάζει αὐτή πού θά νικήσει). Ἡ Ρώμη δέν ἤθελε νά ἀναγνωρίσει τήν κυριαρχία τῆς μητροπόλεως της Ἀλβας, καὶ γι' αὐτό ἔγινε δό πόλεμος. Unde· ἀπό δύο. Inter acies (ἡ πρόθ. μ' αἰτ.)· ἀνάμεσα στίς (ἀντίπαλες) παρατάξεις. Consederant ὑπερο. τοῦ consido. Exercitus δνομ. πληθ. Infestis armis (ἀφαιρ. τοῦ τρόπου)· νά συνδεθεῖ μέ τό concurrunt (= συγκρούονται). Terni (ἀριθμ. διανεμητικό) τρεῖς ἀπό τό ἔνα τρεῖς ἀπό τό ἄλλο. (Ἀπό τή σκηνή αὐτή ἔχει ἐμπνευστεῖ δ περίφημος ζωγράφος Δαβίδ τόν πίνακά του «Ο δρόκος τῶν Ὁρατίων, 1785, Μουσεῖο Λούθρου – Ανίτος· τό θάρρος (τήν ψυχή). Ut... (increpuerunt - fulserunt) μόλις. Incepue-
runt παρκ. τοῦ increpo. Fulserunt παρκ. τοῦ fulgeo. Primo concursu (βλ. ἀρ. 7 primo impetu). Spectantes αἰτ. πλ. τῆς μετ. τοῦ ἐν. (= spectatores) δσους παρακολουθοῦσαν (τούς θεατές). Perstrinxit παρκ. τοῦ perstringo. Consertis manibus ἀφαιρ. ἀπόλ.: ὅταν ἥρθαν στά χέρια. Duo... alter super alterum· δύο... δ ἔνας πάνω στόν ἄλλο. Ceciderunt παρκ. τοῦ cado. Ad casum· στήν πτώση (τήν ὥρα πού ἔπεφταν). Gaudio ἀφαιρ. τῆς αἰτίας· ἀπό χαρά. Circumsteterant ὑπερο. τοῦ circumsto καὶ circumsisto. Tribus impar· δχι ἵσος πρός τρεῖς. Singulos· ἔναν ἔναν. Aggressus (μετ. τοῦ aggredior) ἀφοῦ τούς χτύπησε (τούς ἐπιτέθηκε). Insequentes· αὐτούς πού τόν καταδίωκαν, τούς διώκτες του. Manu· μέ τό χέρι, μέ τόν ἀγώνα. Parta est (παρκ. τοῦ pario). γεννήθηκε, κεδρήθηκε, ἀποκτήθηκε. Romanis δοτ. ἥθ. Domum· στό σπίτι, στήν πατρίδα. Ο Fufetius (Φουφήτιος), ἀρχηγός τῶν Ἀλβανῶν, κατά τή συμφωνία τους ὑποτάχθηκε στόν Τύλλο Ὁστίλιο.

Φράσεις: Mortuo Numa· δταν πέθανε δ Νουμᾶς, μετά τό θάνατο τοῦ Νουμᾶ. Eo regnante· δταν κυβερνούσε αὐτός. Ducibus placuit· οἱ ἀρχηγοί ἀποφάσισαν. Conclamavit gaudio exercitus· ἀναβόησε τό στράτευμα ἀπό χαρά.

(Sublīca· πάσσαλος). Δηλ. γέφυρα πού στηριζόταν πάνω σέ πασσάλους μπηγμένους μέσα στήν κοίτη τοῦ ποταμοῦ. Τέτοια ἦταν ἡ λεγόμενη Ξύλινη γέφυρα πού κατά τήν παράδοση εἶχε κατασκευαστεῖ ἀπό τὸν Ἀγκό Μάρκιο καὶ ἔνων τὸν Ἰανίκολο λόφο μέ τῇ Ρώμῃ. Iter paene dedit· σχεδόν παραχώρησε πέρασμα. Nisi Fuisset· ἂν δέ δρισκόταν. Cocles γεν. Coelitis· μονόφθαλμη, κατά λέξην Cognomine ἀφαιρ. τῆς ἴδιότ. Quod· διότι. Amiserat ὑπερσ. τοῦ ammitto. Extrema parte (pontis γεν.) occupata· ὅταν κυριεύτηκε τό ἀκραίο μέρος τῆς γέφυρας (τὸ τμῆμα πρός τὸ μέρος τῶν ἐχθρῶν). Donec... interrumpetur (χρον. τελ. πρότ.) ώσότου... διαλυθεῖ. A tergo· ἀπό τὰ νῶτα, πίσω του. Audacia sua ἀφαιρ. δργ. Ponte rescisso παθ. μετ. σέ ἀφαιρ. ἀπόλ. τοῦ rescindo· ἀφοῦ ἀποκόπηκε ἡ γέφυρα. Obstupefecit, παρκ. τοῦ obstupefacio· ξαφνιάζω, καταρρομάζω. Desiluit παρκ. τοῦ desilio· πηδῶ κάτω. Agmatus· δύλισμένος. Ad suos (ἐνν. cives)· στούς δικούς του (ἐνν. τούς συμπολίτες). Grata κατηγρ. εὐγνώμονη (grata fuit· ἔδειξε εὐγνωμοσύνη). Civitas· τό σύνολο τῶν πολιτῶν, ἡ πολιτεία. In comitio· στήν ἐκκλησίᾳ (ἐκεὶ δηλ. πού συγκεντρωνόταν ἡ παλαιά φρατρικὴ ἐκκλησία). Virtutem· ἀρενή πολεμική, ἀνδρεία. Posita est πάθ. παρκ. τοῦ rono. Agri tantum· τόσο (μέρος) τοῦ χωραφιοῦ, τόσο χωράφι. Publice· μέ δημόσια ἔγκριση. Quantum· δσο, ἀπόδοση τοῦ tantum. Uno die· σέ μιά μέρα.

Φράσεις: Muris et Tiberi obiecto tutu· ἀσφαλισμένη ἐπειδή εἶχε μπροστά της τά τείχη καὶ τὸν Τίβερην.

12. Η ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΑ ΤΟΥ ΜΟΥΚΚΙΟΥ ΣΚΑΙΟΛΑ

Cum... obsideret (τοῦ obsideo)· ὅταν πολιορκοῦσε. Romanae constantiae (γεν. ἴδιότ. στό) vir· ἀνδρας μέ φωμαϊκή σταθερότητα. Senatum adiit (ρ. adeo)· ἥρθε στή Σύγκλητο. Veniam transfugiendi· ἄδεια (τοῦ)ν' αὐτομολήσει. Accepta potestate (ἀφαιρ. ἀπόλ.)· ἀφοῦ ἔλαβε τήν ἄδεια (Potestas = venia). Ibi = in castris. Prope tribunal· κοντά στό Βῆμα. Τό Βῆμα ἦταν μικρό ὕψωμα ἀπό χώμα, ὅπου δίκαζε ἡ μιλοῦσε στούς στρατιώτες. Constitit παρκ. τοῦ consisto. Forte ἐπίρρο. Dabatur παθ. παρτ. τοῦ do. Militibus δοτ. Ad latus· στό πλευρό. Pari ornatu ἀφαιρ. ἴδιότ. (βλ. πιό κάτω Romanae constantiae) δόνομ.

par ornatus· μέ δμοια στολή. Similitudine (ἀφαιρ. τῆς αἰτ.) ἀπό τὴν δμοιό-
τητα, ἔξαιτίας τῆς δμοιότητας. Deceptus παθ. μετ. τοῦ decipio. Pro rege· ἀντί
τὸ βασιλέα Sica ἀφαιρ. δργ. Quo facto ἀφαιρ. ἀπόλ.· ὅταν ἔγινε αὐτό. Com-
prehensus παθ. μετ. τοῦ comprehendō. In conspectu regis· μπροστά στά μάτια
τοῦ βασιλέα. In foculum· ἐπάνω στή φωτιά. Accenso παθ. μετ. τῆς ἀναφ. τοῦ
accendo. Ad sacrificium· γιά θυσία. Quod peca(vi)sset· ἐπειδή εἶχε κάνει
λάθος. Attonitus παθ. μετ. τοῦ attono, ἐπίθ. Miraculo ἀφαιρ. αἰτ. ἔξαιτίας
τοῦ θαύματος, ἀπό τό θαῦμα. Ab altaribus· ἀπό τό βωμό (δν. πλ. altaria =
βωμός). Quasi... remunerans· σάν νά ἀντάμειθε. Aperte dixit· εἴπε ἀνοιχτά,
καθαρά. Similes· δμοιους (μ' αὐτόν). Adversus πρόθ. Coniurasse = con-
iuravisse. Qua re ἀφαιρ. αἰτ.· ἀπό αὐτό τό πράγμα, τή δίλωση. Prata αἰτ.
πληθ. Dono δοτ. τοῦ σκοποῦ, κατηγορ. ώς δῶρο. Scaevara (scaevas καί vola)-
άριστερόχειρας. Tantum· μόνο. Sinistra manu ἀφαιρ. ἀντικ. τοῦ utor. Hono-
ris gratia· γιά χάρη τιμῆς, τιμητικά. Tó gratia καί causa πάντοτε ἀκολουθοῦν.

Φράσεις: Necem reges reppromittens· ὑποσχόμενος τό φόνο τοῦ βασι-
λιᾶ. Iuvenem amoveri iussit· διέταξε ὁ νέος ν' ἀπομακρυνθεῖ.

13. ΑΠΟΛΟΓΟΣ Ἡ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΤΟΜΑΧΙ.

Inter patres· ἀνάμεσα στούς πατρίκιους, τούς εὐγενεῖς. Cum secessisset
(ὑποκ. ὑπερσ. τοῦ secedo)· ἀφοῦ ἀποχώρησε. Quod... premeretur· γιατί
καταπιεῖσθαν (βλ. 12: quod peccasset). A senatu atque consulibus ἀφαιρ. τοῦ
ποιητ. αἰτ.· ἀπό τή σύγκλητο καί τούς ὑπάτους. Tributo ac militia (ἀφαιρ.
αἰτ.)· ἔξαιτίας τοῦ φόρου καί τῆς στράτευσης. Plebem = plebeios. Miserunt
virum... qui reconciliaret· ἔστειλαν ἄνδρα... πού νά (γιά νά) συμφιλιώσει
ἀναφ. τελ. πρότ. Eam = plebem. Ubi σύνδ. ψον· ὅταν, καθώς. Hoc (= hanc
fabulam) τούτο (αὐτόν τό μύθο). Tό μύθο τόν ἐπεξεργάστηκε ποιητικά καί ὁ
μυθογράφος τῆς Γαλλίας La Fontaine. Narasse = naravisse. Fertur = dicitur
ὑποκ. τού τό is. (Menenius). Is fertur, τούτος λέγεται, τούτος λένε. Inquit
(τοῦ ἐλλ. inquam)· εἴπε. Humanī artus (δνομ. πλ.): τά ἀνθρώπινα μέλη, τά
μέλη τοῦ ἀνθρώπινου σώματος. Cum cernerent τοῦ cerno· ἐπειδή ἔβλεπαν.
Otiosum κατγρ. Ab eo (= ventre) — discordarunt = discordaverunt. Conspi-

rarunt = conspiraverunt. Ne... ferrent· νά μή δίνουν. Neve· οὔτε. Os γεν. oris, ὑποκ. τοῦ acciperet. Datum· (ēvv. cibum)· δι, τι τοῦ ἔδιναν (τὴν τροφή πού τοῦ ἔδιναν). Dum... volunt· ἐνῷ ηθελαν. Ipsi (ēvv. artus)· τά ἴδια (τά μέλη). Defecerunt· ἔξασθένισαν (= debilitati sunt· ἔξαντλήθηκαν). Venit παρκ. τοῦ venio). Tum demum· τότε τέλος. Haud segne (ministerinus) δχι ἀργή, δχι νωθρή, (ἢ ὑπηρεσία, ἡ λειτουργία). Eumque... distribuere· καὶ ὅτι αὐτή (δηλ. ventrem) διαμοίραζε. Per· σέ. Acceptos cibos· τίς τροφές πού ἔπαιρνε. Cum eo = cum ventre. In gratiam· σέ φιλία. Redierunt παρκ. τοῦ redeo. Senatus - populus· τό ζεῦγος αὐτό παρομοιάζεται μέ τό ζεῦγος venter - humani artus. Discordia· ἀφαιρ. τοῦ αἰτ.

Fabula ἀφαιρ. δρ. Flexit παρκ. τοῦ flecto. Regressa est παρκ. τοῦ regredior. Tribunos· τούς δημάρχους. Οἱ δήμαρχοι ἐκλέγονταν ἀπό τὴν τάξη τῶν πληρείων, στήν ἀρχή δύο, ἐπειτα πέντε καὶ τέλος δέκα. Μέ τό veto (= ἀπαγορεύω, δέν ἐπιτρέπω), πού πρόσβαλλαν, ματαίωναν τίς ἀποφάσεις τῆς Συγκλήτου καὶ τῶν ἀνώτερων ἀρχόντων πού ἦταν εἰς βάρος τοῦ πλήθους. Paulo post· λίγο ἀργότερα (τό post ἐπίρρ.). Mortuus est παρκ. τοῦ morior. Qui... defenserent· οἱ δποῖοι νά (γιά νά)... ὑπερασπίσουν. (κοίτα 33: miserunt qui). Omni vita ἀφαιρ. σ' ὅλη τή ζωή του. Patribus δοτ. στό carus. Pariter... ac δπως... ἔτοι καί, ἡ δσο... τόσο καί. Collatis ἀφαιρ. παθ. μετ. τοῦ confero. Collatis quadrantibus ἀφαιρ. ἀπόλ.· ἀφοῦ μαζεύτηκαν κοδράντες (= μικρά νομίσματα), ἀφοῦ μάζεψε κοδράντες (χρήματα). Ut... sepeliverit - dederit (ἔδω τό συμπερ. ut μπήκε μέ ύποτ. παρκ. ἀντί παρτ., γιατί δηλώνεται ίστορικό γεγονός)· ώστε ἔθαψε - ἔδωσε. Locum sepulcro (ēvv. eius)· τόπο γιά τὴν ταφή (του). Publice· μέ δημόσια δαπάνη. Multo (ἀφαιρ.) magis (potest)· πολύ περισσότερο (μπορεῖ). Quam non sit necessaria (πλ. ἔρωτ. ἀπό τό docere)· πόσο δέν είναι ἀπαραίτητη. Cupienti... laudem· σ' δποιον ἐπιθυμεῖ ἔπαινο. Nimis anxia comparatio· ἡ ὑπερβολικά ἀγωνιώδης ἐπιδίωξη (τοῦ πλούτου). Comparatio· κυρίως, προπαρασκευή. Divitiarum· πλούτου, γεν. ἀντικ.

Φράσεις: Nihil aliud quam hoc narasse fertur· τίποτ' ἄλλο παρά τοῦτο ὅτι διηγήθηκε, λένε (λέγεται). Καλύτερα: λένε, ὅτι τίποτ' ἄλλο δέ διηγήθηκε παρά τοῦτο.

14. ΠΑΝΙΚΟΣ ΣΤΗ ΡΩΜΗ. Ο ΚΙΓΚΙΝΝΑΤΟΣ (458 π.Χ.)

Eius = Minucii. Circumsessoś. (παθ. μετ. τοῦ circumsedeo). ἀφοῦ περικυ-
κλώθηκαν. Ubi· μόλις. Nuntiatum est. Ἡ ἀγγελία ἔγινε ἀπό πέντε ἵππεῖς.
Romam· στή Ρώμη. Pavor... trepidatio fuit. Ἡταν ἀκόμα πρόσφατη ἡ ἀνά-
μνησις ἀπό τὴν κατάληψη τοῦ Καπιτωλίου ἀπό τοὺς Σαμνίτες. (460 π.Χ.).
Quanta (ἐνν. fuisset)· δση (θά γινόταν). Obsiderent τοῦ obsideo,. Cum... vi-
deretur· ἐπειδή φαινόταν. In altero (ἐπίθ.) consule. Ὁ ἄλλος ὑπατος (ὁ Nau-
tius) ἦταν ἀπασχολημένος μὲ τὸν πόλεμο κατά τῶν Σαβίνων. Praesidii γεν.
διαιρ. στό parum· μικρό μέρος βοήθειας, μικρή βοήθεια. Dicī ὑποκ. στό
ἀπρόσ. placuit. Placuit (ἐνν. senatui). φάνηκε καλό (στή Σύγκλητο), ἀποφα-
σίστηκε (ἀπό τή Σύγκλητο). Dictatorem. Τό δικτάτορα δριζαν οἱ ὑπατοι μέ
γνωμάτευση τῆς Συγκλήτου, σέ κρίσιμες περιστάσεις γιά ἔξι μόνο μῆνες.
Μόλις δ κίνδυνος περνοῦσε δ δικτάτορας ἐπρεπε νά καταθέσει τὴν ἀρχή. "Αν
δ κίνδυνος συνεχιζόταν, πέρα ἀπό τοὺς ἔξι μῆνες, δριζόταν ἄλλος. Ut tel.
σύνδ. Afflictam παθ. μετ. τοῦ affligor. Omnium γεν. ὑποκ. Omnia consensu-
μέ τή συγκατάθεση ὅλων, παμψηφεί. Unica spes παράθ. στό ille. Trans Tibe-
rīm· πέρα ἀπό τὸν Τίβερη (ἀπέναντι δηλ. ἀπό τό Πεδίο τοῦ "Αρεως ἀνάμεσα
στὸν Τίβερη καὶ τό λόφο Ιανίκουλο. Quattuor iugerum (agrum) ἀγρό τεσσά-
ρων πλέθρων (γεν. ίδιότ.). Missi παθ. μετ. τοῦ mittor. Nudum κατηγρ.
γυμνό, καλύτερη, χωρίς τὴν τήβεννο (toga) ἀλλά μόνο μέ τό χιτώνα (tunica).
Salute data reddita ἀφαιρ. ἀπόλ. Proferre (ἀπαρ. τοῦ profero) νά φέρει ἔξω.
Senatus γεν. ἐνικ. Togatus κατηγρ.

Φράσεις: Salute data redditaque· ἀφοῦ ἔδωσε καί πῆρε χαιρετισμό,
ἀφοῦ ἄλλαξαν χαιρετισμό.

15. ΑΠΟ ΤΟ ΑΛΕΤΡΙ ΣΤΗ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ

Postquam... processit (παρκ. τοῦ procedo). ἀφοῦ προχώρησε. Abstero
ἀφαιρ. ἀπόλ., παθ. μετ. τοῦ abstergeo. Indutus toga ἀφαιρ. δργ. ἀφοῦ φόρεσε
τὴν τήβεννο. Dictatorem κατηγρ. Gratulantes μετ. ἐν. τοῦ gratulor. Quantus

terror sit (πλ. ἐρώτ. ἀπό τό exponunt)· πόσο μεγάλος φόβος ὑπάρχει. Romam venit (παρκ. τοῦ venio)· ἥρθε στή Ρώμη. Abstero παθ. μετ. τοῦ abstergeo. Antecedentibus lictoribus μετ. σέ ἀφαιρ. ἀπόλ.. ἐνῶ προπορεύονταν οἱ φαδοῦχοι. Στήν δχθη τοῦ Τίθερη τόν ὑποδέχτηκαν οἱ περισσότεροι Συγκλητικοί καὶ τά τρία παιδιά του. Οἱ lictores ἦταν δημόσιοι ὑπηρέτες τῶν ἀρχόντων (τοῦ δικτάτορα, τοῦ ὑπατου, τοῦ στρατηγοῦ). Ὁ στρατηγός εἶχε μαζί του ἔξι φαδοῦχους, δ ὑπατος δώδεκα καὶ δ δικτάτορας εἴκοσι τέσσερις. Domum στό σπίτι του (πού εἶχε στή Ρώμη). Deductus παθ. μετ. τοῦ deducor. Caesis hostibus ἀφαιρ. ἀπόλ., παθ. μετ. τοῦ caedo. Οἱ Aequi ἀφοῦ νικήθηκαν, παραδόθηκαν καὶ ὑποτάχτηκαν. Triumphans ἐνν. de Aquis. Urbem ingressus est = in urbem ingressus est· μπῆκε στήν πόλη. Ingressus est παρκ. τοῦ ingredior. Dictatura ἀφαιρ., ἀντ. τοῦ abdicavit. In sex menses· σέ ἔξι μῆνες. Accepterat ὑπερσ. τοῦ accipio.

Φράσεις: Triumphans· θριαμβεύοντας, σέ θριαμβο. Dictatura se abdicavit· κατέθεσε τή δικτατορία, παραιτήθηκε ἀπό τό ἀξιώμα τοῦ δικτάτορα.

16. ΤΙ ΠΑΘΑΙΝΕΙ ΕΝΑΣ ΑΠΙΣΤΟΣ ΔΑΣΚΑΛΟΣ

Cum... cbsideret ὑποτ. παρτ. τοῦ obsideo. Camillus. Ὁ Κάμιλλος θεωρεῖται μιά ἀπό τίς ισχυρότερες μορφές τῆς Ρώμης τόν 4ο αἰ. π.Χ. Falerios παράθ. στό urbem· τήν πόλη Φαλέριους ἡ Φαλέριο. Ludi· τοῦ (μικροῦ) σχολείου. Plurimos et nobilissimos pueros· παιδιά πολλά καὶ ἀπό τίς καλύτερες οίκογένειες. Inde = ἀπό δῶ (huius civitatis). Ambulandi gratia· γιά περίπατο. Eductos... perduxit· ἀφοῦ (τούς) ἔβγαλε... (τούς) δδήγησε, τούς ἔβγαλε... καὶ τούς δδήγησε. Quibus traditis· οἱ δοποῖοι ἀφοῦ παραδόθηκαν, ἀφοῦ αὐτοί παραδόθηκαν. Non erat dubium quin.... δέν ὑπῆρχε ἀμφισβολία δτι... Se... dedituri essent (dedo)· δτι θά παραδίδονταν (θά παρέδιναν τόν έαυτό τους). Deposito bello (ἀφαιρ. ἀπόλ., παθ. μετ. τοῦ depono)· δταν θά τελείωνε δ πόλεμος Detestatus παθ. μετ. τοῦ detestor· ἀποδοκιμάζω, ἀφοῦ ἀποδοκίμασε μέ ἀποτροπιασμό. Ad similem = ad hominem similem tui (γεν. τῆς ἀντων. tu). Et = Etiam. Iura (δν. πλ. τοῦ ius)· τά δίκαια. Ὁ πόλεμος, βία ὅμαδική, ἔχει κι αὐτή τό δίκαιο του· στήν ἐποχή μας ἔγινε ἀντικείμενο διεθνῶν συμβιβα-

σμῶν. Adversus eam aetatem· ἐναντίον αὐτῆς τῆς ἡλικίας (δηλ. τῶν παιδιῶν). Cui (ἐνν. aetati) parcimus· πού τήν προσέχομε, πού τήν ὑπολογίζομε. Etiam· ἀκόμη καί. In captis urbibus· στίς πόλεις πού κυριεύτηκαν. Adversus armatos ἐνν. viros. Post tergum = post Terga. Manibus alligatis (ἀφαιρ. ἀπόλ.). ἀφοῦ ἔδεσε τά χέρια (του). Eum reducendum pueris (δοτ.) tradidit· τόν παράδωσε στά παιδιά, γιά νά τόν πάνε πίσω. Reducendum (τε - πίσω), ἔδω, μέ τό tradidit δηλώνει σκοπό. Beneficio, armis ἀφαιρ. δργ. Victi παθ. μετ. τοῦ vinco. Portas· τίς πύλες (ianua· ἔξωτερική θύρα σπιτιού· fores· θύρα μέ δύο φύλλα (= valvae), porta = πύλη (πόλεως, φρουρίου κτλ.). Romanis. Oἱ Φαλίσκοι εὐχαρίστησαν ἐπίσημα τόν Κάμιλο καί ή πατρίδα του τοῦ ἔδωσέ συγχαρητήρια, ἐπειδή ἀποδοκίμασε τήν προδοτική διαγωγή τοῦ δασκάλου. Aperuerunt παρκ. τοῦ aperio.

Φράσεις: Non venisti ad (hominem) similem tui· δέν ἥρθε σέ (ἀνθρωπο) δμοιό σου. Manibus post tergum alligatis· μέ τά χέρια δεμένα στήν πλάτη.

17. ΕΠΙΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΓΑΛΑΤΩΝ

In = erga. Exsilio multatus· ἀφοῦ τιμωρήθηκε μέ ἔξορία (μέ πρόταση τοῦ δημάρχου Λευκίου 'Απουληίου). Quod... divisisset· διότι... εἶχε μοιράσει. Ardeam· στήν 'Αρδέα. Concessit παρκ. τοῦ concedo. Urbe = ex urbe. A diis· ἀπό τούς θεούς. Ut... facerent· γιά νά κάνουν (οί θεοί). Desiderium ἀντικ. Sui γεν. ὑποκ.· τόν πόθο του. Civitati δοτ. ἀντιχαρ. Si... fieret· ἂν γινόταν. Sibi innoxio· ἐναντίον του ἐνώ ἦταν ἀθώος. 'Αντίθετη ἦταν ή συμπεριφορά τοῦ 'Αριστείδη. "Οταν τόν ἔξόρισαν οί 'Αθηναῖοι εὐχήθηκε «νά μή δρεθοῦν οί 'Αθηναῖοι σέ περίσταση, πού θά τούς ἀναγκάσει νά θυμηθοῦν τόν 'Αριστείδη». Multo· πολύ. Ad urbem Romam· κοντά στή Ρώμη, μπροστά στά τείχη τής Ρώμης. Nuntiatum est ἀπρόσ.· ἥρθε ἀγγελία. Hostes αἰτ. πλ. Manlius (δλόκληρο τό δνομα M. Manlius Vulso), πού πῆρε τό ἐπώνυμο Capitolinus (ἐπειδή ἔσωσε τό Καπιτώλιο στά 387 π.Χ.). Cum non posset· ἐπειδή δέν μπροσύσε. Fugit παρκ. Seniores· οί γεροντότεροι (ἀντίθεση στό iuventute). Domos ἐνν. suas· στά σπίτια τους. Regressi sunt παρκ. τοῦ regredior. Insi-

gnibus ἀφαιρ. δογ. στό ορνατι (δν. ἐν. insigne). Ornatū honorum insignibus φορώντας τά τιμητικά διακριτικά. Αύτά τά διακριτικά τιμῆς ἡταν ἡ περιπόρφυρη τήβεννος. ἡ χρυσοποίκιλτη τήβεννος καί ὁ θριαμβικός χιτώνας. Aestate (ἀφαιρ. τῆς αἰτ.) confecti (παθ. μετ. τοῦ conficio)· ἔξαντλημένοι ἀπό τήν ἡλικία. Manserunt παρκ. τοῦ maneο. Donec... ausus est. ώστου... τόλμησε. Ausus est παρκ. τοῦ audeo. Gallus quidam· Ἔνας Γαλάτης (τό quidam· κάποιος - γνωστός πού δέν δνομάζεται· ἀντίθετο μέ τό aliquis· κάποιος - ἄγνωστος). Scipione eburneo (ἀφαιρ. δογ.) τό ἐλεφάντινο σκῆπτρο ἡταν ἀπό τά διακριτικά σύμβολα (insigne) πού κρατοῦσαν οἱ ὑπατοι καί οἱ θριαμβευτές ἀλλά καί γενικά ἡταν σημεῖο ἔχουσίας. Ἐτοι σκῆπτρο κρατοῦσαν οἱ βασιλεῖς τῆς Ἀσσυρίας, δ Δαβίδ, οἱ Λακεδαιμόνιοι στρατηγοί κρατοῦσαν σκυτάλη, δ Ἄχιλλέας δρκίσθηκε στό σκῆπτρο του, δ Ἐρμῆς κρατοῦσε κηρύκειο καί οἱ βασιλιάδες σκῆπτρο. Σήμερα οἱ Ἀρχιερεῖς κρατοῦν τήν ποιμαντορική ράβδο καί οἱ στρατάρχες τή στραταρχική. Percussit παρκ. τοῦ percusio. Ab ea re = ab eo· ἀπό αὐτό, ἀπό αὐτή τήν ἀφορμή. Ortum est παρκ. τοῦ οριο. Sedibus eburneis (δοτ. ἡ ἀφαιρ.) = in sedibus eburneis insidentes. Στά χρόνια ἐκεῖνα δικαιώμα νά κάθονται σέ ἐλεφάντινο θόρόν (sella curulis) είχαν οἱ δικτάτορες, οἱ ὑπατοι καί οἱ τιμητές. Trucidati sunt. Τή σφαγή ἀκολούθησε διαρπαγή τῶν σπιτιῶν καί πυρπόληση τῆς πόλης, πού τό μεγαλύτερο μέρος της ἡταν κατασκευασμένο ἀπό ξύλο. In arcem· ἐναντίον τῆς ἀκρόπολης (τοῦ Καπιτώλιου). Taciti (μετ. τοῦ taceo)· σιωπηλοί. Iamque in summum saxum evaserant (q. evado)· καί πιά είχαν φτάσει στήν κορυφή τοῦ θράχου. Cum... exciverunt (ἐνν. somno ἡ ex somno)· ὅταν σήκωσαν (ἀπό τόν υπνό), ὅταν ἔύπνησαν (ἐνεργ.)· Anseres sacri ἐνν. Iunoni. Ἡ Ἡρα ἡταν μιά ἀπό τίς θεότητες πού λατρεύονταν στό Καπιτώλιο. Clangore... strepitu ἀφαιρ. αἰτ. Virum egregium, παραθ. στό Manlium. Bello ἀφαιρ. = in bellica virtute· στήν πολεμική ἀρετή, τήν ἀνδρεία. Deiecit παρκ. τοῦ deicio.

18. ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΜΙΛΛΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΞΟΡΙΑ

Tunc· τότε. Ἡ πολιορκία κράτησε πολλούς μῆνες. Omnium γεν. ύποκ. Consensu ἀφαιρ. τροπ.· μέ δόμοφωνία. Accirī ἀπαρεμφ. τοῦ accio, ύποκ. τοῦ placuit. Placuit acciri· ἀποφάσισαν νά ἀνακαλέσουν. Ἔνας μυστικός ἀπε-

σταλμένος τῶν στρατευμάτων, πού είχαν νικηθεῖ στὸν Ἀλλία ποταμό και
 είχαν υποχωρήσει στοὺς Βεΐους, δ νεαρός Pontius Cominius, κατόρθωσε νά
 μπει στὴ Ρώμη και ἀνεβαίνοντας στὸ Καπιτώλιο νά ζητήσει νά ἐπανέλθει δ
 Κάμιλλος ώς δικτάτορας. Ab· ἀπό. Missi (ἐνν. sunt) παρκ. τοῦ mittor. Absens
 = quamvis absens· ἀν και ἀπών. Obsidione fatigati· κουρασμένοι ἀπό τὴν
 πολιορκία. (fatigati παθ. μετ. τοῦ fatigo). Fame oppressi· ἔξαντλημένοι (κα-
 ταπιεσμένοι) ἀπό τὴν πείνα. (Oppressi παθ. μετ. τοῦ opprimo). (Bλ. 17 aetate
 confecti). Haud magna σχ. λιτ.· δχι μεγάλη, μικρή (= parva). Mercede ἀφαιρ.
 τιμῆμ· τίμημα, ἔξαγορά. Pactum est (παρκ. τοῦ pango). συμφωνήθηκε.
 Pondo κυρίως ἀφαιρ. τοῦ ἀρχαίκου pondus -i. Oἱ Ρωμαῖοι ἔλεγαν libra
 pondo· μία λίτρα κατά τό βάρος, ἔπειτα μόνο pondo, δπως ἑδῶ mille (παραλ.
 librae) pondo aurī· χίλιες (ἐνν. λίτρες) χρυσοῦ κατά τό βάρος· ἡ φράση εἶναι
 παράθ. στὸ pretium. Ἡ libra εἶχε βάρος 327 γραμ. ἡ 103 δράμια περίπου. Τά
 λύτρα λοιπόν είχαν καθοριστεῖ σέ 327 χιλιογρ. ἡ 255 περίπου δικάδες χρυ-
 σοῦ. Nondum auro Appenso (ἀφαιρ. ἀπόλ.). ἑδῶ ἀκόμα δέν είχε ζυγιστεῖ δ
 χρυσός. (appenso παθ. μετ. τοῦ appendo). Oἱ Ρωμαῖοι ζύγιζαν ἀκόμα τότε τό
 μέταλλο πού ἔδιναν σέ πληρωμές. Intervenit παρκ. τοῦ intervenio. Auferti
 παθ. ἀπαρ. τοῦ aufero. Aurum αἵτ., ὑποκ. τοῦ auferri. Collectis reliquiis
 ἀφαιρ. ἀπόλ. Collectis παθ. μετ. τοῦ colligo. Τά λείψανα (= reliquies) ἦταν
 ἀρκετοί στρατιώτες, πού είχαν καταφύγει στοὺς Βεΐους (Βηίους, Ούνιους)
 στά περίχωρα τῆς Ρώμης. Exercitus γεν. τοῦ δλου. De medio ἐνν. loco· ἀπό τό
 μέσο (τῶν ἀντίπαλων στρατῶν). Proelio (ἀφαιρ.) devicit· νίκησε (πέρα -
 πέρα) στή μάχῃ. Aggressus παθ. μετ. τοῦ aggredior. Ne... quidem· οὔτε... κἄν.
 Cladis γεν. ἀντικ. Recuperata... patria ἀφαιρ. ἀπόλ. χρον. Urbem = in urbem.
 Ingressus est παρκ. τοῦ ingredior. A militibus ποιητ. αἵτ. Parens - conditorque.
 Ἐχτισε τή Ρώμη ἀπό τά ἐρείπια τῆς και ἀντιστάθηκε σ' αὐτούς πού πρότει-
 ναν τή μεταφορά τῆς στοὺς Βεΐους. Alter· δεύτερος. Ἡ δραστηριότητα τοῦ
 Καμίλλου ἐπέτρεψε τουλάχιστο στοὺς Ρωμαίους νά ἐπανορθώσουν τίν κα-
 ταστροφή μετά τίν ἀποχώρηση τῶν Γαλατῶν. Ο Κάμιλλος στάθηκε ἀληθινά
 ἡ ψυχή τῆς ἀνορθώσεως. Πέθανε στά 365 π.Χ. στά 82 του χρόνια, ἀφοῦ ἔγινε
 δύο φορές δικτάτορας. Urbis = Romae.

19. MONOMAXIA ΤΟΥ ΤΟΥΡΚΟΥΑΤΟΥ ΜΕ ΕΝΑ ΓΑΛΑΤΗ

Cum ... castra posuissent· ἀφοῦ... στρατοπέδευσαν (οἱ Γαλάτες). Postea. Οἱ Γαλάτες στά 361 π.Χ., μετά τὴν πολιορκία τοῦ Καπιτωλίου, προσπάθησαν πολλές φορές νά χτυπήσουν τή Ρώμη. Ad tertium lapidem (ἐνν. a Roma ἢ ab urbe): στήν τρίτη πέτρα (ἀπό τή Ρώμη). Lapis· πέτρα, μιλιοδείκτης. Κάθε πέτρα ἦταν σέ ἀπόσταση χιλιων δημάτων (= 1.500 μέτρων) ἀπό τήν ἄλλη. Trans Aniēnem· πέρα ἀπό τὸν Ἀνιηνό ποταμό (δν. Anien, ἐνις ἡ Anio, ὅνις, ποταμός κοντά στόν Τίβερη). In citeriore rīpa· στήν ἀπό ἑδῶ (πρός τή Ρώμη) ὅχθη· ἡ ἄλλη ὅχθη λεγόταν ulterior. Citerior συνγκρ. ἀπό τό ἐπίρρο. citra. In medio· στό μέσο (τῶν δύο στρατῶν). Ἐκεῖ ὑπῆρχε γέφυρα πού ἀγωνίζονταν οἱ δύο στρατοί νά τήν καταλάβουν. Eximia magnitudine ἀφαιρ. Ιδιότ. Constituit παρκ. τοῦ consisto. In vacuum pontem· στήν ἄδεια γέφυρα. Quam· (μέ ύπερθ. ἐπιτείνει τήν ἔννοιά του)· δσο τό δυνατό. Potuit παρκ. τοῦ possum. Quam maxima voce potuit· μέ δσο τό δυνατό ἰσχυρότερη φωνή μπόρεσε (τό potuit πλεονάζει). Quem... is· ὅποιον... αὐτός (ἡ κανονική θέση τοῦ ἀναφ. εἶναι μετά τό δεικτικό). Inquit τοῦ inquam. Habet· ἔχει (= θεωρεῖ). Fortissimum κατγρ. ἀπό τό habet (= θεωρεῖ). Procedat (ύποτ. προτρ. πάντοτε μέ ἐνεστ., σέ θέση προστ.)· ἀς προχωρήσει. Agedum (τό age προστ. τοῦ ago· βλ. τό ἀρχ. ἐλλ. ἀγε δή, ἵθι μέ προστ. καὶ ὑποτ.)· ἐμπρός. Eventus ὑποκ. Ultra... sit. Τό ὅρμα σέ ὑποτ., ἐπειδή εἶναι πλάγια ἐφώτηση. Τό ultra, ἐπειδή πρόκειται γιά δύο λαούς. Bello ἀφαιρ. Ex statione· ἀπό τή θέση (πού ἦταν ταγμένος). Ad imperatorem· πρός τό στρατηγό (ἦταν δ T. Quintius Pennus). In iussu tuo· χωρίς διαταρή σου. Nunquam pugnaverim (ύποτακτ. δυνητική)· δέ θά πολεμούσα ποτέ. Θά λεγόταν καὶ ἔτοι πυνquam pugnare velim· ποτέ δέ θά ἥθελα νά πολεμήσω. Εἶναι ἡπιότερη ἔκφραση ἀπό τό νά ἔλεγα πυνquam pugnabo· δέ θά πολεμήσω ποτέ. Etiamsi... videam· κι δν ἀκόμα ἔβλεπα (ύποθ. πού μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ στό μέλλον). Isti belluae· σ' αὐτό τό κτήνος (περιφρονητικά δέβαια). Με ὑποκ. τοῦ ortum esse. Ex illo· ἀπό ἐκείνον (ἦταν γιός τοῦ T. Manlius Vulso). Ή ex δηλώνει καταγωγή ἀνώτερη· ἑδῶ δικαιολογεῖται ἀπό τήν ἀντωνυμία illo. Agmen· στρατός (κυρίως στρατός σέ πορεία, ἄγημα· acies = στρατός σέ παράταξη καὶ exercitus = στρατός γενικά). Macte virtute (ἀφαιρ. αἰτ...)... esto· μπράσο γιά τήν ἀνδρεία σου. Macte κλητ. πού ἔμεινε ώς ἐπιφώνημα μόνο ἀπό τό ἐπίθετο mactus (βλ. ἐλλην. μάκαρ = εύτυχισμένος). Invictum κατγρ. Perge - praesta (προστ.). Ubi· μόλις,

δταν. Constiterunt· παρκ. τοῦ consisto. Ensem (= gladium), τό μακρύ δίκοπο σιδερένιο ξίφος τῶν Γαλατῶν. Cum ingenti sonitu· ἐμπρόθ. προσδ., δηλώνει τό ἐπακολούθημα τοῦ χτυπήματος μέ τό ξίφος. In arma· ἐνάντια στά ὅπλα (κυρίως, στήν ἀσπίδα). Deiecit (παρκ. τοῦ deicio)· κατέφερε, κατέβασε. Sese insinuans· παρεμβάλλοντας τόν ἑαυτό του, ἀφοῦ χώθηκε. Uno et altero ictu (ἀφαιρ. τροπ.)· μέ ἔνα καὶ δεύτερο χτύπημα. Gladio ἀφαιρ. δργ. Τό ρωμαϊκό ξίφος ἡταν κοντό, ἵσιο, μυτερό καὶ δίκοπο· τό είχαν πάρει οἱ Ρωμαῖοι ἀπό τούς Ἰσπανούς τό 2ο π.Χ. αἰ. Ει δοτ. ἀντιχαρ., ἐνν. Gallo. Torquem (δνομ. Torquis, ἀρχ. στρεπτός, περιδέραιο κατασκευασμένο ἀπό στριφτά σύρματα χρυσοῦ· Quo δηλ. Torque ἀφαιρ. δργ. Quem collo (δοτ.) suo circumdedidit· πού τό ἔδεσε γύρω στό λαιμό του. Detraxit παρκ. τοῦ detraho. Gruore ἀφαιρ. δργ. Respersum παθ. μετ. τοῦ respergo. Eius γεν. τῆς ἀντ. is· τοῦτος. Torquati cognomen· τό ἐπώνυμο Τουρκουάτος (= πού φοράει «στρεπτό»). Μετά τή μονομαχία οἱ Γαλάτες φοβισμένοι ύποχώρησαν τή νύχτα πρός τά Τίβουρα, ἐνώ δ Μάνλιος δέχτηκε χρυσό στεφάνι καὶ τά συγχαρητήρια τοῦ στρατηγοῦ.

20. Η ΑΥΣΤΗΡΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΜΑΝΛΙΟΥ ΣΤΟ ΓΙΟ ΤΟΥ

Factus παθ. μετ. τοῦ facio. Bello Latino ἀφαιρ. χρον. Οἱ Λατίνοι, σύμμαχοι τῶν Ρωμαίων, ἀκολουθώντας τό παράδειγμα τῶν πληθείων ζήτησαν πολιτικά δικαιώματα (ius civitatis). Αὐτό ἔγινε αλτία νά ξεσπάσει δ φοβερός πόλεμος ἐναντίον τους (340 - 338 π.Χ.). Ut· γιά νά. Disciplinam. Ό φόδος ἡταν μεγάλος, ἐπειδή οἱ ἀντίπαλοι ἡταν ὅμοιοι στήν πειθαρχία, τά ὅπλα καὶ τήν τακτική. Έτσι, γιά νά ἔξασφαλίσουν τή νίκη οἱ ὑπατοι ἀποφάσισαν νά ξαναφέρουν τήν παλιά, αὐστηρή πειθαρχία. Restitueret· ὑποτ. παρτ. τοῦ restituo. Edixit παρκ. τοῦ edico. Ne quis... pugnaret, δχι ne aliquis (6λ. 4). Extra ordinem· ἔξω ἀπό τή γραμμή. In hostes (= adversus hostes ἢ cum hostibus) στήν Καμπανία, κοντά στό Βεζούβιο. Forte· κατά τύχη. Prope, πρόθ. μέ αἰτ. Accesserat ὑπερσ. τοῦ accedo. Ubi· μόλις. Praerat παρτ. τοῦ praesum. Visne? Θέλεις; Τό ne στό τέλος ἐπειδή δέν είναι γνωστό ἄν ἡ ἀπάντηση θά είναι ναί ἢ δχι. Mecum· ἐναντίον μου ἢ μαζί μου. Visne congregdi mecum? Μήπως θέλεις νά συγκρουσθεῖς μαζί μου, νά πολεμήσεις ἐναντίον μου; Singularis proelii· μονομαχίας. Eventu· ἀπό τήν ἔκβαση. Ut cernatur quanto...

praestet· γιά νά κριθεὶ πόσο... ὑπερέχει τό quanto σέ ἀφαιρ. (= quantum), ἐπειδή τό praestare δηλώνει σύγκριση. Romano δηλ. equiti. Juvenis γεν. Ὁ ἄνθρωπος ὅσο δέ μιλᾶ εἶναι infans, ὡς τά 15 του χρόνια εἶναι puer, ἀπό τά 15 ὡς τά 25 adulescens, ἀπό τά 25 ὡς τά 40 iuvenis, ἀπό τά 40 ὡς τά 60 vir καί ἀπό τά 60 καί πέρα senex. Detrectandi certaminis pudor σύντ. παθ., ή ἐνεργ. pudor detrectandi certamen· ή ντροπή νά ἀρνηθεὶ τόν ἀγώνα. Oblitus (παθ. μετ. τοῦ obliviscor)· ἀφοῦ ἔχασε. Imperii· τῆς (αὐστηρῆς) διαταγῆς. Paterni = patris. Ruit δρμᾶ. Excussum (παθ. μετ. τοῦ excutio)· ἀφοῦ τόν ἔριξε. Transfixi παρκ. τοῦ transfigo. Spoliis lectis ἀφαιρ. ἀπόλ.: ἀφοῦ μαζεύτηκαν τά λάφυρα, ἀφοῦ μάζεψε τά λάφυρα. Venit παρκ. τοῦ venio. Classico ἀφαιρ. δργ. Frequentes· μαζεμένοι. Tu· τό δ' πρόσ. τῆς ἀντων. ὡς ὑποκ. παραλείπεται, ἐκτός ἂν φανερώνεται ἀντίθεση μεταξύ δύο φράσεων ή ἂν η σκέψη ἐκφράζει ζωηρότητα, ἔκπληξη, ἀγανάκτηση. Oportet ut disciplinam restituas = oportet (te) disciplinam restituere· πρέπει (σύ) νά ἀποκαταστήσεις τήν πειθαρχία. Poena tua ἀφαιρ. δργ. Iuventuti δοτ. ήθ. I (προστ. τοῦ eo) adliga ἐνν. eum. Metu ἀφαιρ. αἰτ. Obstupuerunt παρκ. τοῦ obstupesco. Cervice caesa ἀφαιρ. ἀπόλ.: ἀφοῦ τοῦ ἔκοψε τό λαιμό. Caesa παθ. μετ. τοῦ caedo. Fusus est παθ. παρκ. τοῦ fundo. In questus et lamenta αἰτ. πληθ. Eruperunt παρκ. τοῦ erumpo. Manlio... redeunti δοτ. τῆς μετ. rediens τοῦ redeo. Tantum· μόνο. Exierunt παρκ. τοῦ exeo. Vita ἐνν. eius. "Ομοια συμπεριφέρθηκε στά παιδιά του καί ὁ Βροῦτος (βλ. 10).

Φράσεις: Qui equitatui praeerat· δ ἀρχηγός τοῦ ἵππικοῦ. Detrectandi certaminis pudor· ή ντροπή νά ἀρνηθεὶ τόν ἀγώνα. Latinum excussum transfixit· ἀφοῦ ἔριξε κάτω τό Λατίνο τόν διαπέρασε. I, lictor, adliga ad palum· πήγαινε, φαδοῦχε, νά τόν δέσεις στόν πάσσαλο. In questus et lamenta eruperunt· ἔσπασαν σέ παράπονα καί θρήνους, ἔσπασαν σέ φριχτά παράπονα.

21. Η ΚΑΘΟΣΙΩΣΗ ΤΟΥ ΔΕΚΙΟΥ

Valerio... Cocco consulibus (ἀφαιρ. ἀπόλ.)· δταν ἥταν ὑπατοι δ Βαλέριος καί δ Κόσσος. Ἡ φράση θέλει τή μετοχή τοῦ esse, πού δμως δέν ὑπάρχει. Γι'

αὐτό τά δνόματα πού δηλώνουν ἀξίωμα η ἡλικία μπαίνουν στά Λατινικά χωρίς μετοχή. Τά δνόματα τῶν δύο ὑπάτων μπαίνουν ἀσύνδετα. Tribunus militum· χλίαρχος. Ἡταν δέκα σέ κάθε λεγέωνα κάτω ἀπό τό στρατηγό. Exercitu... clauso ἀφαιρ. ἀπόλ. Cluso παθ. μετ. τοῦ cludo. In augustiis· στά στενά. (Σέ μιά χαράδρα, κοντά στό Βενεδέντο. Τά ὑψώματα τοῦ Γαύρου κάτω ἀπό τή χαράδρα τά είχε καταλάβει δ ἔχθρος). Castris δοτ. στό immi-nentem. Hostium γεν. κτητ. Accepto prae-sidio ἀφαιρ. ἀπόλ. Accepto (παθ. μετ. τοῦ accipio) prae-sidio· ὅταν ἔλαβε τή φρουρά. Spatium (ἐνν. temporis) ἔνα διάστημα (χρόνου). Aequiorem locum· σέ τόπο καταλληλότερο. Ad subducendum agmen· γιά νά δόδηγήσει κρυφά τό στρατό. Colle... circumdato ἀφαιρ. ἀπόλ., φῆμα circumdo. Quem insederat· πού είχε καταλάβει, φῆμα insideo. Armatis ἀφαιρ. Somno oppressas· κοιμισμένες βαθιά, ἀποκαμωμένες ἀπό τόν ὕπνο. Oppressas παθ. μετ. τοῦ opprimo. Corona absidionali (ἀφαιρ. δργ.)· μέ πολιορκητικό στέφανο. Τό στεφάνι τοῦτο τό ἔκαναν πρόσχειρα ἀπό χλόη και ἀγριολούλουδα τῆς πόλης πού πολιορκοῦνταν και τό πρόσφεραν σ' αὐτόν πού κατόρθωνε νά λύσει τήν πολιορκία της. Τήν προσφορά τοῦ στεφανιοῦ θεωροῦσαν μεγάλη τιμή. Qui... liberasset (μέ ὑποτ., ἐπειδή δηλώνει τό ἐνδεχόμενο)· ὅποιος θά ἐλευθέρωνε. Bello Latino ἀφαιρ. χρον. Cum utriue... obvenisset (ἀπρόσ. ἔκφρ.)· γιατί και στόν ἔνα και στόν ἄλλο είχε συμβεῖ (νά δεῖ στ' ὅνειρό του δτι δ λαός τοῦτος θά γίνει νικητής). Somnio = in somnio· στό ὅνειρό του. Eum... fore (= eum futurum esse) ὑποκ. τοῦ obvenisset. Victorem κατγρ. Cecidisset (ὑποτ. ὑπερο. τοῦ cado)· θά σκοτωνόταν. Conve-nit inter eos ut· συμφωνήθηκε μεταξύ τους νά... Ut se devoveret ὑποτ. τοῦ ἀπρόσ. convenit, Laboraret· θά κινδύνευε. Ut diis manibus (δοτ.) se devove-reτ· νά ἀφιερώσει τόν ἔαυτό του στούς χθόνιους θεούς γιά χάρη τῆς πατρίδας. Manes λέγονταν οἱ ψυχές τῶν νεκρῶν και ἐπειδή τίς θεοποιοῦσαν τίς ἔλεγαν dii manes και προστάτευναν τήν πολιτεία και τήν οἰκογένεια. Incli-nante ἀφαιρ. ἀπόλ. αἰτ. Sua parte = suo cornu. In medios hostes· στό μέσο τῶν ἔχθρων. Concidit παρχ. τοῦ concido. Telis (ἀφαιρ. δργ.) obrutus· κατα-skepastiméνος ἀπό ἀκόντια, ἀφοῦ δέχτηκε πολλά χτυπήματα.

Φράσεις: Valerio Maximo - Cornelio Cocco consulibus· ὅταν ἥταν ὕπατοι δ Β. Μάξιμος και Κ. Κόσσος. Sommo oppressas· ἀποκαμωμένες ἀπό τόν ὕπνο. Intempesta nocte· στή βαθιά νύχτα, στό σκοτάδι τής νύχτας. Concidit obrutus telis· πέθανε ἀφοῦ δέχτηκε πολλά χτυπήματα.

22. Η ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΦΑΒΡΙΚΙΟΥ

Unus ex legatis. Ο Φαβρίκιος ἦταν ἀρχηγός τῆς ἀποστολῆς. Captivis. Πρόκειται γιά τούς αἰχμαλώτους τῆς μάχης τῆς Ἡρακλείας στά 280 π.Χ., πού τούς κρατούσε ὁ Πύρρος. Πολλοί ἀπό αὐτούς ἀνήκαν στήν τάξη τῶν ἵππεων καὶ μερικοί σέ παλιές οἰκογένειες τῆς Ρώμης. De captivis redimendis γερουνδ. ἔλεξη, σύνταξη παθ., χωρίς ἔλεξη σύντ. ἐνεργ. θά ἦταν de redimento captivos. Τό πρῶτο· γιά ἔξαγοραστέους αἰχμαλώτους, τό δεύτερο· γιά νά ἔξαγοράσει τούς αἰχμαλώτους ἡ γενικά γιά τήν ἔξαγορά αἰχμαλώτων. Cuius... nomen· τοῦ δοπίου (τούτου)... τό δονμα. Magnum κατγρ. Ut viri... ως ἐνός ἄνδρα... παράθ. στό cuius δηλ. Fabricii. Bello ἀφαιρ. Eum = Fabricium. Prae ceteris· περισσότερο ἀπό τούς ἄλλους. Cum vellet· ἐπειδή ἥθελε. Obtulit παρκ. τοῦ offero. Repudiavit (παρκ. τοῦ repudio), ὅπως ἄλλοτε ὁ Μ' (= Manius) Curius Dentatus ἀπόκρουσε τά δῶρα πού τοῦ πρόσφεραν οἱ Σαμνίτες. Imperavit suis ut... admoveretur· πρόσταξε τούς δικούς του νά... προσαχθεῖ. Secum· μαζί του (= μέ τόν Πύρρο). Βλ. tecum· μαζί μου, tecum· μαζί σου, nobiscum· μαζί μας, vobiscum· μαζί σας. Post aulaea· πίσω ἀπό τό παραπέτασμα. Fabricio... colloquenti (τοῦ colloquor) δοτ. σιώ admoveretur. Μπορούσε νά μπει καὶ ad Fabricium. Quod· τό δοπίο, τοῦτο. Ubi χρον. Dato, remotis ἀφαιρ. ἀπόλ. χρον. τῶν ρ. do καὶ removeo. Emisit (παρακ. τοῦ emitto)· ἔβγαλε. Manum = proboscidem· τήν προβοσκίδα. Pellexit παρκ. τοῦ pellicio. Admiratus μετ. αἰτ. Invitavit ut..· πρότρεψε νά...· κάλεσε νά... Se-cumque· καὶ μαζί τους (τόν Πύρρο καὶ τούς ἄλλους). Regni sui· τοῦ βασιλείου του. Quarta parte... ollata (ei) ἀφαιρ. ἀπόλ. τοῦ offero· ἀφοῦ προσφέρθηκε (σ' αὐτόν)... τό τέταρτο μέρος, ἀφοῦ (τοῦ) πρόσφερε τό ἔνα τέταρτο. Ἡ γενναιοδωρία τοῦ Πύρρου θυμίζει τούς λόγους τοῦ αὐτοκράτορα τῆς Ρωσίας Πέτρου τοῦ Μεγάλου στή Γαλλία μπροστά στόν τάφο τοῦ Richelieu: «Μεγάλε ἄνθρωπε, θά σου ἔδινα τή μισή αὐτοκρατορία μου, γιά νά κυβερνήσω τήν ύπόλοιπη μαζί σου». Cui = sed ei· ἄλλα σ' αὐτόν. Malum ἐνν. me iudicas· κακό μέ κρίνεις. Cur me ambis? γιατί θέλεις νά μέ κερδίσεις; Ambis τοῦ ambio· ἐπιδιώκω.

Φράσεις: Eum honorifice ac liberaliter accepit· τόν δέχτηκε μέ τιμές καὶ γενναιοδωρία. Quod ubi factum est· ὅταν ἔγινε τοῦτο.

23. Η ENTIMOTHTA ΤΟΥ ΦΑΒΡΙΚΙΟΥ

Anno interiecto ἀφαιρ. ἀπόλ. χρον. Interiecto παθ. μετ. τοῦ intericio. Omni spe... sublata ἀφαιρ. ἀπολ. αἰτιολ. Sublata παθ. μετ. τοῦ aufero. Pacis concilianda παθ. σύντ. γερουνδ. ἔλεη· χωρίς ἔλεη, σέ ενεργ. σύντ. θά ἡταν conciliandi pacem· γιά νά συνάψει εἰρήνη. Consul στά 278 π.Χ. γιά δεύτερη φορά. Missus est παθ. παρκ. τοῦ mitto. Στά 279 π.Χ. δ Πύρρος είλε κερδίσει τή δεύτερη νίκη στό Ἀσκλο τῆς Ἀπουλίας, ἄγονη δμως κι αὐτή δπως και στήν Ἡράκλεια. Ὁ πόλεμος ἔξακολουθεῖ. Ὁ Φαβρίκιος διοικοῦσε τό Ρωμαϊκό στρατό μαζί με τό συνύπατό του Q. Aemilius Papus.

Cum... haberent· ἐπειδή... είχαν. Medicus· ὁ γιατρός (δ Φίλιππος). Nocte· τή νύχτα (ἐπιφρ.). Si dederis τετελ. μέλλ.. ἂν θά ἔχεις λύσει, ἂν θά δώσεις = si dabitis - Veneno ἀφαιρ. δργ. Hunc vinctum reduci iussit· διάταξε νά δδηγηθεὶ αὐτός πίσω δεμένος. Vinctum παθ. μετ. τοῦ vincio. Dici νά τό συνάψεις μέ τό reduci iussit. Μπαίνει παθ. ἀπαρέμφ. κι δχι ενεργ., δταν τό ύποκείμενο δέν δρίζεται (νά δδηγηθεὶ πίσω, νά λεχθεὶ και δχι νά δδηγήσουν πίσω, νά πονν). Quae... spopondisset (ύποτ. ύπερο. τοῦ spondeo)· ποιά (πράγματα)... είχε ύποσχεθεῖ. Contraria caput· κατά τῆς ζωῆς (κατά τῆς κεφαλῆς). (Ἡ ύποτ. δικαιολογεῖται είτε ἐπειδή ἔχει πλάγια ἐρώτηση είτε γιατί ἔξαρτάται ἀπό τό ἀπαρέμφ. dici. Fertur (παθ. ενεστ. τοῦ fero) = dicitur· (λέγεται), λένε. Ille, φανερώνεται ἡ ἰδέα τοῦ μεγαλείου και τοῦ θαυμασμοῦ (βλ. τό ἐλλην: Καλλίστρατος ἐκεῖνος). Qui... posset· δποιος θά μποροῦσε νά... Ab ... a· ἀπό.. ἀπό.

In gloriosa paupertate· σ' ἔνδοξη πενία. Πολύ φτωχοί ἡταν συχνότερα οι πιό ἔνδοξοι ἀπό τούς ύπάτους τῶν χρόνων αὐτῶν. Ὁ Μάνιος Κούριος Δεντάτος θεωροῦσε ἐπικίνδυνο τόν πολίτη, πού δέν ἡταν ίκανοποιημένος μέ ἑφτά πλέθρα γῆς. Ὁ Φαβρίκιος, δταν ἡταν τιμητής, ἔδιωξε ἀπό τή Σύγκλητο τόν Κορνήλιο Ρουφίνο, ἐπειδή είλε δέκα λίτρες ἀσημένια σκεύη. Exegit παρκ. τοῦ exigo. Decessit (παρκ. τοῦ decedo)· πέθανε (ēvv. decessit vita). Filibus δοτ. πλ. τοῦ filia ἀντί filii πού είναι τό ἵδιο μέ τό ἀρσ. Dotem αἰτ. τοῦ dos . Ut... reliquerit (παρκ. ύποτ.)· ώστε... ἀφησε. Partes. Ὁ πληθ. τοῦ pars ἔχει ἀνάλογες σημασίες, λ.χ. τό πρόσωπο (ρόλος τοῦ ἡθοποιοῦ), τό (πολιτικό) κόμμα, τό καθήκον, τά καθήκοντα. Sibi Desumpsit (παρκ. τοῦ desumo)· ἀνέλαβε γι' αὐτές. Ex communi aerario· ἀπό τό δημόσιο ταμείο πού φυλαγόταν στό ναό τοῦ Κρόνου (Saturnis). Datis... dotibus (ἀφαιρ. ἀπόλ.)· ἀφοῦ

έδωσε (ή Σύγκλ.) προϊκες. Eas = filias. Collocavit· ἀποκατάστησε. Σημειώνουμε τή διαγωγή τοῦ Φαθρικίου πού ἐπισημαίνει δτι οὔτε σέ καιρό πολέμου ὁ σκοπός δέν ἀγιάζει τά μέσα.

Φράσεις: Anno intericto· ἀφοῦ πέρασε ἕνας χρόνος.

24. ΟΙ NIKEΣ ΤΟΥ ΡΗΓΟΥΛΟΥ ΚΑΙ Η ΦΤΩΧΕΙΑ ΤΟΥ

Poenos· τούς Καρχηδονίους ώς ἀποίκους τῶν Φοινίκων. Magna clade ἀφαιρ. δργ. Ὁ Ρήγουλος μέ τό Λεύκιο Μάνλιο Οὐόλσωνα νίκησαν σέ ναυμαχία τό στόλο τῶν Καρχηδονίων κοντά στό Ἐκνομο ἀκρωτήριο τῆς Σικελίας (256 π.Χ.). Affecit παρκ. τοῦ afficio. In Africam, στά 256 π.Χ. κατά τόν α' Καρχηδονιακό πόλεμο (264 - 241 π.Χ.). Primus, μόλις μετά 50 ἔτη περίπου (204 π.Χ.) μέ ἀρχηγό τόν ἀνθύπατο Σκυπίωνα ἔγινε ἡ κυριότερη ἐκστρατεία τῆς Ἀφρικῆς. Traiecit· διάβηκε, διαπεραιώθηκε. Ἡ Σύγκλητος πού ἀναθάρρησε ἀπό τήν ἐπιτυχία τοῦ Δουϊλίου κοντά στίς Μυλές (260 π.Χ.), νόμιζε δτι δ πόλεμος θά τελείωνε μέ τή μεταφορά του στήν Ἀφρική. Exrumpavit, οἱ κάτοικοι τῆς Καρχηδόνας περιορίστηκαν νά δχρωσουν αὐτήν μόνο κι ἀφήσαν τήν ἄλλη χώρα στή διάκριση τῶν Ρωμαίων, πού ἐπιασαν πάνω ἀπό εἴκοσι χιλιάδες αἰχμαλώτους. Neque... tantum sed etiam· οὔτε... μόνο ἀλλά ἀκόμα καί... Cum (πρόθ.)· ἐναντίον Monstris. Ἐδῶ γίνεται ἀναφορά σέ πελώριο φίδι. Regulo (δοτ. στό) prorogatum est· γιά τό Ρήγουλο πήρε παράταση. Ob res bene gestas· γιά πράξεις πού ἔπραξε καλά, γιά τά' κατορθώματά του In annum proximum· γιά τό προσεχές (ἐπόμενο) ἔτος, τό 255 π.Χ. Quod = hoc autem. Ubi χρ. Villicum ὑποκ. στό mortuum esse (παρκ. τοῦ morior). Quem ἐνν. agellum imperum (γεν. πληθ.). Servum ὑποκ. τοῦ aufugisse. Nactum αἵτ. αἵτιολ. μετ. (πού ἀναφέρεται στό servum) τοῦ nanciscor. Ablato instrumento ἀφαιρ. ἀπόλ. χρ. Ablato παθ. μετ. τοῦ aufero. Mortuum esse... aufugisse... petere, τά ἀπαραίμφ. ἀπό τό scripsit (= ἔγραψε), ἔστειλε γράμμα καί ἀνέφερε δτι). Se (= Regulum) ὑποκ. στό petens. Ut· γιά νά. Sibi (= Regulo) συνάπτεται στό mitteretur. Successor· διάδοχός του. Ne... deessent (ὑποκ. παρτ. τοῦ desum)· γιά νά μή λείπουν. Omnia ad vivendum necessaria· ὅλα τ' ἀπαραίτητα γιά τή ζωή. Agro deserto (ἀφαιρ. ἀπόλ. χρ.)· ἀφοῦ ἐρη-

μώθηκε τό χωράφι, μετά τήν ἐρήμωση τοῦ χωραφιοῦ. Uxori et liberis dot. προσ. στό deessent. Aceptis litteris (ἀφαιρ. ἀπόλ. χρ.)· ὅταν ἔλαβε τήν ἐπιστολή. Res (= instrumenta rustica) αἰτ. πλ. ὑποκ. τοῦ redimi. Pecunia publica ἀφαιρ. δργ. Agellum colendum locavit· ἔδωσε μ' ἐνοίκιο τό χωράφι γιά καλλιέργεια. Proeliis ἀφαιρ. Opes· τίς στρατιωτικές δυνάμεις. Contudit παρ. τοῦ contundo. Quam = sed eam (pacem). Cum... nolleτ ἐπειδή δέν ἥθελε νά... (q. nolo). Nisi· παρά μόνο. Durissimis condicionibus (ἀφαιρ.)· μέ πολύ βαρεῖς δρους. 'Ο Ρήγουλος ἀξίωσε ν' ἀπομακρυνθοῦν ἀπό τή Σικελία, νά παραδώσουν χωρίς λύτρα τούς Ρωμαίους αἰχμαλώτους, νά ἔξαγοράσουν τούς Καρχηδόνιους αἰχμαλώτους, νά καταβάλουν τά πολεμικά ἔξοδα, νά πληρώνουν ἐτήσιο φόρο καί νά ὑποσχεθοῦν δτι θά δίνουν σέ κάθε στρατολογία πενήντα τριήρεις. A Lacedaemoniis· ἀπό τούς Λακεδαιμονίους. Οί Λακ. ὅπως είναι γνωστό ἥταν τέλειοι πολεμιστές καί ὑπηρετοῦσαν, ὅπως καί οἱ ἄλλοι "Ελληνες, ώς μισθοφόροι σέ ξένους στρατούς. 'Από τόν Ξενοφώντα είναι γνωστοί οἱ μύριοι πού ὑπηρετοῦσαν στό στρατό τοῦ Κύρου. Petierunt παρ. τοῦ peto.

Φράσεις: Accepis litteris· ἀφοῦ πῆρε τήν ἐπιστολή. Publica pecunia· μέ δημόσια δαπάνη. Pacem cum nolleτ nisi durissimis condicionibus dare· ἐπειδή δέν ἥθελε νά παραχωρήσει εἰρήνη παρά μέ βαρύτατους δρους.

25. Ο ΟΡΚΟΣ ΤΟΥ ΡΗΓΟΥΛΟΥ

Duce Xanthippo ἀφαιρ. ἀπόλ., παραλείπ. ή μετ. τοῦ sum πού δέν ὑπάρχει, στήν ἔξήγηση τήν ἐννοοῦμε: ὅταν στρατηγός ἥταν ο Ξανθ. viro (ἀφαιρ.) belli peritissimo (παράθ. στό Xanthippo). ἄνδρας πολύ ἐμπειροπόλεμος. Αὐτός ἄλλαξε οιζικά τή στρατηγική τῶν Καρχηδόνιων, ὅταν ζήτησε καί πέτυχε νά πολεμήσει ὅχι στά ὑψώματα ἀλλά ἐκεī ὅπου θά μποροῦσαν νά χρησιμοποιηθοῦν τό ἵππικό καί οἱ ἐλέφαντες. Ultima ἀφαιρ. δργ.: τό ἐπίθ. ultimus μεταφορικά δηλώνει: ὁ μεγαλύτερος, ὁ μέγιστος, κυριολεκτικά δ ἔσχατος. 'Εδῶ ultima pernicies· ή γενική, ή ἔσχατη καταστοφή (καί ultima poena· ή ἔσχατη ποινή). Superfuerunt παρ. τοῦ supersum. Vicerunt παρ. τοῦ vincere. Νίκησαν στά 255 π.Χ. κοντά στή σημερινή Τύνιδα τό Ρήγουλο, πού δρέθηκε μπροστά σέ ύπεροτερες δυνάμεις ἀπό πεζικό, ἵππικό καί ἐλέφαντες. Duo tantum milia

δύο μόνο χιλιάδες (ἀπό τίς δέκα). Hominum γεν. διαιρ. στό milia. Remanserunt παρκ. τοῦ remaneo. Ἀλλά καὶ οὗσι εἶχαν ἀπομείνει, μετά τὸν ἀπόπλου τους ἀπό τὴν Clupea ναυάγησαν καὶ καταστράφηκαν κοντά στίς ἀκτές τῆς Σικελίας. Captus ἐνν. est παθ. παρκ. τοῦ capio. Αἰχμαλωτίστηκε μέ 5.000 στρατιώτες. Deinde στά 250 π.Χ. Μετά τὴν ἥττα (251 π.Χ.) στήν Πάνορμο (τώρα Παλέρμο) οἱ Καρχηδόνιοι ἔκαναν προτάσεις εἰρήνης μὲ τὴν ἐλπίδα ν' ἀλλάξουν τουλάχιστο τοὺς αἰχμαλώτους. De captivis commutandis γερ. ἔλξη, σύντ. παθ., ἡ ἐνεργ. σύντ. de commutando captivos· γιά τὴν ἀνταλλαγὴ τῶν αἰχμαλώτων, γιά ν' ἀνταλλάξουν τοὺς αἰχμαλώτους. Missus est (παθ. παρκ. τοῦ mitto)· τὸν ἔστειλαν (μαζί μὲ ἄλλους Καρχηδόνιους ἀπεσταλμένους). Dato iureiurando ut (ἀφαιρ. ἀπόλ.)· ἀφοῦ ἔδωσε ὅρκο νά... Jureiurando ἀφαιρ. τοῦ iusiurandum. Ut... rediret γιά νά... ἐπιστρέψει. Carthaginem· στήν Καρχηδόνα. Si non impetravisset· ἂν δέν ἐπιτύχαινε (τότε). Qui = is autem. Cum venisset· ἀφοῦ ἤρθε. Mandata· οἱ διαταγές, οἱ ἐντολές. Exposuit παρκ. τοῦ expono. Ne diceret... recusavit· νά πεῖ ἀρνήθηκε (ἀρνήθηκε νά πεῖ). Se non esse senatorem· (εἴπε ὅτι) αὐτός δέν εἶναι συγκλητικός (ὅσον καιρό τὸν δέσμενε ὁ ὅρκος του). Hostium· τῶν ἐχθρῶν, πού τοῦ ἐπέθάλαν οἱ ἐχθροί. Jussus... dicere sententiam· ὅταν διατάχθηκε νά πεῖ τῇ γνώμῃ του. Negavit esse utile = dixit esse inutile ἢ dixit non esse utile· εἴπε ὅτι δέν εἶναι ὡφέλιμο. Reddi ὑποκ. τοῦ esse. Quod... essent· γιατί (κατά τῇ γνώμῃ του) ἦταν. Adolescentes... duces κατγρ. Senecture ἀφαιρ. αἰτ. Confectus ἐνν. esset ὑποτ. ὑπερσ. τοῦ conficio. Ἡ σύνταξη: cuius (= eius autem) cum auctoritas valuisse. Cum retineretur· ἂν καὶ ἐμποδιζόταν. A propinquis amicis ποιητ. αἰτ.· ἀπό τοὺς γειτονικούς φίλους. Vero· βέβαια. Se ὑποκ. τοῦ proficiisci. Exquisita· φρικτά. Conservandum ἐνν. esse· ὅτι ἐπρεπε νά φυλάξει. Reversum (ἐνν. Regulum)· ὅταν γύρισε Necaverunt (παρκ. τοῦ neco) ἀντικ. ἐνν. eum. Omni cruciatu ἀφαιρ. δργ.· μὲ δόλα τά βασανιστήρια. Palpebris resectis ἀφαιρ. ἀπόλ.. ἀφοῦ τοῦ ἔκοψαν τά βλέφαρα. Resectis παθ. μετ. τοῦ reseco. Cum esset· ὅταν ἦταν Ardentissimus κατγρ. Eductum (eum)· ἀφοῦ τὸν ἔβγαλαν ἔξω. Coegerunt παρκ. τοῦ cogo. Undique (σύναψε το μέ το eminebant)· ἀπό παντοῦ. Cum... confoditur (ἐνεστ. ἀλλά ἔξηγεῖται μέ παρτ.)· ἐνῷ τὸν διαπερνοῦσαν. Ferreis stimulis (ἀφαιρ. δργ.)· μὲ σίδερένια καρφιά = clavis praeacutis. Vigiliis... dolore ἀφαιρ. ἀναγκ. αἰτ. Hic... exitus. Tό hic ἀπό ἔλξη πρός τό ἀρσ. exitus (ἀντί hoc fuit = τοῦτο στάθηκε). Ipsa quoque vita δ' ὁ. συγκρ. καὶ ἀπό αὐτὸν ἀκόμη τό δίο του. Etsi diu acta (ἀφαιρ.)· ἂν καὶ πέρασε γιά

πολύ χρόνο. Per maximam gloriam· ἀνάμεσα ἀπό πολλή δόξα.

Φράσεις: Duce Xanthippo· μέ στρατηγό τὸν Ξάνθῳ. Negavit esse utile· εἶπε δὲ συμφέρει. Cuius cum valuissest auctoritas· ὅταν ὑπερίσχυσε τὸ κύρος τῆς γνώμης του. Repente eductum coegerunt· ἀφοῦ τὸν ἔδυαν ξέω ξαφνικά τὸν ἀνάγκασαν.

26. Ο ΣΕΒΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΦΑΒΙΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ.

Η ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΓΙΟΥ ΤΟΥ

Q = Quintus. Iam senex· γέροντας πιά (λείπει ἡ μετ. τοῦ sum). Ἡταν 62 χρόνων καὶ εἶχε διατελέσει πολλές φορές ὑπατος. Filio suo (δοτ. ἡθ. στό legatus)· (ὑπαρχος) κοντά στό γιό του ἡ καὶ, τοῦ γιοῦ του· ἡ δοτ. δηλώνει τήν ἀνεξαρτησία. Consuli (κατγρ., χωρίς τή μετ. τοῦ sum)· ὅταν ἡταν ὑπατος (στά 213 π.Χ.) Legatus· ὑπαρχος, ἀντιστράτηγος. Oi legati ἡταν συγκλητικοί, πού τούς ἔστελναν ώς συμβούλους στό στρατευμα (γι' αὐτό καὶ τό δνομα legati), γιατί είναι στή διάθεση τῶν ἀρχηγῶν τοῦ στρατοῦ πού ἡταν οἱ ὑπατοι καὶ τούς δποίους στήν ἀνάγκη τούς ἀντικαθιστούσαν. Cum... veniret· ὅταν ἔρχόταν (= ei venienti) Obviam patri· σέ συνάντηση τοῦ πατέρα του, γιά νά συναντήσει τόν π. Pro more = more ἡ ut mos erat· κατά τή συνήθεια ἡ ὅπως ἡταν συνήθεια. Anteibant παρτ. τοῦ anteeo. Equo vehebatur ἀφαιρ. ὁργ. ἔρχόταν πάνω σέ ἄλογο. Nec descendit (nec = et non)· καὶ δέν κατέβηκε. Appropinquante consule (ἀφαιρ. ἀπόλ. ἐναντ.)· ἀν καὶ πλησίαζε δ ὑπατος. Verecundia ἀφαιρ. αἰτ. Verecundia maiestatis (γεν. ἀντικ.)· ἀπό σεβασμό πρός τό ἀξίωμα. Taciti (κατγρ. στό facti πού ἐνν. ἀφοῦ σώπασαν)· σιωπηλοί. Jam praeterierant· είχαν πιά περάσει (ὑπερσ. τοῦ praetereo). Quod (= hoc autem)· αὐτό ὅμως. Cum... animadvertisset· ὅταν τό παρατήρησε. Proximum ἐν. sibi· τόν πλησιέστερο του. Ο τελευταῖος, φαδούχος ἡταν ὁ πιό κοντινός στόν ἀρχοντα, πιό πιστός καὶ πιό τιμημένος ἀπό τούς ἄλλους καὶ ὁ ἀμεσος ἐκτελεστής τῶν διαταγῶν τοῦ ἀρχοντα· οἱ Ἑλληνες τόν ἔλεγαν «ἡγούμενο». Fabio δοτ. Ex equo μ' ἐμπρόθετη ἡ μέ ἀπλή ἀφαιρ. equo. Desiliens (ἐνν. ex equo ἡ ab equo) μετ. ἐν. τοῦ desilio. Fili κλητ. τοῦ filius. Inquit τοῦ inquam. Contempsi παρκ. τοῦ contemno. Volui... παρκ. τοῦ volo. Experiri ἀπαρέμφ.

τοῦ experior. Scires ὑποτ. παρτ. τοῦ scio. Volui... experiri... an scires· ήθελα νά δοκιμάσω ἂν γνωρίζεις. Agere te consulem· νά κάνεις τόν ὑπατο, νά φέρεσαι σάν ὑπατος.

Tanto cognomine· μέ τόσο βαρύ (τιμητικό) ἐπωνύμιο. Είναι ἀφαιρ. στό dignus. Τό ἐπωνύμιο maximus τόν ξεχώριζε ἀπό τά ἄλλα μέλη τῆς οἰκογένειας. Είναι γνωστό καί τό ἀκόμα πιό χαρακτηριστικό ἐπωνύμιο τοῦ Μελλητῆ (= Cunctator), αὐτός πού ἀναδάλλει, ἀναβλητικός, μελλητής. Cautior quam promptior· πιό προφυλακτικός ἀπό ὅ, τι δραστήριος, πιό φρόνιμος ἀπό ὅ, τι πρόθυμος γιά δράση. Insita prudentia· ἔμφυτη σύνεση (insita μετ. τοῦ insero). Bello δοτ. στό aptissima. Nemini dubium est quin... restituerit (ὑποτ.). σέ κανέναν δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἀποκατάστησε. Rem Romanam (βλ. 11) res Romanae· τά πράγματα τῆς Ρώμης. Cunctando (ἀφαιρ. δργ. τοῦ γερούνδιου, δηλώνει τρόπο)· μέ τό νά ἀναδάλλει.

Φράσεις: Equo vehebatur senex· ὁ γέροντας ἐρχόταν πάνω σέ ἄλογο. Ad summam senectutem· ὡς τά βαθιά γερατειά. Cautior quam promptior habitus est· θεωρήθηκε πιό φρόνιμος ἀπό ὅ, τι δραστήριος.

27. Η ΉΤΤΑ ΣΤΙΣ ΚΑΝΝΕΣ ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΑΙΜΙΛΙΟΥ

Adversus πρόθ. Roma (ἀφαιρ.)· ἀπό τή Ρώμη. Profecti sunt παρκ. τοῦ proficiscor. Paulo δοτ. στό placebat. Acriora, ὁ Οὐάρδωνας, ἐχθρός τῆς τακτικῆς τοῦ Φαβίου, δπως καί οἱ περισσότεροι, ὑποστήριζε στόν ἀγώνα κατά τοῦ δικτάτορα τό Μινούκιο. Ad vicum· κοντά στό χωριό. Posuerunt παρκ. τοῦ rono. Varroni δοτ. στό insitam (= in Varrone). Aliquo... successu ἀφαιρ. δργ. Aluerat ὑπερσ. τοῦ alo. Invito collega ἀφαιρ. ἀπόλ. χωρίς νά θέλει δ συνύπατος. Signum pugnae· σημεῖο τῆς μάχης. (2 Αὐγούστου τοῦ 216 π.Χ.). Dedit, τή διοίκηση τοῦ στρατοῦ ἀσκοῦσαν οἱ ὑπατοι παρά μέρα. Victor (ἐνν. est) παρκ. τοῦ vinco. Caesus est παρκ. τοῦ caedo. Graviore vulnere = graviore clade. Afflcta est παρκ. τοῦ affligo. Telis ἀφαιρ. δργ. Cecidit παρκ. τοῦ cado. Quem = hunc autem. Cum conspexisset· ἀφοῦ παρατήρησε. Oppletum ἐνν. esse ἀπαρ. παρκ. τοῦ oppléo. Hunc· αὐτόν (ἐδῶ τό δικό μου). Aemili

πτώση κλητ. Quin tu... abi· δχι, ἀλλά ἀπεναντίας σύ φύγε. (Quin = immo). Potius· προτιμότερο. Nuntia ut... munitant... ferment· ἀνάγγειλε... νά ἀσφαλί- σουν... νά ἐνισχύσουν Priesquam... adveniat· πρίν φτάσει. Patere δέ ἐν. τῆς προστ. τοῦ patior. Alter consul (= Varro) κατέφυγε στή Βενουσία ὅπου ἔκανε ἀνασύνταξη δέκα χιλιάδων φυγάδων. Cum paucis equitibus· μαζί μέ λίγους ἵππεῖς (50 ὥλοι ὥλοι). Perfugit παρκ. τοῦ perfugio.

28. Ο ΠΕΡΙΒΟΗΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΜΑΡΒΑ

Victori· ὅταν (ό 'Αννίδας) νίκησε (στή μάχη κοντά στίς Κάννες, δόποτε οί Ρωμαίοι ἀπό τούς 80 χιλ. πεζούς καί 6 χιλ. ἵππεῖς ἔχασαν σέ μιά μέρα 50 χιλ. ἄνδρες· ἀνάμεσά τους 20 στρατιωτικοί χιλιάρχοι καί 80 στρατιωτικοί. 'Ακόμα καί σήμερα τό πεδίο τούτης τῆς μάχης λέγεται Campo di sangu· πεδίο τοῦ αἵματος. Cum σύνδ. ἐνῶ... Ut... sumeret... daret· νά... καί νά... Quietem ἀντικ. τῶν sumeret καί daret. Ex praefectis· ἀπό τούς ἀξιωματικούς. Μέ τή λέξην praefectus στόν ἔνο στρατό, οἱ Ρωμαίοι συγγραφεῖς ἐννοοῦσαν τόν ἀνώτερο ἀξιωματικό πού ἦταν κάτω ἀπό τίς ἄμεσες διαταγές τοῦ ἀρχη- γοῦ, τό διοικητή τμήματος. Cessandum ἐν. esse. Ratus μετ. τοῦ reor. Romam· στή Ρώμη. Epulaturus μετ. μέλλ. τοῦ epulor = affirmans fore ut victor epula- retur· δεβαιώνοντάς τον ὅτι θά συμβεῖ νά διασκεδάσει νικητής. Cum σύνδ. αἰτ. Hannibali· ἀπό τόν 'Αννίδα. Victoria ἀφαιρ. ώς ἀντικ. τοῦ utor· Mora. Οἱ νεώτεροι ίστορικοί δικαιολογοῦν τό δισταγμό τοῦ 'Αννίδα· ἐπειδή τοῦ ἔλειπαν ἐπαρκεῖς δυνάμεις καί πολιορκητικό ὑλικό, δύσκολα θά μποροῦσε νά κυριέψει μιά τόσο δύναμη πόλη ὅπως ή Ρώμη. Saluti fuisse (δοτ. τοῦ σκο- ποῦ) ὅτι ἦταν πρός σωτηρία. Urbi et imperio δοτ. ἥθ. στό saluti. Satis· ἀρ- κετά, γενικά. Cuius = Campaniae. Exercitus γεν. ἐν. Elanguit παρκ. τοῦ elan- guesco.

Φράσεις: Mora huius diei satis creditur saluti fuisse urbi et imperio· ἥ καθυστέρηση αὐτῆς τῆς μέρας κατά γενική ὁμολογία ἦταν πρός σωτηρία τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους (ἥ ἔσωσε τό Ρωμαϊκό κράτος).

29. Ο ΜΑΡΚΕΛΛΟΣ ΚΥΡΙΕΥΕΙ ΤΙΣ ΣΥΡΑΚΟΥΣΕΣ ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΜΗΔΗ

Cum Sicilia... defecisset... Marcellus... Syracusas oppugnavit· ὅταν ἐπαναστάτησε ή Σικελία δ Μ. πολιόρκησε τίς Συρακούσες. A Romanis (ἡ πρόθεση α δηλώνει τήν ἀπομάκρυνσην)· ἀπό τούς Ρωμαίους. Nec... cepit = et non... cepit· καὶ δέν κυρίεψε. Rem (= expugnationem)· τό πράγμα, τήν ἄλωσην. Konfecisset... nisi (si non)... fuisse (ύπόθ. τοῦ ἀπραγματοποίητου στὸ παρελθόν)· θά τό ἐτελείωνε, ὅτι δέν ὑπῆρχε. Unus homo· ἔνας (ἔξοχος) ἀνδρας. Ea tempestate· ἐκεῖνα τά χρόνια. Syracusis ἀφαιρ. τοπ. στίς Συρ. Vir παράθ. Admirabili ἀφαιρ. δργ. στό praeditus Admirabili ingenio praeditus· μέθαυμάσιο νοῦ προικισμένος. Machinis inventis ἀφαιρ. ἀπόλ.: ἀφοῦ ἐπινόησε μηχανές. Opera aīt. πληθ. τοῦ οὐδ. opus. Brevi ἀφαιρ. (ἐνν. tempore)· σέ σύντομο (χρόνο). Captis Syracusis ἀφαιρ. ἀπόλ.: ἀφοῦ κυρίεψε τίς Συρακούσες. Prudentia ἀφαιρ. aīt.: ἔνεκα τῆς σοφίας. Ut parceretur (ἀπό τό edixit, ἀπρόσ. παθ.): νά γίνει φειδώ. Capiti illius = vitae eius (= Archimēdis). In pulvēreστή σκόνη, στό ἔδαφος (κατά τή συνήθεια τῆς ἐποχῆς). Dum... describit· ἐνῶ... χάραζε. Formas· σχήματα (γεωμετρικά). Attentius· πιό προσεκτικά, μέ πολλή προσοχή, ἀπορροφημένος, Voce minantis (ἐνν. hominis)· μέ φωνή (ἀνθρώπου) πού ἀπειλεῖ, μέ ἀπειλητική φωνή. Quisnam esset πλάγ. ἐρωτ.: ποιός εἶναι (ό 'Αρχιμ.). Propter cupiditatem investigandi illud quod...· ἔξαιτιας τῆς ἐπιθυμίας ν' ἀνακαλύψει (νά λύσει) ἐκεῖνο (τό πρόβλημα), τό δοτοῦ... Investigandi illud, ἐδῶ δέν ἔγινε γερουνδ. ἔλεη, ἐπειδή τό ὑποκ. τοῦ γερουνδίου, εἶναι οὐδ. ἀντων. (τό illud). Noli turbare περίφρ. τῆς προστ.· μήν ταράζεις. 'Η φράση τοῦ 'Αρχιμήδη: μή μου τούς κύκλους τάραττε. Curam sepulturae γεν. ἀντικ.: φροντίδα τῆς ταφῆς. 'Ο Μάρκελλος κατασκεύασε πρός τιμήν τοῦ 'Αρχιμ. λαμπρό μνημεῖο. 'Έκατό πενήντα χρόνια ἀργότερα παραμελημένο ἀπό τούς Συρακουσίους τό ξαναδρῆκε μέσα σέ βάτους καὶ θάμνους δ Κικέρωνας, ὅταν ἦταν ταμίας (= quaestor) στή Σικελία.

Φράσεις: Nec eam nisi post tres annos cepit· οὔτε τήν κυρίεψε παρά μετά τρία χρόνια, τήν κυρίεψε μόλις μετά τρία χρόνια. Mortem aegre tulit· λυπήθηκε πολύ γιά τό θάνατό του.

30. Η ΓΕΝΝΑΙΟΔΩΡΙΑ ΤΟΥ ΣΚΙΠΙΩΝΑ ΤΟΥ ΑΦΡΙΚΑΝΟΥ ΣΤΟΝ ΑΛΛΟΥΚΙΟ

Scipio. Ὁ P. Cornelius Scipio Africanus, γαμπρός τοῦ L. Aemilius Paulus, ἦταν ἔνας ἀπό τούς ἐνδοξότερους στρατηγούς τῆς Ρώμης· μετά τή μάχη στή Ζάμα (202 π.Χ.) πήρε τό ἐπώνυμο Africanus. Quo die = die quo, eo die quo. τήν μέρα αὐτή. Eo = in eum locum, in hanc urbem (στήν Καρθαγένη). Congestae erant παρκ. τοῦ congero. Opes θησαυρός τοῦ στρατοῦ τῶν Καρχηδονίων καὶ ἄφθονο πολεμικό ύλικό. Quibus (ἀφαιρ. στόν παρκ.). potitus est· πού ἔγινε κύριος τους. Ἐκεῖ βρῆκε 600 τάλαντα (τό ἀττικό τάλαντο εἶχε ἀξία 6.000 ἀττ. δραχμές) καὶ ἔστειλε στή Ρώμη τό Μάγωνα καὶ δεκαεπτά συγκλητικούς Καρχηδόνιους γιά τήν ἐπιβεβαίωση τῆς νίκης. Eximiae formae γεν. ἰδιότ. Adulta virgo· κοπέλα σέ ὥρα γάμου. Ubi· χρον. μόλις. Comperit = audivit. Loco· ἀπό οἰκογένεια (ἀφαιρ. κατηγ. στό ἀπαρέμφ. natam ἐνν. esse). Principi... adulescenti (ἐδῶ τό princeps ώς οὐσιαστικό); μέ τό νεαρό πρόκριτο. Eius gentis = Celtiberorum. Nomine· μέ τό ὄνομα. Desponsam (esse) ἀπαρέμφ. παρκ. τοῦ despondeo. Arcessitis parentibus et sponso ἀφαιρ. ἀπόλ. Ἡ μετ. συμφώνησε στό πλησιέστερο parentibus. Parentes· οἱ γονεῖς, πατέρας καὶ μητέρα. Ad eam redimendam γερουνδ. Ἐλέη = ad redimendum eam· γιά τήν ἔξαγοράσσουν (ρ. redīmo). Attulerant ὑπερσ. τοῦ affero. Id (= pondus). Donum (κατηγρ.). ὡς δῶρο. Aurum, ὑποκ. σέ αἰτ. τοῦ poni. Ante pedes ἐνν. suos. Dotalia dona· δῶρα τοῦ γάμου (κατηγρ.). Vocato sponso ἀφαιρ. ἀπόλ. Accepturus... es (περιφρ. συζ.). μέλλεις νά λάβεις. A socero· ἀπό τόν πεθερό του. Accedant (ύποτ. παραχωρ.): ἀς προστεθοῦν. Tibi δοτ. ἥθ. Domum· στήν πατρίδα. Reversus μετ. τοῦ revertor. Grato animo· μ' εὐγνώμονη ψυχή, ἀπό εὐγνωμοσύνη. Romanis δοτ. conciliavit· συμφιλίωσε μέ τούς Ρωμ. παρασταίνοντας τό Σκιπίωνα ώς ἡρωα, δροιο μέ θεό, πού βάδισε νά υποτάξει τήν Ἰσπανία μέ τά δπλα ἀλλά καὶ μέ τή συμπεριφορά του.

Φράσεις: Quo die venit· τή μέρα πού ἔφτασε Ad referendam Scipioni gratiam· γιά ν' ἀνταποδώσει στό Σκιπίωνα τήν εὐγνωμοσύνη του.

31. ΜΕΓΑΛΟΨΥΧΙΑ ΤΟΥ ΣΚΙΠΙΩΝΑ ΣΤΟ ΜΑΣΣΙΒΑ

Hasdrubalem, γιό του Ἀμίλκα καὶ ἀδερφό του Ἀννίβα· τὸ ἕδιο ὄνομα εἶχε καὶ ὁ γιός του Καρχηδόνιου στρατηγοῦ Γίσκωνα. Ἐτοι γίνεται σύγχυση στίς δύο νίκες του Σκιπίωνα, στήν πόλη τῶν Βαικύλων τό 209 π.Χ. κατά τοῦ πρώτου Ἀσδρούνα καὶ στήν πόλη Ἰλίπα (Ilipa) τό 206 π.Χ. κατά τοῦ δευτέρου. Ἐπειτα ἀπό τή δεύτερη αὐτή νίκη ἀκολούθησε ἡ ὑποταγή τῆς Ἰσπανίας στούς Ρωμαίους. Castris ἀφαιρ. δργ., ἀντικ. τοῦ potitus. Captivos γύρω στούς δέκα χιλιάδες. Sine pretio· χωρίς λύτρα. Domum· στήν πατρίδα. Vendi, οἱ Ἰσπανοί μισοῦσαν τούς Ἀφρικανούς. Regii generis ἀφαιρ. ἕδιότ. Forma insigni ἀφαιρ. ἕδιότ. Quis et cuias... esset... cur fuisset (ὑποτ., ἐπειδή εἶναι πλ. προτ.)· ποιός ἦταν κι ἀπό ποῦ... γιατί εἶχε ἔρθει. Id αἰτ. τῆς ἀναφ. ἢ ἀντικ. τοῦ agens πού ἐννοεῖται. Aetatis (γεν. διαιρ. στό id). Id aetatis· σέ τόσο μικρή ἡλικία, ἀκόμα παιδί (= etiam puer). In castris fuisset: εἶχε ἔρθει στό στρατό, εἶχε στρατευθεῖ. Vocant ἐνν. me· Patre amissō ἀφαιρ. ἀπόλ.· ὅταν ἔχασα τὸν πατέρα μου. Amisso παθ. μετ. τοῦ amitto. Avum! Ὁ πάππος τοῦ Μασσίβα ὀνομαζόταν Gala. Maternum· (τὸν πάππο) ἀπό τή μητέρα μου, Avunculum· Avunculus ὁ θεῖος ἀπό τή μητέρα. Masinissa· πρόκειται γιά τό Μασανάσοη (240 - 148 π.Χ.) πού ἦταν γιός του Γάλα καὶ ἀδερφός τῆς μητέρας του Μασσίβα. Αὐτός, ὅταν ἔγινε βασιλιάς τῆς Νουμιδίας, ὡς τό 206 π.Χ. ἔμεινε πιστός σύμμαχος τῶν Καρχηδονίων. Ἀπό τότε ἀλλάξει πολιτική κι ἔγινε ὡς τό θάνατό του πιστός σύμμαχος τῶν Ρωμαίων. Subsidio δοτ. τοῦ σκοποῦ στό venit. Carthaginiensibus δοτ. Propter aetatem· ἔξαιτίας τῆς (μικρῆς) ἡλικίας του. Α Masinissa ποιητ. αἰτ. Nunquam ante· ποτέ προηγουμένως. Pugnatum est ἀπρόσ. ἔγινε μάχη. Cum Romanis· ἐναντίον τῶν Ρωμ. Inscio avunculo ἀφαιρ. ἀπόλ.· χωρίς νά ξέρει ὁ θεῖος. Clam νά τό συνάψεις μέ τό sumpto. Armis et equo sumpto ἀφαιρ. ἀπόλ. Ἡ μετ. sumpto τοῦ sumo συμφώνησε μόνο μέ τό κοντινότερο equo. Exii ἐνν. castris· βγῆκα (ἀπό τό στρατόπεδο). Prolapso equo ἀφαιρ. ἀπόλ.. Prolapso παθ. μετ. τοῦ prolabor. Α Romanis ποιητ. αἰτ. Velleτνε πλ. ἔρωτ. ἀν ἥθελε. Se ὑποκ. τοῦ cupere. Gaudio ἀφαιρ. αἰτ. Equeum ornatum· ὀλογο στολισμένο (μέ χάμουρα). Datis... equitibus ἀφαιρ. ἀπόλ.. Qui tuto deducerent πρότ. ἀναφ. τελ.: πού νά τόν φέρουν μέ ἀσφάλεια. Dimisit παρκ. τοῦ dimitto.

Φράσεις: Inscio avunculo· χωρίς νά ξέρει ο θεῖος. Effusis gaudio lacrimis· μέ δάκρυα χαρᾶς στά μάτια (κλαίοντας άπό χαρά). Equitibus datis qui tuto deducerent· ἀφοῦ τοῦ ἔδωσε ἵππεῖς γιά νά τόν δδηγήσουν μέ άσφάλεια (μέ συνοδεία ἵππεων γιά άσφαλειά του).

32. Ο ΝΕΑΡΟΣ ΣΚΙΠΙΩΝΑΣ ΑΡΝΕΙΤΑΙ ΤΟΝ ΤΙΤΛΟ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ

Cum... se... gessisset· ἐπειδή συμπεριφέρθηκε. Omnium γεν. ὑποκ. στό consensu. Cum... iussisset· ἀφοῦ διάταξε. Silentium αἰτ., ὑποκ. τοῦ fieri. Imperatoris· τοῦ στρατηγού. Ὁ τίτλος τοῦ imperator ἦταν τιμητικός. Τόν ἔδιναν οἱ στρατιώτες στό στρατηγό τους ἀμέσως μετά τή νίκη στό πεδίο τῆς μάχης. Τόν τίτλο ἐπικύρωνε ἡ Σύγκλητος δίνοντας στό στρατηγό τό δικαιώμα τοῦ θριάμβου· κάποτε ὅμως τοῦ ἀρνιόταν. Ὁ τίτλος αὐτός ἀκολουθεῖ τό κύριο ὄνομα, μπαίνει μπροστά ὅμως ὅταν σημαίνει τόν αὐτοκράτορα. Quo ἐνν. nomine. Regium nomen = regis nomen. Alibi... Romae (τό Romae πτώση τοπική)· ἀλλού... στή Ρώμη. Intolerabile. Ἀπό τά χρόνια δηλ. πού καταλύθηκε ἡ βασιλεία τῶν Ταρκυνίων. Existimare ὑποκ. τοῦ ἀπρόσ. licet. Amplissimum ἐνν. esse. Regalem animum. Τό ἐπίθ. regius ἢ regalis· βασιλικός. Τό regius δηλώνει πιό πολύ κτήση, (αὐτός πού ἀνήκει σέ βασιλιά), τό δεύτερο δημοιότητα ἢ ἀξιοπρέπεια, ἀξιος τοῦ βασιλιά. In me ἀφαιρ. πτώσ. A... appellatione ἢ πρόθ. δηλώνει ἀπομάκρυνση. Barbari. Ἡ λ. barbarus σήμαινε στήν ἀρχῇ κάθε μή Ἑλληνα, ἐπειτα δήλωνε κάθε ἀπολίτιστο σέ ἀντίθεση μέ τούς Ἑλληνες, τούς Ρωμαίους κι αὐτούς ἀκόμα τούς Καρχηδόνιους. Qua ἐνν. magnitudine animi. Ceteri mortales οἱ λοιποὶ θνητοί. Ὁ Σκιπίωνας πού ἦταν θαυμαστής τοῦ Μ. Ἀλέξανδρου, ἔδωσε νά καταλάβουν ὅτι βασιλική ψυχή ἔχει ὅποιος μπορεῖ νά δίνει δείγματα ἀνδρείας, γενναιοφροσύνης καί ἴπποτισμού.

Φράσεις: Omnium consensu· μέ τή συναίνεση ὅλων, δόμοθυμα. Cum silentium fieri per praeconem, iussisset· ἀφοῦ ἔβαλε τόν κήρυκα νά ἐπιβάλλει σιωπή.

33. Ο ΣΚΙΠΙΩΝΑΣ ΔΕΧΕΤΑΙ ΤΟΝ ΤΙΤΛΟ
ΤΟΥ ΑΦΡΙΚΑΝΟΥ (201 π.Χ.)

Metu perculti· τρομοκρατημένοι, συγκλονισμένοι ἀπό τό φόδο, περίφοβοι. Perculti τοῦ percello. Oratores (= legatos) ώς ἀπεσταλμένους (κατηγρ. στό principes) = qui orarent. Ad petendam pacem γερουνδ. ἔλξῃ γιά νά ζητήσουν εἰρήνη. Seniorum· τῶν πιό ἡλικιωμένων. Αὐτοὶ οἱ τριάντα ἀποτελούσαν τό ἀνώτατο Συμβούλιο τῆς Καρχηδόνας. Ubi χρον. μόλις. In castra στό στρατόπεδο τοῦ Τύνητα, πού τὸν ἀνακατάλαβε ὁ Σκιπίωνας. Inde ἀπό τὸν Τύνητα. Civitati· γιά χάρη τῆς πολιτείας. Condicionibus, οἱ δροι τοῦ Σκιπίωνα ἦταν βαρύτατοι: α) παραχώρηση στούς Ρωμαίους τῆς Σικελίας, τῆς Κορσικῆς καὶ τῆς Σαρδηνίας καθώς καὶ ἄλλων πιό μικρῶν νησιῶν ἀνάμεσα στήν Ἰταλία καὶ τήν Ἀφρική, β) παράδοση ὅλων τῶν ἐλεφάντων, τῶν αὐτόμολων καὶ τῶν αἰχμαλώτων, δλου σχεδόν τοῦ στόλου ἐκτός ἀπό δέκα πλοῖα, ἀναγνώριση τοῦ Μασανάσσου ώς βασιλέα τῆς Νουμιδίας, γ) ἀδυναμία στό ἔξης νά ἐπιχειρήσουν πόλεμο χωρίς τήν ἔγκριση τῆς Ρώμης, δ) καταβολή ἀποζημίωσης γιά πενήντα χρόνια ἀπό διακόσια τάλαντα τό χρόνο, ε) παράδοση ἐκατό δημήρων, ἐγγύηση δτι οἱ δροι θά ἐκτελεσθοῦν. Ut... Ἡ σύνταξη: Ut confirmarentur ea (= eae condiciones) quae (oὐδ.) pacta essent· γιά νά ἐπικυρωθοῦν οἱ δροι αὐτοί, πού συμφωνήθηκαν. Quae pacta essent· μπῆκε ὑποτακτ. ἔξαιτιας ἔλξης ἀπό ἄλλη ὑποτακτ. (ut confirmarentur)· τό pacis cor εἶναι ἀποθετ., ἐδῶ δημως ἔχει παθ. σημασία. Ratrum ac populi. Ἡ Σύγκλητος καὶ δ δῆμος τῶν Ρωμαίων ἐπικύρωσαν τούς δρους τῆς εἰρήνης πού είχε συντάξει δ Σκιπίωνας.

Pace terra marique parta. Ἡ σειρά: pace parta (ἀφαιρ. ἀπόλ. τοῦ pario) terra marique· δταν ἔγινε εἰρήνη καὶ στή στεριά καὶ στή θάλασσα. Revertit = reversus est· ξαναγύρισε (δ Σκιπίωνας) φορτωμένος λάφυρα καὶ δηγώντας στή Ρώμη αἰχμάλωτο τό Σύφρακα· αὐτόν ἄν δέν πέθαινε λίγες μέρες πρωτερα, θά στόλιζε τό μεγαλοπρεπέστερο ώς τότε θρίαμβο τοῦ Σκιπίωνα. Insidebat τοῦ insido. Inter... plausus· μέσα σέ ἐπευφημίες, σέ ἐπαίνους. Inventus τοῦ invehor. Primusque· καὶ πρῶτος, καὶ αὐτός πρώτη φορά. A se (ποιητ. αἴτιο στό victae)· ἀπό αὐτόν. Appellatus ἐνν. est. Ό λαός τοῦ ἔστησε ἀνδριάντα στό Καπιτώλιο καὶ μέ ἀκράτητο ἐνθουσιασμό θέλησε νά τοῦ παραχωρήσει ἰσόβια τά ἀνώτατα ἀξιώματα.

Φράσεις: Veniam petebant non culpari purgantes. ζητούσαν συγγνώμη χωρίς νά δικαιολογοῦν τό σφάλμα τους. Ad quem advenientem concursus ingens factus est· στήν ἀφιξή του σχηματίσθηκε τεράστια συρροή (χόσμου), ή ἀφιξή του προκάλεσε τεράστια συρροή κόσμου.

34. ΕΝΑΣ ΜΝΗΜΕΙΩΔΗΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟ ΣΚΙΠΙΩΝΑ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΑΝΝΙΒΑ

Suis ēvv. civibus· στούς συμπολίτες του. Confūgit παρκ. τοῦ confugio. Hostem κατγρ. Roma ἀφαιρ.· ἀπό τή Ρώμη. In quibus = In numero quorum· στόν ἀριθμό τῶν δοπίων, ἀνάμεσα στούς δοπίους. Scipio Africanus. Τό πράγμα δέν εἶναι δέδαιο· ή παράδοση Ἰωας ἥθελε νά βάλει ἀντιμέτωπους ἀκόμα μιά φορά τό νικητή και τό νικημένο τῆς Ζάμας. Ephesi γεν. τοπική· στήν Ἐφεσο. Ab eo quae sivit· τόν ρώτησε. Quem... crederet· ποιόν νομίζε (ὅτι ἦταν). Τό ρῆμα σέ ύποτ., ἐπειδή ή πρότ. εἶναι πλάγ. Maximum imperatorem κατγρ.· ώς τό μεγαλύτερο στρατηγό. Sibi videti (ἀπό τό respondit)· δτι τοῦ φαίνεται, δτι νομίζει (ἀπάντησε). Quod... fudisset· ἐπειδή είχε νικήσει (ή ύποτ. ἔξαιτίας τοῦ πλάγ. λόγου. Fudisset ύποτ. ύπερσ. τοῦ fundo. Parva manu ἀφαιρ. δργ. μέ μικρή δύναμη. Ό' Άλεξ. ἀναχωρώντας ἀπό τή Μακεδονία γιά τήν κατάκτηση τῆς Ἀσίας είχε μαζί του μόνο τριάντα χιλιάδες πεζούς, πέντε χιλιάδες περίπου ἵππεις και ἑκατό πενήντα πλοῖα. Innumerabiles. Ή δύναμη τοῦ Δαρείου ἦταν, 110 χιλιάδες ἄνδρες στό Γρανικό (334 π.Χ.), 600 χιλιάδες στήν Ισσό (333 π.Χ.) και 1 ἔκ. 200 χιλιάδες στά Αρβηλα (331 π.Χ.). Interroganti ēvv. Scipioni. Quem... poneret (κοίτα τό πιό πάνω quem... crederet)· ποιόν θεωροῦσε. Pyrrhum ēvv. rono· τόν Π. θεωρῶ. Secundum κατγρ. Quod... docuit... cepit... disposuit παρκ. δρ., ἐπειδή διηγεῖται κατευθείαν δ' Ἀννίβας. Τά ρ. εἶναι doceo, capio, dispono. Pyrrhum rono quod... ἀμεσος τρόπος· Castra metari· νά στρατοπεδεύει κάποιος, νά γίνεται στρατόπεδο. Metari ἀπαρ. τοῦ metor. Elegantius· ἐπιδεξιότερα, καλύτερα. Illo ἀφαιρ. συγκρ.: ἀπό ἑκεῖνον. Loca· (στρατηγικές) θέσεις. Sciscitanti (ēvv. Scipioni) τοῦ ἀποθ. sciscitor. Duceret ύποτ. παρτ. σέ πλ. ἐρώτ. Semet ipsum πιό ἔντονο, ἀπό τό se ipsum. Tό -met ἐνισχύει προσωπ. και κτητικές ἀντωνυ-

μίες. *Dixit* τό πλῆρες: *dixit* se ducere semet ipsum tertium. Tu, γιά νά δηλωθεί ή ἔμφαση. Si me vicisses· ἀν μέ είχες νικήσει. Me, σύναψε το μέ τό posuisse. E grege· ἀπό τό πλῆθος. *Velut* inaestimabilem· ώς ἀνεκτίμητο, ώς ἀσύγκριτο, ώς ἔξω ἀπό σύγκριση.

Φράσεις: *Scipio cum Hannibale collocutus quaesivit ab eo· δταν δ Σκιπίωνας συνομίλησε μέ τόν Ἀννίβα τόν ρώτησε* (ζήτησε νά μάθει ἀπό αὐτόν).

35. ΣΕΒΑΣΜΟΣ ΑΡΧΙΛΗΣΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΚΙΠΙΩΝΑ

In Literna villa· στό κτήμα του στό Λιτέρνο. Praedonum. Τά παράλια τῆς Ασίας, τῆς Ἰταλίας καί τῆς Σικελίας τά λυμαίνονταν πειρατές. Είχαν αιχμαλωτίσει καί τόν Ἅδιο τόν Καίσαρα ώσπου τούς ἔξολόθρευσε δ Πομπήιος στά 67 π.Χ. Cum... se contineret. Ο Σκιπίωνας κατά τό χρόνο τῆς ἀναπαύσεώς του καταγινόταν μέ τή φιλοσοφία καί τή μελέτη τῆς ἐλληνικῆς φιλολογίας, πού είχε δρεῖ τότε πολλούς θιασῶτες μέσα στή Ρωμαϊκή κοινωνία. Ad eum videndum γερουνδ. Ἐλξῃ· γιά νά τόν δούν. Forte confluxerunt· μαζεύτηκαν τυχαῖα. Confluo· συρρέω. Ad vim faciendam γερουνδ. Ἐλξῃ· γιά νά ἀσκήσουν δία, (νά κάνουν διαιτήτες). Ratus (τοῦ reor). ἐπειδή νόμισε. In tecto· στή στέγη (όπου τά σπίτια τῆς ἐποχῆς είχαν πυργίσκους). Alia· ἄλλα (προφυλακτικά μέτρα). Ad eos repellendos (γερουνδ. Ἐλξῃ). γιά νά ἀποκρουσθοῦν αὐτοί, γιά νά ἀποκρουστοῦν. Quod = at id. Abiectis armis (ἀφαιρ. ἀπόλ.). ἀφοῦ ἐριξαν τά δπλα. Ianuae δοτ. Se αἰτ. πληθ., ὑποκ. τοῦ ἀπαρ. venisse. Eius = Scipionis. Hostes... admiratores αἰτ., κατγρ. στό se. Virtutis· τῆς ἀρετῆς, τῆς ἀξίας (τού). Vitae δοτ. στό hostes. Viri γεν. ἀντικ. στό conspectum. Quod = id autem. Fores reserari (ἀπόσ. ἀπό τό iussit). (διέταξε) ν' ἀνοιχτεῖ ή πόρτα (Sera· μοχλός, reserare· βγάζω τό μοχλό, ἔμμανταλώνω). Postes iaqnuae· τούς παραστάτες τῆς πόρτας. Venerati. Ο Σκιπίωνας παρουσιαζόταν στά μάτια τοῦ κόσμου σάν κάποιος θεός καί ἀφησε ἐσκεμμένα νά ἀναπτύσσεται κάποιος θρύλος γύρω ἀπό τό δνομά του. Deixtram· ἀντικ. τῶν δύο κύριων ομηράτων. Deosculati sunt παρκ. τοῦ desculor. Positis... donis ἀφαιρ. ἀπόλ. Ante vestibulum· μπροστά στόν προθάλαμο, τόν πρόδομο (δηλ. ἀνάμεσα στήν πόρτα τοῦ δρόμου καί τήν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ).

Laeti (ἐπίθ. ἀντί ἐπίρρ.)· μέχαρά. Mortuus est παρκ. τοῦ ποριο. Πέθανε (έΣκιτ.) 52 χρόνων τὸ 183 π.Χ. ἔξοριστος μέ τή θέλησή του στό Λιτέρον τῆς Καμπανίας. Ne... referretur. Ἐπειδή οἱ Ρωμαῖοι ἦταν δυσαρεστημένοι μαζὶ του ἔξαιτίας τῆς ἀλαζονείας του καὶ ἐπειδή, δπως ἔλεγαν, εἶχε πλουτίσει ἀπό τὸν πόλεμο τοῦ Ἀντιόχου, χωρίς καν νά καταδεχτεῖ νά δικαιολογηθεῖ, ὁ Σκιπίωνας δέ θέλησε νά ταφεῖ στή Ρώμῃ. Προτίμησε τὸν οἰκογενειακό τάφο στό κτήμα του στό Λιτέρον, ἀφοῦ σύνθεσε δὲ ἕδιος καὶ τὸ χαρακτηριστικό γιά τήν ἀπόφασή του ἐπιτάφιο ἐπίγραμμα.

Φράσεις: Quod ubi animadverterunt · μόλις τό παρατήρησαν αὐτό.
Quod postquam audivit Scipio· ἀφοῦ τό ἀκουσε αὐτό δ Σκιπίωνας.

36. ΒΑΡΥΣΗΜΑΝΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΜΕΤΑ ΤΗ ΜΑΧΗ ΣΤΗΝ ΠΥΔΝΑ. ΘΡΙΑΜΒΟΣ ΤΟΥ ΠΕΡΣΕΑ

Perseum aīt., ὑπάρχει ὁ τύπος Persea καὶ ὁ πιό δόκιμος Persen. Ἡ δνομαστική, Perseus καὶ Perses γεν. Persei καὶ Persae. Ὁ λόγος εἶναι γιά τή μονώδη μόνο μάχη κοντά στήν Πύδνα (στά 168 π.Χ.)· ἡ πόλη αὐτή δρίσκεται στήν Πιερία, Β.Α. τοῦ Ὀλύμπου, δχι μακριά ἀπό τό Θερμαϊκό κόλπο. Στή μάχη δ Αἰμιλίος Παῦλος νίκησε τό Βασιλιά τῆς Μακεδονίας Περσέα πού ἔχασε εἰκοσι χιλιάδες ἄνδρες καὶ ἀφησε πέντε χιλιάδες αἰχμαλώτους (σύνολο στρατοῦ 43 χλ.). οἱ ἀπώλειες τῶν Ρωμαίων ἦταν μόνο ἑκατό ἄνδρες. Ὁ Περσέας ξέφυγε προσωρινά τή σύλληψη, τελικά διως προδόθηκε, πιάστηκε στή Σαμοθράκη, καὶ δοδηγήθηκε μπροστά στόν Αἰμιλίο Παῦλο. Regum humanarum· τῶν ἀνθρώπινων πραγμάτων (τυχῶν). Καὶ δὲ ἕδιος δ Αἰμιλίος Παῦλος ἔγινε ἀργότερα θύμα τῆς Τύχης, πού τόν δύθισε σέ βαρύτατο πένθος. Vobis δοτ. Μπήκε στήν ἀρχῇ γιά ἔμφαση. Ideo· γι' αὐτό. In quemquam (ἔδω τό quisquam, ἐπειδή προηγεῖται ἀρνηση μέ τό neminem)· πρός δοιοδήποτε. Superbe agere· νά φέρεται ὑπεροπτικά. Agere... credere. (= fidere), ὑποκ. στό ἀπρόσ. decet. Στούς λόγους αὐτούς διαφαίνεται ἡ ἥθική καὶ θρησκευτική σοβαρότητα τοῦ Αἰμιλίου Παύλου.

Confecto bello ἀφαιρ. ἀπόλ. Ὁ λόγος γιά τόν πόλεμο κατά τοῦ Περσέα. Regia nave... est subvectus· ἔφτασε μέ πλοϊο βασιλικό (δηλ. τοῦ βασιλέα). Ad

urbem = Romam. Longe ἐπιτείνει τό ύπερθ. magnificentissimus (πού σχηματίστηκε άνωμαλα· τό θετικό λήγει σέ -ficus). Ὁ θριάμβος τοῦ Αἰμιλίου Παύλου, καθώς ξεπέρασε σέ μεγαλοπρέπεια τό θριάμβο τοῦ Σκιπίωνα τοῦ Ἀφρικανοῦ, δέ λημμονήθηκε ἀκόμα καί μετά τούς θριάμβους τοῦ Καίσαρα καί τοῦ Τίτου. Obviam effusa multitudine· σέ προϋπαντηση (προϋπαντητικό) ἀφοῦ ξεχύθηκε τό πλῆθος. Exstructis... tabulatis ἀφαιρ. ἀπόλ.· ἀφοῦ κατασκεύασαν (ξύλινες) ἔξεδρες. (ἀφαιρ. ἀπόλ.) In modum theatrorum· κατά τόν τρόπο τῶν θεάτρων, ὅπως (γίνεται) στά θέατρα. In cadidis togis = in candida toga. Τίς έօρτάσιμες καί ἐπίσημες ήμέρες οἱ Ρωμαῖοι φοροῦσαν τήν τήβεννο. Sertis ἀφαιρ. δργ.· πλέγματα ἀπό λουλούδια, στεφάνια, γιρλάντες. Coronata = ornata (ἀνάλογος στολισμός γίνεται καί στούς σημερινούς ἔօρτασμούς). Ture (ὄνομ. tus). In tres dies· σέ τρεῖς μέρες (στίς 28, 29 καί 30 Νοεμβρίου τοῦ 168 μ.Χ.).

Transvehendis signis tabulisque (γερουνδ. ἔλξη)· γιά τή διαμετακόμιση ἀγαλμάτων καί εἰκόνων. Τό γερουντίβο μπῆκε σέ δοτ., ἐπειδή τήν ἀπαιτεῖ τό sufficio. Sequenti die· τήν ἀκόλουθη (ἄλλη) μέρα. Translata sunt (παρχ. τοῦ transfero)· μεταφέρθηκαν. Arma... Τά ὅπλα καί τά ἄλλα εἴδη τά κουνδαλοῦσαν μέ πολυάριθμα ἀρμάτα. Argentum signatum· ἀσήμι μέ σφραγίδα, ἀσημένια νομίσματα. Αὐτά εἶχαν σημερινή ἀξία δχτώ περίπου ἑκατομμύρια χρυσές δραχμές καί τά εἶχαν τοποθετήσει σέ ἀγγεία πού τά κρατοῦσαν τρεῖς χιλιάδες στρατιώτες. Ἄλλοι ἀπό αὐτούς κρατοῦσαν κρατῆρες καί κύπελλα θαυμάσιας τέχνης. Tertio die, multo mane· τήν τρίτη μέρα, πολὺ πρωί. Αὐτή ἦταν ἡ κύρια ήμέρα τοῦ θριάμβου. Ἡ πομπή διασχίζοντας τό πεδίο τοῦ Ἀρεως, τή Sacra via καί τό Forum κατευθυνόταν στό Καπιτώλιο. Tubicines coeperunt ducere agmen· οἱ σαλπιγκτές ἀρχισαν νά δδηγοῦν τήν πομπή, οἱ σαλπιγκτές μπῆκαν ἐπικεφαλῆς τής πομπῆς. Non festos modos· δχι ἔօρταστικά τραγούδια. Quasi in aciem procedendum esset (ἀπρόσ.)· σάν νά ἔπρεπε νά προχωρήσουν (οἱ στρατιώτες) στή μάχη· (ἡ ύποτ. δικαιολογεῖται ἀπό τό quasi). Pingues... boves· τά παχιά μοσχάρια (τά προορισμένα γιά τή θυσία μοσχάρια). Cornibus auratis· ἀφαιρ. ίδιότ. Vittis· (ἀφαιρ. δργ.) = infulis, ὁν. infula. Liberi δυό μικροί γιοί καί μία κόρη. Comitante... turba ἀφαιρ. ἀπόλ. Comitante μετ. τοῦ ἀποθ. comitor. Manus αιτ. πληθ. Implorare. Οἱ θεατές ἔκλαιγαν βλέποντας τήν οἰκτῷ θέση τής οἰκογένειας τοῦ Περσέα, μᾶς λέει Ρωμαῖος συγγραφέας. Perseus, φοροῦσε σκούρο φόρεμα καί ἦταν ἀλυσοδεμένος· εἶχαν σταθεῖ μάταιες οἱ θερμές ίκεσίες του πρόσ τόν Αἰμιλίο Παῦλο

νά μήν τόν ύποχρεώσει στήν ταπείνωση αὐτή. Viro δοτ. στό similis. Inde = deinde. Ab omnibus ποιητ. αἰτ. In currus (ἐνν. triumphali) vehebatur· πήγαινε πάνω σέ (θριαμβευτικό) ἄρμα. Τό θριαμβευτικό ἄρμα ἦταν κυκλικό μέ τέσσερα ἀλογα. Auro purpuraque Fulgens· ἀπό τό χρυσάφι καί τήν πορφύρα ἀστράφτοντας (ἢ φορώντας χρυσοκέντητη πορφύρα). Ὁ θριαμβευτής εἶχε ἀκόμα στό κεφάλι στεφάνη ἀπό δάφνη καί στό χέρι σκῆπτρο ἀπό ἐλεφαντόδοντο. Dono (δοτ. τοῦ σκοποῦ κατγρ.). ὡς δῶρο. Eminebat· ἔξεῖχε, ξεχώριζε. Cum... tum· καί... καί..., τόσο... ὅσο. Dignitate... senecta ἀφαιρ. αἰτ. Prae se ferebat· ἔδειχνε, φανέρωε. Filii (ἐνν. incedebant). Εἶχε πολλούς γιους· οἱ πιό μεγάλοι ἔλαβαν μέρος στίς πολεμικές ἐπιχειρήσεις τῆς Μακεδονίας. Turmatim· κατά πλες. Κάθε πλη (οὐλαμός) εἶχε τριάντα ίππεις. Cohortes, κάθε κοόρτη εἶχε τετρακόσιους ἄντρες καθένα στή θέση του. Τήν πομπή τήν ἔκλεινε τό ίππικό καί τό πεζικό. A senatu et (a) populo Romano (ποιητ. αἰτ.). Concessum est παρο. τοῦ concedo. Ἐδῶ είναι ἀπρόσ. καί ώς ὑπο. ἔχει τό ut... uteretur. Ludis circensibus (= ludis maximis)· στίς μεγάλες ίπποδρομίες, πού εἶχαν περιεχόμενο θρησκευτικό καί ἔθνικό. Veste triumphali (ἀφαιρ. ἀντικ. τοῦ uteretur). Uteretur veste triumphali· νά χρησιμοποιεῖ θριαμβικό φόρεμα. Macedonico συμφωνεῖ μέ τό ei. Ὁ Περσέας πέθανε ἐπειτα στή φυλακή ἀπό ἀστιά.

Φράσεις: Bellicum sonantes· σαλπίζοντας τό πολεμικό ἄσμα, σαλπίζοντας τό θούριο.

37. Η ΑΦΙΛΟΧΡΗΜΑΤΙΑ ΚΑΙ Η ΦΤΩΧΕΙΑ ΤΟΥ ΑΙΜ. ΠΑΥΛΟΥ

Gaza ἀφαιρ. στό potitus. Maxima. Ἡ λεία πού μεταφέρθηκε στή Ρώμη ἐκτιμήθηκε σέ 120 ἑκατομ. σηστέρτιους. Tantam... ut... attulerit. τόσα (χρήματα)... ὥστε... προκάλεσε. Attulerit, ἢ ύποτ. παρο. μπήκε κατ' ἔξαίρεση, ἐπειδή δηλώνει ίστορικό γεγονός. Ἡ ἔξαίρεση ἔγινε κανόνας (κοίτα 37) Tributorum (δηλ. ex censu ἀπό ἐκτίμηση τῆς περιουσίας)· τῶν φόρων (δηλ. εἰσφορῶν πάνω στό κεφάλαιο πρός συντήρηση τοῦ στρατοῦ). Οἱ φόροι αὐτοί καταργήθηκαν ἀπό τότε ὡς τό 144 π.Χ. Adeo... ut· τόσο... ὥστε. Ut non potuerit· δέν ἔγινε δυνατό, δέν μπόρεσε (γιά τήν ύποτ. κοίτα πιό πάνω ut

attulerit). Eius uxori· στή (δεύτερη) σύζυγό του. Σύναψε τή δοτ. μέ τό παθ. ἀπαρ. exsolvi. Ἡ σύζυγος μποροῦσε νά πάρει πίσω τήν προίκα της, ἂν δ σύζυγος πέθαινε ἀτεκνος. Κληρονόμοι τοῦ Παύλου Αἰμιλίου ἦταν οἱ δύο γιοί του ἀπό τήν πρώτη σύζυγό του, οἱ θυγατέρες κατά τούς νόμους τῆς Ρώμης τότε δέν μποροῦσαν νά μποῦν στήν κληρονομία. Nisi vendito fundo (ἀφαιρ. ἀπόλ.)· παρά ἀφοῦ πουλήθηκε τό χωράφι, μετά τήν πώληση τοῦ χωραφιοῦ. Upum· μοναδικό, ἔνα καὶ μόνο. Exsequiae. Ἡ κηδεία τῶν φτωχῶν γινόταν ὀλότελα ἀπλή τή νύχτα, ἐνῶ τῶν πλουσίων καὶ ἐπιφανῶν γινόταν τή μέρα μέ κάθε ἐπισημότητα πάνω σέ πολυτελεῖς νεκρικές κλίνες. Auro et ebore· μέ χρυσάφι καὶ ἐλεφαντόδοντο, μέ κλίνες ἀπό χρυσάφι κι ἐλεφαντόδοντο. Clementia et studio· μέ συμπάθεια καὶ προθυμία, μέ πρόθυμη συμπάθεια. Omnia· δλων (τῶν συμπολιτῶν του). Legationis nomine· μέ τό ὄνομα τῆς πρεσβείας, μέ τήν ἰδιότητα τοῦ πρεσβευτῆ, ὡς πρεσβευτής. Umetros suos funebri lecto (δοτ.) subiecerunt· ἔβαλαν τούς ὅμιους τους κάτω ἀπό τή νεκρική κλίνη, σήκωσαν τή νεκρική κλίνη. Sponte sua (= ultro) μέ τή θέλησή τους, ἀπό μόνοι τους. Οἱ Μακεδόνες τοῦ εἶχαν μεγάλη εὐγνωμοσύνη, ἐπειδή ὁ Παῦλος Αἰμιλίος ἀπαγόρευσε νά λεηλατηθεῖ ἡ Μακεδονία μετά τή μάχη στήν Πύδνα· κι ἐπειδή ἀκόμα πλήρωναν φόρους λιγότερους ἀπό δ, τι στόν Περσέα καὶ ἐπειτα ἔσωσαν τούς νόμους καὶ τήν ἐλευθερία τους.

38. ΗΘΟΣ, ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΑΡΕΤΕΣ ΤΟΥ ΣΚΙΠΙΩΝΑ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΥ

Aemilianus. Αὐτός πού γινόταν θετός γιός ἔπαιρνε τό προωνύμιο (prae-nomen), τό ὄνομα τοῦ γένους (nomen gentilicium) καὶ τό ἐπωνύμιο (cognomen) ἐκείνου πού τόν υίοθετοῦσε· ὅταν ἦταν ἀπαραίτητο ἔπαιρνε ἀκόμα καὶ τό οἰκογενειακό ὄνομα τοῦ ἴδιου γένους μέ κατάληξη ὅμως σέ -anus· π.χ. Aemilianus, ὅπως ἐδῶ. Adoptione· ἀπό υἱοθεσία. Τόν εἶχε υἱοθετήσει ὁ γιός τοῦ Σκιπίωνα τοῦ Ἀφρικανοῦ, γι' αὐτό τό ὄνομά του πλήρες ἦταν. P. Cornelius Scipio Aemilianus καὶ πιό σύντομα Scipio Aemilianus. Ὁ Αἰμιλιανός μετά τήν κατάληψη τῆς Καρχηδόνας (146 π.Χ.) πήρε τό ἐπωνύμιο δεύτερος Ἀφρικανός καὶ μετά τήν κατάληψη τῆς Νουμαντίας (133 π.Χ.) Νουμαντίνος. Α tenera· ἀπό τήν τρυφερή ἡλικία, ἀπό παιδί. Graecis litteris (ἀφαιρ.

δργ.)· μέ τά ἐλληνικά γράμματα. Eruditus est (παθ. παρκ. τοῦ erudio)· μορφώθηκε. Praestantis ingenii· γεν. ἴδιότ. viro ἀφαιρ., παράθ. στό ποιητ. αἴτ. a Polybio. Ut... superaret· ὥστε... νά ξεπεράσει. Omni... genere· σέ κάθε... ελδος. Laudem comparare (ἐνν. sibi) studuit· φρόντισε νά ἔξασφαλίσει (έτοιμάσει) τόν ἔπαινο (γιά τόν ἑαυτό του). Temperantiae et continentiae (γεν. αἴτ. στό laudem)· μέ τή σύνεση και τήν ἐγκράτεια. Ante omnia (πρότιν ἀπ' ὅλα), πρώτ' ἀπό ὅλα, πάνω ἀπό ὅλα. Quod· τό δοποῖο, αὐτό πού (δηλ. ή ἀπόκτηση). Ad libidines et epulas· στίς ἀκολασίες και στίς ἀπολαύσεις. Contrarium vitae institutum· ἀντίθετη γραμμή (σύστημα, κανόνα, τρόπο) ζωῆς. Secutus μετ. τοῦ sequor. Modestiae et continentiae· μετριοπάθειας και ἐγκράτειας. Est adeptus παρκ. τοῦ adipiscor. Aut... aut· ἢ... ἢ... και... και. Secum· μαζί του, κοντά του. Periculis... disciplinis ἀφαιρ. δργ. Disciplinis δν. πληθ. = ἐπιστῆμες πρακτικές ἡ φιλοσοφικές.

Φράσεις: Semper inter arma ac studia versatus· πάντα ἀνάμεσα στά ὅπλα και στίς μελέτες ζώντας (ἀσχολούμενος, μοιράζοντας τόν καιρό του).

39. Η ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΣΚΙΠΙΩΝΑ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΥ

Cum... contenderent ac... esset· ὅταν... φιλονικοῦσαν και... ἦταν. Alter... alter· ὁ ἔνας... ὁ ὄλλος. Uter mitteretur (ή ὑποτ. ἔξαιτίας τῆς πλάγ. ἐρώτησης)· ποιός (ἀπό τούς δύο) νά σταλεῖ... Inter patres· ἀνάμεσα στούς πατρίκιους (πατέρες, συγκλητικούς). Rogatus sententiam (φράση τυπική)· ὅταν τοῦ ζητήθηκε ή γνώμη του. Neutrūm· οὔτε τόν ἔναν οὔτε τόν ἄλλον. Tó neutrūm (δν. neuter) είναι ὑποκ. τοῦ mitti πού είναι ὑποκ. τοῦ ἀπρόσ. placet. Satis κατγρ. Iudicabat. Ή σύνταξη: iudicabat et inopiam et avaritiam debere abesse pariter· ἔκρινε ὅτι ἐπρεπε νά ἀπουσιάζει τό ἴδιο ή φτώχεια και ή φιλαργυρία. Publicum munus· δημόσια ὑπηρεσία, τό δημόσιο ὑπούργημα. Quaestui (δοτ. στό habeatur)· γιά χρηματισμό. Verendum est... ne habeatur et... convertatur· πρέπει νά ύπάρχει φόδος... μή θεωρηθεῖ και... μεταβληθεῖ. Ab hac culpa. Σύναψε μέ τό ἐπιθ. alienus πού θέλει πάντοτε τήν πρόθεση a (ab). Longe (ἐπιτείνει τήν ἔννοια τοῦ) alienus· πολύ ἔνος, πολύ μακριά (ἀπό τό σφάλμα αντό). Officio, ἀφαιρ. στό fungens πού είναι μετοχή τοῦ fungor.

Tantum μόνο. E... spoliis ἀπό τά λάφυρα. Plures (ἐνν. servos) περισσότερους (δούλους). Potuerat (= potuisset (ύποτ. ύπερο). θά μπροστήσε. Nihil σέ τίποτα, καθόλου ή ἀφαιρ. (άντι nihil) ἔξαιτίας τοῦ συγκρ. Locupletior. Carthagine eversa ἀφαιρ. ἀπόλ. Τό eversa μετ. παρκ. τοῦ evertor. Quam ante (= antea) δέ δρος τῆς συγκρ. Cum... iter faceret δταν πήγαινε. Quantum ferret πλ. ἐρώτ. πού ἔξαρτάται ἀπό aestimabatur. Quantum aur. πόσο (μέρος) χρυσοῦ, πόσο χρυσάφι. Aestimabatur (ἀπρόσ.) ύπηρχε ἐκτίμηση, τόν ἐκτιμούσαν. Duas (ἐνν. libras).

Φράσεις: Ad bellum gerendum γιά τή διεξαγωγή τοῦ πολέμου, γιά νά διεξαχθεῖ δόλεμος. Ad rem bene gerendam γιά τήν ἐπιτυχή διεξαγωγή τῶν πραγμάτων, γιά νά διεξαχθοῦν τά πράγματα μ' ἐπιτυχία. Officio legationis fungens ἐπιφορτισμένος μέ τό ἔργο τοῦ ἀπεσταλμένου.

40. Ο ΞΑΦΝΙΚΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΣΚΙΠΙΩΝΑ

‘Ο Σκιπίωνας Αἰμιλιανός ἥρθε σέ ρήξη μέ τούς Ρωμαίους στά 131 π.Χ. γιά τό ζήτημα ἐκείνων πού είχαν σκοτώσει τόν Τιβέριο Γράκχο καί ἔπειτα, στά 129 π.Χ., μέ τό Γάιο Γράκχο πού τόν είχαν προσδάλει. Τό δράδυ τῆς ἴδιας μέρας δδηγήθηκε μέ τιμητική συνοδεία ἀπό πολίτες στό σπίτι του μέ πολύ καλή κατάσταση τῆς ὑγείας του. Paulo post λίγο ἀργότερα, ἔπειτ' ἀπό λίγο, (λίγο μετά τό γεγονός αὐτό). “Οπως φαίνεται ἐτοίμαζε τό λόγο του πρός ύπεράπιση τῶν Λατίνων, πού είχε δηλώσει δτι θά ἐκφωνοῦσε τήν ἐπόμενη ἡμέρα. Δε... morte γιά τό θάνατο. Κυκλοφορούσαν πολλές διαδόσεις δτι είχε δολοφονηθεῖ εἴτε ἀπό τή σύζυγό του Σεμπρωνία, πού ἦταν ἀδελφή τῶν Γράκχων, η ἀπό τό Γάιο Γράκχο η τέλος δτι είχε φυσικό θάνατο ἀπό καρδιακό νόσημα. Habita est ἔγινε. Velato capite ἀφαιρ. τρόπου. Συνήθως ἀφηναν ἔσκεπαστο ὡς τήν ταφή τό κεφάλι τοῦ νεκροῦ. Est elatum (παρκ. τοῦ effero): κηδεύτηκε (μέσα σέ γενική θλίψη). Livor in ore ή πελιδνότητα τοῦ προσώπου (ἔνδειξη γιά τό ἔγκλημα).’ Από τό εἶδος τῶν μελανῶν στιγμάτων θά διευκρινίζοταν ἵσως τό εἶδος τοῦ θανάτου (δηλητηρίαση η ἄλλος τρόπος). Νε... appareret μήν τυχόν ἐμφανιστεῖ. Maesto vultu ἀφαιρ. τροπ. Moenia τά τείχη (μεταφορ. ο Σκιπίωνας, τό προπύργιο τῆς Ρώμης). Illata est

παθ. παρκ. τοῦ infero. Scipioni δοτ. στό illata est. Nefaria vis· ἀνόσια, ἐγκληματική δία. Intra suos penates· μέσα στό σπίτι. Penates οἱ ἐφέστιοι θεοί, οἱ θεοί τοῦ σπιτιοῦ, μεταφ. τό σπίτι. Umeros (énv. suos) subicere· νά σηκώσουν στούς ψημούς τους. Συνήθως τό φέρετρο τό σήκωναν τά παιδιά, οἱ πιό κοντινοί συγγενεῖς ή καί φύλοι τοῦ νεκροῦ ή καί ἐπιφανεῖς πολίτες πρόσφεραν στό νεκρό τήν τιμή αὐτή. Maiorē viro. Αὐτά τά βροντοφωνεῖ δι τιμητής καί ἔχθρος τοῦ Σκιτίωνα Μέτελλος μέ πολλή μεγαλοφροσύνη. Poterit· θά είναι δυνατό. Libras. Κάθε libra είχε δώδεκα οὐγγίες καί ἡταν ἵση μέ 327,45 γραμμάρια. Argenti... auri· γεν. τῆς ὅλης. Duas énv. libras. Selibram (ἀπό τό semi = ἥμι-, μισο-, καί libra) μισόλιτρο. Ut... reliquerit· ὥστε ἀφησε (κοίτα ἀρ. 37 intulerit).

41. Η ΚΟΡΝΗΛΙΑ ΑΝΑΤΡΕΦΕΙ ΤΟΥΣ ΓΙΟΥΣ ΤΗΣ ΓΡΑΚΧΟΥΣ

Ex filia· ἀπό τήν κόρη του (δηλ. ἔγγονοι τοῦ... ἀπό τήν κόρη του). Bonis artibus (ἀφαιρ. δργ.)· μέ καλούς τρόπους, μέ καλή διαγωγή, μέ προτερήματα, μέ ἀρετές (Bonae artes = προτερήματα, ἀρετές. Malae artes = τά ἔλαττώματα, οἱ κακίες. Ingenuae artes = οἱ Καλές Τέχνες, τά Γράμματα). Omnium γεν. ὑποκ., ἐνν. hominum ή civium. Exstant ὑπάρχουν. (Σήμερα σώζονται μόνο δύο ἀποσπάσματα). Corneliae. Ἡ Cornelia είχε πάρει ἔξαίρετη μόρφωση στό σπίτι τοῦ πατέρα της Σκιτίωνα Ἀφρικανοῦ τοῦ πρεσβύτερου. Apparet ἀπρόσ. Educatos esse, haussisse ἀπαρ., ὑποκ. τοῦ appareat. In gremio matris· στήν ἀγκαλιά τῆς μητέρας τους (μέ τή φροντίδα). Ab ea σύναψε μέ τό haussisse. Sermonis elegantiam· τήν κομψότητα τοῦ λόγου (καλλιέπεια). Matronis δοτ. στό esse. Ornamentum κατγρ. Cum... ostentaret· δταν... ἔκανε ἐπίδειξη τῶν... Campana matrona· κυρία ἀπό τήν Καμπανία (Καμπανή). Illa aetate· τήν ἐποχή ἐκείνη, ἐκείνους τούς καιρούς. Muliebriter· μέ τρόπο γυναικείο (πού ἀρμόζει στίς γυναικες). Produxit· παρέτεινε, μάκρωνε (τράβηξε). Usque eo dum... redirent (τό dum μέ ὑποτ.). ὡς τήν ὥρα πού θά ἐπιστρέψουν, ώσπου νά ἐπιστρέψουν. En καί eccē (= ἰδού). Τά ἐπιφωνήματα αὐτά θέλουν δνομαστική, δταν μαζί τους ἐννοοῦνται τά adest καί adsunt ή αἰτιατική δταν ἐννοεῖται ή προστ. aspice ή aspicite). Haec ὑποκ.

Ornamenta κατγρ. A natura... a doctrina· ἀπό τή φύση... ἀπό τήν παιδεία.
Defuit παρκ. τοῦ desum. Impie· ἐγκληματικά. Οἱ σκοποὶ τῶν Γράχων δέν
ἡταν κακοί, κακός ἡταν κατά τό συγγραφέα ὁ τρόπος πού ἐπιδίωκαν τήν
πραγματοποίησή τους. Maluerunt παρκ. τοῦ malo.

42. Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΤΙΒΕΡΙΟΥ ΓΡΑΚΧΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Tribunus plebis· δήμαρχος (113 π.Χ.). Ὁ Τιβέριος ἦταν χαρακτήρας
πράος καί στοχαστικός, ἀντίθετα μέ τόν εὐέξαπτο καί συναισθηματικό Γάιο.
Descivit τοῦ descisco. Agros· τά (δημόσια) χωράφια. Dividebat (παρτ. ἀπο-
πειρ.). ἦθελε νά μοιράσει (30 πλέθρα γῆ σέ καθένα ἀκτήμονα χωρίς τό δι-
καιώμα τῆς ἀπαλλοτρίωσης). Civitatem omnibus Italicis dabat· ἦθελε νά δώ-
σει τό δικαιώμα τοῦ Ρωμαίου πολίτη σ' ὅλους τούς Ἰταλούς (συμμάχους).
Γοῦτο τό πραγματοποίησε ὁ Γάιος. Sibi... parare· δτι ἑτοίμαζε γιά τόν ἔαυτό
του. Ad regnum· γιά τή βασιλεία. Τό βασιλικό ἀξιώμα τό μισοῦσαν οἱ Ρω-
μαῖοι ἀπό τήν ἔξωση τῶν Ταρκυνίων. Cum... deliberarent· ἐνῶ... συσκέπτον-
ταν. Οἱ Συγκλητικοί είχαν ἀποφασίσει ἐπίτηδες νά συνεδριάσουν στό ναό
τῆς Πίστεως, γειτονικό στό Καπιτώλιο, γιά νά μπορέσουν, ὅταν χρειαζόταν,
νά χρησιμοποιήσουν δία καί νά παρεμποδίσουν μέ κάθε θυσία τήν ἐπανε-
κλογή τοῦ Τιβ. Γράχου στό ἀξιώμα τοῦ δημάρχου καί γιά τό ἐπόμενο ἔτος.
Quidnam faciendum esset πλ. ἐρώτ. τί ἐπρεπε νά γίνει, τί ἐπρεπε νά πρά-
ξουν. Capitolium petit. Ἐκεῖ θά γίνονταν οἱ νέες ἀρχαιορεσίες γιά τήν ἐκλογή
δημάρχων. Manum ad caput referens· βάζοντας τό χέρι στό κεφάλι. Μέ τόν
τρόπο αὐτόν δι Τιβέριος ἦθελε νά δείξει δτι κινδύνευε ή ζωή του, γιατί
ἔξαιτίας τῆς ἀπόστασης καί τού θιορύθου δέν μπορούσε ν' ἀπαντήσει μέ τό
λόγο σέ δσους ρωτούσαν. Τήν εἰδηση δτι ἑτοίμαζαν τό φόνο τοῦ Τιβ. τήν
ἔφερε ἀπό τό ναό τῆς Πίστεως δ φίλος του συγκλητικός Φούλδιος Φλάκκος
κι ἐκείνος τά μεταβίβασε στούς γύρω του. Hoc· τούτο, τή χειρονομία αὐτή
(αὐτή τήν ἀθώα κίνηση τοῦ χεριοῦ). Nobilitas· ἡ ἀριστοκρατία, τό κόμμα τῶν
εὐγενῶν, οἱ δλιγαρχικοί. Ita accepit· ἔτσι τή δέχητκε, ἔτσι τήν ἐρμήνευσε.
Quasi... posceret· δτι τάχα ζητούσε. Diadēma· τό διάδημα, τό στέμμα, τό
ἔμβλημα τῆς βασιλείας ἥταν λευκή ταινία γύρω ἀπό τήν τιάρα (= κάλυμμα

τῆς κεφαλῆς) τῶν μοναρχῶν τῆς Ἀσίας. Ὁ ὑπατικός (= πρώην ὑπατος) Κόιντος Πομπήιος είλε ισχυρισθεῖ ὅτι δὲ κομιστής στή Ρώμη τῆς διαθήκης τοῦ Ἀττάλου Γ' παρέδωσε στὸν Τιβ. Γράκχο, ὥπως σέ μελλοντικό βασιλέα τῆς Ρώμης, τὸ διάδημα καὶ τὴν πορφύρα τοῦ βασιλιᾶ ἔκείνου. Cum esset· ἀν καὶ ἦταν. Consobrinus· (πρώτος) ἔξαδελφος. Οἱ Συγκλητικοὶ θιρυβήθηκαν μόλις ἀκούσαν τὴν ψευτικὴν εἰδησην ὅτι τάχα δὲ Τιβέριος είλε βλέψεις για τῇ βασιλείᾳ καὶ δὲ φανατικός δλιγαρχικός Σκιτίωνας Νασικάς ὄρμησε στὸ Καπιτώλιο ἐπικεφαλῆς τῶν Συγκλητικῶν, τῶν πελατῶν καὶ τοῦ πλήθους πού περίμενε τὸ σύνθημα ἔξω ἀπό τὸ ναό τῆς Πίστεως. Sublata dextra ἀφαιρ. ἀπόλ.· ἀφοῦ ὑψώσει τὸ χέρι. Sublata παθ. μετ. τοῦ tollo. Proclamavit· φώναξε. Μέ το senatus consultum ultimum (= ἔσχατη συγκλητική ἀπόφαση) ἡ Σύγκλητος ἔδινε διαταγὴ στούς πολίτες νά δοηθήσουν τούς ἀρχοντες κι ἀν οἱ ἀρχοντες ἐγκατέλειπαν τὴν πόλη, ν' ἀναλάδουν αὐτοὶ τὸν ἄγωνα, ὥπως κάνει ἐδῶ ὁ Νασικάς (133 π.Χ.). Sua manu· μέ το χέρι του. Τό Γράκχο δέ σκότωσε μέ το χέρι του ὁ Νασικάς ἀλλά δ συνδήμαρχός του Πόπλιος Σατουρήιος. Corpus· τό σῶμα, τό πτῶμα (μαζί με τὰ σώματα ἀλλων τριακόσιων). Projectum μετ. τοῦ proicio.

Φράσεις: Tiberius Gracchus a senatu descivit. Ὁ Τ. Γρ. ἐγκατέλειψε (ἀποσχίσθηκε ἀπό) τὸ Συγκλητικό κόμμα. Qui rem publicam salvam esse volunt sequantur· δποιος θέλει σῶα τὴν πατρίδα (τὴ σωτηρία τῆς πατρίδας) ἃς ἀκολουθήσει.

43. Ο ΓΡΑΚΧΟΣ ΠΡΟΤΕΙΝΕΙ ΕΠΙΖΗΜΙΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ

Idem furor qui· ἡ ἴδια μανία πού, τό ἴδιο φλογερό πάθος πού. Qui (ἐνν. invaserat ὑπερο. τοῦ invādo). Δηλ. idem furor invadit qui (invaserat) fratrem· τὸν ἔπιασε ἡ ἴδια μανία πού (είλε πιάσει) τὸν ἀδελφό·του, ἡ τὸν ἔπιασε ἡ ἴδια μέ τὸν ἀδελφό του μανία. Vindicandae... necis... comparandae... potentiae causa (γερουνδ. Ἐλέη)· ἔξαιτίας ἐκδίκησης... τοῦ φόνου, ἔξαιτίας ἔξασφάλισης δύναμης ἡ για νά ἐκδικηθεῖ τό φόνο, για νά ἔξασφαλίσει δύναμη. Vix... adeptus est, cum... coepit· μόλις ἐπέτυχε... κι ἀρχισε εὐθύς (123 π.Χ.). Adeptus μετ. τοῦ adipiscor. Inire consilia· κάνω μέσα μου σκέψεις,

σκέπτομαι. Aerarium effūdit· διασπάθισε τό (δημόσιο) ταμεῖο. Effudit παρκ.
 τοῦ effundo (κοίτα στό τέλος τό patrimonium publicum dissipari). Legem tulit.
 Ἡ lex (= lex frumentaria) εἶναι ὁ νόμος πού κανόνιζε τή διανομή τοῦ σιτα-
 ριοῦ, 43 λίτρες γιά τόν καθένα, καί δριζε τήν τιμή του. De frumento di-
 vidingo (γερουνδ. Θλξη): γιά τή διανομή τοῦ σιταριοῦ. Plebi δοτ. περιποιητ.
 Consiliis δοτ. στό obsistebant. Quanta ἀφαιρ. πού ἀναφ. στό tanta πού ἐννοεῖ-
 ται. Μποροῦσε νά τεθεὶ καί quam maxima contentione ἀντί quanta poterant
 contentione. Omnes boni· δλοι οι ἔντιμοι. Μέ τίς λέξεις αὐτές δέ δηλώνονται
 μόνο οι ἐνάρετοι ἀπό τούς πολίτες ἀλλά καί οι πλούσιοι πού ἀπολάμβαναν
 τιμές ώς ὑπόληψη. Piso = L. Calpurnius Piso Frugi. Lege... lata· ὅταν ψηφί-
 στηκε ὁ νόμος, μετά τήν ψήφιση τοῦ νόμου. Lata μετ. τοῦ fero. Ad accipien-
 dum· γιά νά λάβει. Ubi· ὅταν. Stantem μετ. κατγρ. Qui (ἀρχαϊκός τύπος
 ἀφαιρ. ἀντί τοῦ quo μέ σημασ. ἐπιρρ.). σέ τί; πῶς; Qui tibi constas? Πῶς
 συμφωνεῖς μέ τόν ἔαυτό σου; Cum... petas· ἀφοῦ ζητᾶς, ζητώντας. Nolim
 (ἐνν. ut) liceat· δέ θά ηθελα νά ἐπιτραπεῖ. Tibi σύναψε μέ τό liceat. Quidem
 βέβαια. Virītim· κατά ἄνδρα, σέ κάθε ἔνα. Quo responso· μέ τήν δποία ἀπάν-
 τηση, μέ τήν ἀπάντηση αὐτή. Aperte· φανερά. Τό ἀντίθετο εἶναι occulte.
 Patrimonium publicum (αἰτ.) ὑποκ. τοῦ dissipari, πού ἔξαρτάται ἀπό τό de-
 claravit· ή δημόσια περιουσία.

Φράσεις: Quanta poterant contentione obsistebant boni· οι ἔντιμοι
 πολίτες ἀντιστέκονταν μέ δλη τή δύναμή τους.

44. Ο ΥΠΑΤΟΣ ΟΠΙΜΙΟΣ ΒΓΑΖΕΙ ΤΟ ΓΑΪΟ ΓΡΑΚΧΟ ΕΚΤΟΣ ΝΟΜΟΥ

Latum est παρκ. τοῦ fero. Ut videret· νά προνοήσει. Ne quid detrimenti
 res publica caperet. Ἡταν δικαίωμα τῆς Συγκλήτου ν' ἀποφανθεῖ ἀν κινδύ-
 νευε ή πολιτεία. Γιά τή σωτηρία τῆς πατρίδας πρίν ἀπό τό Β' Καρχηδονιακό
 πόλεμο καλοῦσε τούς ὑπάτους νά δρίσουν δικτάτορα κι ἔπειτα ἀπό αὐτόν
 ἔβγαζε τό senatus consultum extreumum ή ultimum πού ἔλεγε «videant consules
 ne quid res publica detrimenti capiat. Detrimenti γεν. διαιρ. στό quid. Familia,
 δέ δηλώνει ή λέξη τήν οίκογένεια μόνο (πατέρα, μητέρα, παιδιά) ἀλλά καί τό

ἄλλο προσωπικό (πελάτες, ἀπέλεύθεροις, δούλους). Armata familia ἀφαιρ. ἀπόλ.: ἀφοῦ δηλισε (δ Γρ.) τούς ἀνθρώπους τοῦ σπιτιοῦ του. Consul. 'Ο Λεύκιος Ὁπίμιος δ πορθητής τῶν Φρεγελλῶν, πού ὁ Γάιος εἶχε πολεμήσει μ' ἐπιτυχία στίς ὑπατικές ἀρχαιοεσίες τοῦ προηγούμενου χρόνου. Vocato... populo ἀφαιρ. ἀπόλ. Dum desilit· ἐνῷ πηδοῦσε κάτω, ἐνῷ βιάστηκε νά κατεβεῖ (ἀπό τό ναό τῆς Ἀρτεμῆς στὸν Ἀθεντίνο λόφο, δπου εἶχε ζητήσει καταφύγιο μαζί μέ ἄλλους). Cum comprehendenteret: ἐνῷ συλλαμβανόταν, ἐνῷ τὸν ἔπιαναν. "Οταν παρουσιάστηκαν οἱ στρατιώτες τοῦ Ὁπιμίου, ὁ Γάιος εἶχε ἥδη περάσει τό γεφύρι (Pons sublicius) καὶ εἶχε φτάσει στὸ ἄλσος τῶν Ἐρινύων. Talum intorsit· προξένησε διάστρεμμα στὸν ἀστράγαλο, στραμπούλιξε τὸν ἀστράγαλο. Servo δηλ. uni ex suis servis. Τόν ἔλεγαν Φιλοκράτη. Se... repensurum esse (τοῦ reperdo) ἐνν. interfectori· δτι θά πληρώσει στὸ φονιά. Τό ἀπαρ. ἔξαρταται ἀπό τὸν ὑπερσ. promiserat (εἶχε ὑποσχεθεῖ). Pro capite· γιά τό κεφάλι. Aequale auri pondus· ἵσου βάρους (ἴσης ἀξίας) χρυσό. Personatum est παρο. τοῦ persolvo. Sunt qui tradunt· εἶναι αὐτοί πού παραδίνουν. Cerebro exempto, infuso plumbo ἀφαιρ. ἀπόλ., παθ. μετ. τῶν ρ. eximo καὶ infundo. Illum... explesse (= explevisse), ἔξαρτ. ἀπό τό tradunt. Quo... efficeretur· γιά νά γίνει (ή κεφαλή). Τό quo μπροστά ἀπό τό συγκρ. gravius σημαίνει ut eo.

Φράσεις: Promiserat se repensurum esse aurum· εἶχε ὑποσχεθεῖ δτι θ' ἀντισταθμίσει μέ χρυσάρι. Decretum a Senatu latum est· ή Σύγκλητος ἔδγαλε ψήφισμα, ή Σύγκλ. ἀποφάσισε.

45. Η ΤΙΜΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΡΟΥΤΙΛΙΟΥ ΡΟΥΦΟΥ

Rufus· Ροῦφος. Τό χρῶμα τῶν μαλλιῶν του ἡταν πυρρόξανθο. Τό ἔλλην. ἀντίστοιχο είναι Πύρρος. Innocentia ἀφαιρ. τῆς ἀναφ. Cum σύνδ. αἰτιολ. Illo δ' ὅρος τῆς συγκρ. Est habitus· νομίσθηκε. Factus ἐνν. est· ἔγινε, τόν ἔκαναν. Cum... rogaret (α' ἀντικ. eum, δ' ἀντικ. rem iniustum). Indignatus· ἀγανακτισμένος, ἐπειδή ἀγανάκτισε. Si... non facis· ἀν, ἀφοῦ... δέν κάνεις. Quod rogo· αὐτό πού παρακαλῶ, τήν παράκλησή μου. Immo (καὶ imo)· ἀλλά διμως. Tua ἐνν. amicitia opus est· ὑπάρχει ἀνάγκη τῆς φιλίας σου. Tua (amici-

tia) ἀφαιρ. si... facturus sim. Ἡ ύπόθεση διατυπώνεται μέ ύποτ. – ἐνῶ προηγουμένως μέ δριστ., si facis – ἐπειδή ή πράξη είναι ἀβέβαιη ή ἀμφίβολη. Quippe· ώς, σάν. Quod aequum non sit· δ, τι δέν είναι δίκαιο, κάτι ἀδικο. Id quod recte possimus· αὐτό πού δίκαια μποροῦμε. Sit καὶ possimus σέ ύποτ., ἐπειδή τό quod ἀπό πρότ. ἀπαρεμφ. Si forte postulent· ἀν τυχόν ζητοῦσαν. A nobis· ἀπό μᾶς. Quae honesta non sunt· ὅσα δέν είναι ἔντιμα, κάποια ἀτιμία. Esse...antepone n dam (ἔξαρτ. ἀπό τό sciebat)· ὅτι πρέπει νά προτιμάται (ή religio = ή συνείδηση, καὶ ή fides = ή πίστη). Amicitiae (δοτ. στό anteponen-dam esse)· ἀπό τή φιλία.

46. ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ ΤΟΥ ΣΚΙΠΙΩΝΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΟΡΙΟ

Humili loco natus· γεννημένος ἀπό ταπεινή οἰκογένεια, παιδί ταπεινῆς οἰκογένειας. Ἐγινε θεῖος τοῦ Καίσαρα μέ τό γάμο του μέ τήν Ιουλία, θεία ἀπό τόν πατέρα του. Loco ἀφαιρ. τῆς καταγ. Duce Scipione (ἀφαιρ. ἀπόλ., ἐνν. σέ ἀφαιρ. πτώση ή ἀχρηστή μετ. τοῦ sum, κοίτα 21, στήν ἀρχή)· μέ ἀρχηγό τό Σκιπίωνα (Αιμιλιανό). Tirocinium. (Τό 133 π.Χ. κατά τήν ἄλωση τῆς Νομαντίας ώς νεοσύλλεκτος. Militiae titocinium... posuit· ἄφησε τήν ἀπειρία του στά στρατιωτικά, ἔλαβε γιά πρώτη φορά μέρος. Quodam die cum... colloqueretur· μιά μέρα πού συνομιλοῦσε. Si quid tibi acciderit (συντελ. μέλλοντας)· ἀν σού συμβεῖ κάτι, ἀν πάθεις κάτι. Eritne· ἄραγε θά ύπαρξει, ἄραγε θά φανεῖ, θά δρεθεῖ. Alter· ἄλλος, δεύτερος. Tui similis· ὅμοιός σου. Imperator· στρατηγός. Percusso leniter umero (ἀφαιρ. ἀπόλ. τοῦ percusio)· ἀφοῦ ἔσπρωξε ἔλαφρά τόν ὕδω. Hic· αὐτός (θά είναι). Quo = hoc autem. Dignos... spiritus (ἀντικ.)· ἀντάξια φρονήματα. Rebus (ἀφαιρ. στό dignos, ἀντάξια)· στά πράγματα, στά ἔργα.

Φ ο ἀ σ ε i c s : Militiae tirocinium in Hispania, duce Scipione, posuit· μέ ἀρχηγό τό Σκιπίωνα πῆρε στήν Ισπανία τό βάφτισμα τοῦ πυρός.

47. ΞΕΣΠΑ Ο ΠΡΩΤΟΣ ΕΜΦΥΛΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟ ΜΑΡΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΛΛΑ

Tunc. Ἀπό τό 88 - 86 π.Χ. Ortum est τοῦ orior. Cum... mitteretur· ἐνῶ τὸν ἔστελναν. Consul κατγρ. Ὡς ὑπατος (88 π.Χ.) ὁ Σύλλας ἔξυπηρέτησε τὴ Σύγκλητο ἐναντίον τῶν ἵππεων καὶ τῶν Ἰταλῶν καὶ ἔγινε δ ἀδιάλλακτος ἔχθρος τοῦ Μαρίου. Mithridātem τὸν ΣΤ' τὸν Εὐπάτορα (111 - 64 π.Χ.), ἔχθρον ἄσπονδο τῶν Ρωμαίων, πού ἔστήκωσε ἐναντίον τους τῇ Μ. Ασίᾳ (88 π.Χ.). Ei Marius... imperium eripuit· ὁ Μάριος τοῦ ἄρπαξε τὴν ἀρχή (τὴ στρατηγία). Lege quam... tulerat· μὲ τὸ νόμο πού... εἶχε προτείνει. (δ Πό-
πλιος Σουλπίκιος Ροῦφος). Qua re (ἀφαιρ. αἰτ.) = ea autem re. Romam venit. Ἡ πορεία στὴ Ρώμη ἔγινε ἀπό τὸ στρατόπεδο στὴ Νόλα, ὅπου δρισκό-
ταν ὁ Σύλλας, καὶ προετοίμαζε τὴν ἐκστρατεία του κατά τοῦ Μιθριδάτη. Armis ἀφαιρ. δργ. Εἶχε μαζί του ἔξι λεγεῶνες. Τότε γιά πρώτη φορά παρα-
βιάστηκαν οἱ νόμοι, πού ἀπαγόρευαν ορτά στούς στρατηγούς νά περνοῦν
ὅλισμένοι τὸν περίβολο τῆς Ρώμης. Interfecit. Ὁ Σουλπίκιος, πού τὸν είχαν
προγράψει, δέν μπόρεσε νά σωθεῖ μέ τὴ φυγή ἀνακαλύφθηκε καὶ τὸν σκό-
τωσε ἔνας ἀπό τοὺς δούλους του. Fugavit. Ὁ Μάριος, ὁ Σουλπίκιος καὶ μιά
δεκαφιά ὀπαδοί του κηρύχτηκαν ἔξω νόμου, ἐπειδή θεωρήθηκαν hostes po-
puli Romani. In palude. Ὁ Μάριος μετά τὸν ἀπόπλου ἀπό τὴν Ὦστια ἀναγκά-
στηκε ἔξαιτίας τῆς τρικυμίας νά βγει κοντά στὴ Μίντουρνα, στὰ Ν. τῆς
Λατίνας ὅχι μακριά ἀπό τίς ἐκβολές τοῦ ποταμοῦ Λείοη, ὅπου εἶχε ἔλος.
Delituit τοῦ delitesco. Repertus μετ. τοῦ reperio. Τὸν ἀνακάλυψε κάποιος
μισθοφόρος Γεμίνιος ἀπό τὴν Ταρρακίνα καὶ τὸν παρέδωσε στίς Ἀρχές τῆς
Μίντουρνας. Ut erat· ὅπως ἦταν καὶ δρισκόταν, στὶν κατάσταση πού δρι-
σκόταν. Nudo corpore ἀφαιρ. τῆς idiot. Caeno ἀφαιρ. δργ. Oblitus παθ. μετ.
τοῦ obliño. Iniecto... loro ἀφαιρ. ἀπόλ. Minturnas στὴ Μίντουρνα. Ad eum
occidendum (γερουνδ. ἔλξη)· γιά τὸ φόνο του, γιά νά τὸν σκοτώσει. Servus
publicus· δημόσιος δούλος, τῆς κρατικῆς ὑπηρεσίας. Natione ἀφαιρ. τῆς
ἄναφ. Vultus γεν. στὸ maiestate πού είναι ἀφαιρ. αἰτ. Cum... vidisset· ὅταν
εἶδε. Cladio stricto ἀφαιρ. ἀπόλ. Venientem μετ. κατγρ. Tunc... audebis (τὸ
tunc ἡ προσ. ἀντων. τι καὶ τὸ ἔγκλ. -ne). Tό ἐπεισόδιο ἔγινε θέμα τοῦ διάση-
μου ζωγράφου G. J. Drouais, Ὁ Μάριος στὴ Μίντουρνα 1795. Μουσ. Λού-
δρου. Abiecto ferro = abiecto gladio ἀφαιρ. ἀπόλ. Fugit παρκ. Postea. Ὁ
Σύλλας ἔπειτα γύρισε στὴν Καμπανία κοντά στὸ τμῆμα τοῦ στρατοῦ του πού

έμεινε ἐκεῖ. Μ' αὐτό δομησε στήν Ἑλλάδα, γιά ν' ἀγωνιστεῖ κατά τοῦ Μιθριδάτη, πού παρουσιαζόταν ώς ἐκδικητής τῆς ἑθνικῆς ἀνεξαρτησίας, τῆς Ἑλλάδας καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ab iis ποιητ. αἴτιο. Emissus est παρ. τοῦ emitto.

Φράσεις: *Nudo corpore caenoque oblitus*· μέ γυμνό σῶμα καὶ πασαλειψμένος μέ βούρκο, γυμνός καὶ λασπωμένος. *Cladio stricto*· μέ γυμνό ξίφος.

48. Ο ΜΑΡΙΟΣ ΣΤΑ ΕΡΕΙΠΙΑ ΤΗΣ ΚΑΡΧΗΔΟΝΑΣ

In Africam. 'Ο Μάριος κατόρθωσε νά φτάσει στήν Ἀφρική ἔπειτα ἀπό πολλές περιπέτειες. *Lictor*· ραβδοῦχος (ἀπό τούς σωματοφύλακες τοῦ Σεξτίλιου). *Praetoris*. Οἱ πραίτορες στή Ρώμη εἶχαν στήν ἀρχή δικαστική ἔξουσία, ἔπειτα ὅταν ἦταν ἀνάγκη ἀναλάμβαναν ώς ἀντιστράτηγοι τή διοίκηση ἐπαρχιῶν (ἐδῶ τῆς Ἀφρικῆς) ώς ἀντικαταστάτες τῶν ὑπάτων (*praetores provinciales*). *Aliquod* (ή ἀντων. ώς ἐπίθετο)· κάποιο. *Humanitatis officium*· καθῆκον φιλανθρωπίας, ἀνθρώπινη βοήθεια. *Provincia* ἀφαιρ. = ex ἦ de provincia. In se αἰτ. ἐν. *Animadvertisi* ἀπαρ. παθ. ἐνεστ., ἀπρό. *Torvis oculis* ἀφαιρ. το.· μέ ἄγριο βλέμμα. *Ecsquid vellet* (πλάγ. ἐρώτ. στό interroganti) num quid vellet. *Sedentem* μετ. κατηρ. 'Η σκηνή ἔχει ἐμπνέυσει τό Léon Gogniet, (1794 - 1880), γιά νά ζωγραφίσει ἔναν ἀπό τούς ωραιότερους πίνακές του. 'Ο Μάριος ἀνάμεσα στά ἐρείπια τῆς Καρχηδόνας', ἀλλά καὶ τό Λαμαρτίνο στά δσα γράφει γιά τό Μάριο στό ἔργο του *Voyage en Orient. De inconstantia* (ή καὶ ἀτλή γεν. *inconstantiae*)· γιά τήν ἀστάθεια, γιά τήν εὔκολη μεταβολή. (Σύγκρινε μέ τό προηγούμενο παράδειγμα τοῦ Περσέα). *Eum* = *lictorem. Admonebat* (Marius). Τό ρ. *admoneo* θέλει αἰτ. καὶ γεν. ἦ τήν πρόθ. *de. Excidium*· τήν κατάρρευση. *Clarissimi*· τόσο δοξασμένου. *Casum*· τήν πτώση, τή δυστυχία, τό κατάντημα. 'Ο Μάριος ζήτησε ἄσυλο στήν κοντινή νῆσο Κέρκινα. *Cum...* *poneret*· ὅταν ἔθετε, ἔβαζε. *Ob oculos* = *ante oculos*.

Φράσεις: *Nisi vellet in se animadvertisi*· ἀν δέν ἥθελε νά ληφθοῦν μέτρα (νά λάβουν μέτρα) ἐναντίον του.

49. ΣΚΙΑΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΜΑΡΙΟΥ

Erat Mario (δοτ.)... contemptor animus· είχε δέ Μάριος... ψυχή περιφρονητική (ψυχή ύπεροπτική). Ingenuarum artium· τῶν καλῶν τεχνῶν (κοίτα 41: bonis artibus). Liberalium studiorum· τῶν Γραμμάτων, τῆς Φιλολογίας (Γραμματικῆς, Ρητορικῆς καὶ Ποίησεως). Aedem· ναό. Honoris. Ὁ Μάριος πάνω στὸν Ἡσκυλίνο λόφο ἔχτισε ναό πρός τιμὴ τοῦ θεοῦ προστάτη τῆς Τιμῆς (honor), ἀπό τά λάφυρα πού πήρε ἀπό τοὺς Τεύτονες καὶ τοὺς Κίμδρους. Cum... vovisset· ἀφοῦ εὐχήθηκε, ἀφοῦ ἔκανε τάξιο. De manubiis, ἡ πρόθ. δηλώνει τὴν προέλευση καὶ τὴν ὕλη. Facturum ἐνν. esse. Spreta... marmorum nobilitate... peritia (ἀφαιρ. ἀπόλ.). ἀφοῦ περιφρόνησε τῇ λεπτότητα τῶν μαρμάρων καὶ τὴν ἐμπειρία. Τά ἀφηρημένα nobilitate marmorum καὶ artificum peritia ἀντί nobilibus marmoribus καὶ peritis artificibus. Ἡταν ὄνομαστά τά Ἑλληνικά μάρμαρα καὶ μάλιστα τῆς Πάρου καὶ ἔακουστοι οἱ Ἑλληνες ἀρχιτέκτονες. Vulgari lapide... per artificem romanum. Αὐτά εἶναι ἀντίθετα στά nobilitas marmorum καὶ artificum peritia. Eam (aedem). Faciendam curavit, τό γερουνδιακό μπαίνει γιά νά δηλωθεῖ σκοπός. Quod... parum prodessent (ἡ ύποτ. γιατί ἐκφράζει τή σκέψη τοῦ Μαρίου)· γιατί (κατά τή γνώμη του) τά Ἑλλην. Γράμματα ὠφέλησαν λίγο (τούς δασκάλους τους στή Ρώμη). Doctoribus suis δοτ. = doctoribus eorum litterarum = docentibus illas). At idem (ἐνν. fuit ἡ erat)· καὶ ὅμως δέδιος ἦταν. Adversus dolorem· ἔναντι στὸν πόνο, στὸν πόνο. Fortis· ἀνδρεῖος. Validus· γερός (σωματικά). Cum... secentur· ὅταν κόβονταν, ὅταν τοῦ ἔκοβαν. Se... ὑποκ. τοῦ ἀπαρ. alligari. Ostendit παρκ. Quod... esset· γιατί ἦταν.

Φράσεις: Aedem faciendam curavit· φρόντισε νά κατασκευαστεῖ ναός.

50. ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΦΕΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΑ

Urbanos (urbis)· τούς πολίτες (τῆς πόλης = Ρώμης). Properavit. Ὁ Σύλλας ἀφοῦ νίκησε τό Μιθριδάτη, πού δέχτηκε τούς βαρεῖς ὄρους του (84 π.Χ.), διάστηκε νά ἐπιστρέψει, στήν Ιταλία, βγαίνοντας στό Βρινδήσιο (83 π.Χ.). Ἡ ἀμοιβή του γιά τίς νίκες του ἦταν ἡ προγραφή του, ἡ καταστροφή

τοῦ σπιτιοῦ του, ἡ δήμευση τῆς περιουσίας του καὶ ἡ ἔξορία τῶν δικῶν του. Ἡ Ρώμη ἦταν στή διάθεση τοῦ Κίννα καὶ τοῦ Μαρίου, πού ἡ ἄφιξή του ἐδωσε τό σύνθημα γιά σφαγές, πού κατάληξή τους ἀποτέλεσαν οἱ φοβερές προγραφές τοῦ Σύλλα (85 - 82 π.Χ.). Mario δοτ. Omnes· δλους ἀλλά ἔχωρι-στά τὸν ὑπατο Κάρβωνα καὶ τὸν Ἰδιο τὸ γιό τοῦ Μαρίου. Illa victoria ἀφαιρ., 6' δρος τῆς συγκρ. Dictator creatus· ἀφοῦ ἔγινε δικτάτορας (τό 81 π.Χ. μέ τρόπο παράνομο). Ἡ δικτατορία αὐτή πού τοῦ παραχώρησε δ λαός γιά ἀδριστο χρόνο (dictator legibus scribendis et rei publicae constituendae) ἐκτός ἀπό τό δνομα τίποτα κοινό δέν είχε μέ τήν ἀρχαία. Animadvertis (παθ. ἀπαρ. ἐπειδή τό ὑποκ. εἶναι ἀδριστο· κοίτα καὶ πιό κάτω interfici· νά ἐπιβληθεῖ τιμωρία. Vel in eos qui... καὶ αὐτούς ἀκόμη πού... Quattuor, κατά τὸν Πλούταρχο ἔξι. In circo· στὸν Ἰππόδρομο (κοντά στὸν Ἰππόδρομο, κοντά στό ναό τῆς Ἐννυῶς, ὅπου τήν ἴδια ὥρα συνεδρίαζε ἡ Σύγκλητος. Donec admoneret. Ἡ σύντ.: debere aliquos vivere ut essent (ei) quibus (δοτ.) imperarent. Tabulam proscriptionis· πίνακα προγραφῆς, κατάλογο προγραφικό. Proposuit· πρόδοια, ἀνακοίνωσε (ἐδωσε ν' ἀναρτήσουν στήν Ἀγορά). Qua (tabula)... continebantur· στὸν δποῖο (πίνακα)... περιλαμβάνονταν. Nomina eorum qui occidendi essent· τά δνόματα αὐτῶν πού ἔμελαν νά σκοτωθοῦν. Ἡ ὑποτ., ἐπειδή δηλώνεται ἡ γνώμη τοῦ Σύλλα. Omnium indignatio· ἡ ἀγανάκτηση δλων, ἡ γενική ἀγανάκτηση. Avaritia· ἡ φιλαργυρία, ἡ φιλοχορηματία. Qui-dam· κάποιος (γνωστός). Ἡταν δ ἵππεας Κόιντος Αὐγούλιος. Cui fundus... erat = (στ' ἀρχαία) φτινι ἀγρός... ἦν, πού είχε ἔνα χωράφι, ἔνα κτῆμα (= praedium). Adscriptum ἔνν. esse. Persequitur· καταδιώκει. Neque longe = et non longe. A quodam ποιητ. αἴτ. Percussus est παθ. παρκ. τοῦ percutilo.

Φράσεις: Quisquis voluit· δποιος ἤθελε. Se quoque adscriptum vidit· είδε καὶ τό δικό του δνομα γραμμένο. Neque longe progressus· καὶ δέν είχε προχωρήσει πολύ, καὶ σέ μικρή ἀπόσταση. Vae misero mihi· ἀλίμονό μου στό δυστυχισμένο! (συμφορά μου!).

51. ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΑ. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ

In villam· στό ἔξοχικό του σπίτι (στήν Κύμη τῆς Καμπανίας). Rusticari et... ducere, ἀπό τό coepit. Venando ἀφαιρ. γερουνδίου γιά νά δηλωθεῖ ὁ τρόπος. Morbo pediculari ἀφαιρ. ἀπό φθειρίαση (Pediculus ὑποκ. τοῦ pedis, is· ψείρα). Correptus· ἀφοῦ είχε προσβληθεῖ (τό ρ. corripio). Ingentis animi (γεν. ἰδιότ., καί ἀφαιρ. ἰδιότ. ingenti animo)· μέ πολύ μεγάλη ψυχή. Litteris ἀφαιρ. δργαν. Virorum γεν. ἀντικ. Adeo... ut... duxerit· τόσο... ὥστε... νόμισε (θεώρησε). Praemio ἀφαιρ. στό dignam. Epigramma· (κατά λέξη) ἐπίγραμμα, (ἐδῶ) ποιηματάκι, ποίημα μικρό. Cum... obtulisset· ὅταν (τοῦ) πρόσφερε (τοῦ ρ. offero). Dari· νά δοθεῖ, νά δώσουν. Ne quid ἀντί ne aliquid (= ut nihil). Postea· ἀργότερα, στό μέλλον. Fluminibus ἀφαιρ. In vivos· κατά τῶν ζωντανῶν. Mortuis δοτ. στό pepercit (παρκ. τοῦ parco). Marii... cineres erūtos· τοῦ Μαρίου τήν τέφρα ἀφοῦ τήν ξέθαψε (τό ἀντίθετο τοῦ ερύ οὖν εἶναι τό obruo. Qua = hac igitur. Praeclare ἐπίρρ., σύναψε το μέ το gerum gestarum. Corrupit (παρκ. τοῦ corrumpo)· κατάστραψε, σκοτείνιασε.

Φράσεις: Sulla in villam profectus rusticari et venando vitum ducere coepit· δι Σύλλας ἀφοῦ πήγε στήν ἔξοχή ἔμεινε ἔκει κι είχε σάν ἀπασχόληση τό χυνήγι. Rerum praedclare gestarum gloriam corruptit· κατάστρεψε τή δόξα τῶν μεγάλων καί λαμπρῶν κατορθωμάτων του.

52. Η ΚΑΛΟΠΕΡΑΣΗ ΤΟΥ ΛΟΥΚΟΥΛΛΟΥ

Prospectu et ambulatione ἀφαιρ. τῆς ἀναφ. Quo cum venisset· στό μέρος αὐτό ὅταν ἦρθε. Quod... esset... videretur· ὅτι ἦταν (κατά τή γνώμη του)· ὡλλά φαινόταν. Quidem· βέβαια. Peramoena (ή πρόθ. per σέ σύνθεση μ' ἐπίθετο δίνει σ' αὐτό ἔννοια ὑπερθετικοῦ) = amoenissima (ἔξαιτίας τοῦ πράσινου, τῶν νερῶν καί τῆς σκιᾶς). Aestate hiēme ἀφαιρ. χρον. Minus commoda· λιγότερο ἄνετη, πολύ λίγο ἄνετη. Tό minus καταντά νά ἰσοδυναμεῖ μέ τό πον. Putasne (δύο λέξεις: putas καί τό ἐγκλ. -pe)· νομίζεις λοιπόν; Minus sapere· ὅτι είμαι πιό ἀνόητος (ὅτι είμαι λιγότερο φρόνιμος). Quam· ἀπό ὅ,τι. Adveniente hieme· ὅταν πλησιάζει χειμώνας. Magnificentiae δοτ.

Epularum γεν. ἀντικ. στήν όνομ. Sumptus (= πολυτέλεια, τά μεγάλα ἔξοδα). Utpote soli· ἐπειδή ἦταν μόνος ὁ Λούκουλλος (τό soli συμφωνεῖ μέ τό προηγ. ei). Graviter obiurgavit· αὐστηρά τόν μάλωσε. Se ύποκ. τοῦ non debuisse (= δέν ὅφειλε). Quod nemo esset· γιατί δέν ἦταν κανένας (κοίτα 49, τέλος) Iratus· ἀφοῦ θύμωσε, μέθυμό. An nesciebas? ἢ ἀγνοοῦσες, μήπως δέν ἤξερες; Apud Lucullum. Ἀπάντηση πού ἔμεινε ώς παροιμία.

Φράσεις: Habebat villam prospectu et ambulatione pulcherrimam· εἶχε ἔξοχικό σπίτι, πού ἡ θέση του και οι περίπατοί του ἦταν πολύ ὅμορφοι.

53. Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΟΪΝΤΟΥ ΣΕΡΤΩΡΙΟΥ

Cum... flagitarent nec iam... posset· ὅταν ζητοῦσαν (μ' ἐπιμονή) χωρίς νά μπορεῖ πιά νά... Πρόκειται γιά τόν πόλεμο στήν Ισπανία, ὅπου ὁ Σερτώριος στήν ἀρχή ἦταν ὁ νικημένος δπαδός τοῦ Μάριου κι ἐπειτα ἔγινε ὁ νικητής. Ἐναντίον του είχαν στείλει τό Μέτελλο και τό Γναϊο Πομπήιο (76 π.Χ.). Praevalidum ἡ πρόθ. piae ὅπως και ἡ per πιό πάνω (ἀρ. 52 peramoena). Infirmissimum· πολύ ἀδύνατο. Alterum... alterum· τόν ἔνα... τόν ἄλλο. A robusto iuvene ποιητ. αἴτ. στό abrumpi. Simul· μέ μιά. Singulos pilos· μιά μιά τρίχα. Quamvis tremula manu· ἄν και μέ χέρι πού ἔτρεψε. Satis· ἀρκετά, ὅσο ἔπρεπε. Quorsum ea res spectaret (πλ. ἐρώτ.)· ποῦ ἀπέβλεπε αὐτό τό πράγμα, τί σήμαινε αὐτό. Caudae δοτ. Cum σύνδ. αἴτ. Parcetem· ἔνα (τό) τμῆμα, μέρος. Contra· ἀντίθετα. Nihil ἐπίζηρο· τίποτα, καθόλου. Universum ἐνν. eum = αὐτόν, δηλ. τό στρατό συνδετικά. Consilio ἀφαιρ. δργ.

Φράσεις: Irritus adulescentis labor risum omnibus movit· ὁ μάταιος (διάδικος) κόπος τοῦ νέου προκάλεσε σ' ὅλους τό γέλιο.

54. Ο ΠΟΜΠΗΙΟΣ ΟΝΟΜΑΖΕΤΑΙ ΜΕΓΑΣ.

Transgressus inde· ἀφοῦ πέρασε (διαπεραιώθηκε) ἀπό κεῖ (ἀπό τή Σικελία). Partibus ἀντικ. σέ δοτ. στό favebat. Pars, -rtis = τό (πολιτικό) κόμμα. Bello ἀφαιρ. δργ. Intra dies quadraginta· μέσα σέ σαράντα μέρες. Oppressit παρ. τοῦ opprimo. Adulescens παράθ. στό Pompeius. Annorum γεν. ίδιότ. Litterae· ἐπιστολή. A Sulla (ἡ πρόθεση φανερώνει προέλευση)· ἀπό τό Σύλλα, ἀπό μέρος τοῦ Σ. Iubelatur (Pompeius). Tulit παρ. τοῦ fero. Reversus est τοῦ revertor. Laetus· χαρούμενος, γεμάτος χαρά. Restitit παρ. τοῦ resisto. Neque = et non, ἡ ἄρνηση πηγαίνει στό ρῆμα. Ea re ἀφαιρ. ἀναγκ. αἰτ. A proposito ἐνν. suo. Aususque = et ausus est παρ. τοῦ ἡμιαποθ. audeo. Plures συγκρ. τοῦ multi· οἱ περισσότεροι. Solem orientem· τόν ἥλιο πού ἀνέτελλε, τήν ἀνατολή τοῦ ἥλιου (τό νέο Πομπήιο). Occidentem ἐνν. Solem· τόν ἥλιο πού βασίλευε, τή δύση τοῦ ἥλιου (τό γέροντα Σύλλα). Quo dicto = eo autem dicto· μέ τό λόγο αὐτό (dictum, -i = λόγος). Juvenis γεν., δηλ. τοῦ Πομπηίου. Triumphet! ὑποτ. ἐνν.: ἃς θριαμβεύσει!

55. Ο ΠΟΜΠΗΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΠΟΣΕΙΔΩΝΙΟΣ

Confecto bello ἀφαιρ. ἀπόλ. Cum... venisset· ὅταν ἥρθε. Audire· ν' ἀκούσει, νά γίνει ἀκροατής. Quod... laborabat. Μπήκε δριστ., ἐπειδή τό γεγονός παριστάνεται ώς ἀδέβαιο. Ex podāgra· ἀπό ποδάγρα, ἀπό ἀρθρίτιδα τῶν ποδιῶν (chirāgra = χειράγρα). Mos erat ut percuteret = moris erat, consuetudo erat ut...· ἥταν συνήθεια νά... Ingressurus erat· ἔμελλε νά μπει. Honoris causa· γιά χάρη τιμῆς, ἀπό σεβασμό. Quem = hunc autem. Ut· μόλις. Quod non... posset (ὑποτ., γιατί ἐκφράζει τή σκέψη ἐνός ἄλλου): γιατί, δπως ἔλεγε, δέν μποροῦσε. Nec committam ut... efficiat· καὶ δέ θά ἐπιτρέψω... νά ἐπιτύχει... Dolor corporis ὑποκ. στό efficiat. Tantus vir· ἔνας ἄνδρας τόσο σπουδαῖος. De hoc = de hac re (δηλ. γιά τό nihil... non esset). Esset, ὑποτ. τοῦ πλάγ. λόγου, πού ἀποδίδει τούς λόγους ἐνός ἄλλου, τοῦ Ποσειδώνιου. Αὐτός, ώς στωικός φιλόσοφος, δεχόταν ὅτι κανένα ἄλλο κακό δέν ὑπάρχει ἀλλά μόνο τό ἡθικό κακό. Cum· ἐπειδή. Nihil agis· δέν κάνεις τίποτα, (ματαιοπονεῖς). Quamvis sis· ἀν καί εἰσαι.

Φράσεις: Graviter et copiose disseruit de hoc ipso· μέσον αριθμότητα και λεπτομέρειες μίλησε (διαπραγματεύτηκε) για τό εξής θέμα.

56. ΣΥΝΩΜΟΣΙΑ ΚΑΙ ΦΟΝΟΣ ΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΑ (15 ΜΑΡΤΙΟΥ 44 π.Χ.)

Dictator in perpetuum ēvv. tempus. Μετά τήν ἐπιστροφή του ἀπό τή Γαλατία δο Καίσαρας ἔγινε δικτάτορας (49 π.Χ.), ὑπατος (48 π.Χ.), δικτάτορας (47 π.Χ.), ὑπατος (46 π.Χ.), ὑπατος και δικτάτορας (45 π.Χ.). Στίς 14 Φεβρουαρίου τοῦ 44 π.Χ. ή Σύγκλητος τόν ἔκανε ισόδιο δικτάτορα. Insolentius· μέσον αριθμότητα και λεπτομέρειες μίλησε (διαπραγματεύτηκε) για τό εξής θέμα.

Διαδέχεται τοῦ προσφέρθηκε στίς 15 Φεβρουαρίου τοῦ 44 π.Χ. στήν ἐορτή τῶν Λυκαίων (Lupercalia). Insigne regium, αἰτ., παράθ. στό diadema. Est repulsum παθ. παρκ. τοῦ repello. Non... offensus ēvv. esse. 'Ολότελα διαφορετική ήταν ή διαγωγή τοῦ Σκυπίωνα (κοίτα ἀρ. 32). Coniuratum est (ἀπρόσ.)· ἔγινε συνωμοσία. A... viris ποιητ. αἴτ. Cassio et Bruto ducibus ἀφαιρ. ἀπόλ.: ὅταν ήταν ἀρχηγοί δο Κάσσιος και δο Βροῦτος (κοίτα ἀρ. 46). Conspirationis γεν. ἀντικ. Idibus ἀφαιρ. τοῦ χρόνου. Oī idus (εἰδοί) τοῦ Μαρτίου, Μαΐου, Ιουλίου και Οκτωβρίου ήταν ή 15η ήμέρα, για τούς ἄλλους μῆνες ήταν ή 13η. Cum... venisset· ὅταν ἥρθε. Assidentem· ἐνώ καθόταν στήν ἔδρα. Specie officii· μέσον αριθμότητα και λεπτομέρειες μίλησε (διαπραγματεύτηκε) για τό εξής θέμα.

Quasi... rogaturus· σάν νά ήταν νά παρακαλέσει (για τό εξόριστο ἀδελφό του). Ista (ἀντί istud)· αὐτή ή πράξη σας. Tó ista συμφωνεῖ μέτο κατηγ. vis. Arreptum μετ. τοῦ arripio Filii loco· στή θέση παιδιοῦ (γιοῦ), σάν γιός. Strictis pugionibus· μέσον αριθμότητα και λεπτομέρειες μίλησε (διαπραγματεύτηκε) για τό εξής θέμα.

Toga caput obvolvit· σκέπασε τό κεφάλι μέσον αριθμότητα και λεπτομέρειες μίλησε (διαπραγματεύτηκε) για τό εξής θέμα.

'Ο Καίσαρας δολοφονήθηκε σέ ήλικια 56 χρόνων στά πόδια τοῦ ἀνδριάντα τοῦ Πομπήιου πού είχε στηθεὶ στήν αἰθουσα τῶν Συνεδριάσεων τῆς Συγκλήτου. 'Ο θάνατος τοῦ Καίσαρα ἔγινε πηγή για τήν ἔμπνευση ποιητῶν και ζωγράφων. 'Ας θυμηθοῦμε τό δράμα Ιούλιος Καίσαρ τοῦ Σαιξπηρ (Shakespeare).

kespeare, 1601), τοῦ Γάλλου Βολταίδου (Voltaire, 1743) καθώς και τούς πίνακες τῶν ζωγράφων G. Rochegrosse (La Curée, 1886), και Jean - Léon Gérôme (La mort de César, 1859): ὁ πρῶτος παριστάνει τήν ταραγμένη φυγή τῶν συνωμοτῶν μετά τή δολοφονία και δ ἄλλος τήν ἐπίθεσή τους.

57. ΣΚΙΑΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΑ

Statura... oculis... capite ἀφαιρ. ἴδιότ. Quod esset (ύποτ. γιατί ἐκφράζει τή σκέψη ἄλλου, τοῦ Καίσαρα) γιατί κατ' αὐτόν ἦταν. Ius laureae perpetuo gestandae (γερ. Ἐλξη) = ius gestandi lauream (ἐνν. coronam) perpetuo: δικαίωμα νά φορᾶ δάφνινο στεφάνι γιά πάντα. Τό στεφάνι ἔκρυβε τή φαλάκρα τοῦ Καίσαρα. Μέ δάφνινο στεφάνι στεφανώνονταν ἐκτός ἀπό τούς ἄλλους και δοι εἶχαν κάνει θρίαμβο. Decretis παθ. μετ. decerno. Vini γεν. στό parcissimum. Ἡ νηφαλιότητά του προφύλαξε τόν Καίσαρα ἀπό πολλούς ἔξευτελισμούς. Cato (τό πλῆρες εἶναι ὁ Porcius Cato). Πρόκειται γιά τό νεώτερο Κάτωνα ἡ Ὑτικαῖο, πού ἦταν ἀπό τούς πιό ἀσπόνδους ἔχθρούς του. Dicere solebat. (Τό οῷμα μεταφράζεται μέ ἐπίρρο. και τό ἀπαρ. μέ οῷμα): συνήθως ἔλεγε πώς (συνήθιζε νά λέει). Ad evertendam rem publicam (γερ. Ἐλξη) = ad evertendum rem publicam: γιά τήν ἀνατροπή τής πολιτείας. Armorum: τής ὀπλομαχητικής, τής ὀπλομαχίας. Sobrium κατγρ. Equitandi iσοδυναμεῖ μέ ὄνομα = equitationis. Laboris γεν. ἀντικ. στό patiens = καρτερικός. Ultra fidem: πέρα ἀπό (τήν πίστη) τό πιστευτό, σέ βαθμό ἀπίστευτο. In agmine = in itinere: στίς πορείες. Anteibat παρτ. τοῦ anteo: πηγαίνω πρώτος, προπορεύομαι. Equo: ἔφιππος. Pedibus: πεζός. Capite detecto: μέ ἔσκεπο κεφάλι. Ut... praevenerit: ὥστε ἥρθε πρίν ἀπό (κοίτα ἀρ. 37: ut attulerit). Nando ἀφαιρ. γερ. γιά νά δηλωθεῖ τρόπος. Utribus, ἀφαιρ. (ἀπό όνομ. uter, γεν. utris = ἀσκός). στό innixus. Innixus utribus: ἀκουμπημένος στούς ἀσκούς.

Φράσεις: Quod obtrectatorem iocis obnoxia esset: γιατί ἔδινε ὑλικό στά περιπαίγματα τῶν ἔχθρῶν του. Armorum et equitandi peritissimus: πάρα πολύ ἐπιδέξιος στά ὅπλα (= τήν δπλομαχητική) και στήν ἵππασία.

58. Η ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΚΑΤΩΝΑ ΤΟΥ ΥΤΙΚΑΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΔΕΛΦΟ ΤΟΥ

Omnium maxime· περισσότερο ἀπό ὅλους. Quem... diligenter· ποιόν ἀγαπῶσε. Ή ὑπότ., ἐπειδή εἶναι πλ. ἔρωτ. Fratrem ἐνν. diligo omnium maxime. Secundum κατγρ. Iterum· πάλι, γιά δεύτερη φορά. Tertio· γιά τρίτη φορά (ἐνν. quem diligenter). Donec... desisteret· ώπου νά παραιτηθεῖ. A percontando· ἀπό τό νά τόν φωτᾶ. Percontando ἀφαιρ. γερ. τοῦ ἀποθ. percontor· φωτῶ, πληροφοροῦμαι. Crevi παρκ. τοῦ cresco. In = erga. Annos natus vigilanti· ἀφοῦ ἔγινε εἴκοσι χρόνων, σέ ήλικια εἴκοσι χρόνων. Iter· πορεία, ταξίδι. Profectus est (τοῦ proficiscor)· ἔφυγε. Ne desereret· γιά νά μήν ἔγκαταλείψει. Diversum... ingenium· ἀντίθετος, διάφορος χαρακτήρας.

Φράσεις: Ei in omnibus rebus morem gerebat· τοῦ ἔκανε τό χατήρι σέ δλα (τοῦ ἔκανε δλες τίς ἐπιθυμίες του).

59. ΑΝΤΙΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΑΤΩΝΑ ΤΟΥ ΥΤΙΚΕΙΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ

Cum... tulisset· ὅταν πρότεινε. Consul· (ὅταν ἦταν) ὑπατος. Rei publicae δοτ. Ceteris exterritis ἀφαιρ. ἀπόλ. Obstitit παρκ. τοῦ obsisto· Curia ἀφαιρ. στό extrahi. In vincula = in carcerem. Extrahi... rapi (παθ. ἀπαρ. ἐπειδή τό ὑποκ. εἶναι ἀόριστο). Nihil remisit de libertate linguae· σέ τίποτα δέν ἔμετρίασε τήν Ἐλευθερία τοῦ λόγου. Obiurgatus (παθ. μετ. τοῦ obiurgo). Obiurgatus a Caesare· ὅταν δέχτηκε ἐπιτίμηση ἀπό τόν Καίσαρα ἡ ὅταν ὁ Καίσαρας τόν ἐπιτίμησε. Nondum missō senatu· χωρίς νά ἔχει τελειώσει ἡ συνεδρίαση τῆς Συγκλήτου. Quod... discederet· ἐπειδή ἔφευγε (ὑποτ. γιατί ἐκφράζεται ἡ σκέψη τοῦ Καίσαρα. Expectabat dum (μέ ύποτ.)· περίμενε ὕσπου... Precibus ἀφαιρ. στό uteretur. Quod = se did. Ubi... intellexit· μόλις κατάλαβε. Pudore victus· νικημένος ἀπό τήν νιροπή, ἀπό νιροπή. Qui... emitteret (ἀναφ. τελ. πρότ.) = ut is... emitteret· γιά νά ἀπολύσει, ν' ἀφήσει.

60. ΟΙ ΣΠΟΥΔΕΣ ΤΟΥ ΚΙΚΕΡΩΝΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ ΤΟΥ

Equestri genere (ἀφαιρ. τῆς καταγ.). . . natus, est γεννήθηκε ἀπό τή γενιά (τήν τάξη) τῶν ἵππεων. Τήν τάξη αὐτή (ordo equester), ἀνάμεσα στούς Συγκλητικούς καὶ στό λαό, τήν είχε συστήσει ἀπό τό 122 π.Χ., μέ νόμο δ Γ. Γράκχος· τό εἰσόδημά της είχε ἐκτιμηθεῖ σέ 400.000 σηστέρτιους κι ἀποτελοῦσε τήν ἀριστοκρατία τοῦ χρήματος. Αρπίνι· (γεν. τοπ.)· στό Ἀρπίνο (πόλη τοῦ Λατίου). Α patre. Ὁ πατέρας τοῦ Κικέρωνα ζοῦσε μέ ἀνεση, χωρίς νά ἀσκεῖ κανένα ἐπάγγελμα. Didicit παρκ. τοῦ disco. Aetas puerilis = pueritia· ἡ παιδική ἥλικα (ώς τά 17 περίπου). Solet informari. Τό ρῆμα, δπως καὶ στήν Ἑλληνική, μπορεῖ νά μεταφράζεται μέ ἐπίρρημα καὶ τό ἀπαρ. μέ ρῆμα δηλ. saepe informatur· συχνά (ἡ συνήθως) μορφώνεται. Ad humanitatem· στά (ἡ μέ τά) ἐγκύκλια μαθήματα (Γράμματα καὶ Ἡθική). Tanta... admiratione... ut· μέ τόσο θαυμασμό ὥστε... Cum... tum· καὶ... καὶ, τόσο... δσο. Medium, συμφωνεῖ μέ τό eum πού ἐννοεῖται. Domum· στό σπίτι του, στήν πατρίδα του. Adulescens· ἐνῶ ἔταν νέος (παράθ. στό Cicero). Στά 80 π.Χ. είχε ἥλικα 30 χρόνων (adulescens = νέος ἀπό 17 - 30 χρόνων). Eloquentiam. Ὁ Κικέρωνας ἐπιδιδόταν μ' ἐπιμέλεια καὶ ξῆλο στή Ρητορική, τή Φιλοσοφία καὶ τό Δίκαιο ἀλλά συνάμα ἀκούγε στό Forum καὶ τούς διάσημους ρήτορες ἐκείνων τῶν χρόνων· μέ τούς δύο αὐτούς τρόπους πραγματοποιοῦσε τή μόρφωσή του. Libertatem· ἐλεύθερο πνεῦμα, ἀνεξαρτησία. Adversus Sullanos· ἐναντίον τῶν Σύλλανων (δπαδών τοῦ Σύλλα). Γι' αὐτό καὶ είχε προσβάλει, καὶ μάλιστα σέ κρίσιμους καιρούς προγραφῶν, ἄνδρες ἀπό τό κόμμα τοῦ Σύλλα, δπως ἔταν δ Χρυσόγονος, ἔνας ἀπελεύθερος καὶ ἀπό τά κυριότερα δργανά του. Parricidiī accusatum. Μέ ρῆματα πού σημαίνουν κατηγορία (accusatus) μπαίνει τό δνομα πού δηλώνει τήν κατηγορία σέ πτώη γενική (parricidii = γιά πατροκτονία). Ὁ Χρυσόγονος κατηγόρησε τό Ρώσκιο ώς πατροκτόνο, πού δμως ἀθωώθηκε μέ τήν ἐπιδέξια ὑπεράσπιση τοῦ Κικέρωνα. Στή δίκη αὐτή δ Κικέρωνας κέρδισε τή δόξα καὶ τή φήμη μεγάλου ρήτορα. Actiter, στό λόγο του Υπέρ τοῦ Σέξτιου Ρώσκιου Ἀμερίνου. Quod iuvadebat. Τό quod ἀκολουθεῖται ἀπό δριστική, γιατί δηλώνεται ἡ δική του γνώμη καὶ δχι κάποιου ἄλλου... Potentia ἀφαιρ. δργ. στό fretrus. In bona... invadēbat· καταπατοῦσε (σφετεριζόταν) τίς περιουσίες. Qua ex re (= ex quo ἡ eo facto)· ἀπό αὐτό τό πρόγιμα, μ' αὐτό τό πρόγιμα. Athenas. 79 π.Χ. Καὶ μετά τήν κατάκτησή της ἀπό τούς Ρωμαίους ἡ Ἀθήνα διατηροῦσε γιά πολύ ἀκόμα τή φήμη της ώς

κέντρου φιλολογικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν σπουδῶν. Ubi, τοπ. Antiochum, τόν Πλατωνικό φιλόσοφο ἀπό τὸν Ἀσκάλωνα. Eloquentiae gratia· γιὰ χάρη τῆς εὐγλωττίας, γιὰ τελειοποίησή του στὴ Ρητορική. Molōnem, πού καταγόταν ἀπό τὰ Ἀλάβαντα τῆς Καρίας. Magistrum κατγρ. ὡς δάσκαλο. Cum... adivisset· ἀφοῦ ἀκούσει. Dicentem (κατγρ. μετ.)· νά μιλᾶ, νά ἀγορεύει. Τά οητορικά αὐτά γυμνάσματα τά ἔλεγαν declamationes καὶ σέ τέοια γυμνάσματα στήν Ἑλληνική γλώσσα γυμναζόταν στή Ρόδο δι Κικέρωνας. Quod praevideret ἡ ὑποτακτ. ἐπειδή ἐκφράζεται ἡ γνώμη ἄλλου. Per hunc ἔξαιτίας του, χάρη σ' αὐτόν. Superatum iri (ἀπαρ. παθ. μέλλ.). θά ξεπεραστούν. Quaestor κατγρ. Gratior· πιο ἀγαπητή. Inde = e Sicilia. Ἡ Σικελία ἦταν διτοβολώνας τῆς Ρώμης, ἀπό τήν δύοια προμηθεύονταν οἱ Ρωμαῖοι σέ ώρες ἀνάγκης σιτάρι κι ἄλλα δημητριακά. Initio· στήν ἀρχή, ἀρχή ἀρχή. Φοβήθηκαν μήπως πεινάσουν κι οἱ ἴδιοι. Diligentiam, iustitiam et comitatem· οἱ τρεῖς βασικές ἀρχές τοῦ καλοῦ ἀρχοντα. Ubi... experti sunt· μόλις δοκίμασαν (παρ. τοῦ experior). Detulerunt παρκ. τοῦ defero. In causis agendis = In agendo (ἢ in dicendo) causas.

61. Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΙΚΕΡΩΝΑ

Inita... societate ἀφαιρ. ἀπόλ.. ὅταν συμμάχησαν. Inīta παθ. μετ. τοῦ ineo. Iam diu inimicum· ἐχθρό του ἀπό πολύν καιρό. Sibi (δοτ.) = Antonio. Proscriptis. Ἡ δεύτερη αὐτή τριανδρία – τό παραδειγμα τό ἔδωσαν δι Καίσαρας, δι Πομπήιος καὶ δι Κράσσος – ἔγινε στίς 27 Νοεμβρίου τοῦ 43 π.Χ. ἀπό τὸν Ὁκτάδιο, τὸν Ἀντώνιο καὶ τό Λέπιδο. Καθένας ἀπό τοὺς τρεῖς τους ἔκανε τίς ὑποχωρήσεις του, γιὰ νά πραγματοποιηθεὶ ἡ τριανδρία τους· δι Όκταδιος θυσίασε στὸν Ἀντώνιο τὸν Κικέρωνα – ὃχι βέβαια χωρίς ἀνίσταση – δι Λέπιδος τὸν ἴδιο τὸν ἀδελφό του Παῦλο καὶ δι Άντωνιος τό θεῖο του ἀπό τή μητέρα του Λεύκιο Καίσαρα. Qua re audita ἀφαιρ. ἀπόλ.. ὅταν ἀκούστηκε αὐτό τό πράγμα, ὅταν αὐτό ἀκούστηκε, ὅταν αὐτό τό ἀκούσαν. Ὁ Κικέρωνας ἔμαθε τήν εἰδηση στό Τούσκουλο, δόπου ἦταν μέ τόν ἀδερφό του Κόιντο. Transversis itineribus ἀφαιρ. τοῦ τρόπου· μέ λοξές πορείες, διαδρομές, λοξοδρομώντας. Τόν πήγαιναν σέ φορεῖο. In villam· στό ἔξοχικό του σπίτι (στίς Φορμίες σήμερα Mola di Gaeta, Β.Δ. τῆς Νεαπόλεως). Fugit παρκ. In Mace-

doniam γιά νά συναντήσει τό Βρούτο, πού συνάθροιζε ἐκεῖ στρατό. In altum ἐνν. mare· στ' ἀνοιχτά τῆς (Τυρρηνικῆς) θάλασσας, στά βαθιά. Proiectum, προσδιορίζει τό eum. Servata ἐνν. a me, ποιητ. αἴτ. Quietus. Ἡ μετ. μπορεῖ νά μεταφραστεῖ μέ ἐπίρρ., ἥσυχα. Pati quietos· νά ὑπομείνουν ἥσυχα. Quod... cogeret ἀντικ. τοῦ pati. Tό quod δέχεται ὑποτ., ἐπειδή εἰσάγει τά λόγια τοῦ Κικέρωνα. Prominenti... praebenti. Συμφωνοῦν μέ τό ei, πού ἐννοεῖται. (Ei = Ciceroni δοτ. ἀντιχαρ.). Praecisum est (παροκ. τοῦ praecido) στίς 7 Δεκεμβρίου τοῦ 43 π.Χ. Ὁ Κικέρωνας ἦταν τότε 63 χρόνων. Abscissae μετ. τοῦ abscindo. Relatum est παροκ. τοῦ refero. Τούς δολοφόνους τούς πλήρωναν. Λένε ὅτι δέ Ἐρέννιος πήρε στεφάνι ἀπό χρυσό καί μεγάλο χρηματικό ποσό. In rostris. Ἐκεῖ ἀκριβῶς δπου ἄλλοτε ἡ εὐγλωττία του εἶχε γοητεύσει τούς Ρωμαίους. Fulvia. Ἡ χήρα τοῦ Κλαύδιου Φουλβία εἶχε λάβει ώς σύζυγό της στά 44 π.Χ. τόν Ἀντώνιο. Manibus, πλεονασμός. Manibus... acu ἀφαιρ. δργ.

Φράσεις: Villa a mari proxime aberat· τό ἔξοχικό σπίτι ἦταν διλωσδιόλου κοντά στή θάλασσα. Extractam linguam acu confixit· ἔβγαλε τή γλώσσα (του) καί τήν κατατρύπησε μέ βελόνα, τράβηξε... καί κατατρύπησε....

62. Ο ΟΚΤΑΒΙΟΣ ΟΝΟΜΑΖΕΤΑΙ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΑΦΟΥ ΕΓΙΝΕ ΚΥΡΙΟΣ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ

Octavius. Ἡ σειρά. Octavius nepos Iuliae sororis Caesaris. Ὁ Γ. Ὁκτάδιος γεννήθηκε στή Βελίτρα στίς 23 Σεπτεμβρίου τοῦ 62 π.Χ. καί ἦταν γιός τοῦ Γ. Ὁκτάδιου καί τῆς Atia ἀνιψιᾶς τοῦ Καίσαρα ἀπό τή μητέρα τῆς Ιουλίας πού ἦταν ἀδέλφη του. Δεκαοχτώ χρόνων τόν υἱοθέτησε δ. Γ. Ιούλιος Καίσαρας, ἀδελφός τῆς γιαγιᾶς του, (maior avunculus), καί τόν ὄρισε κληρονόμο του δίνοντάς του τό ὄνομα Γ. Ιούλιος Καίσαρ Ὁκταβιανός (Ἀπό τότε ὅλοι οἱ Ρωμαίοι αὐτοκράτορες, ἀνεξάρτητα ἀπό τήν καταγωγή τους δινομάζονταν Καίσαρες. Νίκησε τόν Ἀντώνιο στά 31 π.Χ., ἔγινε ἀρχηγός τοῦ στρατοῦ (imperator) στά 30 π.Χ. καί δινομάστηκε Αὔγουστος στίς 17 Ιανουαρίου τοῦ 14 π.Χ. Profectum στά 46 π.Χ. κατά τοῦ Γναίου καί τοῦ Σέξτου, πού ἦταν γιοί τοῦ Πομπήιου. Αύτοί ἀφοῦ ἔφυγαν ἀπό τή Θάφο, διαπεραιώθηκαν στήν Ισπανίᾳ (τέλος τοῦ 46 π.Χ.). Apolloniam· στήν Ἀπολλωνία, ἀκμαία

πόλη τῆς Ἰλλυρίας μέ τά σχολεῖα τῆς, στά 45 π.Χ., γιάννα σπουδάσει τά Ἐλληνικά γράμματα καθώς καί νά μορφωθεὶ στρατιωτικά ἀνάμεσα στίς λεγεῶνες. Ut liberalibus studiis (δοτ.) vacaret· γιά νά ἀσχοληθεῖ μέ τά ἐλευθέρια μαθήματα (Γιά τά liberalia studia κοίτα ἀρ. 49). Rediit· γύρισε εἰδοποιημένος ἀπό τή μητέρα του γιά νά ἀπαιτήσει τήν κληρονομία τοῦ Καίσαρα. Ή σύγκλητος μέ τή σύσταση τοῦ Κικέρωνα στηριζόταν στόν Ὀκταδιανό γιά νά καταπολεμήσει τόν Ἀντώνιο. Collecto... exercitu. Στήν Καμπανία μάζεψε γύρω στίς 10 χλ. παλαιμάχους (veteranos), πού τούς αὐξήσε μέ ἄλλους ἀπό τήν Τυρρηνία. Decimo Bruto· στό Δέκιμο (Ιούνιο) Βρούτο (πού ἦταν βέβαια ἔνας ἀπό τούς δολοφόνους τοῦ Καίσαρα ἀλλά τόν πολιορκούσε δ' Ἀντώνιος, θανάσιμος τότε ἔχθρος τοῦ Ὀκταδιανοῦ, στή Μουτίνη (43 π.Χ.), γιατί δ σκοπός του ἦταν νά τοῦ στερήσει τήν κυριαρχία τῆς ἐπαρχίας ἀπό ἐδῶ ἀπό τίς Ἀλπεις. Mutinae γεν. τοπ.: στή Μουτίνη (τώρα Modena). Ό Αὔγουστος, ὅταν ἔγινε ὑπατος σέ ἡλικία μόλις είκοσι χρόνων ἔδειξε στούς ἔχθρούς του πολύ μεγαλύτερη ώμότητα ἀπό τοῦ Σύλλα. Ἐπειτα συμφιλιώθηκε μέ τόν Ἀντώνιο καί στράφηκε κατά τοῦ Βρούτου. Τέλος γιά οἰκογενειακούς λόγους ἀποξενώθηκε ἀπό τόν Ἀντώνιο, τόν σύντριψε στή ναυμαχία τοῦ Ἀκτίου (31 π.Χ.) καί τόν κυνήγησε στή φυγή του μέ τήν Κλεοπάτρα ὥς τήν Ἀλεξάνδρεια.

Tandem· τέλος (μετά τή νίκη καί τό οἰκτρό τέλος τοῦ Ἀντωνίου καί τῆς Κλεοπάτρας). Imperio ἀφαιρ., ἀντικ. τοῦ potitus. Ή ἐλεύθερη πολιτεία (res publica) πέφτει κι ἀρχίζει ἀπό τώρα (30 π.Χ.) τό νέο Κράτος, δηλ. ή μονοκρατορία. Reversus. Μετά τήν ὑποταγή τῆς Αἰγύπτου πῆγε στήν Ασία δπον πέρασε τό χειμώνα κι ἀπό κεῖ γύρισε στή Ρώμη τήν ἀνοιξή τοῦ 29 π.Χ. Triumphans στίς 13, 14, καί 15 Αὔγουστου. Iani. Ό Ιανός – ἀπό ἀυτόν είναι τό ὄνομα τοῦ μηνός Ιανουαρίου – ἦταν μαζί μέ τή Vesta ἀπό τίς ἀρχαιότατες θεότητες τῆς Ρώμης· τόν παρίσταναν μέ δύο πρόσωπα πού τό ἔνα ἔβλεπε πρός τήν πόλη καί τό ἄλλο ἔξω, τοῦ ἔδιναν τίς προσωνυμίες aniceps (διπρόσωπος), biceps (δικέφαλος), bifrons (διμέτωπος) καί geminus (διδύμος). Bis tantum antea· μόνο δυό φορές προηγουμένως Sua manu ἀφαιρ. δργ.: μέ τό χέρι του. Clausae fuerant· είχαν κλειστεῖ (τότε, ἀλλά ἀνοιξαν πάλι σέ ἄλλη περίσταση). Clementem κατηγ. Multis δοτ. στό ignovit πού είναι παρ. τοῦ ignosco. Praeteritorum malorum (γεν. ἀγτικ.): τῶν περασμένων συμφορῶν, κακῶν. Delāti sunt παθ. παρ. τοῦ defero. Maximi honores· οἱ μέγιστες τιμές (τοῦ δόθηκαν λίγο λίγο, π.χ. ἔγινε ἀρχηγός τῆς Συγκλήτου, τῶν πολιτῶν

(princeps), ἐπιμελητής τῶν ἡθῶν (praefectus morum), δῆλ. τιμητής, ἵσσοιος ὑπατος, δήμαρχος (tribunus plebis) καὶ ἀργότερα μέγας ἀρχιερέας (pontifex Maximus). Ὁ Ὀκτάβιος, προνομητικός καθώς ἦταν, ἀποποιήθηκε ἀπό τὴν ἀρχή τὸν τίτλο τοῦ δικτάτορα πού τοῦ τὸν πρόσωφεραν στά 22 π.Χ. ἡ τοῦ μονάρχη (dominus). Augustus κατηγ. Σεβαστός, Αὔγουστος. Ἡ λέξη εἶναι ἀπό τῇ θρησκευτικῇ γλώσσα καὶ σημαίνει ἱερός, ἀπαραδίσαστος, σεβαστός. Ὁ χαρακτηρισμός Augustus ἀναφερόταν ὡς τότε μόνο στοὺς θεούς. Mensis sextilis. Τό ρωμαϊκό ἔτος ἄρχιζε ἀπό τὴν 1η Μαρτίου· εἶχε δονομαστεῖ Αὔγουστος πρός τιμή του δὲ ἔκτος μῆνας. Ἡ δονομασία τῶν μηνῶν ἔμεινε κι ὅταν στά 153 π.Χ. ἡ ἀρχή τοῦ χρόνου μετατέθηκε ἀπό τὴν πρώτη Μαρτίου στὴν 1η Ἰανουαρίου. Bellis δοτ. στὸ finis impositus esset. Mense ἀφαιρ. χρόν. Quod... esset impositus· ὑποτ., ἐπειδὴ ἐκφράζεται ἡ γνώμη τρίτου. Senatus populusque Romanus· τὸ Ρωμαϊκό Κράτος. Universus· ὅλος μαζί, ἀπό κοινοῦ, δημόθυμος (2 μ.Χ.). Caudio (ἀφαιρ. τῆς αἰτ.)· ἀπό χαρά. Votorum γεν. ἀντικ. στὸ ἐπίθ. compos. Neque aliud quam ἐνν. hoc. (Ut... possim. Ἡ πρόταση αὐτῆ πού εἰσάγεται μέ τό ut εἶναι ἐπεξήγηση τοῦ hoc πού ἐννοεῖται)· τίποτε ἄλλο παρά (αὐτό). Hunc consensum vestrūm· αὐτή τῇ σύμπτνοιά σας.

Φράσεις: Romam triumphans ingressus est· μπήκε στὴ Ρώμη ὡς θριαμβευτής. Omnes praeteritorum malorum oblivio cepit· ὅλοι λησμόνησαν τὰ περασμένα δεινά. Compos factus sum votorum meorum· πραγματοποίησα τοὺς πόθους μου (τὰ δνειρά μου). Neque aliud mihi optandum est quam ut... possim· καὶ δέν ἔχω νά εὐχηθῶ τίποτα ἄλλο παρά (τοῦτο, δῆλ.) νά μπορέσω.

63. ΟΙ ΑΣΧΟΛΙΕΣ ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

In aedibus modicis· σέ σπίτι (μέτριο) ἀπλό. Ἐμεινε στὴν ἀρχή σ' ἔνα σπίτι κοντά στὸ Forum, πού ἀνήκε στὸ ρήτορα Κάλβο. Ἐπειτα ἀγόρασε τὸ σπίτι τοῦ ρήτορα Ὁρτηνσίου στὸν Παλατίνο πού αὐξῆσε τὴν ἔκτασή του ἀγοράζοντας τὰ διπλανά χωράφια. Στό χῶρο αὐτὸν ἔχτισε τὰ ἀνάκτορά του. Per, ἡ πρόθεση δηλώνει διάρκεια. Amplium ἐνν. quam· περισσότερο ἀπό. Στὰ Λατινικά τὰ συγκρ. ἐπιφρήματα plus, amplius (περισσότερο), minus (λιγότερο) μέ τό quam ἡ πιό συνηθισμένα χωρίς αὐτό, ὅταν εἶναι μπροστά ἀπό ἀριθμ.

ἐπίθετο δέν ἐπηρεάζουν τήν πτώση του. Mansit παρκ. τοῦ μανεο. Vix privatae elegantiae erat (γεν. ἰδιότ. κατηγορηματική στό ερατ). μόλις ἦταν ἄξια τῆς κομψότητας ἐνός ἀπλοῦ ἰδιώτη (κατά λέξη: μόλις ἦταν ἄξια ἰδιωτικῆς κομψότητας). Κοιμόταν σέ μικρό, χαμηλό κρεβάτι μέ απλά στρωσίδια. Veste, ἀφαιρ., ἀντικ. τοῦ usus est. Ἀναφέρεται στά ἐσωτερικά ροῦχα. Ab uxore (ποιητ. αἴτ. στό confectā). Γυναίκα του ἀπό δεύτερο γάμο ἦταν ἀπό τό 38 π.Χ. ἡ Λιβία (56 - 29 π.Χ.). (A) sorore. Ἀδελφή του ἦταν ἡ Ὀκταβία, κήρα τοῦ Μαρκέλλου κι ὑστερα γυναίκα τοῦ Ἀντωνίου (41 π.Χ.). (A) filia. Κόρη του Ἠταν ἡ περιβότη Ιουλία, γυναίκα μέ τή σειρά τοῦ νεαροῦ Μαρκέλλου, τοῦ Ἀγρίππα καὶ τοῦ Τιβέριου, πού τή χώρισε ἔξαιτιας τῆς κακῆς διαγωγῆς της. (A) neptibus. Θυγατέρες τῆς Ιουλίας Ἠταν ἡ Ἀγριππίνα, πού ἔγινε σύζυγος τοῦ Γερμανικοῦ, καὶ ἡ Ιουλία, πού δὲ Ἀγγουστος τήν ἔξόρισε ἔξαιτιας τῆς σκανδαλώδους ζωῆς της καθώς καὶ τή μητέρα της. Quo (= ut eo) ἀντί ut eo ἐπειδή εἶναι μπροστά ἀπό συγκρ. Quam erat· ἀπό δι, τη Ἠταν πραγματικά. Ἠταν δηλ. κοντός ἀλλά πολύ κανονικός. Cibi (κοίτα λίγο πιό πάνω elegantiae). Idem tamen· δὲ ἕδιος ὅμως, καὶ ὅμως δὲ ἕδιος. Pro· σέ σύγκρ., κατ' ἀναλογία. Excoluit. Ἠταν μεγάλος φύλος τῶν οἰκοδομῶν. Ἐχισε ναούς, ἀνάκτορα, θέατρα, ύδραγωγεία, θέρμες κτλ. Se, ὑποκ. τοῦ relinquere (ἐνν. eam ἀντικ. = urbem Romam). Marmoream = ex marmore. Quam... accepis- set· πού τήν εἶχε παραλάβει, (ὑποτ. πλ. λόγου, ώς.... σκέψη τρίτου, τοῦ Αὐγούστου). Amplius (λίγο πιό πάνω). Donec... resumeret ὑποτ., ἐνυπάρχει σκοπός (ώστου καὶ γιά νά...). Oppressum (μετ. ἐνδοτ.· ἀν καὶ τόν πιέζαν τά χρέη (= aere alieno). Arte (= arcte). βαθιά. Arte dormire solitum (ἐνν. esse). ὅτι συνήθιζε νά κοιμᾶται ὑπνο βαθύ. Magno pretio (ἀφαιρ. ἄξιας)· μέ μεγάλη τιμή. Habenda est περιφρ. συζ.: πρέπει νά ἔχει κανένας.

Φράσεις: Cibi minimi erat atque vulgaris· ἔτρωγε πολύ λίγο καὶ φαγητά πολύ κοινά (ἦταν ἐλάχιστης καὶ λαϊκῆς τροφῆς).

64. ΟΙ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ

Campestres (δηλ. τοῦ campus Martius ἢ Martis): (πού γίνονταν) στό πεδίο τοῦ Ἀρεως. Hamo... talis nucibusque ἀφαιρ. δογ. Hamus... πυx. Τό παιγνίδι μέ τά καρδύδια ἡταν νά τά πετοῦν σέ ἀμφορέα μέ στενό λαιμό ἢ νά τά παίζουν «μονά - ζυγά». Modo... modo· ἀλλοτε... ἀλλοτε. Minutis ἀφαιρ. πληθ. τοῦ minutus = μικρός. Alea (ἀφαιρ.) μέ τά ζάρια. Τό παιγνίδι παιζόταν μέ τρεῖς κύβους (= tesserae, ζάρια), δημοιους μέ τούς σημερινούς στό σχῆμα. Vitio (κατγρ.): ὡς ἐλάττωμα. Afflicta valetudine ἀφαιρ. ἀπόλ.: «ἐνῶ εἶχε κλονιστεῖ ἡ ύγεια του (ἀπό τό 14 μ.Χ.), μέ κλονισμένη τήν ύγεια του. Ἡ λέξη valetudo μόνη της δηλώνει τίς πιό πολλές φορές τήν κακή ύγεια (mala valetudo). In Campaniam· στήν Καμπανία μέσω Καπρεῶν (σήμερα Κάπρι) καί Νεαπόλεως συνοδεύοντας ὡς τό Βενεδέντο τόν Τιβέριο, πού ἔμελλε νά ἀποπλεύσει ἀπό τό Βρινδήσιο γιά τήν Ἰλλυρία. Remisso (ἀφαιρ. παθ. μετ. τοῦ remitto). Remisso animo ἀφαιρ. ἀπόλ. (remitto animum ad otium: ἀφήνω τήν ψυχή μου νά ήσυχάσει. Genere (δύνομ. genus). Στή Νεάπολη παρακολούθησε γυμνικούς ἀγῶνες πού ἔγιναν πρός τιμή του. Supremo (= ultimo) die· τήν τελευταία μέρα. Speculo. Οί καθόρεψτες ἡταν ἀπό στιλβωμένο μέταλλο, χαλκό ἢ ἄργυρο. Num... egisset· ἀν εἶχε παιξει. Minum· τό μίμο, τήν κωμωδία τῆς ζωῆς. Solitam clausulam· τή συνηθισμένη κατακλείδα. Στό θέατρο, στό τέλος τῆς λατινικῆς κωμωδίας, ἔνας ἀπό τούς ὑποκριτές προκαλούσε συνήθως τήν ἐπιδοκιμασία τῶν θεατῶν καλώντας τους νά χειροκροτήσουν. Nolae γεν. τοπ.: στή Νάλα (τό λιμάνι της ἡταν ἡ Πομπηία). Ἡ σορός τοῦ Αὐγούστου μεταφέρθηκε ἀμέσως στή Ρώμη κι ἐνταφιάστηκε στό οἰκογενειακό Μαυσωλεῖο του στό Πεδίο τοῦ Ἀρεως. Ἡ Σύγκλητος ψήφισε τήν ἀποθέωσή του μέ ἴδρυση ναοῦ καί ἀπόδοση σ' αὐτόν θείων τιμῶν.

Φράσεις: Animi laxandi causa· πρός χαλάρωση τῆς ψυχῆς, πρός ψυχαγωγία. In Campaniam concessit· ἀποσύρθηκε στήν Καμπανία. Remisso ad otium animo nullo hilaritatis genere abstinuit· ἀφοῦ παραιτήθηκε ἀπό τίς ἀσχολίες του δόθηκε σέ κάθε εἶδος διασκέδασης, ἀφοῦ ἀφησε τήν ψυχή του νά ήσυχάσει, δοκίμασε κάθε εἶδος διασκέδασης.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Λ Ε Σ Ι Λ Ο Γ Ι Ο

Α

a, ab, πρόθ. ἀπό.

ab -dico 1. καταθέτω. abdicare se dictatura παραιτοῦμαι ἀπό τή δικτατορία.

ab -dūco, xi, ctum, ἔτε 3. ἀπομακρύνω, δόηγῷ μακριά.

ab -eo, ii, ire, ἀνώμ. ἀπομακρύνομαι, ἀποχωρῶ.

ab -icio (πρόφ. abjicio), ieci, iectum, ἔτε, 3. (ἀπορ)ρίπτω, ἀποβάλλω, πετώ ἔξω.

ab -rumpo, rūpi, ruptum, ἔτε, 3. ἀποσπῶ.

abs -cīdo, cīdi, cīsum, ἔτε, 3. ἀποκόπτω, ἀποχωρίζω, κόβω.

ab -scindo, scīdi, scissum, ἔτε, 3. ἀποσχῖω, ἀποχωρίζω.

ab -sens, bλ. ab -sum.

abs -tergēo, rsi, rsum, ἔτε, 2. σφουγγῆζω (σκουπίζω)

abs -tīnēo, tīnii, tentum, ἔτε, 2. κρατῶ μακριά.

ab -sum, afūi, abesse, ἀνώμ. εἰμαι ἀπών, εἰμαι μακριά.

ac (ποτέ μπροστά σέ φωνῆν καί στό h) ἡ atque, σύνδ. καί, ἀλλά καί, καί μάλιστα.

ac - cēdo, cessi, cessum, ἔτε, 3. προσθέτομαι, προσχωρῶ.

ac -cendo, cendi, censem, ἔτε, 3. ἀνάβω.

ac -cīdo, cīdi, —, ἔτε, 3. (προσ.) πέφτω, συμβαίνω. Aliquid accidit κάτι (κακό) συμβαίνει.

ac -cīngo, nxi, nctum, ἔτε, 3. περιβάλλω, (περι)ζώνω.

ac -cīo, cīvi, καί cīi, cītum, ire, 4. μετακαλῶ, προσκαλῶ.

ac -cipio (ad -capiro), cēpi, ceptum, ἔτε, 3. παίρνω, (ύπο)δέχομαι.

ac -clāmo, 1. ἀναφωνῶ, ἐπιδοκιμάζω, κραυγάζω.

ac -curro, accurrī καί accurri, accursum, ἔτε, 3. τρέχω πρός κάπου.

ac - cūso, 1. κατηγορῶ.

acer, acris, acre, δριμύς, δέξις, σφοδρός, παράτολμος.

acīes, ēi, θ. παράταξη, μάχη, παράταξη μάχης, στρατός.

acīpter, ἐπίρρο. σφοδρά.

acus, ūs θ. βελόνα.

ad πρόθ., μέ αιτ. κοντά σέ, μέχρι.

ad - do, dīdi, dītum, ἔτε, 3. προσθέτω.

ad - dūco, duxi, ductum, ἔτε, 3. δόηγω κοντά, παρακινῶ.

1. adēo, ἐπίρρο. τόσο.
 2. ad - ēo, ii (καὶ ivi), ūtum, īre ἀνώμ. (προσ.)έρχομαι, πλησιάζω.
 ad - hibeo, būi, bītum, ēre, 2. χρησιμοποιῶ, ἐπικαλοῦμαι.
 ad - icio (πρόφ. adjicio), iēci, iectum, ēre, 3. προσθέτω.
 ad - ipiscor, adeptus sum, sci, 3. ἀποθ. πετυχαίνω, ἀποκτῶ.
 ad - līgo, 1. προσδένω.
 ad - ministro, 1. κυβερνῶ (διαχειρίζομαι).
 admirabilis, e, θαυμαστός.
 admiratio, ōnis, θ. θαυμασμός.
 ad - mīror, ātus sum, āri, 1. ἀποθ. θαυμάζω.
 admōdum, ἐπίρρο. πολύ, πάρα πολύ.
 admōdum pauper πάρα πολύ φτωχός.
 ad - mōnēo, nūi, nītum, ēre, 2. (ύπεν)- θυμίζω, συμβουλεύω, συστήνω, διδάσκω, εἰδοποιῶ.
 ad - mōnēo, mōvi, mōtum, ēre, 2. προσφέρω, δίνω, πλησιάζω ubera ori alicuius προσφέρω σέ κάποιον τή θηλή τοῦ μαστοῦ.
 adoptio, ōnis, θ. υἱοθεσία.
 ad - opto, 1. υἱοθετῶ.
 ad - ōro, 1. λατρεύω.
 ad - scrībo, scripsi, scriptum, ēre, 3. ἐγγράφω.
 ad - sum, affūi, adesse, είμαι παρών, είμαι κοντά.
 ad - sūmo, sumpsi, sumptum, ēre, 3. (άνα)προσθλαμβάνω

adulescens, ntis, ἀ. καὶ θ. νέος ἀνθρωπος, παλικάρι, κοπέλα.
 adultus (κυρίως μετοχή τοῦ adolesco) ἐπίθ. ὥριμος στήν ἡλικία, ἐνήλικος.
 ad - venīo, vēni, ventum, -ire, 4. ἔρχομαι, φτάνω, πλησιάζω.
 ad - vento, 1. ἔρχομαι (συχνά).
 ad - ventus, ūs ἀ. ἀφιξη.
 adversor, ātus sum, āri, 1. ἀποθ. ἐναντίωναι.
 1. adversus, a, um, ἀντίθετος.
 2. adversus πρόθ. μέ αἰτ. πρός, ἐναντίον.
 ad - vōco, 1. προσκαλῶ (συνήγορο).
 ad - vōlo, 1. in + αἰτ. διάζομαι πρός κάτι.
 aedes, is καὶ aedis, is, θ. στόν ἐνικό ἀριθμ. (δωμάτιο), ναός, πληθ. aedes, ium, σπίτι.
 aegre ἐπίρρο. βαριά, δύσκολα aegre fero λυποῦμαι πολύ, παίρνω κατάκαρδα.
 aegrītudo, ūnis, θ. δυσθυμία, λύπη. aegrītudo animi, λύπη, δαρυθυμία.
 aegrōto, 1. είμαι ἀρρωστος.
 aequālis, e, ūs 2) οὐσ. συνομήλικος.
 aequus (πρόφ. aequeus), a, um, ūs, διμαλός, δίκαιος.
 aerarium, ii, οὐ. (δημόσιο) ταμεῖο.
 aes, aeris οὐ. χαλκός. aes alienum τόχρεος.
 aestas - ātis, θ. θέρος, καλοκαίρι.
 aestimo, 1. τιμῶ, ἐκτιμῶ, (ύπο)λογίζω.
 aestīvus, a, um, θερινός.

- aetas, aetatis θ. ἡλικία.
- af - fero (ad - fero), attuli, allatum, affere, ἀνώμ. φέρω, προσκομίζω. causam δικαιολογοῦμαι.
- af - ficio, affeci, affectum, ēre, 3. aliquem clade προξενῶ σέ κάποιον μεγάλη καταστροφή.
- af - fligo, flixi, flicitum, ēre, 3. καταβάλλω, κλονίζω. afflictia res ἄθλια κατάσταση.
- age - dum, (τό ἀρχ. ἐλλ. ἄγε δή), ἐμπρός λοιπόν.
- agellus, i, ἀ. μικρό χωράφι, χωραφάκι.
- ager, agri, ἀ. ἀγρός, χωράφι, χώρα.
- ag - gredior, aggressus sum, aggredi, 3. ἀποθ. προσβάλλω.
- agmen, īnis, οὐ. στρατός (κυρίως, σέ πορεία), ἡ στρατιωτική πορεία.
- agnosco, nōvi, nītum, ēre, 3. ἀναγνωρίζω.
- ago, ēgi, āctum, ēre, 3. (τό ἀρχ. ἐλλ. ἄγω) δδηγῶ, agere consulem συμπεριφέρομαι ως ὑπατος, agere mīnum vitae, παῖζω τό μίμο (τήν κωμωδία) τῆς ζωῆς, agere cum aliquo διαπραγματεύομαι.
- agrariūs, a, um, ἐπίθ. ἀγροτικός, κληρονομικός, πού ἀφορᾶ τούς ἀγρούς.
- agricōla, ae, ἀ. γεωργός.
- aio (πρόφ. ajo) ο. ἐλλειπτ. λέγω, ait. λέει, εἶπε (μπαίνει παρενθετικά).
- ala, ae θ. φτερό, πτέρυγα.
- alacrītas, ātis. θ. προθυμία.
- alēa, ae, θ. κύνος.
- alias, ἐπίρρο. ἄλλοτε, σέ ἄλλη περί-
- σταση.
- alībi, ἐπίρρο. ἀλλοῦ, σέ ἄλλο μέρος, (τό) ἄλλοθι.
- aliēnus, a, um ξένος.
- alimentum, i, οὐ. τροφή.
- aliōquin καὶ aliōqui, ἐπίρρο. καὶ ἔξαλλου, καὶ ἀλλιῶς.
- aliquamdiu, ἐπίρρο. γιά ένα χρονικό διάστημα.
- aliquando, ἐπίρρο. κάποτε.
- alīquis, qua, quid (-quod) ως ἐπίθ. κάποιος, a, o.
- alīquot, ἀντ. ἄκλ., μερικοί, μερικά.
- alīus, alīa, alīud, ἀντων. (γεν. alīus, δοτ. ali), ἄλλος.
- al -līgo 1. (προσ)δένω, ἀναρτῶ.
- altařia, īum οὐδ. πληθ., δ βωμός.
- alter, ēra, ērum (ἀντων. ἐπίθ. γεν. alterīus, δοτ. altēri) δ ἄλλος (ἀπό δύο), δ δεύτερος. alter super alterum = δ ἔνας πάνω στόν ἄλλο.
- altiuscūlus, a, um δ κάπως ψηλός.
- altus, a, um δ ψηλός altum, i, οὐδ. ή (βαθιά) θάλασσα, τό πέλαγος.
- alvēus, i, ἀ. σκάφη, σκάφος, πίνακας γιά ζάρια.
- amans - ntis (μετ., ως ἐπίθετο) δ ἐραστής δ φίλος.
- amb - io, īvi (ἢ ii), ītum, īre 4. ἀνώμ. περικυκλώνω, περιβάλλω· aliquem πολιορκῶ, ζητῶ ἐπίμονα νά τόν κερδίσω.
- ambitio, onis θ. φιλοδοξία.
- ambo, ae, o. ἀριθμ. ἐπίθ., (τό ἀρχ. ἐλλ. ἄμφω) καὶ οἱ δύο καὶ τά δύο.

- ambulatio, ὅνις. θ., περίπατος
 ambulo, 1. περπάτω.
 amicus, i. ἀ. δ. φίλος.
 admitto, mīsi, missum, ἔτε, 3. ἀπο-
 βάλλω, βγάζω, χάνω.
 amnis, is. ἀ. δ. ποταμός.
 amo, 1. ἀγαπῶ.
 amor, ὄρις, ἀ. ἀγάπη, ἔρωτας.
 a - τόνεο, τόνι, τόνυμ, ἔτε, 2. ἀπο-
 μακρύνω.
 amplius, ἐπίρρο. συγκρ., περισσότερο.
 amplus, a, um, ἐπίθ. μεγαλοπρεπής,
 ἐπιφανής, ἔνδοξος.
 an, σύνδ., ἄν, ἢ.
 angustiae, ἄρυμ, θ. πληθ., τά στενά.
 animadverto, rti, rsum, ἔτε, 3. παρα-
 τηρῶ, - in aliquen τιμωρῶ κάποιον,
 παίρνω μέτρα.
 animus, i. ἀ. νοῦς, θυμός, θάρρος,
 ψυχή.
 appōna, ae, θ. ἡ σοδειά τοῦ χρόνου, τά
 τρόφιμα.
 annus, i. ἀ. δ. χρόνος.
 annūus, a, um, ἐπίθ. χρονιάρικος, ἐτή-
 σιος.
 anser, ἔρις, ἀ. χήνα.
 ante, πρόθ., πρίν ἀπό, 2. ἐπίρρο., πιό
 μπροστά.
 antēa, ἐπίρρο., πιό μπροστά.
 ante - cēdo, cessi, ccessum, ἔτε, 3. πη-
 γαίνω μπροστά, προχωρῶ.
 ante - ἔο, ἕι, -, ἔτε, ἀνώμ., βαδίζω
 μπροστά, προπορεύομαι, προη-
 γοῦμαι.
 ante - pōno, posui, posītum, ἔτε, 3.
- προτιμῶ, βάζω σέ πρώτη μοίρα.
 antēquam, ἐπίρρο. πιό μπροστά, πρίν.
 anūlus, i. ἀ. δαχτυλίδι.
 anxius, a, um, ἐπίθ. ἀνήσυχος, αὐτός
 πού προκαλεῖ ἀγωνία, ἀγωνιώδης,
 ἀγχώδης.
 aperio, ὕι, rtum, ἔτε, 4. ἀνοίγω, φανε-
 ρώνω.
 apertē, ἐπίρρο. ἀνοιχτά, φανερά, ἀπε-
 ρίφραστα (ξάστερα).
 ap - parēo, ὕι, -, ἔτε, 2. φαίνομαι· ap-
 paret ἀπόρος., φαίνεται, εἶναι φα-
 νερό.
 appellatio, ὅνις, θ., προσηγορία, ὀνο-
 μασία.
 ap - pello, 1. προσαγορεύω, (ἐπ) ὀνο-
 μάζω, ἀποκαλῶ.
 ap - pendo, ndi, nsum, ἔτε, 3. ζυγίζω.
 (ξαρτῶ, προσθέτω).
 ap - pēto, ἕντι, ἕντυ, ἔτε, 3. ἐπιθυμῶ,
 ἀγαπῶ ἰδιαίτερα, ἔχω ὅρεξη γιά
 κάτι, τρώγω.
 ap - pláudo, si, sum, ἔτε, 3. ἐπιδοκι-
 μάζω, χειροκροτῶ.
 ap - pōno, posui, posītum, ἔτε, 3.
 παραθέτω, βάζω μπροστά, (σερ-
 βίρω).
 ap - prehendo, ndi, nsum, ἔτε, 3. πιάνω
 (συλλαμβάνω).
 ap - propinquo, 1. πλησιάζω.
 aptus, a, um, ἐπιτήδειος, κατάλληλος.
 apud, πρόθ. μ' αἰτ., κοντά σέ κάποιον,
 σέ κάτι.
 aqua, ae, θ., νερό.
 ara, ae, θ., βωμός.

- arātrum, i, οὐ. ἄροτρο.
 arbitriū, ii, οὐ., κρίση, ad arbitrium
 κατά τή γνώμη, αὐθαίρετα.
 arbitror, átus sum, ári, 1. ἀπόθ. νο-
 μίζω.
 arca, ae, θ., κιβώτιο.
 arcēo, cūi, —, ēre, 2. ἐμποδίζω.
 arcessō, īvi, ītum, ēre, 3. στέλνω καὶ
 φωνάζω, μετακαλῶ.
 ardēns, ntis, ἐπίθ. (μετ. τοῦ ardēo)
 καυστικός, φλογερός.
 ardēo, rsi, rsum, ēre, 2. καίω.
 ardor, óris, ἀ. ζῆλος, ἐπιθυμία.
 arma, órum, οὐ. πλ., δόλα.
 armātus, a, um, δόλισμένος, ἔνοπλος.
 armilla, ae, θ. δραχιόλι.
 armo, 1. (ἐξ)οπλίζω.
 aro, (τό ἀρχ. Ἑλλ. ἀρῶ) δργώνω.
 ar - rīpō, rīpū, reptum, ēre, 3. ἀρ-
 πάζω, συλλαμβάνω.
 ars, rtis, θ., τέχνη, τέχνασμα, τρόπος.
 arte, ἐπίφ. (= arcte στενά), βαθιά.
 artīfex, fīcis, ἀ. τεχνίτης, ἀρχιτέκτο-
 νας.
 artūs, γεν. ūum, ἀ. πληθ. τά μέλη (τοῦ
 σώματος).
 arx, arcis, θ. ἀκρόπολη, φρούριο.
 as - cendo, ndi, nsum, ēre, 3. ἀνεβαίνω.
 a - spērnōr, átus sum, ári, 1. ἀπόθ. πε-
 ριφρονῶ, αἰσθάνομαι περιφρό-
 νηση.
 assentatiō, ónis, θ. κολακεία.
 as - sido, ēdi, —, ēre, 3. κάθομαι, κάθο-
 μαι στήν ἔδρα.
 as - surgo, surrexi, surrectum, ēre, 3.
- (ἀνα)σηκώνομαι.
 asýtum, i, οὐ. ἀσύλο, καταφύγιο.
 at, σύνδ. ἀλλά.
 atque καὶ ac, σύνδ. καὶ.
 attentē, ἐπίφ. προσεκτικά, attentius
 ἐπίφ. συγκρ., πολύ προσεκτικά.
 attonītus, a, um, ἐπιθ. (μετ. τοῦ at-
 τόπο), ἔκπληκτος, ἐμβρόνητος.
 at - tōpo, ūi, nītum, arē, 1. κατα-
 πλήσσω, ἔκπλήσσω, ἔσφινάζω.
 auctorītas, átis, θ. κύρος, αὐθεντία,
 γνώμη.
 audacia, ae, θ. τόλμη.
 audēo, ausus sum, ēre, 2. ἡμιαπόθ.
 τόλμῶ.
 audīo, īvi, ītum, īre, 4. ἀκούω.
 au - fēro, abstūli, ablātum, auferre,
 ἀνώμ. ἀποκομίζω., παίρνω ἀπό,
 βγάζω, ἀφαιρῶ, σηκώνω.
 au - fūgīo, aufūgi, —, ēre, 3. φεύγω,
 δραπετεύω.
 augēo, auxi, auctum, ēre, 2. αὐξάνω.
 augur, ūris, ἀ. οἰωνοσκόπος.
 auguriū, ii, οὐ. μαντεία ἀπό τήν
 παρατήρηση πουλιῶν, οἰωνισμός.
 augustus, a, um, σεβαστός.
 aulaeum, i, πληθ. aulaea, orum, οὐ. αὐ-
 λαία, παραπέτασμα.
 aurātus, a, um, χρυσωμένος.
 aurum, i, οὐ. χρυσός.
 auspiciūm, i, οὐ. μαντεία, χρησμός,
 οἰωνοσκόπημα.
 aut, σύνδ. ἢ. aut... aut ἢ... ἢ, καὶ... καὶ.
 autem, σύνδ. δμως.
 auxiliūm, ii, οὐ. βοήθεια, ἐπικουρίες.

avaritīa, ae, θ. φιλαργυρία, ἀπληστία.
avārus, a, um, πλεονέκτης, φιλάργυρος.

avello, avelli (καὶ avulsi), avulsum,
avellēre, 3. ἀποσπῶ, μαδῶ.

aversor, ātus sum, āpi, 1. ἀποθ. ἀπο-
στρέφομαι.

a - verto, rti, rsum, ēre, 3. ἀποτρέπω.
avīdus, a, um, ἐπιθυμητικός, ἀπλη-
στος.

avis, is, θ. πτηνό, πουλί.

avuncūlus, i, ἀ. θεῖος (ἀδελφός τῆς μη-
τέρας), maior avunculus, ἀδελφός
τῆς γιαγιάς.

avus, i, ἀ. παππούς.

B

barba, ae, θ. τά γένεια.

barbārus, a, um, δάρδαρος, ξένος.

bellīcus, a, um, πολεμικός. Οὐσ. bel-
licum, i, οὐσ. τό πολεμικό (σῆμα).
βλ. classicum.

bellūa, ae, θ. ἄγριο ζώο (ἐλέφας κ.τ.δ.)
2) μεταφορ. δ ἄγριοκος.

bellum, i, οὐ. πόλεμος.

bene, ἐπίρρο. καλά.

beneficiūm, i, οὐ. εὐεργεσία, χάρη.

benevolentia, ae, θ. καλή διάθεση,
ἀγάπη (εὐμένεια).

benigne, ἐπίρρο. γενναιόδωρα μέ-εὐμέ-
νεια, μέ ἀγάπη.

bis, ἐπίρρο. ἀριθμ. (δίς), δύο φορές.

bonus, a, um, καλός, χρηστός, ἀγαθός.

Oὐσ. bona, ὅρη, οὐ. τά ἀγαθά, τά
πλούτη, ἡ περιουσία (συγκρ. ἐπίθ.
melior, melius, ὑπερθ. optimus).

bōs, bōvis, ἀ. καὶ θ. τό βόδι (ἡ ἀγε-
λάδα).

brachīum, ii, οὐ. τό χέρι (δ ὅραχίο-
νας).

brevī, ἐπίρρο. σύντομα (σέ ὅραχύ
χρόνο).

C

cado, cecidi, —, ēre, 3. πέφτω, σκοτώ-
νομαι, πεθαίνω.

caedes, is, θ. φόνος, σφαγή.

caedo, cæcidi, caesum, ēre, 3. κόθω,
σκοτώνω. virgis caedo μαστιγώνω.

caelum, i, οὐ. οὐρανός.

caenum, i, οὐ. δόρβοιος, τέλμα, λά-
σπη.

calceamentum, i, οὐ. ὑπόδημα, παπού-
τσι.

calvitīum, ii, οὐ. φαλακρότητα.

calvus, a, um, φαλακρός.

Campānus, a, um, Καμπανός, ἀπό τήν
Καμπανία.

campester, tris, tre, ἀπό τό πεδίο τοῦ
Ἄρεως.

candidus, a, um, λευκός, ἀσπρος.

capillus, i, ἀ. κόμη, τά μαλλιά.

capīo, ceperi, captum, ēre, 3. πιάνω,
αἰχμαλωτίζω, κυριεύω.

captīvus, a, um, αἰχμάλωτος.

capto, 1. κυνηγῶ.

- caput, ītis, οὐ. κεφάλι.
 carcer, ēris, ἀ. φυλακή, είροτή.
 carus, a, um, ἀγαπητός.
 castellum, i, οὐ. φρούριο.
 castra, ὄrum, οὐ. πληθ. τό στρατόπεδο.
 casus, ūs, ἀ. πτώση, δυστυχία, συμφορά, ἀτύχημα, θάνατος.
 catulus, i, ἀ. σκύμνος, σκυλάκι, τό μικρό ἐνός ζώου. Ἐδῶ λυκόπουλο (τό ἀρχ. λυκιδεύς).
 cāuda, ae, θ. οὐρά.
 cāusa, ae, θ. αἰτία, πρόφαση, δίκη. causam agere ἔρχομαι σέ ἀντιδικία μέ κάποιον, δικάζομαι (μέ κάποιο). Causā (ἀφαιρ.) + γεν. = γιάχαρη.
 cautus, a, um, προφυλακτικός, προσεκτικός.
 celer, celēris, celēre, ταχύς, γρήγορος.
 celeritas, ātis, θ. ταχύτητα.
 celeriter ἐπίρρο. γρήγορα, συγκρ. cele-rius, γρηγορότερα.
 centum ἀριθμ. ἀπόλ. ἑκατό.
 cerebrum, i, οὐ. ἐγκέφαλος.
 cerno, crevi, crētum, ēre, 3. βλέπω, διακρίνω, παρατηρῶ.
 certamen, īnis, οὐ. ἀγώνας, μάχη.
 certē, ἐπίρρο. βέβαια.
 certus, a, um, βέβαιος.
 cervix, īcis, θ. αὐλένας (κεφαλή).
 cesso, 1. ἀργοπορῶ, καθυστερῶ, παύω.
 cetéri, ae, a, ἐπίθ. πληθ. ἄλλοι, λοιποί. Οὐσ. οἱ ἄλλοι, οἱ ὑπόλοιποι.
 cibus, i, ἀ. τροφή.
 cinis, ēris, ἀ. τέφρα, λείψανα.
- circā, πρόθ. μ' αἰτ. καὶ ἐπίρρο., γύρω.
 circensis, e, ἵπποδρομιακός, τοῦ ἵπποδρόμου, βλ. ludus.
 circūlus, i, ἀ. κύκλος.
 circum - ἄρο, 1. δργώνω. (γύρω γύρω).
 circum - do, dēdi, dātum, ἄρε, 1. περιτριγυρίζω, περικυκλώνω.
 circum - fundo, fūdi, fūsum, ἄρε, 3. κυκλώνω. multitudo circumfusa = πλῆθος σκορπισμένο γύρω.
 circum - sedēo, sēdi, sessum, ἄρε, 2. κάθομαι γύρω, πολιορκῶ.
 circum - sistō, stēti (καὶ σπαν. stīti), -, ἄρε, 3. καί
 circum - sto, stēti, -, stāre, 1. περικυκλώνω, περιστοιχίζω.
 circus, i, ἀ. ἵπποδρομος.
 citeñor, īus, γεν. ὅρις, δ κοντινότερος, ὁ πρός τό μέρος μας, δ μέσα.
 civīlis, e, (πολιτικός), ἐμφύλιος.
 civis, is, ἀ. καὶ θ. πολίτης.
 civītas, ātis, θ. πόλη, πολιτεία.
 clādes, is, θ. ἥττα, συμφορά, καταστροφή.
 clam, ἐπίρρο. κρυφά.
 clamito, 1. (θαμιστ. τοῦ clamo) βάζω φωνή, κραυγάζω.
 clangor, ὅρις, ἤχος, πάταγος, κλαγγή (ἀπό χῆνες, στριγγιά).
 clarus, a, um, λαμπρός, ἔνδοξος.
 classīcum, i, οὐ. δ ἤχος τῆς σάλπιγγας, πολεμικό σάλπισμα, διαταγή (πού δίνεται μέ σάλπισμα).
 classis, is, θ. στόλος.
 cláudo, cláusi, clásum, ἄρε, 3. κλείνω.

cláusula, ae, θ. ἡ κατακλείδα, τό τέλος.
 clavus, i, ἀ. καρφί.
 clementer, ἐπίρρημα, μ' ἐπιείκεια.
 clementia, ae, θ. ἐπιείκεια, συμπάθεια.
 cocles, ītis, ἀ. δι μονόφθαλμος.
 coepi (καὶ coeptus sum μέ ἀπαρ. παθητ.), isse, q. ἐλλειπτικό, ἀρχισα.
 coetus, ūs, ἀ. συνάθροιση.
 cogito, 1. σκέπτομαι.
 cognatio, ūnis, θ. συγγένεια.
 cognomen, īnis, οὐ. ἐπώνυμο, ἐπωνυμία.
 cognomino, 1. ἐπονομάζω.
 co - gnosco, nōvi, nōtum, ēre, 3. μαθαίνω, πληροφοροῦμαι, γνωρίζω.
 cogo, coēgi (πρόφ. co - ēgi), coactum, ēre, 3. συνάγω, ἀθροίζω, 2) ἀναγκάζω.
 co - hībēo, ūi, ītum, ēre, 2. ξχω μέσα, ἐμποδίζω, ἀναχαιτίζω.
 cohors, rtis, θ. κοόρδη (τάγμα).
 collēga, ae, ἀ. συνάρχοντας.
 col - līgo, lēgi, lēctum, ēre, 3. (συλλέγω), μαζεύω.
 col - lōco, 1. τοποθετῶ. filiam ἀποκαθιστῶ (παντρεύω) τήν κόρη.
 col - lōquor, cūtus sum, collōqui, 3. ἀποθ. συνομιλῶ, μιλῶ.
 collum, colli, οὐ. δι τράχηλος, δι λαιμός.
 colo, colūi, cultum, ēre, 3. φροντίζω, περιποιοῦμαι, καλλιεργῶ, τιμῶ, σέβομαι.
 colonia, ae, θ. ἀποικία.
 comes, ītis, ἀ. καὶ θ. δι παδός, ἀκόλου-

θος.
 comītas, ātis, θ. πραότητα, φιλοφροσύνη, εὐγένεια.
 comītum, īi, οὐ. δι τόπος τῶν ἀρχαιοεσιῶν στήν ἀγορά, ἡ ἐκκλησία, ἀρχαιρεσίες.
 comītor, ātus sum, āti, 1. ἀποθ. ἀκολουθῶ, συνοδεύω.
 com - mendo, 1. συνιστῶ (κάποιον σέ κάποιον), παραδίδω.
 com - mitto, mīsi, missum, ēre, 3. συνάπτω, ἐμπιστεύομαι, ἀναθέτω, ἀνέχομαι. manībus (δοτ.) alicuius
 committēre ἀφήνω στά χέρια κάποιου.
 commōdus, a, um, κατάλληλος, ἀνετος.
 com - mōnēo, mōvi, mōtum, ēre, 2. (συγ)κινῶ. commoveor προκαλοῦμαι.
 commūnis, e, κοινός.
 com - mōto, 1. κάνω ἀνταλλαγή, μεταβάλλω, ἀλλάζω.
 cōmo, cōm̄psi, cōmptum, ēre, 3. καλλωπίζω, χτενίζω.
 compār, pāris, ūsos, δίκαιος, δρθός.
 comparatio, ūnis, θ. προπαρασκευή, προμήθεια, ἐπιζήτηση.
 1. com - pello, 1. προσφωνῶ, ἀποτελοῦμαι σέ κάποιον.
 2. com - pello,-pūli, pulsum, ēre, 3. ἀναγκάζω.
 com - pērio, pēri, rtum, īre, 4. μαθαίνω (ἔξ ἀκοῆς).
 com - plēo, īvi, ītum, ēre, 2. γεμίζω.

complexus, ūs, ἀ. περίπτυξη (ἀγκάλιασμα).

comploratio, ūnis, θ. δλοφυρμός, θρῆνος.

complūres, ἀ. καὶ θ. complūra, οὐ. (γεν. ūum) πολλοί, κάμποσοι.

compos, ūtis, (ἐπίθ. μονοκατάληπτο) αὐτός πού κατέχει κάτι, πού πετυχαίνει κάτι. compos sum votorum ἐπέτυχα στίς εὐχές μου, οἱ εὐχές ἐκπληρώθηκαν.

com - prehendo, ndi, ūsum, ēre, 3. συλλαμβάνω.

com - pūto, 1. ἀριθμῶ, ἔκτιμῶ, ὑπολογίζω (λογαριάζω).

con - cēdo, cessi, ccessum, ēre, 3. ἀπο(ὑπο)χωρῶ, παραχωρῶ, ἐπιτρέπω. Ardeam concessit ἀποχώρησε στήν Ἀρδέα.

concelēbro, 1. κάνω κάτι γνωστό, διαφημίζω, ἐγκωμιάζω.

concessus, ūs, ἀ. συνιμολογία, συγκατάθεση.

concido, cīdi, —, ēre, 3. πέφτω (κάτω), σκοτώνομαι.

concīlio, 1. συμφυλιώνω, δένω μέ φιλικούς δεσμούς. – pacem συνάπτω (κάνω) εἰρήνη.

con - clāmo, 1. φωνάζω, κραυγάζω, – victoriam κραυγάζω γιά τή νίκη. con - coquo, concoxi, concoctum, ēre, 3. χωνεύω.

concordia, ae, θ. δμόνοια.

con - cupisco, ūvi, (-ii), ūtum, ēre, 3. ἐπιθυμῶ πάρα πολύ.

con - curro, currī, cursum, ēre, 3. συρρέω, τρέχω, συμπλέκομαι.

concursus, ūs, ἀ. συρροή, συμπλοκή, σύρραξη.

condicō, ūnis, θ. δρος, συμφωνία.

condītor, ūtis, ἀ. κτίστης, ίδρυτης, θεμέλιωτης.

con - do, dīdi, dītum, ēre, 3. κτίζω, ίδρυω.

con - dūco, dūxi, ductum, ēre, 3. νοικιάζω, παίρνω κάτι μ' ἐνοίκιο.

confectus, a, ūm, ἐπίθ. (μετ. τοῦ conficio), κουρασμένος, ἔξαντλημένος.

con - fēro, tūli, collatum, ferre, 3. (συν)εισφέρω.

confertus, a, ūm, ἐπίθ. (μετ. τοῦ confercio) πυκνός.

con - ficiō, fēci, factum, ēre, 3. ἐπιτελῶ, κατασκευάζω, κουράζω, τελειώνω, περατώνω. dentes conficiunt cibum = τά δόντια κατεργάζονται (μασοῦν) τήν τροφή.

con - figo, xi, ūm, ēre, 3. διαπερνῶ, (δια)τρυπῶ.

confirmatus, a, ūm, ἐπίθ. (μετ. τοῦ confitīo) συληραγωγημένος, θαρραλέος, βέβαιος.

con - firmo, 1. δεβαίώνω, σταθεροποιῶ, ἐνθαρρύνω.

con - fitēor, fessus sum, tēri, 2. ἀποθ. δμολογῶ.

con - flo, 1. φυσῶ, ἀναρριπίζω. (bellum, invidiam), προκαλῶ (periculum); aes alienum χρεώνομαι.

con - flūo, ūxi, -ēre, 3. συρρέω.

con - fodīo, fōdi, fossum, ēre, 3. τρυπῶ, διαπερνῶ.

con - fūgio, fūgi, —, ēre, 3. καταφεύγω.

con - gēro, gessi, gestum, ēre, 3. συγ-

- κομίζω, συσσωρεύω.
- con - gredīor, gressus sum, grēdi, 3. ἀποθ. (cum aliquo) συμπλέκομαι, συγκρούομαι.
- con - grūo, ūi, -, ēre, 3. συμφωνῶ, συμβιθάζομαι.
- con - īcio (πρόφ. conjicio), iēci, jectum, ēre, 3. φέγχω.
- con - iurāti, ūrum, oūs. πληθ. οἱ συνωμότες.
- coniurātus, a, um, μτχ. δόρκισμένος.
- con - iūro (πρόφ. conjuīro), 1. δίνω κοινό δόχο, συνωμοτῶ.
- coniuix, (πρόφ. conjuix), iūgis, ἀ. καί θ. σύζυγος.
- conor, ūtus sum, ūri, 1. ἀποθ. προσπαθῶ, ἐπιχειρῶ.
- con - salūto, 1. χαιρετῶ.
- con - scendo, ndi, nsum, ēre, 3. ἀνεβαίνω (ἐπιβιθάζομαι).
- con - scrībo, psi, ptum, ēre, 3. καταγράφω (γράφω στὸν κατάλογο).
- consensus, -ūs, ἀ. συναίνεση, δμοφωνία, δμοφροσύνη, σύμπνοια, ἀρμονία αἰσθημάτων.
- consentanēus, a, um, σύμφωνος, ἀνάλογος.
- con - sentio, nsi, nsum, ūre, 4 συμφωνῶ, ἔχω τά ἴδια φρονήματα.
- con - sēquor, cūtus sum, sēqui, 3. ἀποθ. (ἐπ)ακολουθῶ.
- con - sēro, ūi, rtum, ēre, 3. συνάπτω, συνδέω. – manus συμπλέκομαι, ἔρχομαι στά χέρια.
- con - servo, 1. φυλάγω, διατηρῶ,
- considēro, 1. θεωρῶ.
- con - sīdo, sēdi, sessum, ēre, 3. κάθομαι.
- consilium, ūi, oū. βουλή, σκοπός, σκέψη, γνώμη, σχέδιο.
- con - sistō, stīti, stitum, ēre, 3. στέκομαι.
- consobrīnus, i, ἀ. ἐξάδελφος (πρώτος).
- con - sōlōr, ūtus sum, ūri, 1. ἀποθ. παρηγορῶ.
- conspectus, ūs, ἀ. δψη, θέα.
- con - spīcio, spexi, spectum, ēre, 3. βλέπω.
- conspicūs, a, um, ἀξιόλογος, ἀξιοπείωτος, ἀξιοπαρατήρητος, περίπτωτος.
- conspiratīo, ūnis, θ. συνωμοσία.
- conspīro, 1. συνωμοτῶ.
- constans, ntis, ἐπίθ. (μετ. τοῦ consto) σταθερός.
- constanter, ἐπίρρ. ἐπίμονα, σταθερά.
- constantīa, ae, θ. σταθερότητα, εὐστάθεια, ἀποφασιστικότητα.
- con - sterno, 1. ξαφνιάζω, ταράζω, φοβίζω.
- con - stitūo, ūi, ūtum, ēre, 3. ἰδρύω, στήνω, ἀποφασίζω (ut...).
- constitūtum, i, oū. vitae, τρόπος ζωῆς, ἀγωγή.
- con - sto, stīti, -, ἀre, 1. (συνίσταμαι) ἀποτελοῦμαι. mihi consto συμφωνῶ μέ τόν ἑαυτό μου. constat θεωρεῖται βέβαιο.
- consul, ūlis, ἀ. δ ὑπατος.
- consulāris, e, ὑπατικός, πρώην ὑπατος.

- consulātus, ūs, ἀ. ὑπατεία.
 con - temno, tempsi, temptum, ēre, 3.
 καταφρονῶ, περιφρονῶ.
 contemptor, ὄris, ἀ. αὐτός πού κατα-
 φρονεῖ, δ ὑπερόπτης.
 con - tendo, ndi, ntum, ēre, 3. φιλο-
 νικῶ, μαλλώνω.
 contentio,-onis θ. φιλονικία, ἀγώνας,
 ἀντίσταση.
 conticesco, ticūi, –, ēre, 3. σωπαίνω,
 γίνομαι σιωπηλός (ἀποσιωπῶ).
 continentia,-ae θ. ἐγκράτεια.
 con - tīnēo, tinūi, tentum, ēre, 2. πε-
 ριέχω, περιλαμβάνω.
 con - tingi, tīgi, tactum, ēre, 3. συμ-
 βαίνω.
 continūs, a, um, συνεχής, ἀδιάκοπος.
 contiō, ūnis, θ. ἐκκλησία (συνά-
 θροιστηρίμιλία (στήν ἐκκλησία), τό
 βῆμα).
 contra, πρόθ. (μ' αἰτ.) καί ἐπίρρ. ἔναν-
 τι, ἀντίθετα, ἀπό τό ἄλλο μέρος.
 contrariūs, a, um ἀντίθετος, ἔναντιος.
 con - tundo, tūdi, tū(n)sūm, ēre, 3. κα-
 τασυντρίβω, παραλόνω.
 conubīum, ū, οὐ. ἐπιγαμία, (συμπεθε-
 ριό), συνοικέσιο.
 con - vēnio, vēni, ventum, īre, 4. συγ-
 κεντρώνομαι (συνέρχομαι), conve-
 nit inter eos, ἔγινε συμφωνία με-
 ταξύ τους, συμφώνησαν.
 conversus δλ. converto.
 con - verto, verti, versum, ēre, 3.
 στρέφω, μεταστρέφω, μετατρέπω,
 in me (αἰτ.) προσελκύω.
- convivīum, ū, οὐ. δεῖπνο, συμπόσιο,
 έστιαση (τραπέζι).
 copiōse, ἐπίρρ. ἄφθονα, πλούσια.
 coquus (πρόθ. coqvus), i, ἀ. μάγειρας.
 cornū, ūs, οὐ. τό κέρας, ἡ πτέρυγα (τοῦ
 στρατοῦ), τό κέρατο.
 corōna, ae, θ. στεφάνι. sub corona
 vendēte ἀποκηρύττω (πουλῶ σέ
 δημοπρασία αἰχμάλωτο).
 corōno, 1. στεφανώνω.
 corpus, ὄris, οὐ. σῶμα.
 cor - rīpīo, rīpī, reptum, ēre, 3. ἀρ-
 πάζω, προσβάλλω.
 cor - rumpo, rūpī, rūptum, ēre, 3.
 φθείρω, καταστρέφω.
 crēdo, dīdi, dītum, ēre, 3. πιστεύω, ἔχω
 πεποίθηση.
 cremo, 1. καίω.
 creo, 1. ὀνομάζω, (ἀναγορεύω, κάνω)
 ἐκλέγω.
 cresco, crēvi, crētum, ēre, 3. αὔξάνω,
 αὔξανομαι.
 crimen, ūnis, οὐ. ἔγκλημα, κατηγορία.
 crinis, is, ἀ. μαλλιά, τρίχες.
 cruciātus, ūs, ἀ. βασανιστήριο, σωμα-
 τική τιμωρία.
 crudēlis, e, σκληρός, ώμός.
 crudelītas, ātis, θ. σκληρότητα, ώμό-
 τητα, βάρβαρη πράξη.
 cruoτ, ὄris, ἀ. αἷμα (πού τρέχει ἀπό τό
 τραῦμα).
 crūs, crūris, οὐ. κνήμη.
 cubicūlum, i, οὐ. ὑπνοδωμάτιο, κοιτώ-
 νας, θάλαμος.
 cūbo, cubūi, cubītum, āre, 1. κείτομαι,

εῖμαι πλαγιασμένος.
 cūias (πρόφ. cujas), ātis, ἐπίθ. ἀπό^τ
 ποιό μέρος.
 culcīta, ae, θ. στρῶμα.
 culpa, ae, θ. αἰτία, σφάλμα (culpa mea,
 ἔξαιτίας μου).
 cultus, ūs, ἀ. διάκοσμος, διακόσμηση.
 cum, πρόθ. μέ ἀφαιρ. μέ, μαζί μέ.
 cum, σύνδ. μέ δριστ. καὶ ύποτ. ἀφοῦ,
 ὅταν, ἐπειδή. cum... tum καί... καί.
 cunctatio, ūnis, θ. ἀναβλητικότητα,
 καθυστέρηση.
 cunctor, ātus sum, āri, 1. ἀργοπορῶ,
 ἀναβάλλω (μέλλω) cunctantor ὁ
 ἀναβλητικός, (δ μελλητής).
 cupidē, ἐπίρρ. μέ πόθο.
 cupiditas, ātis, θ. ἐπιθυμία.
 cupidus, a, um, αὐτός πού ἐπιθυμεῖ.
 cupīo, īvi (-ii), ītum, ēre, 3. ἐπιθυμῶ.
 cūr, ἐπίρρ. γιατί.
 cura, ae, θ. φροντίδα, ἐπιμέλεια.
 curīa, ae, θ. ὁ τόπος πού συνεδριάζει ἡ
 βουλή (= βουλευτήριο).
 curo, 1. φροντίζω.
 currus ūs, ἀ. ἄρμα (θριάμβου).
 cursus ūs, ἀ. πορεία, τροχιά.
 custodīa, ae, θ. φρουρά, φυλακή, φύ-
 λακες (ἡ κουστωδία τοῦ Εὐαγγε-
 λίου).
D
 damno, 1. (κατα)δικάζω.
 de, πρόθ. μέ ἀφαιρ. ἀπό.

debēo, būi, bītum, ēre, 2. διφείλω,
 χρεωστῶ.
 debilitō, 1. ἔξαντλῶ.
 de - cēdo, cessi, ccessum, ēre, 3. ἀπο-
 χωρῶ, πεθαίνω.
 December, bris, ἀ. ὁ Δεκέμβριος.
 de - cerno, crēvi, crētum, ēre, 3. ἀπο-
 φασίζω, ψηφίζω.
 decet, decūit, ēre, 2. ἀπρόσ. πρέπει.
 decīmus, a, um, δέκατος.
 de - cīpīo, cēpī, ceptum, ēre, 3. ἀπατῶ.
 de - clāro, 1. δηλώνω, φανερώνω.
 de - crētum, i, oū. ψήφισμα, ἀπόφαση
 (βιζ.: δέκρετον).
 decus, ūris, oū. κόσμημα, στολίδι. de-
 cōra πληθ. τιμές, ἀξιώματα.
 de - do, dedīdi, dedītum, ēre, 3. me -
 παραδίνομαι.
 de - dūco, xi, ctum, ēre, 3. κατεβάζω,
 ἀποσύρω, μεταφέρω, διδηγῶ, συνο-
 δεύω, προπέμπω.
 de - fendo, ndi, nsum, ēre, 3. ὑπερα-
 σπίζω.
 de - fēro, tūli, lātum, ferre, 3. ἀνα-
 φέρω, φέρω.
 de - fīcio, fēci, fectum, ēre, 3. ἀπο-
 στατῶ, ἔξασθενῶ (ἀδυνατίζω).
 de - formītas, ātis, θ. ἀσχήμια.
 de - icīo (πρόφ. dejicīo), iēci, iectum,
 ēre, 3. φίγω κάτω, κρημνίζω. -en-
 sem κατεβάζω τό σπαθί.
 dein καὶ deinde, ἐπίρρ. ἐπειτα.
 deinceps, ἐπίρρ. στό ἔξῆς, ἐπειτα.
 deinde, ἐπίρρ. ἐπειτα.
 de - lecto, 1. εὐχαριστῶ (εὐφραίνω).

de - libero, 1. σκέπτομαι, συσκέπτομαι, (ρωτῶ νά μάθω, ἀποφασίζω).
 deliciae, ārum, θ. πληθ. χλιδή, ήδυπάθεια, ήδονή.
 de - litesco, litui, —, ἔτε, 3 κρύβομαι.
 de - migro, 1. ἀλλάζω κατοικία, μετοικώ.
 de - mitto, mīsi, missum, ἔτε, 3. κατεβάζω, στέλνω, — με ταπεινώνομαι.
 demum, ἐπίρρο., τέλος.
 dens, dentis, ἀ. δόντι.
 de - nūdo, 1 (ἀπό)γυμνώνω.
 de - oscūlor, ātus sum, āri, 1. ἀποθ. φιλῶ, καταφιλῶ.
 de - pōno, posui, positum, ἔτε, 3. ἀποθέτω, καταθέτω, παύω, ἀποθηκεύω, θέτω καταγῆς.
 de - prēcor, ātus sum, āri, 1. ἀποθ. παρακαλῶ (νά μή γίνει κάτι) ίκετεύω, παρακαλῶ.
 de - scendo, ndi, nsum, ἔτε, 3 κατεβαίνω.
 de - scisco, scivi, scitum, ἔτε, 3. ab aliquo ἀποσχίζομαι ἀπό κάποιον, ἐγκαταλείπω τό κόμμα κάποιου.
 de - scribo, psi, ptum, ἔτε, 3. ἀντιγράφω, διαγράφω (κάνω διάγραμμα), χαράζω.
 de - sēro, rui, rtum, ἔτε, 3. ἐγκαταλείπω, ἀφήνω ἔρημο.
 desiderium, ii, οὐ. πόθος.
 de - silio, silui, sultum, īre, 4. πηδῶ κάτω, κατεβαίνω.
 de - sisto, stiti, stitum, sistere, 3. παύω, ἐγκαταλείπω.

de - spondēo, spondi, sponsum, ἔτε 2. μνηστεύω, ἀρραβωνιάζω (μετ. de-sponsus μνηστευμένος).
 de - sum, fui, esse, είμαι ἀπόν, λείπω.
 de - sūmo, mpsí, mptum, ἔτε, 3. παίρνω, mihi. ἐκλέγω γιά τόν έαυτό μου, ἀναλαμβάνω.
 de - tēgo, xi, ctum, ἔτε, 3. ἀποστεγάζω, ἀποκαλύπτω.
 de - terrēo, ii, ītum, ἔτε, 2. φοβίζω, ἀποτρέπω (ἐμποδίζω).
 de - testor, ātus sum, āri, 1. ἀποδοκιμάζω, ἀποτροπιάζομαι, καταριέμαι.
 de - trāho, xi, ctum, ἔτε, 3. ἀποσπῶ, ἀφαιρῶ.
 de - trecto, 1. δέ δέχομαι, ἀρνοῦμαι.
 de - trimentum, i, οὐ. ζημία, βλάβη.
 de - turbo, 1. οίχνω κάτω, καταρημνίζω.
 deus, i, ἀ. θεός.
 de - verto, rti, rsum, ἔτε, 3. ἀποτρέπω κάτι, βγαίνω ἀπό τό δρόμο μου, βρίσκω κατάλυμα.
 de - vinco, vici, victum, ἔτε, 3. κατενικῶ, καταδαμάζω.
 de - vōnēo, vōvi, vōtum, ἔτε, 2. ἀφιερώνω, — με ἀφιερώνομαι.
 dextra, ae, θ. (ενν. manus), τό δεξί (χέρι).
 diadēma, ātis, οὐ. διάδημα (βασιλικό).
 dīco, xi, ctum, ἔτε, 3. λέγω, δνομάζω, διορίζω, ἀγορεύω.
 dictātor, ōris, ἀ. δικτάτορας.
 dictatūra, ae, θ. δικτατορία.

- dictito, 1. λέγω συχνά, ἐπαναλαμβάνω.
 dictum, i, οὐ. λόγος, λέξη.
 dies, ēi, ἀ. (καὶ θ.) ἡμέρα.
 difficultis, e, δύσκολος, δαρύς.
 difficultas, ātis, θ. δυσκολία, μεγάλη
 ἀκρίβεια. — annonae ἀκρίβεια
 τροφίμων.
 dignitas, ātis, θ. ἀξίωμα.
 dignus, a, um, ἀξιος.
 diligentia, ae, θ. ἐπιμέλεια.
 di - ligo, lēxi, lēctum, ēre, 3. ἀγαπῶ.
 di - mīco, 1. μάχομαι, ἀγωνίζομαι,
 παλεύω.
 di - mitto, mīsi, missum, ēre, 3. στέλνω
 (σέ διάφορα μέρη), διαλύω.
 di - rīpō, ripūi, reptum, ēre, 3. διαρ-
 πάζω.
 di - rūo, rūi, rūtum, ēre, 3. κατα-
 βάλλω, κατασκάθω, ἀφανίζω.
 dis - cēdo, cessi, cessum, ēre, 3. χωρί-
 ζομαι, ἀποχωρῶ.
 disciplina, ae, θ. πειθαρχία, πληθ. τά
 μαθήματα, ἐπιστῆμες (πρακτικές
 καὶ φιλοσοφικές).
 discipūlus, i, ἀ. συμμαθητής.
 disco, didīci, —, ēre, 3. μαθαίνω.
 discordia, ae, θ. διχόνοια.
 discordo, 1. ab aliquo, διαφωνῶ μέ
 κάποιον, στασιάζω ἐναντίον κά-
 ποιου.
 discrīmen, īnis, οὐ. κίνδυνος.
 dis - curro, currī, (ἡ cucurri) cursum,
 ēre, 3. τρέχω ἐδῶ κι ἐκεῖ.
 disertus, a, um, ἐπίθ. (κυρίως μετ. τοῦ
 dissēro), εὐγλωττος, μ' εὐφράδεια.
 dis - pōno, posui, positum, ēre. 3. δια-
 θέτω.
 dis - pūto, 1. ἔξετάζω, μιλῶ, συζητῶ.
 dispūtant inter se συζητοῦν μεταξύ
 τους (ἀναρωτιοῦνται).
 dissensio, ònis, θ. διαφωνία, διχόνοια,
 διχογνωμία.
 dis - sēro, rūi, rtum, ēre, 3. πραγμα-
 τεύομαι (ἔνα θέμα), συζητῶ, κάτι
 μέ κάποιον.
 dissimilis, e, ἀνόμοιος.
 dis - simūlo, 1. προσποιοῦμαι (ὅτι δέν
 ἔχω αὐτό πού ἔχω), κρύω.
 dis - sīpo, 1. διασκορπίζω, διασπείρω,
 διασπαθίζω, διασπῶ.
 dis - suadēo, suāsi, suāsum, ēre, 2. ἀπο-
 τρέπω, ἐμποδίζω, δέν ἀφήνω, ἀπο-
 δοκιμάζω.
 dis - tribūo, ūi, ūtum, ēre, 3. διατέμω,
 μιοράζω.
 dis - turbo, 1. ταράζω, καταστρέψω.
 diu, ἐπίρρ. γιά πολύ καιρό, συγκρ.
 diutius, ὑπερθ. diutissimē.
 diuturnitas, ātis, θ. μακροχρονιότητα,
 μεγάλη διάρκεια.
 diuturnus, a, um, μακροχρόνιος, διαρ-
 κής.
 diversus, a, um, διάφορος, διαφορετι-
 κός, διντίθετος.
 divīdo, vīsi, vīsum, ēre, 3. διαιρῶ.
 divinūtus, ἐπίρρ. ἐκ θεοῦ.
 divitiae, ārum, θ. πληθ. πλοῦτος.
 do, dēdi, dātum, dāre, 1. δίνω, salūtem
 alicui χαιρετῶ κάποιον.
 docēo, ūi, ctum, ēre, 2. διδάσκω.

- doctor, ὄρις, ἀ. δάσκαλος.
 doctrina, αε, θ. διδασκαλία, ἀγωγή,
 παιδευση, μάθηση.
 doctus, a, um, ἐπίθ. (μετ. τοῦ doceo)
 μορφωμένος.
 dolēo, lūi, —, ἔτε, 2. λυποῦμαι, πονῶ.
 dolor, ὄρις, ἀ. λύπη, πόνος.
 dolōse, ἐπίρρο. δόλια.
 domī, ἐπίρρο. 1) στήν πατρίδα. domi
 militiaequae (= in pace et in bello)
 στήν εἰρήνη καὶ στόν πόλεμο. 2)
 στό σπίτι.
 domum, ἐπίρρο. στήν πατρίδα, στό
 σπίτι.
 dominatio, ὄνις, θ. κυριαρχία.
 dominus, i, ἀ. κύριος, κυριαρχος.
 domo, ūi, itum, āre, 1. δαμάζω.
 domus, ūs, θ. σπίτι. bl. domi καὶ
 domum.
 donec, σύνδ. ώστον.
 dōno, 1. κάνω δῶρο.
 donum, i, οὐ. δῶρο.
 dormio, ivi, itum, īre, 4. κοιμοῦμαι.
 dōs, dōtis, θ. προίκα.
 dotālis, e, προικώος, γαμήλιος.
 dubito, 1. ἀμφιβάλλω. non dubito quin
 (καὶ ὑποτ.), πιστεύω ὅτι... καθαρά
 γνωρίζω ὅτι..., γνωρίζω ἔκεκάθαρα
 ὅτι...
 dubium, ūi, οὐδ. ἀμφιβολία non
 dubium est quin (καὶ ὑποτ.) δέν
 ὑπάρχει ἀμφιβολία, εἶναι φανερό
 (βέβαιο) ὅτι.
 dūco, xi, ctum, īre, 3. δόηγω, νομίζω,
 κρίνω. duco vitam περνῶ τῇ ζωῇ.
- dum, σύνδ. ὅταν, ἐνῶ, ώστον.
 duo, ae, o, δύο.
 duodēcim, δώδεκα.
 durus, a, um, σκληρός.
 dux, cis, ἀ. ἡγεμόνας, ἀρχηγός, στρα-
 τηγός.

E

- ē, πρόθ. βλ. ex.
 ebur, ὄρις, οὐ. ἐλεφαντόδοντο.
 eburnēus, a, um, ἀπό ἐλεφαντόδοντο.
 ecquis; ecquid (ή γεν. λείπει) ποιός, ἀ,
 ό; ποιός λοιπόν;
 e-dīco, xi, ctum, īre, 3. κηρύττω,
 παραγγέλω, διατάξω. edīco ne
 διατάξω νά μήν, ἀπαγορεύω νά.
 edictum, i, οὐ. διάταγμα.
 editus, a, um, ἐπίθ. (μετ. τοῦ 2. edo)
 ύψηλός.
 1. ēdo, ēdi, ēsum, īre, 3. τρώγω.
 2. e do (ex - 1), edīdi, editum, īre, 3.
 ἐκδίδω, βγάζω, γεννῶ (κάνω ν'
 ἀκούσει κάποιος).
 educatio, ὄνις, θ. ἀνατροφή, ἀγωγή.
 educātor, ὄρις, ἀ. παιδαγωγός.
 1. e - dūco, 1. ἀνατρέψω.
 2. e - dūco, xi, ctum, īre, 3. βγάζω ἔξω,
 όδηγῶ ἔξω.
 ef - fero, extūli, elātum, efferre, 3. κη-
 δεύω.
 ef - fīcio, fēci, fectum, īre, 3. προκαλῶ,
 δημιουργῶ, καθιστῶ.
 ef - fundo, fūdi, fūsum, īre, 3. χύνω

aerarium ἀδειάζω τό ταμεῖο (διασπαθίζω τό δημόσιο χρῆμα). effundor πλημμυρῶ, ἔχειλιζω.
 egēnus, a, um, αὐτός πού ἔχει ἀνάγκη,
 ό ἄπορος.
 ego, γεν. meī, δοτ. mihi ή ἀντων. ἐγώ.
 egressor, egressus, sum, egrēdi, 3-
 βγαίνω.
 egregius, a, um, ἔξαιρετος, ἔξοχος.
 e - languesco, langūi, °, ἔτε, 3. ἀπομα-
 ραίνομαι, χαλαρώνομαι, (πέφτω).
 eleganter, ἐπίρρ. κομψά, συγκρ. ele-
 gantius, κομψότερα, καλύτερα,
 διακριτικότερα.
 elegantia, ae, θ. χάρη, κομψότητα.
 elegantius, ἐπίρρ. 6l. eleganter.
 elephantus, i, ἀ. ἐλέφαντας.
 eloquentia, ae, θ. εὐφράδεια, εὐγλωτ-
 τία.
 eminēo, ūi, —, ἔτε, 2. προέχω, ἔξέχω.
 e - mitto, mīsi, missum, ἔτε, 3. ἀφήνω,
 ἔξαπολύω, φίχω, βγάζω (φωνή),
 κάνω κάποιον ἀπελεύθερο, ἀπαλ-
 λάσσω.
 ēmo, ēmi, emptum, ἔτε, 3. ἀγοράζω.
 eu, ἐπίρρ. ἰδού, νά.
 enim, σύνδ. ἐπειδή.
 e - nīteō, ūi, —, ἔτε, 2. βγάζω ἀναλαμ-
 πές, διατρέπω, διακρίνομαι.
 e - nitesco, tūi, —, ἔτε, 3. 6l. enitēo.
 ensis, is, ἀ. ξίφος.
 1. eo, ἀφαιρ. ἐν. τῆς ἀντων. is καί id.
 2. eo, ἐπίρρ. αὐτοῦ, ἔκει, σ' αὐτό (τό
 μέρος), 2) σέ τέτοιο σημεῖο 3) τόσο.
 3. eo, (ivi καί) ūi, itum, ἔτε, πορεύομαι,
 βαδίζω, πηγαίνω.

epīgramma, ἄτις, οὐ. ἐπίγραμμα.(μικρό
 ποιημα).
 epūlae, ἄρυ, θ. τραπέζι, εὐωχία,
 έστίαση, οἱ ἀπολαύσεις.
 epūlor, ἄτυ sum, ἄρι, 1. εὐωχοῦμαι, κά-
 θομαι σέ τραπέζι.
 equester (σπάν. equestris), tris, tre,
 ἐπίθ. ἵππικός.
 equitātus, ūs, ἀ. ἵππικό, ἵππεας, ἵπ-
 πευση.
 equito, 1. ἵππεύω.
 equus (πρόφ. eqvus), i, ἀ. ἄλογο.
 erga πρόθ. μ' αἰτ. πρός.
 ergo, σύνδ. ἄρα, γι' αὐτό.
 e - ripio, eripūi, ereptum, ἔτε, 3. ἀρ-
 πάζω (ἀναρπάζω).
 e - rūdīo, ūi, itum, ἔτε, 4. ἐκπαιδεύω,
 μορφώνω.
 e - rumpo, rūpi, ruptum, ἔτε, 3. προ-
 καλῶ (καὶ παθαίνω) ἔκρηξη, ἔξ-
 σπω.
 e - rūno, erūi, erūtum, ἔτε, 3, κάνω ἔ-
 ξόρυξη, ξεθάδω, (ἀνακαλύπτω,
 κατεδαφίζω).
 esse, 6l. sum.
 et, σύνδ. καί.
 etiam, σύνδ. ἀκόμη.
 etiamsi (καὶ etiam si) σύνδ. κι ἀν
 ἀκόμη.
 etsi, σύνδ. ἀν καί.
 e - vādo, evāsi, evāsum, ἔτε, 3. βγαίνω,
 (μοῦ περνᾶ ή ἀρρώστια), ἀνεβαίνω,
 γίνομαι, ξεφεύγω.
 e - vēnīo, evēni, eventum, ἔτε, 4. ἀπο-
 βαίνω, συμβαίνω.
 e - ventus, ūs, ἀ. ἔκβαση.

- e - verto, rti, rsum, ēre, 3. ἀνατρέπω,
 καταστρέφω, κατεδαφίζω.
 ex, πρόθ. ἀπό.
 ex - acerbo, 1. πικραίνω (δλότελα)
 καταπικραίνω.
 ex - actor, ὄρις, ἀ. ἐκτελεστής.
 ex - animis, ε, νεκρός (χωρίς ψυχή).
 ex - ardesco, rsi, rsum, ēre, 3. ἀνάβω,
 ἐξάπτω, καίω, παθαίνω ἔκρηξη.
 ex - celsus, a, um, ἐπίθ. (μετ. excello),
 ὑψηλός.
 ex - cidium, ii, οὐ. καταστροφή,
 κατάρρευση.
 ex - cito, cīvi (καί ii), cītum, īre, 4. ἀνα-
 κινῶ, στρώνω κάποιον (κάνω νά
 σηκωθεῖ), ἔξεγείρω.
 ex - cipio, cēpi, ceptum, ēre, 3. δέχο-
 μαι, διαδέχομαι, ἀκούω.
 ex - cito, 1. ἐρεθίζω, παρορμῶ.
 ex - clāmo, 1. βγάζω κραυγή.
 ex - cōlo, colui, cultum, ēre, 3. φιλοτε-
 χνῶ κάτι, ἔξημερώνω, ἔξωραΐζω.
 ex - cusatīo, ūnis, θ. δικαιολογία, ἀπο-
 λογία.
 ex - cūso, 1. ἀπολογοῦμαι.
 ex - cūtīo, cūssi, cussum, ēre, 3. τινάζω,
 νικῶ, κάνω κάποιον νά πέσει.
 ex - emplum, i, οὐ. παράδειγμα.
 exemptus, bñ. exīmo.
 ex - ēo, exīi, exītum, īre 4. βγαίνω ἔξω.
 exercēo, cūi, cītum, ēre, 2. ἀσκῶ, γυ-
 μνάζω.
 exercitatiō, ūnis, θ. ἀσκηση.
 exercītus, ūs, ἀ. στρατός, στράτευμα.
 ex - hībēo, būi, bītum, ēre, 2. κάνω
- ἐπίδειξη, (παρουσιάζω τόν ἑαυτό
 μου), παρέχω.
 ex - īgo, exēgi, exactum, ēre, 3. περνῶ
 τή ζωή μου, (διάγω).
 exigūus, a, um, λίγος, μικρός.
 eximīus, ἔξαιρετος.
 exīmo, exēmi, exemptum, ēre, 3.
 ἐξαιρῶ, ἀφαιρῶ.
 existīmo, 1. νομίζω.
 exītus, ūs, ἀ. ἔξοδος (ἀπό τή ζωή) τέ-
 λος.
 exordīum, ii, οὐ. ἀρχή, προέλευση.
 exorītō, exortus sum, īri, 4. ἀποθ. ση-
 κώνομαι, ξεσπῶ, (παθαίνω ἔ-
 κρηξη).
 ex - pello, pūli, pulsum, ēre, 3. διώχνω,
 βγάζω.
 expurgiscor, experrectus sum, expergi-
 sci, 3. ἀποθ. ξυπνῶ.
 ex - perīgor, expertus sum, īri, 4, δοκι-
 μάζω.
 ex - pēto, īvi, ītum, ēre, 3. ζητῶ (μ'
 ἐπιμονή).
 ex - pōno, posūi, posītum, ēre, 3. ἐκ-
 θέτω, διηγοῦμαι.
 expositiō, ūnis, θ. ἔκθεση.
 ex - pugno, 1. νικῶ (στή μάχη) κυ-
 ριεύω (μέ πολιορκία).
 ex - quīro, quisīvi, quisītum, ēre, 3.
 ἀναζητῶ, ἔξετάζω, ρωτῶ (νά
 μάθω).
 ex - sēctor, ātus, sum, āri, 1. ἀποθ.
 καταριέμαι.
 ex - sequiae, ārum, θ. πληθ. κηδεία,
 ἔκφορά.

exsilium, ū, oū. ἔξορία.
ex - solvo, solvi, solūtum, ēre, 3. ξε-
πληρώνω, ἐλευθερώνω.
ex - specto, 1. περιμένω, προσδοκῶ,
ἐλπίζω νά.
ex - spīro, 1. ἐκπνέω, ξεψυχῶ, (πε-
θαίνω).
ex - stinguo, nxi, nctum, ēre, 3. σθίνω
κάτι. extinguor σθήνω (= σθήνο-
μαι), πεθαίνω.
ex - sto, —, —, āre, 1. ὑπάρχω.
ex - strūo, xi, ctum, ēre, 3. κατα-
σκευάζω.
ex - templo, ἐπίρρ. εὐθύς, ἀμέσως.
ex - terrēo, ūi, ītum, ēre, 2. ξαφνιάζω,
φοβίζω.
extērus, a, um, δ ἔξω, δ ξένος.
extra, ἐπίρρ. καὶ πρόθ. μ' αἰτ. ἔξω
(ἀπό).
ex - trāho, xi, ctum, ēre, 3. σέρνω
(βγάζω) ἔξω.
extrēmus, a, um, δ ἔσχατος, δ τελευ-
ταῖος.
exño, ūi, ūtum, ēre, 3. ξεντύνομαι,
βγάζω (τή φαρέτρα), τραβῶ (τό ξί-
φος). — patrem ἀποθέτω τήν ίδιό-
τητα τοῦ πατέρα (κατατίγω τά
πατρικά αἰσθήματα).

F

fabūla, ae, θ. μύθος.
facetiae, ārum, θ. πληθ. ἀστεῖα, εὐ-
φυολογήματα.

facētus, a, um, εὐτράπελος, ἀστεῖος.
facilis, e, εύκολος, facile, ἐπίρρ. εύ-
κολα.
facīnus, ὄris, oū. ἔργο (καλό ή κακό),
κακούργημα.
facīo, fēci, factum, ēre, 3. κάνω, ἀνα-
γορεύω, facio aliquem tanti ἐκτιμῷ
κάποιον πολύ.
factus, a, um (μετ. τοῦ fio), κατα-
σκευασμένος.
facultas, ātis, θ. εὐκαιρία, εύκολία, δε-
ξιότητα, χάρισμα.
facundus, a, um, εὐφραδής, εὐγλωττος.
fama, ae, θ. φήμη.
fames, is, θ. πείνα.
família, ae, θ. οἰκογένεια, τά πρόσωπα
τοῦ σπιτιοῦ (οἰκέτες), σπίτι.
familiarītas, ātis, θ. οἰκειότητα, φιλία.
fascis, is, ἀ. φαδδί, πληθ. fasces δέσμη
ἀπό φαδδιά, τά φαδδιά (τῶν licto-
res).
fatīgo, 1. κουράζω, καταπονῶ.
fatisco, ēre, 3. κουράζομαι, καταπο-
νῦμαι, βασανίζομαι, ἀπανδῶ.
fatum, i, oū. πεπρωμένο, μοίρα.
favō, fāvi, —, ēre, 2. εὐνοῶ, δείχνω εὐ-
νοία.
favor, ὄris, ἀ. εὔνοια.
fax, cis, θ. δάδα.
felicitas, ātis, θ. εὐτυχία.
felix, īcis, εὐτυχισμένος.
femīna, ae, θ. γυναικά.
fere, ἐπίρρ. σχεδόν.
ferio, —, —, īre, 4. χτυπῶ.
fēro, tūli, lātum, ferre, 3. ἀνώμ. φέρω,

ὑπομένω, προτείνω (νόμο), fero
fructus ex aliqua re ἀποκομίζω
(ἀφέλεια), aegre fero δέχομαι βα-
ριά, (δυσανασχετώ), moleste fero
λυποῦμαι ὑπερβολικά, fertur λένε
(λέγεται).

ferox, ὄcis, ἄγριος, ὡμός, περήφανος,
ἀγέρωχος, πολεμικός.

ferreus, a, um, σιδερένιος, ἀπό σίδερο.
ferrum, i, οὐ. σίδηρος, τά δπλα, τό ξί-

φος.

fessus, a, um, ἐπίθ. κατακουρασμένος,
καταπονημένος.

festino, 1. βιάζομαι, (τρέχω).

festus, a, um, ἔορταστικός.

ficus, ūς ή i, θ. συκιά, σύκο.

fideliter, ἐπίρρ. πιστῶς.

fides, ēi, θ. πίστη, ἡ καλή πίστη, τιμή.

filia, ae, θ. ἡ κόρη, ἡ θυγατέρα.

filius, ī, ἀ. ὁ γιός.

finis, is, ἀ. τέρμα, τέλος, δριο· πληθ.
ὅρια χώρας, χώρα.

finitus, a, um. γείτονας, γειτονικός
(δημορος).

fio, factus sum, fiēri, 3. γίνομαι.

flagito, 1. ἀπαιτώ μ' ἐπιμονή, ἐπιζητῶ.

flecto, xi, xum, ēre, 3. λυγίζω, ἀλλάζω

(μεταστρέψω) τή γνώμη.

flēo, ēvi, ētum, ēre, 2. θρηνῶ, κλαίω.

florēo, ūi, —, ēre, 2. ἀνθῶ, ἀκμάζω.

fluctus, ūs, ἀ. κύμα.

flumen, īnis, οὐ. ποταμός, (ροή),

ρεῦμα.

fluvius, īi, ἀ. ποταμός, ρεῦμα.

focūlus, ī, ἀ. ἐστία (τζάκι). φωτιά,

πύραυνο, ἐσχάρα.

foedus, ēris, οὐ. συνθήκη, συμφωνία.
folliculus, i, ἀ. ὁ θύλακος, ἀσκί, ἀ-
σκί φουσκωμένο πού ἔπαιξαν
(μπάλλα).

forās, ἐπίρρ. ξέω.

fore, ἀπαρέμφ. μέλλ. τοῦ ἀνώμ. sum.

foret, ὑποτ. παρτ. = esset, τοῦ sum.

fores, īum, θ. πληθ. ἡ πόρτα, ἡ θύρα.

forma, ae, θ. μορφή, δμορφιά, σχῆμα
(γεωμετρικό).

fortasse, fortassis, ἐπίρρ. ἵσως.

forte, ἐπίρρ. κατατύχη, τυχαῖα.

fortis, e, ἀνδρεῖος, γενναῖος, δυνατός.

fortissimē (ὑπερθ. τοῦ fortiter) ἐπίρρ.
γενναιότατα.

fortiter, ἐπίρρ. γενναιᾶ, δυνατά.

fortūna, ae, θ. ἡ τύχη, πληθ. τά ἀγαθά.

forum, i, οὐ. ἡ ἀγορά.

frango, frēgi, fractum, ēre, 3. σπάζω.

frater, fratris, ἀ. ἀδελφός.

frequens, ntis, ἐπίθ. συχνός, ἀθρόος.

fretus, a, um, (μέ θάρρος, πιστεύον-
τας), αὐτός πού ἔχει ἐμπιστοσύνη.

fructus, ūs, ἀ. καρπός, ἀφέλεια.

frumentatius, a, um, τοῦ σιταριοῦ, lex

frumentaria ὁ νόμος γιά τό σιτάρι.

frumentum, i, οὐ. οιτάρι.

frustrā, ἐπίρρ. μάταια.

fuga, ae, θ. φυγή.

fugio, fūgi, —, ēre, 3. φεύγω, κατα-
φεύγω.

fugo, 1. τρέπω σέ φυγή.

fulgēo, lsi, —, ēre, 2. ἀστράφτω, λάμπω.

fumo, 1. καπνίζω.

fundo, fūdi, fūsum, ēre, 3. χύνω, σκορπίζω, φίγων κάτω, νικῶ.

fundus, i, ἀ. χωράφι, κτήμα.

funēbris, e, νεκρικός.

fungōt, functus sum, fungi, 3. ἀποθέτηλῶ, ἐκτελῶ.

furor, ūris, ἀ. μανία, φλογερό πάθος.

G

galēa, ae, θ. κράνος, περικεφαλαία.
gáudium, ū, οὐ. χαρά, ἀγαλλίαση.
gaza, ae, θ. (λ. περσική) γάζα, (γαζοφυλάκιο), οἱ θησαυροί (τῶν Μακεδόνων βασιλέων, χρήματα, κοσμήματα κ.τ.δ.).

gemīnus, a, um, διπλός, διπρόσωπος,
δίδυμος.

gener, ēri, ἀ. γαμπρός.

gens, ntis, θ. γένος, γενιά, φυλή, λαός,
ἔθνος.

genū, ūs, οὐ. γόνατο.

genus, ēris, οὐ. γένος, γενιά.

gēro, gessi, gestum, ēre, 3. φέρων,
φορῶ. se gerēre συμπεριφέρομαι.
prae se gerēre προβάλλομαι, κάνω
ἐπίδειξη.

gladius, ū, ἀ. ξίφος.

gloriā, ae, θ. δόξα.

gloriōt, ātus sum, āri, 1. ἀποθ. καυχιέμαι,
ὑπερηφανεύομαι.

gloriōsus, a, um, ἔνδοξος.

graphīum, ū, οὐ. μολύβι (γραφίδα).

gratīa, ae, θ. χάρη, συμφιλίωση, εὐ-

νοια. alicuius gratia γιά χάρη κάποιου. gratias agēre εὐχαριστώ.

gratūlor, ātus sum, āri, 1. ἀποθ. συγχαίρω.

gratus, a, um, εὐχάριστος.

gravis, e, βαρύς, σοβαρός, συγκρ. -ιορ. οὐ. -ius (γεν. iōris) ύπερθ. gravissimus.

gravītas, ātis, θ. βαρύτητα, σοβαρότητα.

gravīter, ἐπίρρ. βαριά, τραχιά, σοβαρά.

gremīum, ū, οὐ. κόρφος, γόνατα
μεταφρ. ἐπίβλεψη, ἐπιμέλεια.

grex, gregis, ἀ. ἀγέλη, πλῆθος.

H

habēo, būi, bītum, ēre, 2. ἔχω.

habēor, θεωροῦμαι, νομίζομαι, γίνομαι.

habitatio, ūnis, θ. διαμονή, κατοικία.

habīto, 1. κατοικῶ.

hamus, i, ἀ. ἄγκιστρο (τοῦ ψαρᾶ).

haud, ἐπίρρ. δχι.

herī, ἐπίρρ. χτές.

hic, haec, hoc, αὐτός (γεν. ἐν. huius,
δοτ. huic).

hiems, ēmis, θ. χειμώνας.

hilarītas, ātis, θ. διασκέδαση.

hinc, ἐπίρρ. ἀπό δῶ, hinc - hinc, ἀπό τό
ἔνα μέρος... ἀπό τό ἄλλο.

hirundo, ūnis, θ. χελιδόνι.

hodiē, ἐπίρρ. σήμερα.

- homo, ἴνις, ἀ. ἄνθρωπος.
 honestas, ἀτις, θ. τιμιότητα.
 honestus, a, um, τίμιος, ἔντιμος.
 honor, ὅρις, ἀ. τιμή, ἀξίωμα. Honor ἢ
 Honōs, γεν. ὅρις, ἀ. θεός (προστά-
 της) τῆς τιμῆς.
 honorificē, ἐπίρρο. τιμητικά, ἔντιμα.
 hora, ae, θ. ὥρα.
 horrēo, ὕι, —, ἔτε, 2. ἀνατριχιάζω, φο-
 βοῦμαι.
 horrendus, a, um, φρικτός, φοβερός.
 horror, ὅρις, ἀ. φρίκη, τρόμος.
 hortor, ἀτυ sum, ἀτι, 1. ἀπόθ. προ-
 τρέπω, συμβουλεύω.
 hospes, ἵτις, ἀ. ὁ ξένος, ὁ φίλος.
 (hospitus, a, um, ξένος). hospita, ae, θ.
 ἡ φιλοξενούμενη.
 hostis, is, ἀ. ἐχθρός, ἐχθρικός.
 humanitas, ἀτις, θ. ἄνθρωπισμός, μόρ-
 φωση, τά ἐγκύκλια μαθήματα.
 humānus, a, um, ἀνθρώπινος, φιλάν-
 θρωπος.
 humēri, βλ. umērus.
 humilis, e, ταπεινός, ασημος.
- I
- ī, προστ. τοῦ eo (= πηγαίνω).
 iacēo (πρόφ. jaceo), cūi, citum, ἔτε, 2.
 κείτομαι (μτχ. Μέλλ. iaciturus).
 iacto, 1. καυχιέμαι.
 iam (πρόφ. jam), ἐπίρρο. πιά, iamdiu ἢ
 iam diu πολύ καιρό ώς τώρα.
 ianūa (πρόφ. janūa), ae, θ. θύρα, πύλη.
- ibi, ἐπίρρο. αὐτοῦ, ἐδῶ (ἐκεῖ).
 (ico καὶ icio), īci, ictum, ἔτε, 3. χτυπῶ.
 foedus icere κάνω συνθήκη, κλείνω
 συνθήκη, συμφωνῶ.
 ictus, ūs, ἀ. χτύπημα.
 idem, eādem, īdem, (γεν. eiusdem, δοτ.
 eīdem) ὁ ἔδιος.
 identīdem, ἐπίρρο. ξανά καὶ ξανά, ἐπα-
 νειλημμένα, συχνά.
 idēo, ἐπίρρο. γι' αὐτό. idēo quod γι'
 αὐτό ὅτι.
 idūs, ūsum, πληθ. θ. οἱ εἰδοί (θ.).
 igītūr, σύνδ. λοιπόν.
 ignārus, a, um, αὐτός πού ἀγνοεῖ.
 ignis, is, ἀ. φωτιά.
 ignōro, 1. ἀγνοῶ.
 ignōsco, nōvi, nōtum, ἔτε, 3. συγχωρῶ.
 ignōtus, a, um, ἀγνωστος.
 ille, illa, illud (γεν. illius, δοτ. illi) ἐκεῖ-
 νος, η, ο.
 illic, ἐπίρρο. ἐκεῖ.
 illīco, ἐπίρρο. παρευθύς, ἀμέσως.
 illustris, e, ἔνδοξος, λαμπρός.
 imāgo, īnis, θ. εἰκόνα, ἀγάλμα.
 imbecillus, a, um, ἀδύνατος, ἀσθενι-
 κός.
 imbellis, e, ἀπόλεμος, δειλός.
 imber, bris, ἀ. βροχή, (μπόρα).
 imitatīo, ūnis, θ. μίμηση.
 immatūrus, a, um, ἀκαιρος, ἀτοπος.
 immīnēo, ἔτε, 2. κρέμομαι ἀπό πάνω,
 ἐπαπειλῶ, φοβερίζω.
 im - mitto, mīsi, missum, ἔτε, 3. στέλνω
 (φέγνω) μέσα me immitto φέγνω-
 μαι, εἰσβάλλω.

- immo καὶ ἴμο, ἐπίρρ. βέβαια, ὅμως.
 immōtus, a, um, ἀκίνητος.
 impār, āris, ἄνισος.
 imperātor, ὄris, ἀ. ἀρχηγός, στρατη-
 γός.
 imperium, ii, οὐ. ἀρχή, ἐξουσία, δια-
 ταγή, κράτος.
 impēro, 1. βγάζω διαταγή.
 impētro, 1. κατορθώνω, ἐπιτυγχάνω.
 impētus, ūs, ἀ. ἔφοδος, ὁρμή, ἔφεση.
 impīē, ἐπίρρ. μέ ασέθεια, ἐγκλημα-
 τικά, ἀνόσια.
 impīger, gra, grum, ἀοκνος, ἀκούρα-
 στος.
 impīus, a, um, ἀσεβής, ἀνόσιος.
 implōro, 1. ἐπικαλοῦμαι, ἰκετεύω.
 impōno, posūi, posītum, ἔre, 3. βάζω
 ἐπάνω, θέτω τέρμα.
 imprīmis, ἐπίρρ. πρῶτα - πρῶτα, μάλι-
 στα.
 improvīsus, a, um, ἀπρόβλεπτος,
 ἀπροσδόκητος, ex improviso
 ἀπροσδόκητα, ξάφνου.
 in, πρόθ. 1) μ' αἰτ. πρός, κατά, ἀπέ-
 ναντι σέ κάποιον 2) μέ ἀφαιρ. μέσα
 σέ, πάνω σέ.
 inaestimabīlis, e, ἀνεκτίμητος, ἀσύγ-
 κριτος.
 inaudītus, a, um, ἀνή(ά)κουστος.
 in - cēdo, cessi, cessum, ἔre, 3. προ-
 χωρῶ.
 in - cīto, 1. παροτρύνω.
 in - clāmo, 1. alicui κραυγάζω σέ κά-
 ποιον, καλῶ κάποιον μέ κραυγές.
 in - clīno, 1. (ἀντί me inclino) στρέφο-
- μαι σέ ὑποχώρηση, ὑποχωρῶ.
 inclītus, a, um, δονομαστός, ἔνδοξος.
 in - clūdo, clūsi, clūsum, ἔre 3. κλείνω
 μέσα.
 in - cōla, ae, ἀ. κάτοικος.
 incolūmis, e, ἀβλαβής, ἀθικτος, σῶος.
 in - constantīa, ae, θ. ἀστάθεια.
 inconsultē, ἐπίρρ. ἀλόγιστα, ἀπερί-
 σκεπτα.
 incredibīlis, e, ἀπίστευτος.
 in - crēpo, ūi, ītum, īre 1. (κάνω
 κρότο), κάνω ἐπίτληξη, ἐπιτιμῶ,
 κατηγορῶ.
 inde, ἐπίρρ. ἀπό ἐκεῖ, γι' αὐτό.
 1. indīco, 1. δηλώνω.
 2. in - dīco, xi, ctum, ἔre, 3. κηρύγτω.
 indignatīo, ūnis, θ. ἀγανάκτηση.
 in - dignor, ātus sum, āri, 1. ἀποθ. ἀγα-
 νακτῶ.
 in - do, dīdi, dītum, ἔre, 3. βάζω
 ἐπάνω, προσθέτω; δίνω.
 indōles, is, θ. φύση, τό φυσικό.
 in - dūo, ūi, ūtum, ἔre, 3. ντύνω.
 in - ēo, ii, ītum, īre, 3. μπαίνω σέ,
 κάνω, συνάπτω. magistratum
 παίρω τήν ἀρχή. ineo pessima
 consilia κάνω ἀπαιτιόδοξες σκέ-
 ψεις. ineo proelium μπαίνω σέ
 μάχη (γιά πρώτη φορά).
 inermis, e, ἀοπλος.
 infans, ntis, ἐπίθ. αὐτός πού δέ μιλᾶ,
 2) οὐσ. τό νήπιο.
 infensus, a, um, ἔχθρος, ἔχθρικός.
 in - fēro, intūli, illātum, inferre, ἀνώμ.
 (εἰσ)φέρω, προκαλῶ, vim ἀσκῶ

- bīa, me infēto μπαίνω στή μέση.
 in - festo, 1. ἐνοχλῶ, λυμαίνομαι.
 infestus, a, um, ἐχθρικός.
 infirmus, a, um, ἀσθενικός.
 inflātus, a, um, γεμάτος ἀέρα.
 in - flo, 1. φυσῶ.
 in - formo, 1. παιδαγωγῶ, παιδεύω.
 in - fundo, fūdi, fūsum, ἔτε, 3. χύνω
 μέσα.
 ingemisco, gemūi, —, ἔτε, 3. θρηνῶ,
 στενάζω γιά.
 ingenium, ii, οὐ. εὐφυΐα, πνεῦμα, χα-
 ρακτήρας.
 ingens, ntis, πελώριος.
 ingenūus, a, um, ἐλευθέριος.
 in - grātus, a, um, ἀχάριστος, ἀγνώμο-
 νας.
 in - gredīor, gressus sum, grēdi, 3.
 ἀποθ. μπαίνω μέσω.
 inhonestē, ἐπίρρο. ὄχι ἔντιμα, ἄτιμα.
 inimīcus, a, um, ἐχθρός, πολέμιος.
 in - iquē, ἐπίρρο. ἄνισα, ἄδικα.
 in - iquus, a, um, ἄνισος, ἄδικος.
 initium, ii, οὐ. ἀρχή, τό ἀρχίνισμα.
 iniurīa, (πρόφ. injuria) ae, θ. ἀδικία.
 in - iussus (πρόφ. injussus) μόνο σέ
 ἀφαιρ. iniuissu alicuius χωρίς τή
 διαταγή κάποιου.
 in - iustus (πρόφ. injustus), a, um, ἄδι-
 κος, παράνομος.
 in - nītor, nixus sum, in - nīti, 3. ἀποθ.
 στηρίζομαι.
 innocentīa, ae, θ. ἀγνότητα (ἀθωό-
 τητα).
 in - noxius, a, um, ἀθῶος (χωρίς
- ἐνοχή).
 in - numerabīlis, e, ἀναριθμητος.
 inopīa, ae, θ. ἔνδεια, φτώχεια, ἔλ-
 λειψη.
 in - ops, ὅρις, φτωχός.
 inquam, inquis, inquit, οἡμα ἔλλει-
 πτικό λέγω, λές, λέει ἢ εἰπε.
 in - scīus, a, um, αὐτός πού δέν ξέρει.
 in - sector, ātus sum, āri, 1. ἀποθετ.
 καταδιώκω.
 in - sēquor, secūtus sum, sēqui, 3.
 ἀποθ. ἀκολουθῶ, καταδιώκω.
 in - sēro, sēvi, sītum, ἔτε, 3. σπέρνω,
 φυτεύω κάτι μέσα.
 in - sidēo, sēdi, sessum, ἔτε, 2. κάθομαι
 ἐπάνω, κατέχω (arcem).
 in - sidīor, ātus sum, āri, 1. ἀποθ.
 ἐνεδρεύω, στήνω ἐνέδρα.
 in - sīdo, sēdi, sessum, ἔτε, 3. κάθομαι,
 καταλαμβάνω ἢ κατακλύζω (vias).
 insigne, is, οὐ. παράσημο, τιμητικό
 διακριτικό, πληθ. insignia.
 insignis, e, ἐπίσημος. (αὐτός πού φορᾶ
 insigne), ἔξοχος, ἐπιφανής.
 in - silīo, lūi, —, ἔτε, 4. ἀνατηδῶ, πηδῶ,
 ἐπάνω (ἀνεβαίνω μέ πήδημα).
 in - sinūo, 1. (παίρνω στόν κόρφο) in-
 sinuo me χώνομαι.
 in - sītus, a, um, ἐμφυτος, βλ. insero.
 in - sōlens, ntis, ἀσυνήθιστος, ὑπερή-
 φανος, ἀλαζονικός.
 insolenter ἐπίρρο. ἀσυνήθιστα, ἀλαζο-
 νικά. insolentius ἀλαζονικότερα.
 in - stītūo, ūi, ūtum, ἔτε, 3. ἰδρύω, κα-
 θιστῶ, ἀποκαθιστῶ, παιδεύω.

- institūtum, i, οὐ. ἔθος, συνήθεια, ἔθισμός, κανόνας.
- instrumentum, i, οὐ. δργανο 2) περιληπτ.: τά ἐργαλεῖα.
- intēger, gra, grum, ἀκέραιος, ἀθικτος.
- intellēgo, lexi, lectum, ἔτε, 3. (κατα)νοῶ.
- intempestus, a, um, ἄκαριος, ἄκαταληλος. ποχ intempesta νύχτα βαθιά.
- inter, πρόθ. μ' αἰτ. ἀνάμεσα.
- interdum, ἐπίρρο. κάποτε, ἀπό καιρό σέ καιρό.
- interēa, ἐπίρρο. στό μεταξύ.
- inter - eo, ii, itum, īre, ἀνώμ. χάνομαι, πεθαίνω.
- inter - fīcio, fēci, factum, ἔτε, 3, σκοτώνω.
- inter - īcio (πρόφ. interjicio), iēci, iectum, ἔτε, 3. παρεμβάλλω (ρίχνω ἀνάμεσα).
- interim, ἐπίρρο. στό μεταξύ (χρονικό διάστημα).
- inter - īmo, īmi, emptum, ἔτε, 3. ἀφανίζω, καταστρέφω, σκοτώνω.
- interītus, ūs, ἀ. ἀπώλεια, δλεθρος, θάνατος.
- inter - rōgo, 1. ρωτῶ.
- inter - rumpo, rūpi, ruptum, ἔτε, 3. διακόπτω, διασπῶ, διαλύω.
- intervallum, i, οὐ. διάστημα, διάλειμμα.
- inter - venīo, vēni, ventum, īre, 4. ἐρχομαι στή μέση, παρουσιάζομαι.
- intolerabilis, e, ἀνυπόφορος.
- in - torquēo, orsi, ortum, ἔτε, 2. (διά)στρέφω.
- intra, πρόθ. μ' αἰτ. (μέσα σέ) καὶ ἐπίρρο. μέσα.
- intro - dūco, xi, ctum, ἔτε, 3. εἰσάγω.
- in - tuēor, tuītus sum, īri, 2. ἀποθ. παραπτῷ, ἀποβλέπω.
- in - undo, 1. κατακλύζω.
- in - vādo, vāsi, vasum, ἔτε, 3. ἐφορμῶ, πέφτω, προσβάλλω, κυριεύω. in bona καταπατῶ τήν περιουσία.
- in - vēho, xi, ctum, ἔτε, 3. φέρω μέσα, ἐπισύρω. invehor μπαίνω μέ δχημα.
- in - vēnīo, vēni, ventum, īre, 4. συναντῶ, δρίσκω, ἐπινοῶ.
- in - vestīgo, 1. ἐξιχνιάζω, ἀνακαλύπτω.
- in - victus, a, um, ἀνίκητος.
- in - vīdēo, vīdi, vīsum, ἔτε, 2. φθονῶ.
- in - vidīa, ae, θ. φθόνος, μνησικακία, πόθος γιά ἐκδίκηση.
- in - vīsus, a, um, μισητός (μετ. τοῦ invidēo).
- in - vīto, 1. (προσ.)καλῶ, invitō ut προτρέπω νά... (καλῶ νά...).
- iocuś, i, ἀ. (πληθ. ioci, ἀ. καὶ ioca, ὅρυμ, οὐδ.) παιγνίδι, πείραγμα, χλευασμός.
- ipse, a, um (γεν. ipsius, δοτ. ipsi) ἀντων. αὐτός.
- ira, ae, θ. δργή, θυμός.
- iratus, a, um, θυμωμένος.
- irascor, irātus sum, irasci, 3. ἀποθ. δργίζομαι, θυμώνω.
- ir - rīdēo, rīsi, rīsum, ἔτε, 2. περιγέλω, σκώπτω.

r - r̄itus, a, um, ἀνωφελής, μάταιος.

r - rumpo, rūpi, ruptum, ēre, 3
εἰσօρμω.

r - rōo, rūi, —, ēre, 3. δρμῶ, φίχνομαι.
in aliquem δρμῶ καταπάνω, φίχνο-
μαι.

is, ea, id (γεν. eius, δοτ. ei) ἀντων. αὐ-
τός, τοῦτος.

ita, ἐπίρρ. ἔτσι itaque = et ita καὶ
ἔτσι.

itaque, σύνδ. γι' αὐτό.

item, ἐπίρρ. ἐπίσης.

iter, itinēris, οὐ. δρόμος, πορεία, δια-
δρομή, πέρασμα.

itērum, ἐπίρρ. πάλι, δεύτερη φορά.

iubēo (πρόφ. jubeo), iussi, iussum, ēre,
2. διατάξω.

iudicium, i (πρόφ. judicium), ii, οὐ.
κρίσι, ἀπόφαση.

iudico (πρόφ. judico), 1. κρίνω, δι-
κάζω.

iugērum (πρόφ. jugerum), i, οὐ. πλέ-
θρο. Ὁ πληθ. πάντα κατά τήν γ'
κλίση: iugera, iugērum, δοτ. καὶ
ἀφαιρ. iugeribus. Τό πλέθρο ἡταν
ἐπιφάνεια δυόμισι στρέμματα
περίπου, μῆκος 240 ρωμ. πόδια (=
70 μέτρα) καὶ πλάτος 120 ρ. πόδια
(35 μέτρα).

iugūlum (πρόφ. jugulum), i, οὐ. τράχη-
λος.

Juppīter (Jūpiter), Iovis, ἄ. Δίας.

ius (πρόφ. jus), iūris, οὐ. δίκαιο, δι-
καιώμα, δίκη. iure δίκαια.

iusiūrandum, (γεν. iūris iurandi), οὐ.

δρκος.

(iussus [πρόφ. jussus], ūs, ἄ.) μόνο σέ
ἀφαιρ. iussu alicuius μέ διαταγή
κάποιου.

iustitia, (πρόφ. justitia), ae, θ. δικαιο-
σύνη.

iustus (πρόφ. justus), a, um, δίκαιος.

iuvēnis (πρόφ. juvenis), is, ἐπίθ. νέος.

Ούσ. ἄ. καὶ θ. νέος, νέα. Συγκρ.
πληθ. iuniōres, um, ἄ. οἱ νεώτεροι
(οἱ στρατεύσιμοι).

iuentus (πρόφ. juventus), ūtis, θ.
νιότη, νεολαία, οἱ νέοι, οἱ στρα-
τεύσιμοι.

L

labor, ūris, ἄ. κούραση, κόπος, πόνος.

labōro, 1. κοπιάζω, ἐργάζομαι. ex ro-
dāgra labōro είμαι ἀρρωστος ἀπό^{την}
ποδάγρα. cornū labōrat, ἡ πτέρυγα
κινδυνεύει.

lacrīma, ae, θ. δάκρυ.

lacrīmo, 1. δακρύζω.

laedo, si, sum, ēre, 3. βλάπτω, προσ-
βάλλω.

laetus, a, um, χαρούμενος, εὐθυμος.

laevus, a, um, ἀριστερός.

lambo, bi, bitum, ēre, 3. γλείφω.

lamenta, ūrum, πληθ. οὐ. θρῆνοι, στε-
ναγμοί.

lancea, ae, θ. λόγχη.

lapis, pīdis, ἄ. πέτρα (μιλιοδείκτης).

largitīo, ūnis, θ. μεγαλοδωρία, παρο-

χές μεγάλες.
 latericius, a, um, πλίθινος, ἀπό πλί-
 θους (ἀπό τοῦ διλα).
 latro, ὄνις, ἀ. ληστής.
 latus, ἔρις, οὐ. πλευρό, πλευρά.
 laudo, 1. ἐπαινῶ, ἐγκωμιάζω.
 laurēa, ae, θ. στεφάνη ἀπό δάφνη, κυ-
 ρίως ἐπίθ. στό οὐσ. corona πού
 παραδείπνεται.
 laureātus, a, um, δαφνοστεφανωμένος.
 laus, láudis, θ. ἐπαινος, δόξα.
 láutus, a, um, λαμπρός, μεγαλόπρεπος,
 πολυτελής.
 laxītas, ātis, θ. ἔκταση, εύρυχωρία.
 laxo, 1. χαλαρώνω, ἀνακουφίζω
 animum δίνω ἀνεση στήν ψυχή
 μου.
 lectīca, ae, θ. φορεῖο (φορητό κρε-
 βάτι).
 lector, ὄνις, ἀ. ἀναγνώστης.
 lectūlus, i, ἀ. μικρό, χαμηλό κρεβάτι.
 lectus, i, ἀ. κρεβάτι. lectus funebris ἡ
 νεκρική κλίνη, τό φέρετρο.
 legatiō, ὄνις, θ. ἀποστολή, πρεσβεία.
 legātus, i, ἀ. ἀπεσταλμένος, ὑπαρχος,
 ἀντιστράτηγος.
 legiō, ὄνις, θ. λεγεώνα.
 lego, lēgi, ctum, ἔρε, 3. μαζεύω, δια-
 βάζω.
 lēnis, e, πράος, ἥπιος, μαλακός.
 lenīter, ἐπίρρο. ἥρεμα, ἐλαφρά.
 lex, legis, θ. νόμος. legem fero προ-
 τείνω νόμο 2) δρος, συμφωνία.
 libenter, ἐπίρρο. μ' ἐνχαρίστηση, liben-
 tius συγκρ. πιό εύχαριστα.

liber, ἔρα, ἔρυμ, ἐλεύθερος.
 liberālis, e, ἐλευθέριος, φιλελεύθερος
 γενναιόδωρος, μεγαλόψυχος.
 liberaliſter, ἐπίρρο. πλούσια, μεγαλό-
 ψυχα.
 libēri, ὄγυμ, ἀ. τά παιδιά.
 libēto, 1. ἐλευθερώνω.
 libertas, ātis, θ. ἐλευθερία, παροησία
 ἀνεξαρτησία. libertas linguae ἐλευ-
 θεροστομία.
 libertus, i, ἀ. δ ἀπελεύθερος.
 libet, libuit, ἦ libitum est, ἔρε, 2.
 ἀπρόσ. ἀρέσει.
 libido, īnis, θ. ἡδονή. 2) πληθ. ἡ ἀκο-
 λασία.
 libra, ae, θ. λίτρα.
 licet, licuit καὶ licitum est, licere, 2.
 ἀπρόσ. ἐπιτρέπεται.
 lictor, ὄνις, ἀ. φαδδοῦχος.
 lignēus, a, um, ξύλινος.
 lineamentum, i, οὐ. σημεῖο, χαρακτη-
 ριστικό (τοῦ προσώπου).
 lingua, ae, θ. γλώσσα.
 littērae, ārum, θ, πληθ. ἐπιστολή,
 γράμμα. 2) τά γράμματα (ἡ παι-
 δεία).
 litterātus, a, um, ἐγγράμματος, λόγιος.
 livor, ὄνις, ἀ. πελιδνότητα.
 loco, 1. ἐκμισθώνω, δίνω μ' ἐνοίκιο (ἢ
 μέ μισθό).
 locūples, plētis, εύπορος, πλούσιος.
 locus, i, ἀ. πληθ. loci, ἀ. καὶ loca,
 ὄγυμ, οὐ. τόπος, θέση.
 longē, ἐπίρρο. μακριά. longe aliud διά-
 τελα διαφορετικό.

longus, a, um, μακρύς (μακρός).

lorīca, ae, θ. θώρακας.

lorum, i, οὐ. ἴμαντας, λονρί.

lucrum, i, οὐ. κέρδος.

luctus, ūs, ἀ. πένθος.

lucus, i, ἀ. ἄλσος.

ludibrīum, ii, οὐ. παιγνίδι, ἐμπαιγμός, περίπαιγμα.

(ludīcer ἢ ludīcrus ἄχρ.), a, um, τοῦ παιχνιδιοῦ, (παιχνιδιάρης).

lūdo, lūsi, lūsum, ἔτε, 3. παίζω.

lūdus, i, ἀ. ἀγώνας, σχολεῖο. ludi censes ἵπποδρομίες.

lūgēo, xi, ctum, ἔτε, 2. θρηγῶ, πενθῶ.

lugubris, e, πένθιμος, θρηνητικός.

lupa, ae, θ. λύκαινα.

lux, lūcīs, θ. φῶς.

M

machīna, ae, θ. μηχανή.

macte (κυρίως είναι κλητ. τοῦ ἐπιθ. mactus), ἐπιφών. εὔγε, μπράβο.

maestus, a, um, κατηφής, δύσθυμος, θλιψμένος, περίλυπος, σκυθρωπός.

magis, ἐπίρρ. συγκρ. περισσότερο.

magister, stri, ἀ. δάσκαλος.

magistrātus, ūs, ἀ. ἀρχή, ἔξουσία, πληθ. ἀρχές, ἀρχοντες.

magnificentia, ae, θ. μεγαλοπρέπεια.

magnificus, a, um, μεγαλοπρεπής.

magnitudo, ūnis, θ. μέγεθος, μεγαλεῖο, m. animi μεγαλοψυχία.

magnus, a, um, μεγάλος (maior, ius,

συγκρ. maximus, ὑπερθ).

maiēstas, ātis, θ. μεγαλειότητα, μεγαλεῖο, ἀξίωμα.

male, ἐπίρρ. ρώσημα.

malo, malūi, -, malle, προτιμῶ.

mālum, i, οὐ. τό κακό.

malus, a, um, κακός.

mancipīa, ὄρυμ, οὐ. οἱ δοῦλοι, τά ἀνδράποδα.

mandātum, i, οὐ. ἐντολή, διαταγή.

mando, 1. παραγγέλλω, διατάξω.

mane, οὐσ. ἄκλ. οὐ. πρωΐ. multo mane ἀπό πολύ πρωΐ.

manēo, mansi, mansum, ἔτε, 2. (δια)μένω.

manes, ium, πληθ. ἀ. οἱ σκιές (τῶν νεκρῶν) di manes οἱ θεοί τοῦ "Αδη.

manubīae, ārum, πληθ. λάφυρα, λεία.

manus, ūs, θ. χέρι, στρατιωτική δύναμη, στρατός, ἀγώνας, ἀμιλλα. 2) προδοσκίδα (τοῦ ἐλέφαντα).

mare, is, οὐ. θάλασσα.

maritus, i, ἀρσ. σύζυγος.

marmor, ὄris, οὐ. μάρμαρο.

mater, tris, θ. μητέρα.

maternus, a, um, μητρικός, τῆς μητέρας, ἀπό μητέρα.

matrōna, ae, θ. (οἰκο)δέσποινα, ἡ κυρία (τοῦ σπιτιοῦ).

maxīme, ἐπίρρ. ὑπερθ. πάρα πολύ, προπάντων.

maxīmus, a, um, μέγιστος (ὑπερθ. τοῦ magnus).

medīcus, i, ἀ. γιατρός.

medīus, a, um, μεσαῖος. medium, ii,

- οὐ. τό μέσο.
- meīor, īus, γεν. meliōris· καλύτερος
(συγκρ. τοῦ bonus).
- membrum, i, οὐ. μέλος (τοῦ σώματος).
- memorabilis, e, ἀξιομνημόνευτος.
- memoria, ae, θ. μνήμη, μνεία, ἀνά-
μνηση.
- mens, mentis, θ. νοῦς, διάνοια,
πνεῦμα.
- mensis, is, ἀ. μήνας.
- merces, ēdis, θ. μισθός, ἔξαγορά.
- merītō, ἐπίρρ. ἀξια, ἐπάξια.
- merītum, i, οὐ. (καλή) ὑπηρεσία, ἐκ-
δούλευση, εὐεργεοία.
- metor, ātus sum, āri, 1. ἀποθ. μετρῶ,
castra metor στρατοπεδεύω.
- meus, a, um, δικός μου.
- mī, κλητ. τοῦ meus.
- mico, cūi, —, āre, 1. ἀστράφτω.
- miles, ītis, ἀ. στρατιώτης.
- mīlia, īum, πληθ. οὐ. χιλιάδες.
- miliēs, ἐπίρρ. χιλιες φορές.
- militāris, e, στρατιωτικός.
- militiā, ae, θ. στρατιωτική θητεία. βλ.
domi.
- mille ἀκλ. στὸν ἐν. ἐπίθ. χιλιοὶ 2) οὖσ.
οὐ. χιλιάδα. Πληθ. mīlia, īum χι-
λιάδες.
- mīmus, i, ἀ. μίμος.
- minīmē, ἐπίρρ. ὑπερθ. ἐλάχιστα.
- minīmus, a, um, ἐλάχιστος (ὑπερθ. τοῦ
parvus).
- ministeriūm, ii, οὐ. ὑπηρεσία, ἔργο.
- minor, ātus sum, āri, 1. ἀποθ. ἀπειλῶ.
- minūo, ūi, ūtum, ēre, 3. μειώνω, ἐλατ-
- τώνω.
- minus, ἐπίρρ. συγκρ. λιγότερο.
- minūtus, a, um, μικρός (και καλοκα-
μωμένος).
- miracūlum, i, οὐ. θαῦμα, ἐκπληκτικό
γεγονός.
- mirificus, um, θαυμαστός, θαυμάσιος.
- miror, ātus sum, āri, 1. ἀποθ. θαυ-
μάζω, παραξενεύομαι.
- mirus, a, um, θαυμαστός, καταπληκτι-
κός.
- miser, ēra, ērum, ἀθλιος, κακόμοιρος.
- miserabīliter, ἐπίρρ. ἀξιοθρήνητα.
- misericordiā, ae, θ. οἰκτος, εὐσπλα-
χνία.
- mitto, mīsi, missum, ēre, 3. στέλνω. se-
natus missus est, λύθηκε (τελείωσε)
ἡ συνεδρίαση τῆς Συγκλήτου.
- modestiā, ae, θ. σωφροσύνη.
- modīcus, a, um, μέτριος, πενιχρός.
- modo, ἐπίρρ. πρὸν ἀπό λίγο, μόνο. non
modo sed etiam δχι μόνο ἀλλά καὶ.
- modus, i, ἀ. τρόπος, μέλος (ῆχος, στή-
μουσική).
- moenia, īum, πληθ. οὐ. τεῖχος, τείχη.
- molestē, ἐπίρρ. δύσκολα, βαριά. βλ.
fero.
- molestus, a, um, ἐνοχλητικός, βαρύς.
- molīor, ītus sum, īri, 4. ἀποθ. μηχα-
νεύομαι, μηχανορραφῶ, σκευωρῶ.
- mons, montis, ἀ. δρος,(βουνό).
- monstrum, i, οὐ. τέρας, ὑπερφυσικό
ὄν.
- mora, ae, θ. ἀναδολή, καθυστέρηση,
χρονοτριβή.

morbus, i, ἀ. ἀσθένεια, τό κακό.
morbus pedicularis φθειρίαση.

moriōr, mortūs sum, μορί, 3. ἀποθ.
πεθαίνω.

moror, ātus sum, ἄρι, 1. ἀποθ. ἐπιφρά-
δύνω, καθυστερώ.

mors, mortis, θ. θάνατος.

morsus, ūs, ἀ. δάγκωμα, morsus doloris
ἡ δαγκωματιά τοῦ πόνου.

mortālis, is, θνητός. οὐσ. mortāles,
īum, ἀ. οἱ θνητοί.

mos, mōris, ἀ. συνήθεια, τρόπος. de
more κατά συνήθεια, ἀπό συ-
νήθεια, morem alicui gerēre συμ-
μορφώνομαι στίς ἐπιθυμίες κά-
πιον.

motus, ūs, ἀ. κίνηση, ταραχή, ἐπανά-
σταση, πολιτικές ταραχές.

moveō, mōvi, mōtum, ἔτε, 2. κινῶ, λυ-
γίζω. moveo animum προκαλῶ τήν
δογῆ.

mox, ἐπίρρ. ἔπειτ' ἀπό λίγο.

multcto, 1. τιμωρῶ.

muliebr̨ter, ἐπίρρ. γυναικεῖα, μέ γυ-
ναικεῖο τρόπο.

mulier, ēris, θ. γυναίκα.

multitudo, īnis, θ. πλῆθος.

multo, ἐπίρρ. πολύ, κατά πολύ.

multus, a, um, πολύς.

munio, īvi, ītum, īre, 4. δχυρώνω,
περιφρούρω.

munus, ēris, οὐ. ἔργο, καθῆκον, δῶρο,
ύπηρεσία, ύπούργημα.

murus, i, ἀ. ὁ τοῖχος, πλῆθ. τά τείχη.
mutatio, ὅnis, θ. μεταβολή, ἡ ἀστά-
θεια.

nam καὶ παμque, σύνδ. διότι.

nanciscor, nactus sum, nancisci, 3.
ἀποθ. συναντῶ, βρίσκω.

narro, 1. διηγοῦμαι.

nascor, natus sum, nasci, 3. ἀποθ. γεν-
νιέμαι.

natīo, ὅnis, θ. έθνος, φυλή.

1. natus, (ūs), ἀ. ἀπαντᾶ μόνο σέ
ἀφαιρ. natū κατά τήν ἡλικία. maior
natū δ μεγαλύτερος (στήν ἡλικία).

2. natus, a, um, δταν ἔγινε.

3. natus, i, ἀ. γιός, τό παιδί.
navicūla, ae, θ. πλοιάριο.

navis, is, θ. πλοῖο.

1. nē, ἐπίρρ., ne... quidem οὔτε... βέ-
βαια.

2. nē, σύνδ. μή, γιά νά μή.

3. nē (ἐγκλ. μόριο), ἄραγε. tu ne... σύ
ἄραγε (εἰσαι ἐκεῖνος πού...) 2) (σε
ἔξαρτ. ἔρωτ. πρότ. στό τέλος μιᾶς
λέξης): ἀν.

nec ἡ περιε, οὔτε, οὐδέ, καὶ δέν.

necessarius, a, um, ἀναγκαῖος.

necessitas, ātis, θ. ἀνάγκη.

neco, 1. σκοτώνω.

nefarīus, a, um, ἀνόσιος, ἐγκληματι-
κός.

neg - lēgo, xi, ctum, ēre, 3. ἀμελῶ, δέ
φροντίζω.

nēgo, 1. ἀρνοῦμαι, λέγω ὅτι δέν.

negotium, ii, οὐ. ἀσχολία, ἔργο.

nemo, īnis, ἀ. θ. καὶ ἐπίθ. κανένας.

nepos, ὅtis, ἀ. ἔγγονος.

- neptis, is, θ. ἐγγονή.
 neque, βλ. nec, neque, -neque οὕτε -
 οὕτε.
 nequéo, īvi, ḥ ii, ītum, īre, 4. ἀδυνατῶ,
 δέν μπορῶ.
 nescio, īvi, ītum, īre, 4. ἀγνοῶ, δέ
 γνωρίζω.
 neu, καὶ neve, ἐπίρρ. μήτε, καὶ νά μή...
 néuter néutra, néutrum (γεν. neutrīus)
 κανένας ἀπό τούς δύο (οὐδέτερος).
 neve καὶ neu, μήτε, καὶ μή...
 nex, necis, θ. φόνος.
 nihil, οὐ. ἄκλ. 1) οὐσ. (γεν. nullīus rei),
 τίποτε (μηδέν). 2) ἐπίρρ. σέ τίποτε,
 καθόλου.
 nihīlō, ἐπίρρ. (κυρίως ἀφαιρετική τοῦ
 nihīlum = μηδέν) σέ τίποτε, καθό-
 λου.
 nihildum, οὐ. ἄκλ. τίποτε ἀκόμη.
 nihilominus (nihilo καὶ minus) καθό-
 λου, λιγότερο.
 nimis, ἐπίρρ. πάρα πολύ, ὑπερβολικά.
 nisi, σύνδ. ἀν δέν, ἐκτός ἀν.
 no, 1. κολυμπῶ.
 nobīlis, e, εὐγενής, δονομαστός, διάση-
 μος.
 nobilitas, ātis, θ. εὐγένεια, οἱ Εὐγενεῖς,
 τό κόμμα (ἡ τάξη) τῶν εὐγενῶν. 2)
 ἡ διορθφιά, ἡ ἀνωτερότητα.
 nobilito, 1. δοξάζω, τιμῶ, λαμπρύνω.
 noctu, ἐπίρρ. τή νύχτα.
 nolo, nolui, -, nolle (q. ἐλλειπτ.) δέ
 θέλω.
 nomen -inis, οὐ. δνομα.
 non, ἐπίρρ. δχι, δέν.
- nondum, ἐπίρρ. δχι ἀκόμη.
 nonnē, ἐπίρρ. δχι; πῶς δχι;
 nonnulli, ae, a, μερικοί, ἔς, á.
 noster, nostra, nostrum, δικός μας.
 novem, ἐπίθ. ἀριθμ. ἄκλ. ἑννέα.
 novus, a, um, νέος, καινούριος.
 nox, noctis, θ. νύχτα, nocte τή νύχτα.
 nūbo, nupsi, nuptum, ἔρε, 3. παίρνω
 ἄνδρα, πανδρεύομαι.
 nudus, a, um, γυμνός.
 nullus, a, um, (γεν. nullius) κανένας.
 num, ἐπίρρ. ἐρωτημ. ἀραγε, μήπως,
 ἄν.
 numēro, 1. ἀριθμῶ, μετρῶ.
 nummus, i, á. νόμισμα, πληθ. nummi
 χρῆμα.
 nunc, ἐπίρρ. τώρα.
 nunquam (καὶ numquam) ἐπίρρ. ποτέ.
 nuntio, 1. ἀναγγέλλω. nuntio ut φέρων
 τήν εἰδηση (διαταγή) νά...
 nuntius, ii, á. ἀγγελιοφόρος. 2) εἴ-
 δηση, ἀγγελία.
 nusquam, ἐπίρρ. πουθενά.
 nux, nucis, θ. καρύδι. nucibus Iudere
 παίζω καρύδια (είδος παιγνι-
 διοῦ).

O

- ob, πρόθ. μ' αἰτ. γιά, ἀπό, ἔξαιτίας.
 obēo, ii, ītum, īre, πεθαίνω.
 obicío (πρόφ. objicio), iēci, iectum,
 ἔρε, 3. προτείνω, προσβάλλω.
 obiurgo (πρόφ. objurgo), ἐπιτιμῶ,

κάνω ἐπίπληξη.

oblatus, a, um, 6l. offero.

ob - līno, lēvi, lītum, ēre, 3. κάνω ἐπά-
λειψη, ἀλείφω.

oblivio, ōvis, θ. λήθη.

obliviscor, oblitus sum, oblivisci, 3.
ἀποθ. ἔχων, λησμονῶ.

obnoxius, a, um, ὑπεύθυνος, ἔνοχος.
ob - rūo, rūi, rūtum, ēre, 3. καταχώνω,
κατασκεπάζω.

ob - sēcro, 1. ίκετεύω. 2) (σέ παρέν-
θεση) γιά τούς θεούς!

obsēquor, secūtus sum, sēqui, 3. ἀποθ.
πείθομαι, ἀκολουθῶ.

obses, īdis, à. καὶ θ. ὅμηρος.

ob - sidēo, sēdi, sessum, ēre, 2. πο-
λιορκῶ.

obsidio, ōnis, θ. πολιορκία.

obsidionālis, e, πολιορκητικός.

obsido, sēdi, sessum, ēre, 3. πολιορκῶ.

obsisto, obstīti, -, ēre, 3. ἀντιστέκομαι,
πηγαίνω ἀντίθετα.

ob - strēpo, ūi, -, ēre, 3. κάνω θόρυβο,
φοβίζω μέ θόρυβο.

ob - stupefaçio, fēci, factum, ēre, 3.
προκαλῶ ἔκπληξη, ἔαφνιάζω, τρο-
μάζω.

ob - stupesco, pūi, -, ēre, 3. μένω
κατάπληκτος.

obtrectātor, ūris, à. αὐτός πού διαβάλ-
λει.

obtrunco, 1. κόβω, ἀποκεφαλίζω.

obtūli, 6l. offero.

ob - vēnio, vēni, ventum, īre, 4. παρου-
σιάζομαι, ἔρχομαι. Somnio obvēnit

alicui ἥρθε στ' ὄνειρο κάποιον.

obviam, ἐπίρρ. 6l. obvius.

(obvius, a, um). obvium esse ἡ obvius
sum alicui συναντῶ κάποιον,
obviam eo alicui ἡ obvius sum alicui
πηγαίνω νά συναντήσω κάποιον,
obviam venio (ἡ εχεο, progredior)
βγαίνω ν' ἀντιμετωπίσω, νά συ-
ναντήσω.

ob - volvo, volvi, volūtum, ēre, 3. περι-
τυλίγω, κρύδω, σκεπάζω.

occasio, ōnis, θ. εύκαιρια.

occāsus, ūs, à. δύση, ἡ δύση.

1. oc - cido, cīdi, cāsum, ēre, 3. πέφτω,
δύω, sol occīdens ὁ ἥλιος πού (βα-
σιλεύει) δύει, ἡ δύση τοῦ ἥλιου.

2. oc - cido, cīdi, cīsum, ēre, 3. κατα-
κόβω, σκοτώνω.

oc - cūpo, 1. κυριεύω.

ocūlus, i, à. μάτι.

odīum, ii, οὐ. μίσος.

odor, ūris, à. δομή, μυρωδιά.

of - fendo, ndi, nsum, ēre, 3. συναντῶ,
βρίσκω, προσκρούω, βρίζω, στενο-
χωρῶ, λυπῶ.

of - fēro, obtūli, oblātum, offerte,
ἀνώμ. προσφέρω.

officīum, ii, οὐ. ἔργο, καθῆκον, ὑπηρε-
σία.

olim, ἐπίρρ. κάποτε.

o - mitto, mīsi, missum, ēre, 3. παρα-
λείπω.

omnis, e, ὅλος, κάθε (ἔνας, μία, ἔνα).

ops (ἄχρ. ἡ ὄνομ. καὶ δοτ. τοῦ ἐν.) γεν.
opis, ailt. opem, θ. δύναμη, δούθεια

- πληθ. 6λ. τό ἐπόμενο.
 opes, opum πληθ. θ. στρατιωτική δύναμη.
 oppidum, i, οὐ. πόλη (πολύ σπάνια ἡ Ρώμη, ἡ Ἀθήνα κτλ.).
 op - p̄imo, pressi, pressum, ēre; 3.
 (κατα)πιέζω, καταστρέφω, νικῶ.
 op - pugno, 1. πολιορκῶ.
 optimus, a, um, ἀριστος, ὁ καλύτερος
 (ύπερθ. τοῦ βονος, συγκρ. melior).
 optio, ōnis, θ. ἐκλογή, αἵρεση.
 opto, 1. ἐπιθυμῶ, εὑχομαι.
 opus, ēpis, οὐ. ἔργο, πληθ. opera, στρατιωτικά ἔργα καί ἐπιχειρήσεις (γιά
 ἄλωση). opus est mihi aliquāre
 χρειάζομαι κάτι (ἔχω ἀνάγκη ἀπό
 κάποιο πράγμα).
 orātor, ōris, ἀ. φήτορας, πρεσβευτής,
 ἀπεσταλμένος, μεσολαβητής.
 orbus, a, um, στερημένος, δρφανός.
 ordo, īnis, ἀ. τάξη, οἱ τάξεις τοῦ στρατοῦ, σειρά.
 ortor, ortus sum, īri, 4. ἀποθ. σηκώνομαι, ἀνατέλλω, κατάγομαι. sol
 ortens, ὁ ἥλιος πού ἀνατέλλει, ἡ
 ἀνατολή.
 ornamentum, i, οὐ. κόσμημα, στολίδι.
 ornatus, ūs, ἀ. στολισμός, στολή.
 orno, 1. στολίζω.
 orgo, 1. παρακαλῶ, ἴκετεύω, ζητῶ ἐπίμονα.
 os, oris, οὐ. στόμα, πρόσωπο.
 ostendo, ndi, ntum, ēre, 3. δείχνω.
 ostento, 1. κάνω συχνά ἐπίδειξη.
 otiosus, a, um, ἀργός, ἀργόσχολος.
- otium, ii, οὐ. ἄνεση, ἡσυχία, ἀπραξία.
 ovans, μετ. τοῦ ἄχρ. ονο, 1. (ἐκδηλώνω
 τή χαρά μου μέ κραυγές καί σχήματα) κάνω τό μικρό θρίαμβο, είλμαι ὑπερήφανος.

P

- paciscor, pactus sum, pacisci, 3. ἀποθ. κάνω συνθήκη, συνθηκολογῶ.
 pactus, 6λ. paciscor καί pango.
 paene, ἐπίορ. σχεδόν.
 palam, ἐπίρρ. δημοσία, φανερά.
 palpēbrae, ārum, πληθ. θ. τά 6λέφαρα.
 paludamentum, i. οὐ. χλαμύδα (στρατιωτική τῶν στρατηγῶν καί ἀνώτερων ἀξιωματικῶν).
 pālus, i, ἀ. πάσσαλος (παλούκι).
 palus, ūdis, θ. τέλμα, ἔλος.
 pando, ndi, passum, ēre, 3. λύνω.
 pango, pepīgi, pactum, ēre, 3.
 (καθ)ορίζω, συμφωνῶ.
 panis, is, ἀ. ψωμί. panis secundarius
 ψωμί ὑπόμαυρο, ψωμί λίγο μαύρο,
 δεύτερο.
 pār, paris, īσος, ὅμοιος, μέ īσες δυνάμεις, īσόπαλος.
 parabīlis, e, εύκολοαπόκτητος, πού
 ἀγοράζεται εύκολα.
 parco, pepercī, -, ēre, φείδομαι, δείχνω φειδώ, κάνω οίκονομία.
 parcus, a, um, φειδωλός, πού χρησιμοποιεῖ μέ φειδώ.
 pārens, ntis, ἀ. (κυρίως μετ. τοῦ pario)

- αὐτός πού ἔχει γεννήσει, δ. γονέας,
 δ. πατέρας. πληθ. parentes, um. ἀ.
 καὶ θ. οἱ γονεῖς (πατέρας καὶ μη-
 τέρα).
- parēo, ūi, —, ēre, 2. ὑπακούω, πείθω
 μαι.
- pārio, pepēri, partum, ēre, 3. γεννō,
 ἀποκτῶ, ἐτοιμάζω.
- parīter, ἐπίρρ. ἔξισον, ὅμοια, τό ὕδιο.
- pāro, 1. ἐτοιμάζω.
- parricidīum, ūi, oū. πατροκτονία.
- pars, partis, θ. μέρος, πρόσωπο. (ρό-
 λος), μερίδα, κόμμα (πληθ.).
- parum, ἐπίρρ. λίγο (συγκρ. minus,
 ὑπερθ. minimē).
- parvūlus, a, um, πολύ μικρός. Οὐσ.
 parvūlus, i, ἀ. μικρό παιδί, νεογέν-
 νητο.
- parvus, a, um, μικρός.
- passim, ἐπίρρ. σποραδικά, ἐδῶ κι
 ἐκεῖ, παντοῦ.
- pastor, ūris, ἀ. βοσκός.
- pater, tris, ἀ. πατέρας, πληθ. patres,
 um, οἱ πατρίκιοι, οἱ εὐγενεῖς, οἱ
 Συγκλητικοί.
- paternus, a, um, πατρικός, τοῦ πα-
 téρα.
- patiens, ntis, ἐπίθ. (χυρίως μετ. τοῦ
 patior) ὑπομονητικός, καρτερικός.
- patīor, passus sum, pati, 3. ἀποθ. πά-
 σχω, ὑπομένω.
- patriā, ae, θ. πατρίδα.
- patriciūs, a, um, πατρίκιος.
- patrimonīum, ūi, oū. ἡ κληρονομία ἀπό
 τού πατέρα, ἡ περιουσία.
- patrōnus, i, ἀ. συνήγορος, σύνδικος,
 ὑπερασπιστής.
- pauci, ae, ἀ. (στόν πληθ.) λίγοι.
- paulātim, ἐπίρρ. λίγο λίγο.
- paulo, ἐπίρρ. λίγο. bl. post.
- páuper, ēris, φτωχός.
- paupertas, ātis, θ. φτώχεια.
- pavor, ūris, ἀ. φόβος, τρόμος.
- pax, pacis, θ. εἰρήνη.
- peccatum, i, oū. ἄμαρτημα, σφάλμα.
- pecco, 1. κάνω σφάλμα, ἄμαρτάνω.
- pecunia, ae, θ. χρήματα.
- pecus, ūris, oū. ἀγέλη, κτήνη, κοπάδια.
- pediculāris, e, πού γεννᾶ ψείρες. bl.λ.
 morbus.
- pel - līcio, lexi, lectum, ēre, 3. προσελ-
 κύω, δελεάζω.
- pello, pepūli, pulsum, ēre, 3. σπρώχω,
 βγάζω ἔξω, διώχνω.
- penātes, ūm, πληθ. ἀ. πατρῶοι θεοί,
 θεοί τοῦ σπιτιοῦ.
- per, πρόθ. μ' αἰτ. διά μέσου, per de-
 cem dies γιά δέκα μέρες, per iram
 μέ ἀργή per (me) ἔξαιτίας (μου).
- per - ἄgro, 1. περνῶ, βαδίζω ἀνάμεσα.
- per - amoenus, a, um, πολύ εὐχάρι-
 στος.
- per - cello, cūli, culsum, ēre, 3. ἀνα-
 τρέπω, οίχνω κάτω, ξαφνιάζω.
- per - contor, ātus sum, āri, 1. ἀποθ.
 ζητῶ νά μάθω, φωτῶ νά μάθω.
- percussor, ūris, ἀ. φονιάς, δολοφόνος.
- per - cūtio,cüssi,cussum, ēre, 3. χτυπῶ,
 καταβάλλω.
- perdītus, a, um, χαμένος, διεφθαρμέ-
 νος.

- perdo, dīdi, dītum, ēre, 3. διαφθείρω,
 καταστρέψω.
 per - dūco, xi, ctum, ēre, 3. δόδηγω.
 peregrīnus, a, um, ξένος, δχι ἐγχώριος.
 per - ēo, ii, itum, īre, χάνομαι.
 per - fīcio, fēci, fectum, ēre, 3. κατορ-
 θώνω, δίνω τέλος.
 per - fidīa, ae, θ. ἀπιστία.
 per - fidus, a, um, ἀπιστος.
 per - fōdīo, fōdi, fossum, ēre, 3. δια-
 περνω (μ' αἰχμηρό δργανο).
 per - fugīo, fūgi, —, ēre, 3. καταστρέψω.
 pergo, rettexi, perrectum, ēre, 3. προ-
 χωρῶ, πηγαίνω διαστικά. perge
 πήγαινε, ἐμπρός φύγε.
 peričūlum, i, οὐ. κίνδυνος.
 peritīa, ae, θ. ἐμπειρία.
 per - mitto, mīsi, missum, ēre, ἐπι-
 τρέπω.
 pernicīes, ēi, θ. καταστροφή, δλεθρος.
 permiciōsus, a, um, καταστρεπτικός,
 δλέθριος.
 perpetūo, ἐπίρρ. συνεχῶς, ἀδιάκοπα.
 perpetūus, a, um. συνεχῆς, ἀδιάκοπος.
 In perpetūum γιά πάντα, ίσόδια.
 per - saepe, ἐπίρρ. πάρα πολλές φορές,
 πολύ συχνά.
 per - sēquor, cūtus sum, sēqui, 3. ἀποθ.
 (κατα)διώκω.
 per - solvo, solvi, solūtum, ēre, 3.
 πληρώνω, ξεπληρώνω, ἀποδίω.
 per - stringo, nxi, ctum, ēre, 3. κάνω
 ἀμυχή, διασχίζω, ἀγγίζω, δια-
 σύω, σφίγγω, καταλαμβάνω.
 per - turbo, 1. διαταράξω.
- per - vēniō, vēni, ventum, īre, 4.
 φτάνω.
 pessīmus, a, um (ύπερθ. τοῦ malum) δ
 χειρότερος, ἐγκληματικός.
 peto, īvi (ἡ ii), ītum, ēre, 3. ζητῶ, ἔρχο-
 μαι γρήγορα, πηγαίνω γρήγορα
 σέ...
- pharētra, ae, θ. φαρέτρα.
 philosōphus, i, ἀ. φιλόσοφος.
 piētas, ātis, θ. εὐσέβεια.
 pīla, ae, θ. σφαίρα (μπάλλα).
 pīlus, i, ἀ. τρίχα.
 pinguis, e, παχύς.
 piscicūlus, i, ἀ. μικρό ψάρι.
 placēo, ūi, ītum, ēre, 2. ἀρέσω. placet,
 placūit, ēre, 2. ἀπρόσ. φαίνεται
 καλό.
 placīdē, ἐπίρρ. ήσυχα, ήρεμα, πράα.
 plāga, ae, θ. πληγή, τραῦμα, χτύπημα.
 pláusus, ūs, ἀ. ἐπιδοκιμασία, ἐπευφή-
 μία, ἔπαινος.
 plebeius (πρόφ. plebejus), a, um, πλη-
 βεῖος.
 plebs, bis, θ. τό πλῆθος, δ πολύς λαός.
 plerīque, pleraeque, pleraque, oī πολ-
 λοί, oī περισσότεροι.
 plumbum, i, οὐ. δ μόλυβδος.
 plurīmus, a, um, (ύπερθ. τοῦ multus), δ
 περισσότερος, πληθ. plurimi, ūrum,
 oī περισσότεροι.
 plus, ἐπίρρ. περισσότερο.
 podāgra, ae, θ. ποδάγρα, ἀρθρίτιδα.
 poena, ae, θ. ποινή.
 pompa, ae, θ. πομπή.
 pondō (κυρ. ἀφαιρ. τοῦ ἀχρ. pondus

γεν. pondi), κατά λέξη: κατά τό βάρος. Ὡς οὐσ. ἄκλ. (συνηθέστερα μέριθμ. καί μέ παράλειψη τῆς λέξης libra: triginta milia pondo argenti τριάντα χιλιάδες λίτρες ἀσήμι).
pondus, ēris, οὐ. βάρος.
pōno, posūi, posūtum, ēre, 3. θέτω, τοποθετῶ, θεωρῶ. castra ponēre στρατοπεδεύω. ob oculos ponēre (βάζω μπροστά στά μάτια) παρουσία μου.

pons, ntis, ἀ. γέφυρα.

pontīflex, īcis, ἀ. ποντίφηκας, ιεροφύλακας. p. maximus ἀρχιερεύς.

populāris, e, τοῦ λαοῦ, δημοφιλῆς. oīs. polulares, īum, οἱ ἐντόπιοι.

popūlus, i, ἀ. δῆμος, λαός, ζήνος.

porta, ae, θ. πύλη.

porto, 1. φέρω.

posco, poposci, —, ēre, 3. ζητῶ.

possum, potūi, posse, μπορῶ.

post, πρόθ. μ' αἰτ. μετά, ἔπειτα, ἀπό.

Ἐπίρρ. paulo post λίγο ἀργότερα. postēa, ἐπίρρ. ἔπειτα, ἀργότερα, στήσυνέχεια.

postērus, a, um, δι μεταγενέστερος, δι κατοπινός, οὐσ. postēri, ὄρυμ, ἀ. οἱ μεταγενέστεροι, οἱ ἀπόγονοι. in posterum στό μέλλον.

postis, is, ἀ. παραστάτης (τῆς πόρτας).

postēri, ὄρυμ, bl. posterus.

postquam, σύνδ. ἀφοῦ.

postrēmo, ἐπίρρ. στό τέλος.

postūlo, 1. ἀπ. αἰτῶ, ζητῶ, ἀξιώνω.

potentia, ae, θ. δύναμη.

potestas, ātis, θ. δύναμη, ἔξουσία, ἀδεια.

potīor, ītus, sum, īpi, 4. ἀποθ. γίνομαι κύριος.

prae, πρόθ. μέ ἀφαιρ. ἐμπρός ἀπό, ἢ σέ σύγκριση μέ, ἔξαιτίας, ἀπό, ἔνεκα.

prae - acūtus, a, um, πολύ αἰχμηρός (μυτερός).

praebēo, ūi, ītum, ēre, 2. παρέχω, παραδίδω.

praeceptor, ūris, ἀ. διάσκαλος.

prae - cīdo, cīdi, cīsum, ēre, 3. κόδω, (ἀκρωτηριάζω, διασχίζω, διακόπτω).

prae - cīno, cecinūi, —, ēre, 3. πηγαίνω μπροστά τραγουδώντας (προλέγω, χρησιμοδοτῶ).

prae - cīrīo, cēri, septum, ēre, 3. δίνω ἐντολή, παραγγέλω, διδάσκω.

prae - cīpīto, 1. κρημνίζω.

praecipūē, ἐπίρρ. κυρίως, κατεξοχήν, ξεχωριστά.

praecipīus, a, um, δι κυριότερος, δι βασικός, δι ἔξαιρετος.

prae - clāre, ἐπίρρ. πολύ λαμπρά, στήνεντέλεια.

praeco, ūnis, ἀ. κήρυκας.

praeda, ae, θ. λεία, λάφυρα.

praeditus, a, um, (μέ ἀφαιρ.) αὐτός πού ἔχει, δι προικισμένος.

praedo, ūnis, ἀ. ληστής.

praedor, ātus sum, āri, 1. ἀποθ. λεητῶ, λαφυρογωγῶ.

praefectus, i, ἀ. δι προϊστάμενος, διοικητής.

- prae - fero, tuli, latum, ferre, ἀνώμ.
 προτιμῶ, προκρίνω.
 prae - figo, fixi, fixum, ēre, 3. μπήγω,
 διαπερνῶ.
 praemium, ii, οὐ. βραβεῖο, ἀμοιβή.
 praeiens, ntis, ἐπίθ. παρών, εὐνοϊκός.
 praesidium, ii, οὐ. τμῆμα στρατοῦ,
 φρουρά, φυλακή, ἐπικουρία.
 praestans, ntis, ἐπίθ. (κυρ. μετ. τοῦ
 praesto) αὐτός πού ὑπερέχει, πού
 ὑπερτερεῖ, δ ἀνώτερος.
 prae - sto, stīti, statum, stītum, stāge,
 1. ἔιμαι προϊστάμενος, διοικῶ,
 ὑπερέχω(ἀνα)δεύχω, παρέχω.
 prae - sum, fūi, esse, εἴμαι παρών, εἰ-
 μαι ἀρχηγός (ἀρχηγεύω).
 praeter, πρόθ. μ' αἰτ. ἐκτός, ἔξω ἀπό.
 praeter - ἔο, ii, itum, īre, παρατρέχω,
 προσπερνῶ.
 praeteritus, a, um, ἐπίθ. (κυρ. μετ. τοῦ
 praetereo) αὐτός πού ἔχει περάσει,
 δ περασμένος.
 praetor, ōris, πραίτορας, στρατηγός.
 prae - valīdus, a, um, πολύ δυνατός.
 prae - vēnīo, vēni, ventum, īre, 4. ἔρχο-
 μαι πιό μπροστά, προλαβαίνω,
 προφταίνω.
 prae - vīdēo, vīdi, vīsum, ēre, 2. προ-
 βλέπω.
 pratum, i, οὐ. λιβάδι.
 pravus, a, um, διεστραμμένος, φαῦλος.
 precor, cātus sum, āri, 1. ἀποθ. εὔχο-
 μαι, ζητῶ ἀπό κάποιον.
 premo, pressi, pressum, ēre, 3. πιέζω.
 pretiōsus, a, um, πολύτιμος.
- pretium, ii, οὐ. ἀμοιβή, τιμή, λύτρα.
 p̄tīmo, καὶ p̄tīmum, ἐπίρρ. (κατά)
 πρῶτο.
 p̄tīmus, a, um, (ὑπερθ. τοῦ συγκρ.
 prior, χωρίς θετ.) πρῶτος.
 princeps, īpis, πρῶτος. 2) αὐτός πού
 ἔχει τήν πρώτη θέση, δ πρόκριτος.
 prior, prius, προηγούμενος, πρῶτος
 (ἀπό δύο).
 prius, ἐπίρρ. συγκρ. πρωτύτερα.
 priusquam, σύνδ. προτοῦ.
 privātus, a, um, īδιος, īδιωτικός.
 privo, 1. στερῶ.
 pro, πρόθ. μέ ἀφαιρ. γιά, ἀντί.
 probō, 1. (ἐπι)δοκιμάζω, ἀποδέχομαι,
 ἐγκρίνω.
 probus, a, um, χρηστός, ἔντιμος.
 pro - cēdo, cessi, cessum, ēre, 3. προ-
 βαίνω, προχωρῶ.
 procētus, a, um, ὑψηλός.
 pro - clāmo, 1. κραυγάζω, ἀναφωνῶ.
 prod - ἔο, ii, itum, īre, προχωρῶ,
 βγαίνω, παρουσιάζομαι.
 proditiō, ūnis, θ. προδοσία.
 proditor, ōris, ἀ. προδότης.
 pro - dūco, xi, ctum, ēre, 3. προωθῶ,
 παρατείνω, μακραίνω.
 proeūtum, ii, οὐ. μάχη, συμπλοκή.
 pro - fēro, tuli, latum, ferre, ἀνώμ. πα-
 ρουσιάζω, βγάζω, φέρω ἔξω.
 pro - fīcīo, fēci, fectum, ēre κατορ-
 θώνω, προκόβω.
 pro - fīcīcor, fectus sum, i, 3. ἀποθ.
 βαδίζω, ἀναχωρῶ, φεύγω.
 pro - fūgīo, fūgi, -, ēre, 3. καταφεύγω.

- pro - fūsus, a, um, ἐπίθ. (κυρ. μετ. τοῦ profundor) ἀφθονος, σπάταλος.
 pro - grēdior, gressus sum, grēdi, 3. ἀποθ. προχωρῶ, βαδίζω.
 pro - hībēo, ūi, ītum, īre, 2. ἐμποδίζω.
 pro - īcio (πρόφ. projicio), iēci, iectum, īre, 3. ρίχνω μπροστά, προβάλλω.
 pro - lābor, lapsus sum, lābi, 3. ἀποθ. δλισθαίνω μπροστά, πέφτω.
 pro - mīnēo, ūi, -, īre, 2. ἔξέχω.
 pro - mittō, mīsi, missum, īre, 3. ὑπόσχουαι.
 promptus, a, um, ἐπίθ. (κυρ. μετ. τοῦ promoto) ἔτοιμος, πρόχειρος, πρόθυμος, δραστήριος.
 prope, ἐπίρρ. κοντά. (βλ. propius καὶ proxime). 2) πρόθ. μ' αἰτ. κοντά σε.
 propētē, ἐπίρρ. γρήγορα, βιαστικά.
 propērō, 1. βιάζομαι.
 propinquus, a, um, ὁ γειτονικός, δισγγενής.
 propīor, propīus, συγκρ. ἐπίθ. κοντινότερος, πλησιέστερος.
 propīus, ἐπίρρ. συγκρ. πιό κοντά, πλησιέστερα.
 pro - rōno, posūi, posītum, īre, 3. ἐκθέτω κάτι, δημοσιεύω (τοιχοκόλλω).
 propter, πρόθ. μ' αἰτ. ἔξαιτίας, ἀπό.
 pro - rōgo, 1. παρατείνω.
 pro - scrībo, scripsi, scriptum, īre, 3. προγράψω.
 proscripīo, ūnis, θ. προγραφή. (ἡ θέση κάποιου ἐκτός νόμου).
 pro - sīlīo, ūi, -, īre, 4. ἀναπηδῶ,
- (πηδῶ πρός τά μπρός), ξεπηδῶ.
 pro - sterno, strāvi, strātum, īre, 3. στρώνω κάτι, καταβάλλω.
 prosūm, ūi, prodesse, ὠφελῶ.
 pro - vēho, vexi, vectum, īre, 3. φέρω μπροστά, παθ. provēhor, vectus sum, vēhi, 3. προχωρῶ, ἀνοίγομαι (ἀπό τό λιμάνι).
 provincīa, ae, θ. ἐπαρχία.
 provocatīo, ūnis, θ. πρόκληση.
 proxīme, ἐπίρρ. (ὑπερθ. τοῦ prope) πολύ κοντά.
 proxīmus, a, um, πολύ κοντινός, πολύ γειτονικός (ὑπερθ., συγκρ. propīor).
 prudentīa, ae, θ. σύνεση, γνώση, σοφία.
 publīcē, ἐπίρρ. μέ δημόσια ἔξοδα.
 publīcus, a, um, δημόσιος, τοῦ δημοσίου, κρατικός.
 pudor, ūris, (ἀ. αἰδώς), ντροπή.
 puella, ae, θ. κορίτσι.
 puer, īri, ἀ. τό ἀγόρι.
 puerīlis, e, παιδικός.
 rugīo, ūnis, ἀ. ἐγχειρίδιο.
 rūgna, ae, θ. μάχη.
 rūgno, 1. μάχομαι, πολεμῶ. rugnatum est (ἀπρόσ.) ἔγινε μάχη, πόλεμος.
 pulcher, chra, chrūm, ὡραιός.
 pulvis, īris, ἀ. σκόνη.
 pungo, rūpūgi, punctum, īre, 3. τρυπῶ, σουβλίζω.
 punīo, ūvi, ūtum, īre, 4. τιμωρῶ, ἐκδικοῦμαι.
 purgō, 1. ἔξαγνίζω (κάνω καθαρό) me

pурго ἀπολογοῦμαι.
purpūra, ae, θ. πορφύρα, τό πορφυρό
ἔνδυμα.
پرتو, 1. νομίζω.

Q

quadraginta, ἀριθμ. σαράντα.
quadrans, ntis, ἀ. μικρό νόμισμα, δ
κοδράντης (τέταρτο τοῦ ἀσσά-
ριου).
quadrīmus, a, um τεσσάρων ἐτῶν.
quadrīgenti, ae, a, τετρακόσιοι.
quaero, sīvi, sītum, ἔτε, 3. ζητῶ. ab
aliquo ρωτῶ κάποιον.
quaestīo, ūnis, θ. ζήτηση, ζήτημα, δι-
καιοτική ἀνάκριση, ἔξεταση.
quaestor, ūris, ἀ. ταμίας.
quaestūra, ae, θ. τό ἀξιώμα τοῦ ταμία.
quaestus, ūs, ἀ. χρηματισμός, κέρδος,
ἀφέλεια.
quam, ἐπίρρο. 1) ἐρωτ. πόσο, 2) ἀναφ.
ὅσο. (ἀντίστοιχο στό tam) ὅσο τό
δυνατό (μέ υπερθ. μέ τό possum ἢ
χωρίς τό possum) 3) μέ συγκρ. ἢ
λέξῃ πού ἐκφράζει ἢ περιέχει
σύγκρ.: ἀπό δ.τι.
quamdiū, ἐπίρρο. καί quam diū ὅσον
καιρό, ὅσο.
quamobrem, ἐπίρρο. (καί χωριστά
quam ob rem), πράγμα γιά τό
δποιο, γι' αὐτό.
quamprīnum, ἐπίρρο. πάρα πολύ γρή-
γορα, δσο τό δυνατό γρηγορότερα.

quamquam, σύνδ. ἀν καί.
quam - ūis, σύνδ. ἀν καί.
quando, σύνδ. δόπτε quando quidem
ἐπειδή δέδαια.
quanquam ἢ quamquam.
quantus, a, um, ὅσος, πόσο μεγάλος.
qua - propter, ἐπίρρο. γι' αὐτό.
quā - rē, ἐπίρρο. γιατί, γι' αὐτό.
quartus, a, um, τέταρτος.
qua - si, ἐπίρρο. καί σύνδ. σάν.
quater, ἐπίρρο. τέσσερις φορές.
quattūor, ἀριθμ. ἐπίθ. ἀκλ. τέσσερα.
-que, σύνδ. (ἐγκλ. πάντα στό τέλος τῆς
λέξης), καί.
questus, ūs, ἀ. μομφή, θρῆνος.
1. qui, quae, quod, ἀντων. (γεν. cuius,
δοτ. cui), ποιός; δ δποιος.
2. qui (ἀντί quo), ἐπίρρο. (κνρ. ἀρχαία
ἀφαιρ. τῆς ἀντων. qui καί quis)
πῶς.
quia, σύνδ. ἐπειδή.
quicunque, quaecumque, quod-
cumque, δποιοσδήποτε.
quid, oύ. (ἐν. τῆς ἐρωτ. ἀντων. quis,
ποιός; τί; 2) ως ἐπίρρο. σέ τί; γιατί;
qui - dam, quaedam, quiddam καί
ἐπίθ. quoddam κάποιος, a, o,
(γνωστός, ἀλλά πού αὐτός πού μι-
λεῖ δέν τό δηλώνει).
quidem, ἐπίρρο. δέδαια. ne... quidem
οὔτε... δέδαια.
qui - nam, bl. quisnam.
quid - nī, ἐπίρρο. γιατί δέν, πῶς δέν;
quiēscō, ēvi, ētum, ἔτε, 3. ήσυχάζω,
ξεκουράζομαι.

quietus, a, um, ἡσυχος, ἡρεμος.
 quin, σύνδ. δποιος δέν, ώστε νά μή
 (βλ. dubito, dubius).
 2) μέ προσταχτ. = ἀλλά, λοιπόν quin
 abi ἀλλά φύγε, φύγε λοιπόν.
 quippe, ἐπίρρη. ἐπειδή δέβαια.
 quis, quae, quid, ποιός 2) ἀντων. ἀό.
 quis, quae καὶ qua, quid (ἐπειτα
 ἀπό τις λέξεις si, nisi, num, ne) κά-
 ποιος (βλ. qui).
 quisnam, quaenam, quodnam καὶ
 quidnam, ποιός λοιπόν;
 quis - que, quaeque, quidque (καὶ
 ἐπίθ. quodque), καθένας, ὅλοι.
 quis - quis, -, quicquid ἢ quidquid (ώς
 ἐπίθ. quodquod), δποιοσδήπτοτε.
 1. quō, ἐπίρρ. (σέ κίνηση) δπου, σέ
 δποιο μέρος.
 2. quō, σύνδ. (ἐμπρός ἀπό συγκρ.) γιά
 νά, 2) ὄσο.
 quoad, σύνδ. ώσότου, ἐφόσον.
 quod, σύνδ. δτι, ἐπειδή.
 quoque, ἐπίρρ. ἐπίσης, καί.
 quorsum (= quoversum) ἐπίρρ. ποῦ;
 σέ τί;

R

rapina, ae, θ. ἀρπαγή.
 rapio, pti, ptum; ἔre, 3. ἀρπάζω, κάνω
 ἀπαγωγή.
 rarus, a, um, σπάνιος.
 ratus, βλ. geor.
 re - bello, 1. ἐπαναστατῶ.

re - cīp̄o, cēpi, septum, ēre, 3. ἀνα-
 λαμβάνω, δέχομαι.
 re - concilio, 1, συμφιλιώνω.
 rectē, ἐπίρρ. δρθά, δίκαια.
 recuperō, 1. ἀνακτῶ, διασώζω.
 re - cūso, 1. ne... ἀρνοῦμαι νά..., δέ
 θέλω νά...
 red - do, dīdi, dītum, ēre, 3. ἀποδίδω.
 salutem ἀνταποδίδω τό χαιρετι-
 σμό, ἀντιχαιρετῶ. litteras παρα-
 δίνω τήν ἐπιστολή.
 red - ēo, ii, itum, īre, ξανάρχομαι, re-
 deo in gratiam cum aliquo συμφι-
 λιώνομαι μέ κάποιο (μετ. rediens,
 γεν. redientis).
 redīm̄o, iivi, itum, īre, 4. στεφανώνω.
 red - īmo, ēmi, emptum, ēre, 3. ξεσαγο-
 ράζω, σώζω μέ λύτρα.
 red - intēgro, 1. ἀνανεώνω.
 redītus, ūs, ἄ - ἐπιστροφή.
 re - dūco, duxi, ductum, ēre, 3. δδηγῶ
 πίσω, ἐπαναφέρω.
 re - fēro, retūli, relātum, referre,
 ἀνώμ. ἀπονέμω, ἀποδίδω, ἐπανα-
 φέρω. gratiam ἀποδίδω χάρη.
 regālis, e, βασιλικός.
 regiūs, a, um, βασίλικός, τοῦ βασιλέα.
 regno, 1. βασιλεύω.
 regnum, i, oὐ. βασίλειο, βασιλεία.
 rego, rex, rectum, ēre, 3. (δι)ευθύνω.
 re - gredīor, gressus sum, grēdi, 3.
 ἀποθ. ἐπιστρέφω, ξαναγυρίζω.
 relābor, lapsus sum, i, 3. ἀποθ. ξα-
 ναέρχομαι (στήν κοίτη μου) ὑπα-
 ναχωρῶ.

- religio, ōnis, θ. θρησκεία, εὐλάβεια,
 συνείδηση.
 religiosus, a, um, ἱεροπρεπής, θρη-
 σκευτικός,
 relinquo, liqui, lictum, ēre, 3. ἐγκατα-
 λείπω, ἀφήνω.
 reliquiae, ārum, θ. πληθ. τά λείψανα.
 reliquo, (πρόφ. reliquus) a, um, ὑπό-
 λοιπος.
 remedium, ii, οὐ. φάρμακο.
 re - mittō, mīsi, missum, ēre, 3 ἀφήνω,
 χαλαρώνω, ἀφήνω ἐλεύθερο, ἐλατ-
 τώνω, μετριάζω. animum ad otium
 δίνω ἀνεση στίν ψυχή μου,
 (παραιτοῦμαι ἀπό τίς ἀσχολίες
 μου).
 re - mōvēo, mōvi, mōtum, ēre, 2. ἀπο-
 μακρύνω.
 remunērō, ātus sum, āri, 1. ἀποθ. ἀν-
 ταποδίω, ἀνταμείω.
 remus, i, ἀ. κουπί.
 re - nōvo, 1. ἀνανεώνω.
 re - nuntiō, 1. ἀναγγέλλω, ἀνακη-
 ρύττω.
 re - nūo, ūi, —, ēre, 3. σηκώνω κεφάλι,
 ἐκδηλώνω ἀντίθεση.
 reor, ratus sum, rēti, 2. ἀποθ. λογα-
 ριάζω, νομίζω.
 re - pello, pūli, pulsum, ēre, 3. ἀπο-
 κρούω, ἀπωθῶ.
 re - pendo, ndi, nsum, ēre, 3. πληρώνω,
 ἀντισταθμίζω, κάνω ἀνταλλαγή.
 repente, ἐπίρρ. ξάφνου, ἀπροσδό-
 κητα.
 re - perīo, reppēti, repertum, īre, 4.
- ἀνακαλύπτω, δρίσκω.
 re - pēto, īvi, (καὶ repetī) ītum, ēre, 3.
 ζητῶ πίσω.
 re - plēo, ēvi, ētum, ēre, 2. γεμίζω.
 re - porto, 1. ἐπαναφέρω, παίρνω,
 ἀποκτῶ.
 re - prehendo, ndi, nsum, ēre, 3. μέμ-
 φοραι, κατηγορῶ.
 re - promitto, mīsi, missum, ēre, 3.
 ἀντιπόσχομαι.
 re - pudīo, 1. ἀρνοῦμαι, δέ δέχομαι,
 ἀποκρούω.
 re - rugno, 1. ἀντιμάχομαι, ἀντιδρῶ.
 res, rēi, θ. πράγμα, γεγονός, ὑπόθεση,
 περιουσία, κράτος.
 re - scindo, scīdi, scissum, ēre, 3. ἀπο-
 κόπτω, ἀκυρώνω.
 re - sēco, secūi, sectum, āre, 1. τιμωρῶ,
 σκοτώνω.
 re - sērō, 1. ἀνοίγω.
 re - sistō, restīti, —, ēre, 3. ἀντιστέκο-
 μαι.
 re - spergo, rsi, rsum, ēre, 3. φαντίζω,
 φαίνω.
 re - spicō, spexi, spectum, ēre, 3.
 παρατηρῶ.
 re - spondēo, ndi, nsum, ēre, 2. ἀπο-
 κρίνομαι, ἀνταποκρίνομαι.
 re - sponsum, i, οὐ. ἀπόκριση.
 respūlica, καὶ res publica (γεν. rei
 publicae), θ. πόλιτεία.
 re - stitūo, ūi, ūtum, ēre, 3. ἀποκαθι-
 στῶ, ἐπανορθώνω.
 re - sūmo, sumpsi, sumptum, ēre, 3.
 ἀναλαμβάνω. somnum ἀποκοιμοῦ-
 μαι.

re - tīnēo, ūi, tentum, ēre, 2. κρατῶ,
 έμποδίζω.
 re - vertor, rti καὶ reversus sum, rti, 3.
 ἡμιαποθ. ἐπιστρέψω.
 rex, regis, ἀ. βασιλέας.
 rhētor, ὄris, ἀ. δάσκαλος τῆς ῥητορι-
 κῆς, ρητοροδιάσκαλος.
 rīdeo, rīsi, rīsum, ēte, 2. γελῶ.
 ripa, ae, θ. ὅχθη.
 risus, ūs, ἀ. γέλιο.
 robustus, a, um, ρωμαλέος, εὐρωστος.
 rogo, 1. φωτῶ, ζητῶ, παρακαλῶ.
 rugos, i, ἀ. φωτιά.
 rostra, ὅρυμ, οὐ. πληθ. τά ἔμβολα, τό
 βῆμα στήν ἀγορά.
 ruīna, ae, θ. ἐρείπιο.
 ruo, rui, rutum, ēre, 3. δρμῶ.
 rupeſ, is, θ. βράχος.
 rusticor, 1. ἀποθ. μένω στήν ἔξοχή.
 rusticus, a, um, ἀγροτικός, γεωργικός.

S

sacer, cra, crum, ἱερός.
 sacerdos, ūtis, ἀ. ἱερέας.
 sacrificiūm, ii, οὐ. ἱεροτελεστία, θυσία.
 sacram, i, οὐ. τό ἱερό.
 saepe, ἐπίρρ. πολλές φορές, συγκρ.
 saepius, ὑπερθ. saepissimē.
 saepio, saepi, saeptum, īre, 4. κάνω
 περίφραξη, ὑπερασπίζω, φυλάγω.
 saevio, ii, ītum, īre, 4. ἀγριεύω, συμπέ-
 ρομαι ἄγρια.
 saevitīa, ae, θ. ἀγριότητα, σκληρότητα.

saltem, ἐπίρρ. τουλάχιστο.
 saltus, ūs, ἀ. δάσος, κοιλάδα.
 salūbris, (καὶ salūber), bre, σωτήριος.
 salus, ūtis, θ. σωτηρία 2) ὑγεία.
 salūto, 1. χαιρετίζω.
 salvus, a, um, σῶος, ἀβλαβής.
 sanctus, a, um, ἀγνός, καθαρός, ἀδιά-
 φθορος, ἐνάρετος.
 sanguis, īnis, ἀ. αἷμα.
 sapiens, ntis, ἐπίθ. (κυρ. μετ. τοῦ sa-
 pio), σοφός.
 sapio, ii, —, ēre, 3. εἰμαι φρόνιμος, ἔχω
 όρθη κρίση.
 satelles, ītis, ἀ. δορυφόρος, (στρατιώ-
 τες πού περιστοιχίζουν τό στρα-
 τιγό).
 satis, ἐπίρρ. ἀρκετά, καλά, ὅσο πρέ-
 πει.
 saxum, i, οὐ. πέτρα, βράχος, μεγάλη
 πέτρα, δγκόλιθος.
 schola, ae, θ. σχολή, σχολεῖο.
 scio, scīvi καὶ scīi, ītum, īre, 4. γνω-
 ρίζω, ξέρω.
 scipio, ūnis, ἀ. σκῆπτρο, ραβδί.
 sciscitor, ītus sum, īti, 1. ἀποθ. φωτῶ
 νά μάθω.
 scriba, ae, ἀ. γραφέας, λογιστής.
 scribo, psi, ptum, ēre, 3. γράφω.
 scutum, i, οὐ. ἀσπίδα.
 sē καὶ sēsē (αἵτ. καὶ ἀφαιρ. ἐν. καὶ
 πληθ. τοῦ sui) τόν ἑαυτό του. secum
 μαζί του, μαζί τους.
 se - cēdo, cessi, cessum, ēre, 3. ἀπο-
 χωρῶ.
 se - cerno, crēvi, crētum, ēre, 3, χω-

ρίζω, διακρίνω.	sentio, nisi, nsum, ire, 4. ἐννοῶ, κατα- νοῶ.
seco, secui, sectum, (μετ. μέλλ. seca- turus), ἀρ 1. κόδω, χωρίζω.	separatim, ἐπίρρο. χωριστά.
secreto, ἐπίρρο. μυστικά.	sepelio, ivi, pultum, ire, 4. θάβω.
secundarius, a, um, δεύτερος, ὅλ. panis.	septem, ἀριθμ. ἄκλ. ἕφτά.
secundus, a, um, δεύτερος.	septimus, a, um, ἔβδομος.
se - cūris, is (αἰτ. im, ἀφαιρ. i), θ. τσε- κούρι.	septuagesimus, a, um, ἑβδομηκοστός.
sed, σύνδ. ἀλλά, μά.	sepulcrum, i, οὐ. τάφος.
sedēcim, δεκαέξι.	sepultura, ae, θ. ταφή, τάφος.
sedēo, sedi, sessum, ēre, 2. κάθομαι.	sequens, ntis, ἐπίθ. (μετ. τοῦ ἀποθ. sēquor), ἐπόμενος, ἀκόλουθος.
sedes, is, θ. ἔδρα, κατοικία.	sēquor, cūtus sum, sēqui, 3. ἀποθ. ἀκο- λουθῶ.
seditio, ōnis, θ. διχόνοια, στάση.	serīo, ἐπίρρο. σοθισά, σπουδαῖα.
sedulītas, ātis, θ. προθυμία, ἐπιμέλεια.	sermo, ōnis, ἀ. διμιλία, λόγος, διάλο- γος.
segnis, e, νωθρός.	serta, ōrum, οὐ. πληθ. στέφανος, πλε- ξούδα ἀπό ἀνθη, (γιρλάντα).
se - lībra, ae, θ. ἡμίλιτρο, μισή λίτρα.	servo, 1. φυλάγω, τηρῶ.
Bλ. pondo.	servus, i, ἀ. δοῦλος.
sella, ae, θ. ἔδρα, δίφρος.	sēsē, ὅλ. sē.
semet (ἀντ. se + ἐγκλ. -met) δ ἴδιος τόν ἑαυτό του, οἱ ἴδιοι τόν ἑαυτό τους.	sestercius, ii, ἀ. σηστέρτιος (νόμισμα).
semper, ἐπίρρο. πάντοτε.	seu καὶ sive, σύνδ. εἴτε... sive... sive, seu... seu εἴτε... εἴτε.
semipternus, a, um, αἰώνιος, παντοι- νός.	sevērus, a, um, αὐστηρός.
senātor, ōris, ἀ. συγκλητικός.	sex, ἄκλ. ἔξι.
senātus, ūs, ἀ. σύγκλητος.	sexaginta, ἄκλ. ἔξήντα.
senecta, ae, θ. καί senectus, ūtis, θ. γε- ραιεία, ad summam senectutem ὡς τά βαθιά γεράματα.	sextīlis, is (μέ παράλ. τοῦ mensis), ἀ. δ ἔκτος μήνας μέ πρῶτο τό Μάρτιο, δ (ἔπειτα) Αὔγουστος.
senectus, ὅλ. senecta.	sextus, a, um, ἔκτος.
senex, senis, ἐπίθ. γηραλέος. Οὖσ. δ γέρος.	sī, σύνδ. ἄν.
senior (συγκρ. τοῦ senex), γεροντότε- ρος, γέρος.	sīc, ἐπίρρο. ἔτσι, μ' αὐτὸν τόν τρόπο.
sententia, ae, θ. γνώμη.	sica, ae, θ. ἐγχειρίδιο, ξίφος (μικρό).
	siccum, i, οὐ. ξηρό μέρος, ή ξηρά.

sicut καὶ sicūti, ἐπίρρο. ὅπως, καθώς.
 significō, 1. δηλώνω, σημαίνω.
 signo, 1. σημειώνω, χαράζω, κόδω, si-
 gnatum argentum νόμισμα ἀσημέ-
 νιο.
 signum, i. οὐ. σημεῖο, σημαία, ἄγαλμα.
 silentium, ii. οὐ. σιγή; σιωπή.
 similis, e. δόμοιος.
 similitudo, īnis, θ. δόμοιότητα.
 simul, ἐπίρρο. συγχρόνως, ταυτόχρονα,
 μεμιᾶς.
 simūlo, 1. ὑποκρίνομαι, προσποιοῦ-
 μαι.
 sin, σύνδ. ἄν, ἄν ὅμως.
 sine, πρόθ. μέ ἀφαιρ. χωρίς.
 singulāris, e. μοναδικός.
 singūli, ae, a. ἐπίθ. πληθ. καθένας,
 ἕνας ἔνας.
 sinister, tra, trum, ἀριστερός.
 sive, δλ. seu.
 sobōles, δλ. suboles.
 sobrius, a. um, νηφάλιος, φρόνιμος.
 socer, ēri, ἀ. πεθερός.
 sócietas, ātis, θ. ἡ ἐπικοινωνία (ἀνά-
 μεσα σέ λαούς), ἔνωση, πολιτική
 φιλία, συμμαχία.
 socius, a. um, σύμμαχος.
 sodális, e. φίλος (ἐταίρος).
 sol, solis, ἀ. ἥλιος.
 soleo, solitus sum, ēre, 2. ἡμιαποθ.
 συνηθίζω.
 solidus, ἀ. um, στερεός; μόνιμος, στα-
 θερός.
 solitarius, a. um, ἐρημικός, μοναχικός.
 solitudo, īnis, θ. μοναξιά, ἐρημία.

solitus, a, um, συνηθισμένος.
 sollemnis, e, ἕορταστικός, ἐπίσημος,
 πανηγυρικός.
 solum, ἐπίρρο. μόνο. non solum sed
 etiam ὅχι μονάχα ἀλλά καὶ.
 solus, a, um, (γεν. solius, δοτ. soli), μό-
 νος.
 solvo, solvi, solūtum, ēre, 3. λύω, δια-
 λύω.
 somnium, ii, οὐ. ὅνειρο.
 somnus, i, ἀ. ὅπνος.
 sonitus, ūs, ἀ. ἥχος, πάταγος.
 sono, ūi, ītum, āre, 1. (μετ. μέλλ. sona-
 tūrus), ἥχω, σαλπίζω.
 soror, ūris, θ. ἀδελφή.
 sors, sortis, θ. κλῆρος, τύχη.
 spatium, ii, οὐ. διάστημα χρόνου ἢ τό-
 που.
 species, ēi, θ. πρόφαση, πρόσχημα.
 speculum, i, οὐ. καθρέφτης.
 spectacūlum, i, οὐ. θέαμα.
 spectator, ūris, ἀ. θεατής.
 specto, 1. βλέπω, ἀποβλέπω.
 sperno, sprevi, spretum, ēre, 3.
 κατα(περι)φρονῶ.
 spēs, ei, θ. ἐλπίδα.
 spiritus, ūs, ἀ. πνεῦμα, περιφάνεια,
 οἴηση.
 spolium, ii, οὐ. συνήθ. στόν πληθ. λά-
 φυρα.
 spondeo, spondoi, sponsum, ēre, 2.
 ἐγγυῶμαι.
 sponsus, i, ἀ. μνηστήρας.
 sponte, ἐπίρρο. (κυρ. ἀφαιρ. τοῦ ἀχρ.
 spons), θεληματικά, ἔκουσια.

- sponte sua, θέλοντας, ἀπό μόνος
 του, ἀπό μόνοι τους.
 spretus, δλ. sperno.
 statim, ἐπίρρημα. παρευθύς, ἀμέσως.
 statio, ὅνις, θ. θέση, σταθμός, φρουρά.
 statua, ae, θ. ἀνδριάντας.
 statuo, ui, ūtum, ēre, 3. στήνω (ἰδρύω),
 ἀποφασίζω.
 statūra, ae, θ. ἀνάστημα.
 stimūlus, i, ἀ. = clavus, καρφί.
 stipendium, ii, οὐ. (στρατιωτικός) μι-
 σθός, πολεμική ὑπηρεσία. stipendia
 facere ἐκτελῶ στρατιωτική ὑπηρε-
 σία, ἐκστρατεύω, στρατεύομαι.
 stolidē, ἐπίρρημα. ἡλίθια.
 strāges, is, θ. φθορά, σφαγή, φόνος.
 strepitus, ūs, ἀ. θόρυβος, κρότος τῶν
 χεριῶν, χειροκρότημα. alarum χτύ-
 πημα τῶν φτερῶν, φτεροκόπημα.
 strictus, δλ. stringo.
 strīdor, ūris, ἀ. τριγμός, γρύλισμα τοῦ
 ἐλέφαντα.
 stringo, nxi, strictum, ēre, 3 gladium,
 τραβῶ τόξιφος.
 studeo ūi, —, ēre, 2. φροντίζω, σπου-
 δάξω.
 studiōse, ἐπίρρημα. μέ ζῆλο, μ' ἐπιμέλεια.
 studium, ii, οὐ. σπουδή, ζῆλος, ἀγάπη,
 μάθηση, προθυμία. πληθ. φιλολο-
 γία, τά Ἑλληνικά γράμματα, οἱ με-
 λέτες.
 stupens, ntis, (ἐπίθ., κυρ. μετ. τοῦ
 stupēo) κατάπληκτος.
 stupēo, ui, —, ēre, 2. μένω κατάπλη-
 κτος, ξαφνιάζομαι.
- suādēo, āsi, āsum, ēre, 2. πείθω, συμ-
 βουλεύω.
 sub, πρόθ. μέ άφαιρ. (στάση) μ' αἰτ.
 (κίνηση), κάτω ἀπό.
 sub - dūco, duxi, ctum, ēre, 3. ὑπο-
 βάλλω, δοθῆναι ἀπό κάτω.
 sub - īcio, ieci, iectum, ēre, 3. βάζω
 ἀπό κάτω.
 sub - īgo, ēgi, actum, ēre, 3: ὑποτάσσω.
 subītus, a, um, ξαφνικός.
 sublātus δλ. tollo.
 subliciūs, a, um, ξύλινος.
 subōles, is, θ. (περιληπτ.) ἀπόγονοι.
 sub - rīdēo, rīsi, rīsum, ēre, 2, χαμο-
 γελῶ.
 sub - sidium, ii, οὐ. ἐπικουρία.
 sub - vēhor, vectus sum, vēhi, 3. ἀποθ.
 καταπλέω, φτάνω.
 successor, ūris, ἀ. διάδοχος.
 sudor, ūris, ἀ. ίδρωτας.
 suf - fēro, sustūli, sublātum, sufferre,
 ἀνώμ. παρέχω, ὑπομένω, ὑποφέω.
 suf - fīcio, ēci, ectum, ēre, 3, ἐπαρκῶ.
 sui, sibi, se, ἀντων. ἐν. καὶ πληθ. δικοῦ
 του, δικοῦ τους κτλ. (αὐτοῦ τοῦ
 ἴδιου κτλ.).
 Sullāni, ūrum, ἀ. πληθ. οἱ συλλανοί,
 ὅπαδοί τοῦ Σύλλα.
 sum, fūi, esse (μετ. μέλλ. futūrus) εἰ-
 μαι, δρίσκομαι, ἀνήκω.
 summus, a, um, ὑπατος, δο πολύ ψηλός,
 (δ ἐπάνω - πάνω), δ ἀνώτατος.
 sumo, sumpsi, sumptum, ēre, 3.
 παίρω, ἀναλαμβάνω, ἐπιχειρῶ.
 sumptus, ūs, ἀ. δαπάνη, πολυτέλεια,

τά μεγάλα ἔξοδα.

supellec^{is}, supellectilis, θ. ἔπιπλα καί σκεῦη τοῦ σπιτιοῦ, οἰκοσκευή.

super, πρόθ. 1) μ' αἰτ. πάνω ἀπό, ἐκτός ἀπό. 2) μέ αἴφαιρ. πάνω ἀπό,

πάνω στό... (καὶ γεν.).

superbē, ἐπίρρ. ὑπεροπτικά, ὑπερήφανα.

superbiā, ae, θ. ὑπεροψία, ὑπερηφάνεια.

supērō, 1. νικῶ, ὑπερέχω.

super - sum, fui, esse, δείχνομαι ἀνύ-

τερος, ἐπίζω.

super - vēnīo, vēni, ventum, ire, 4.

χτυπῶ κάπουον, ἐπιτίθεμαι, ἔρχο-

μαι ἀπό πάνω (= ὑπερέχω).

supplicēter, ἐπίρρ. ἵκετικά, ἵκετευτικά.

suppliciūm, ii, οὐ. ποιηή, τιμωρία.

suprēmus, a, um, (ὑπερθ.) ὑπέρτατος.

ἀνώτατος, τελευταῖος (summus).

ἀνα-sus - cīp̄io, cēpi, ceptum, ēre, 3. ἀνα-

λαμβάνω (παίρων ἐπάνω μου).

sus - pendo, ndi, nsum, ēre, 3. κρεμῶ,

κρατῶ μετέωρο.

πτεύομαι.

sus - tīnēo, tīnui, tentum, ēre, 2,

ὑπο(μένω) φέρω.

suus, a, um, δικός του, δικός τους.

T

tabes, is, θ. μαρασμός, φθίση.

tabūla, ae, θ. πίνακας, ζωγραφιά.

tabulātum, i, οὐ. σανίδωμα.

tacēo, cūi, cītum, ēre, 2. σιωπῶ, κρατῶ σιγή.

tacitus, a, um, σιωπηλός.

tālis, e, τέτοιου εἰδους, τέτοιος.

talus, i, ἀ. ἀστράγαλος.

tam, ἐπίρρ. τόσο. tam - quam τόσο - ὅσο.

tamen, σύνδ. ὅμως.

tandem, ἐπίρρ. τέλος, ἐπιτέλους.

tanquam καὶ tamquam σύνδ. ὅπως, καθώς.

tango, tetīgi, tactum, ēre, 3. ἀγγίζω.

tantum, ἐπίρρ. μόνο. non tantum... sed etiam ὅχι μόνο... ἀλλά καί.

tantum «mōdo.» ἐπίρρ. μόνο, φτάνει μόνο.

tantus, a, um, τόσος, τόσος μεγάλος.

tardo, 1. ἐπιβραδύνω, καθυστερῶ.

tectum, i, οὐ. στέγη, σπίτι.

telum, i, οὐ. βέλος, ἐπιθετικό ὅπλο, ἀκόντιο.

temerarīus, a, um, ἀλόγιστος, ἀστόχαστος.

temperantīa, ae, θ. σωφροσύνη.

tempestas, ātis, θ. χρόνος, καιρός.

tempus, ὄris, οὐ. χρόνος.

tendo, tetendi, tentum καὶ tensum, ēre, 3. τεντώνω, τείνω (κλίνω), ἴσχυρίζομαι.

tenebricōsus, a, um, σκοτεινός.

tenēo, nūi, tentum, ēre, 2. κρατῶ, κατέχω. iureiurando teneor ἀπό τὸν ὄρκο δεσμεύομαι (μέ δεσμεύει δόρκος).

- tener, ἔρα, ὕμ, τρυφερός.
 ter, ἐπίρρ. ἀριθμ. τρεῖς φορές.
 tergum, i, οὐ. ἡ πλάτη. post tergum
 πίσω, ἀπό πίσω.
 terni, ae, a, ἀριθμ. διανεμητ. τρεῖς -
 τρεῖς.
 terra, ae, θ. γῆ, ξηρά.
 terrēo, ūi, itum, ēre, 2. προκαλῶ κατά-
 πληξη, τρομάζω κάποιον.
 terror, ὄρις, ἀ. τρόμος.
 tertio, ἐπίρρ. τρίτη φορά.
 tertium, ἐπίρρ. βλ. tertio.
 tertius, a, um, τρίτος.
 theātrum, i, θέατρο.
 thesaurus, i, ἀ. θησαυρός.
 tibicen, ūnis, ἀ. αὐλητής.
 timēo, ūi, —, ēre, 2. φοβοῦμαι.
 tiro, ūnis, ἀ. ἀρχάριος, πρωτόπειρος,
 νεοσύλλεκτος.
 tirocinium, ii, οὐ. ἡ στρατιωτική ἀπει-
 ῥία.
 toga, ae, θ. τήβεννος (τό ἑθνικό φό-
 ρεμα τῶν Ρωμαίων).
 togatus, a, um, τηβεννοφόρος, φορών-
 τας τὴν τήβεννο.
 toléro, 1. ὑπομένω.
 tollo, sustūli, sublātum, ēre, 3. σηκώνω,
 παίρων ἀπό τῇ μέσῃ. 2) ἀφαιρῶ.
 torquis, is, ἀ. τό περιδέραιο. (ἀρχαῖα
 στρεπτός).
 torvus, a, um, βλοσυρός, ἄγριος.
 tot, ἐπίθ. ἄκλ. τόσοι, τόσοι πολλοί.
 totidem, ἐπίθ. ἄκλ. ἄλλοι τόσοι.
 toties, ἐπίρρ. τόσες φορές.
 totus, a, um, (γεν. totius, δοτ. toti)
- ὅλος, ὀλόκληρος.
 trado, id, itum, ēre, 3. παραδίδω.
 tra - icio (πρόφ. trajicío), iēci, iectum,
 ēre, 3. περνῶ, διαβιθάζω. 2) δια-
 περαιώνομαι, περνῶ.
 tra - no (καί trans - no), 1. περνῶ κο-
 λυμπώντας.
 trans, πρόθ. μ' αἰτ. πέρα.
 trans - ēo, ii (καί īvi), itum, īre, δια-
 βαίνω (περνῶ).
 trans - fēro, tūli, lātum, fērre ἀνώμ.
 μεταφέρω.
 trans - figo, xi, xum, ēre, 3. διαπερνῶ.
 trans - fōdīo, fōdi, fossum, ēre, 3. δια-
 τρυπῶ τοίχωμα.
 trans - fūgiō, fūgi, fugitum, ēre, 3. αὐ-
 τομολῶ, δραπετεύω.
 trans - gredīor, gressus sum, grēdi, 3.
 ἀποθ. περνῶ.
 trans - siſio, lūli, (σπαν. līvi ή līi), īre, 4.
 ὑπερπηδῶ.
 trans - vēho, vexi, vectum, ēre, 3.
 μεταφέρω.
 transversus, a, um, λοξός.
 trecenti, ae, a, τριακόσιοι.
 tremo, mūi, —, ēre, 3. τρέμω, φοβοῦ-
 μαι.
 tremūlus, a, um, αὐτός πού τρέμει,
 ἀσταθής.
 trepidatio, ūnis, θ. ταραχή καί ἀταξία.
 tres, tria (γεν. trium), τρεῖς, τρία.
 tribūnal, ālis, οὐ. τό δῆμα (στήν
 ἀγορά).
 tribunātus, ūs, ἀ. δημαρχία.
 tribūnus, i, ἀ. (φύλαρχος) tr. plebis δή-

μαρχος, tr. mili^{um} χιλίαρχος.
 tribūo, ūi, ūtūm, ēre, 3. ἀπονέμω, χα-
 ρίζω.
 tribūtūm, i, οὐ. φόρος, (συν)εἰσφορά.
 trigemīni, ὅrum, ἀ. πληθ. οἱ τρίδυμοι.
 triginta, ἄκλ. τριάντα.
 tristis, e, θλιβερός, λυπηρός.
 triumphālis, e, θριαμβευτής.
 triumpho, 1. τελῶ θρίαμβο, θριαμ-
 βεύω.
 triumphus, i, ἀ. θρίαμβος.
 truciō, 1. σφάζω.
 truncus, i, ἀ. κορμός, σῶμα.
 trux, ucis, ἄγριος, ἄγριωπός.
 tū, ἀντων. σύ. tune, δλ. 3. - ne.
 tūba, ae, θ. σάλπιγγα.
 tubicen, īnis, ἀ. σάλπιγκτής.
 tuēor, ītus sum, καὶ σπαν. tutus sum,
 ēri, 2. ἀποθ. φυλάγω, παρατηρῶ,
 ἐπιθλέπω.
 tugurīum, ūi, οὐ. καλύβι.
 tum, ἐπίρρ. τότε (τήν ἐποχή ἔκεινη),
 tum... tum, καί... καί, cum... tum
 ἀπό τή μιά... ἀπό τήν ἄλλη.
 tunc, ἐπίρρ. τότε.
 tunīca, ae, θ. χιτώνας.
 turba, ae, θ. τύρδη, δχλος, πλῆθος.
 turmatīm, ἐπίρρ. μέ ӯλες, κατά δμάδες.
 turpis, e, αἰσχρός.
 tūs, tūris, οὐ. θυμίαμα.
 tuto, ἐπίρρ. ἀσφαλῶς.
 tutus, a, um, ἀσφαλισμένος, ἀπρό-
 σβλητος.

uber, ēris, οὐ. μαστός, θηλή.
 ubi, ἐπίρρ. ποῦ, δπου, ἔνθα. 2) σύνδ.
 ὅταν, μόλις.
 ullus, a, um (γεν. ullīus, δοτ. ulli), κα-
 νένας.
 ultīmus, a, um, τελευταῖος.
 ultrā, επίρρ. πέρα. 2) πρόθ. μ' αἰτ.
 πέρα ultra fidem πέρα ἀπό τήν πί-
 στη, ἀπίστευτα.
 umērus, i, ἀ. (καί humērus), ὕμος.
 umquam (καί unquam), ἐπίρρ. κά-
 ποτε. πον unquam οὐδέποτε.
 unde, ἐπίρρ. ἀπό δπου.
 undēcim, ἀριθμ. ἔνδεκα.
 unīcus, a, um, μόνος, μοναδικός.
 universus, a, um, δλόκληρος.
 unquam, δλ. umquam.
 unus, a, um (γεν. unīus, δοτ. uni) ἔνας,
 μόνος, (ἔνας καί μόνος).
 urbs, urbīs, θ. ή πόλη. 2) ή πόλη Ρώμη.
 usque ἐπίρρ. ἀδιάκοπα, συνεχῶς. 2)
 μέχρι, ὥς. usque eo ὥς τότε.
 ususpro, 1. μεταχειρίζομαι.
 usus, ūs, ἀ. χρήση, χρεία, ἀνάγκη.
 ut καὶ utī, σύνδ. γιά νά, ώστε, μόλις. 2)
 ἐπίρρ. καθώς, δπως.
 eter, utris, ἀ. ἀσκί.
 eter, utra, utrum, ποιός ἀπό τούς δύο.
 eterque, utrāque, utrumque καὶ δ ἔνας
 καὶ δ ἄλλος.
 1. ūti, ἀπαρεμφ. τοῦ υτορ.
 2. ūti, σύνδ. καὶ ἐπίρρ., δλ. υτ.
 utilis, e, ὀφέλιμος, χρήσιμος.

αἵτινατ ἐπίρρο. εἴθε, μακάρι.
ūtor, usus sum, uti, 3. ἀπόθ. χρησιμο-
ποιῶ, μεταχειρίζομαι.
utpōte, ἐπίρρο. ἐπειδή, γιά τό λόγο ὅτι.
utrimque, ἐπίρρο. κι ἀπ' τά δύο μέρη.
utrum, ἐπίρρο. ποιό ἀπό τά δύο 6λ.
uter.
uxor, ūris, θ. σύζυγος.

V

vaco, 1. σπουδάζω, ἀσχολοῦμαι μέ-
κάτι.
vacuus, a, um, ἄδειος.
vae, ἐπιφ. ἀλίμονο.
vafer, fra, frum, πανοῦργος.
vagitus, ūs, ἀ. κλαψούρισμα (κλαυθ-
μυρισμός).
valdē, ἐπίρρο. σφοδρά, πάρα πολύ.
valēo, ūi, itum, ēre, 2. είμαι ὑγιής,
είμαι καλά.
valetūdo, ūnis, θ. ύγεια.
valīdus, a, um, ισχυρός, εὔρωστος.
vallum, i, οὐ. ἀνάχωμα (ἀπό τάφρο),
χαράκωμα.
varīus, a, um, ποικίλος.
varix, ūcis, ἀ. καί θ. κιρσός.
vastus, a, um, εὐρύς, ἐκτεταμένος.
vecordīa, ae, θ. ἀνοησία, ἀφροσύνη.
vectus, 6λ. vēho.
vegētus, a, um, εὐκίνητος, ζωηρός.
vehicūlum, i, οὐ. ὅχημα.
veho, vexi, vectum, ēre, 3. μεταφέρω.
vehor (in) equo πηγαίνω μέ ἄλογο,

καβαλλικεύω.
vel, σύνδ. εἴτε, ḥ. vel... vel ḥ... ḥ, είτε...
είτε. 2) ἐπίρρο. καί, ἀκόμη καί.
vello, velli ḥ vulsi, vulsum, ēre, 3. ἀπο-
σπῶ (μαδῶ).
velo, 1. καλύπτω, σκεπάζω.
velut καί velūti, ἐπίρρο. δπως, καθώς.
venditīo, ūnis, θ. πώληση.
vendo, vendīdi, vendītum, ēre, 3.
πουλῶ.
venēnum, i, οὐ. δηλητήριο.
venētōr, ātus sum, āri, 1. ἀπόθ. σέβο-
μαι, προσκυνῶ.
venīa, ae, θ. χάρη, ἀδεια, συγγνώμη.
venīo, vēni, ventum, īre, 4. ἔχομαι.
venor, ātus sum, āri, 1. ἀπόθ. κυνηγῶ.
venter, tris, ἀ. κοιλιά.
ventus, i, ἀ. ἄνεμος.
verbūm, i, οὐ. λέξη, λόγος, φράση,
ρήμα.
ver, veris, οὐ. ἀνοιξη.
verē, ἐπίρρο. ἀληθινά, εἰλικρινά.
verecundīa, ae, θ. (αἰδώς), ντροπή.
vereor, ītus sum, īri, 2. ἀπόθ. ντρέπο-
μαι, φοβοῦμαι.
verō, σύνδ. δμως 2) ἐπίρρο. ἀληθινά,
πράγματι.
versor, ātus sum, āri, 1. ἀπόθ. ἀνα-
στρέφομαι, ἀσχολοῦμαι.
versus, ūs, ἀ. στίχος.
vertex, ūcis, ἀ. κορυφή.
verus, a, um, ἀληθινός.
vestibūlum, i, οὐ. τά πρόθυρα, προθά-
λαμος.
vestis, is, φόρεμα, (ξνδυμα).

veterāni, ὅγα, ἀ. πληθ. οἱ παλαιοὶ στρατιῶτες, οἱ παλαίμαχοι.	virgo, īnis, θ. παρθένος.
veto, ūi, ītum, āre, 1. ἀπαγορεύω (δέν ἐπιτρέπω νά...)	viridis, e, πράσινος, χλωρός, πρόσφατος.
vicem, ȳl. vicis.	virītim, ἐπίρρο. κατά ἄνδρα, ἔνας - ἔνας.
vicinus, a, um, γειτονικός.	virtus, ūtis, θ. ἀρετή, πολεμική ἀρετή, ἀνδρεία, ἀξία.
vicis, γεν. θηλ. (χρησ. ἡ αἰτ. ἐν. vice, ἀφαιρ. ἐν. vice καὶ αἰτ. πληθ. vices, ἀφαιρ. vicibus), τῆς ἐναλλαγῆς, τοῦ καθήκοντος 2) ὡς ἐπίρρο. vice αλι- cius ὁ ἀντικατάσταση ἄλλων.	vis, θ. (αἰτ. vim, ἀφαιρ. vi), βία, δύναμη, ποσότητα. πληθ. vires, ium.
victor, ūris, ἀ. νικητής.	viso, visi, visum, ēre, 3. κοιτάζω, ἐπισκέπτομαι.
victoriā, ae, θ. νίκη.	vita, ae, θ. ζωή, βίος.
vicus, i, ἀ. χωριό, στενορύμι, δρομάκι, μονοπάτι.	viūtum, ii, οὐ. ἐλάττωμα.
videſſet, ἐπίρρο. δηλονότι, δηλαδή.	vitta, ae, θ. ταινία (πού κοσμοῦσαν τά θύματα).
vidēo, vidi, visum, ēre, 2. βλέπω. vidēor φαίνομαι.	vitupēro, 1. κατηγορῶ, βρίσκω ψεύγαδι.
vigilantia, ae, θ. ἀγρυπνία.	vivo, xi, ctum (μετ. victūrus) ēre, 3. ζῶ.
vigiliā, ae, θ. φρουρά νυκτερινή, νυκτοφυλακή.	vivus, a, um, ζωντανός, ἔμψυχος.
viginti· ἀριθμ. εἴκοσι.	vix, ἐπίρρο. μόλις, μέ δυσκολία.
villa, ae, θ. ἔπαυλη, ἔξοχικό σπίτι.	vōco, 1. καλῶ, δονομάζω.
vīlīcus (καί villīcus), i, ἀ. ὁ ἐπιστάτης (οἱ ἔπαυλη).	vōlo, volūi, —, velle, θέλω.
vincio, nxi, nctum, īre, 4. δένω.	vōlo, 1. πετῶ.
vincō, vici, victum, vincēre, 3. νικῶ.	voluntarius, a, um, θεληματικός, ἐθελούσιος.
vincūlum, i, οὐ. δεσμός, τά δεσμά, ἡ φυλακή, ἡ εἰρήνη.	voluntas, ātis, θ. θέληση, βούληση, ἐπιθυμία.
vindīco, 1. διεκδικώ, κρατῶ κάποιον ὡς τή δίκη. 2) aliud τιμωρῶ κάτι (ἔγκλημα, παράβαση).	voluptas, ātis, θ. ἡδονή, ἀπόλαυση.
vir, viri, ἀ. ἄνδρας.	vos, πληθ. τῆς ἀντων. tu.
vires, ūm, θ. πληθ. ȳl. vis.	votum, i, οὐ. εὐχή, ἐπιθυμία, πόθος.
virga, ae, θ. ραβδός.	vovēo, vōvi, vōtum, ēre, 2. εὔχομαι, ὑπόσχομαι.
	vox, vocis, θ. φωνή, λόγος.
	vulgāris, e, κοινός, τοῦ δχλου, συνηθι- σμένος.

vulnēro, 1. χτυπῶ, πληγώνω.

vulnus, ēris, οὐ. τραῦμα, πληγή. 2) =
clades.

vultur, ūris, ἀ. εἶδος ἀετοῦ, δ γύπας.

vultus, ūs, ἀ. ὄψη, πρόσωπο.

Π Ι Ν Α Ζ Π ΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	σελ.
Πρόλογος	5
Βιογραφία τοῦ Lhomond	7
I. Romani imperii exordium (1 - 7)	9 - 11
‘Ἐρμηνευτικές Σημειώσεις	39 - 44
II. Tullus Hostilius Romanorum rex tertius (8 - 9)	11 - 12
‘Ἐρμηνευτικές Σημειώσεις	44 - 46
III. Iunius Brutus Romanorum consul primus (10)	12 - 13
‘Ἐρμηνευτικές Σημειώσεις	46 - 47
IV. Horatius Cocles (11)	13
‘Ἐρμηνευτικές Σημειώσεις	47 - 48
V. Mucius Scaevola (12)	13 - 14
‘Ἐρμηνευτικές Σημειώσεις	48 - 49
VI. Menenius Agrippa (13)	14
‘Ἐρμηνευτικές Σημειώσεις	49 - 50
VII. Lucius Quinctius Cincinnatus (14 - 15)	15
‘Ἐρμηνευτικές Σημειώσεις	51 - 52
VIII. Marcus Furius Camillus (16 - 18)	15 - 16
‘Ἐρμηνευτικές Σημειώσεις	52 - 55
IX. Titus Manlius Torquatus (19 - 20)	17 - 18
‘Ἐρμηνευτικές Σημειώσεις	56 - 58
X. Publius Decius (21)	18
‘Ἐρμηνευτικές Σημειώσεις	58 - 59
XI. Gaius Fabricius (22 - 23)	18 - 19
‘Ἐρμηνευτικές Σημειώσεις	60 - 62
XII. Marcus Atilius Regulus (24 - 25)	19 - 20
‘Ἐρμηνευτικές Σημειώσεις	62 - 65
XIII. Quintus Fabius Maximus (26)	20 - 21
‘Ἐρμηνευτικές Σημειώσεις	65 - 66

XIV.	Lucius Aemilius Paulus et Gaius Terentius Varro (27 - 28)	21 - 22
	'Ερμηνευτικές Σημειώσεις	66 - 67
XV.	Marcus Claudius Marcellus (29)	22
	'Ερμηνευτικές Σημειώσεις	68
XVI.	Publius Cornelius Scipio Africanus (30 - 35)	22 - 25
	'Ερμηνευτικές Σημειώσεις	69 - 75
XVII.	Lucius Aemilius Paulus Macedonicus (36 - 37)	25 - 26
	'Ερμηνευτικές Σημειώσεις	75 - 78
XVIII.	Publius Cornelius Scipio Aemilianus (38 - 40)	26 - 27
	'Ερμηνευτικές Σημειώσεις	78 - 81
XIX.	Tiberius et Gaius Gracchi (41 - 44)	27 - 29
	'Ερμηνευτικές Σημειώσεις	81 - 85
XX.	Publius Rutilius Rufus (45)	29
	'Ερμηνευτικές Σημειώσεις	85 - 86
XXI.	Gaius Marius (46 - 49)	30 - 31
	'Ερμηνευτικές Σημειώσεις	86 - 89
XXII.	Lucius Cornelius Sulla (50 - 51)	31 - 32
	'Ερμηνευτικές Σημειώσεις	89 - 91
XXIII.	Lucius Licinius Lucullus (52)	32
	'Ερμηνευτικές Σημειώσεις	91 - 92
XXIV.	Quintus Sertorius (53)	32 - 33
	'Ερμηνευτικές Σημειώσεις	92
XXV.	Gnaeus Pompeius Magnus (54 - 55)	33 - 34
	'Ερμηνευτικές Σημειώσεις	93 - 94
XXVI.	Gaius Julius Caesar (56 - 57)	34 - 35
	'Ερμηνευτικές Σημειώσεις	94 - 95
XXVII.	Marcus Porcius Cato Uticensis (58 - 59)	35 - 36
	'Ερμηνευτικές Σημειώσεις	96
XXVIII.	Marcus Tullio Cicero (60 - 61)	36 - 37
	'Ερμηνευτικές Σημειώσεις	97 - 99
XXIX.	Octavianus Caesar Augustus (62 - 64)	37 - 38
	'Ερμηνευτικές Σημειώσεις	99 - 103
Λεξιλόγιο	105 - 154	
Πίνακας περιεχομένων	155 - 156	

ΟΟ20556917
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ ΙΓ' 1981 (II)-ANTIT. 45000 - ΣΥΜΒΑΣΗ 3533/23-12-80

ΕΚΤΥΠΩΣΗ : ΠΑΝΤ. ΕΛΜΑΟΓΛΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ : Δ. ΒΑΣΙΛΑΚΟΥ & ΣΙΑ Ο.Ε.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιηθήκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής